

Nr. 11
Side 1709–1876

NORSK LOVTIDEND

Avd. I

Lover og sentrale forskrifter mv.

Nr. 11
Utgitt 27. september 2016

Innhold

		Side
Lover og ikrafttredelser. Delegering av myndighet		
2016		
Aug.	12.	Lov nr. 77 om verneplikt og tjeneste i Forsvaret m.m. (forsvarsloven) 1709
Aug.	12.	Lov nr. 78 om endr. i sikkerhetsloven (reduksjon av antall klareringsmyndigheter mv.) 1721
Aug.	12.	Lov nr. 79 om endr. i markaloven (rett til erstatning) 1723
Aug.	12.	Provisorisk anordning om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom Norsk Cockpitforbund og NHO Luftfart i forbindelse med tariffoppgjøret 2016 (Nr. 965) 1771
Forskrifter		
2016		
Mai	12.	Forskrift om opptak, studium og eksamen ved Høgskulen i Sogn og Fjordane (Nr. 956) 1752
Aug.	4.	Forskrift om stopp i fisket etter blåkveite nord for 62° N i 2016 (Nr. 963)..... 1769
Aug.	10.	Forskrift om tilskudd til tiltak i Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyen og Vestnorsk fjordlandskap (Nr. 966)..... 1771
Aug.	12.	Forskrift om offentlige anskaffelser (anskaffelsesforskriften) (Nr. 974)..... 1773
Aug.	12.	Forskrift om innkjøpsregler i forsyningssektorene (forsyningsforskriften) (Nr. 975)..... 1816
Aug.	12.	Forskrift om konsesjonskontrakter (konsesjonskontraktforskriften) (Nr. 976) 1854
Aug.	12.	Forskrift om overgangsregler for lov 17. juni 2016 nr. 73 om offentlige anskaffelser (anskaffelsesloven) (Nr. 978) 1875
Endringsforskrifter		
2016		
Juli	26.	Endr. i forskrift om begrensning av forurensning og forskrift om gjenvinning og behandling av avfall (gjennomføring av direktiv 2010/75/EU om utslipp fra industrien) (Nr. 950)..... 1724
Aug.	4.	Endr. i animaliekontrollforskriften (Nr. 953) 1749
Aug.	4.	Endr. i næringsmiddelhygieneforskriften (Nr. 954) 1751
Aug.	5.	Endr. i forskrift om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsforskriften) – vedlegg 17 (Nr. 955)..... 1752
Aug.	5.	Endr. i forskrift om fiske etter makrell innenfor fjordlinjene (Nr. 957) 1767
Aug.	8.	Endr. i forskrift om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer (Nr. 958) 1768
Aug.	8.	Endr. i forskrift om særskilte beskyttelsestiltak ved import av visse fôrvarer og næringsmidler fra tredjestater på grunn av aflatoksinrisiko (Nr. 959)..... 1768
Aug.	11.	Endr. i forskrift om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsforskriften) vedlegg 8 (Nr. 964) 1769
Aug.	15.	Endr. i forskrift om etablering og gjennomføring av Det felles europeiske luftrom (Nr. 967)..... 1773
Aug.	12.	Endr. i forskrift om klagenemnd for offentlige anskaffelser (Nr. 977) 1874
Diverse		
2016		
Aug.	4.	Opph. av forskrift om rullebrett (Nr. 952)..... 1749
Aug.	15.	Opph. av forskrift om krav til målekar for fisk (Nr. 968)..... 1773
Rettelser		
		Oversikt over rettelser 3. omslagsside
		Bestillinger, adresseendringer mv. 4. omslagsside

NORSK LOVTIDEND

Avd. I Lover og sentrale forskrifter mv.

Utgitt i henhold til lov 19. juni 1969 nr. 53.

Utgitt 27. september 2016

Nr. 11

12. aug. Lov nr. 77 2016

Lov om verneplikt og tjeneste i Forsvaret m.m. (forsvarsloven)

Prop.102 L (2015–2016), Innst.375 L (2015–2016), Lovvedtak 92 (2015–2016). Stortingets første og andre gangs behandling hhv. 8. og 13. juni 2016. Fremmet av Forsvarsdepartementet. Kunngjort 12. august 2016 kl. 14.00.

Følgende lover oppheves:

- 1 Lov 17. juli 1953 nr. 28 om Heimevernet.
- 2 Lov 17. juli 1953 nr. 29 om verneplikt.
- 3 Lov 19. mars 1965 nr. 3 om fritaking for militærtjeneste av overbevisningsgrunner.
- 4 Lov 2. juli 2004 nr. 59 om forsvarspersonell (forsvarspersonelloven).

Endringer i følgende lover:

- 1 Lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene (domstolloven).
- 2 Lov 21. november 1952 nr. 3 om tjenesteplikt i politiet.
- 3 Lov 21. desember 1956 nr. 1 om aldersgrenser for offentlige tjenestemenn m.fl.
- 4 Lov 13. juni 1969 nr. 26 om skadeserstatning.
- 5 Lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (Straffeprosessloven).
- 6 Lov 4. mars 1983 nr. 3 om statens tjenestemenn m.m.
- 7 Lov 20. mai 1988 nr. 32 om militær disiplinærmyndighet.
- 8 Lov 20. mai 1988 nr. 33 om politimyndighet i det militære forsvar.
- 9 Lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. (alkoholloven).
- 10 Lov 16. juni 1989 nr. 65 om yrkesskadeforsikring.
- 11 Lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven).
- 12 Lov 13. juni 1997 nr. 42 om Kystvakten (kystvaktloven).
- 13 Lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven).
- 14 Lov 23. juni 2000 nr. 56 om helsemessig og sosial beredskap (helseberedskapsloven).

Kapittel 1 Formål, virkeområde og definisjoner

§ 1. Formål

Loven skal

- a) sikre Forsvarets operative evne gjennom allmenn verneplikt og tjenesteplikt
- b) sikre Forsvaret egnet bemanning
- c) legge til rette for at bemanningen kan brukes slik at Forsvarets nasjonale og internasjonale oppgaver blir gjennomført
- d) ivareta de vernepliktige og de tjenestepliktige.

§ 2. Hva og hvem loven gjelder

Loven gjelder tjenesteplikt i Forsvaret og rettigheter og plikter knyttet til den. Alle som har verneplikt, militært tilsatte og andre som har inngått kontrakt om tjeneste med Forsvaret, har tjenesteplikt.

Verneplikten er den plikten som norske statsborgere og utenlandske statsborgere etter § 6 har til i fred og krig å gjøre tjeneste i Forsvaret hvis Forsvaret finner dem skikket til tjeneste.

Tjenesteplikten er plikten til i fred og krig å utføre de oppgavene som Forsvaret tildeler, i den stillingen og på det stedet Forsvaret bestemmer.

Loven gjelder sivilt tilsatte i Forsvarsdepartementet og underliggende etater der det er fastsatt i loven her.

§ 3. Definisjoner

I denne loven menes med

- a) styrkeoppbygging: klargjøring og aktivering av militære styrker
- b) militært tilsatte: offiserer, befal, grenaderer og konstabler som har inngått kontrakt om tilsetting i Forsvaret
- c) internasjonale operasjoner: bruk av militære styrker i utlandet for å skape, bevare eller gjenopprette fred og stabilitet.

§ 4. Begrensninger i tjenesten for dem som er under 18 år

De som er under 18 år og som gjør tjeneste i Forsvaret, skal ikke gis opplæring eller delta i stridsrelatert virksomhet. De som er under 18 år kan heller ikke bli satt til ekstraordinær tjeneste etter § 17 tredje ledd.

Når Norge er i krig, når krig truer eller når Forsvaret har satt i gang styrkeoppbygging, skal de som er under 18 år straks fritas for tjeneste.

§ 5. Organiseringen av Forsvaret

Forsvaret er organisert i Hæren, Sjøforsvaret og Luftforsvaret (forsvarsgrenene), Heimevernet og fellesinstitusjoner. Stortinget bestemmer Heimevernets organisasjon og innpassing i Forsvaret.

Heimevernet skal delta i territorielle operasjoner som en del av nasjonale fellesoperasjoner, og i vernet av heimtrakten. Landsrådet for Heimevernet, distriktrådene, områdeutvalgene og heimevernsmendene skal sikre Heimevernets samarbeid med sivilbefolkningen. Kongen kan gi forskrift om virksomheten til rådene, utvalgene og nemndene.

Kapittel 2 Verneplikten**§ 6. Hvem som har verneplikt**

Norske statsborgere som er skikket til tjeneste i Forsvaret, har verneplikt fra det året de fyller 19 år, til utgangen av det året de fyller 44 år. Norske statsborgere som også er statsborgere av et annet land, har verneplikt i Norge så lenge de er bosatt her, og så lenge avtale med det andre landet ikke er til hinder for det.

Norske statsborgere som også er eller har vært statsborgere av et land Norge er i krig med, er fritatt for tjeneste i Forsvaret.

Utenlandske statsborgere som oppholder seg i og har en fast tilknytning til Norge, kan bli pålagt verneplikt hvis ikke avtale med landet de er statsborgere av, er til hinder for det. De er fritatt for tjeneste i Forsvaret når Norge er i krig med det landet de er statsborgere av.

Verneplikten gjelder ikke for kvinner som er født før 1. januar 1997.

Verneplikten gjelder ikke for ordinerte prester i Den norske kirke og prester og forstandere i registrerte tros- og livssynssamfunn som ikke har gjort tjeneste i Forsvaret.

Kongen kan gi forskrift om vilkår for og fritak for verneplikten.

§ 7. Forsvarets rett til å innhente og behandle personopplysninger

Forsvaret kan innhente og behandle personopplysninger om norske statsborgere og personer som oppholder seg i Norge uten å være norske statsborgere, når det er nødvendig for

- a) å avgjøre hvem som anses skikket til tjeneste
- b) å innkalle tjenestepliktige til tjeneste
- c) å holde verneplikts- og tjenesteregisteret oppdatert.

Opplysningene kan innhentes fra offentlige og private registre fra det året personer fyller 17 år. Opplysningene registreres i Forsvarets verneplikts- og tjenesteregister.

Departementet kan gi forskrift om innhentingen og behandlingen av personopplysningene.

§ 8. Opplysningsplikt og meldeplikt

De som kan bli kalt inn til tjeneste i Forsvaret, skal på oppfordring gi Forsvaret opplysninger som har betydning for verneplikten. Plikten gjelder fra det året de fyller 17 år. Opplysningene skal dokumenteres hvis Forsvaret krever det. Vernepliktige som søker om fritak for tjeneste etter kapittel 4, kan bli pålagt å forklare seg muntlig.

Forsvaret kan kreve skriftlig bekreftelse på at innkallinger, andre pålegg og dokumenter om verneplikt er mottatt. De som ikke oppholder seg på registrert adresse, skal sørge for å gjøre seg kjent med innholdet.

Forsvaret kan kreve at alle som kan bli kalt inn til tjeneste i Forsvaret, skal melde fra om fast eller midlertidig flytting i eller utenfor Norge og om utenlandsopphold på over to måneder.

Kongen kan gi forskrift om hvor omfattende meldeplikten skal være, om at alle søkere skal forklare seg muntlig i saker om fritak etter kapittel 4, og om hvilke andre private og offentlige virksomheter i Norge og norske virksomheter utenfor Norge som kan kreve opplysninger etter første ledd.

§ 9. Sesjon

På grunnlag av Forsvarets behov og innhentede opplysninger kan personer som antas å være egnet til tjeneste, innkalles til sesjon. De som blir innkalt, plikter å møte. De som søker om det, kan få utsatt fremmøtetidspunktet når det foreligger vektige velferdsgrunner.

På sesjon bestemmer Forsvaret hvem som er skikket til tjeneste, og de innkalte får informasjon om verneplikten og om tjenesten i Forsvaret.

Departementet gir forskrift om gjennomføringen av sesjon og om godtgjørelse for å møte til sesjon.

§ 10. Vurdering av hvem som er skikket til tjeneste

De som er innkalt til sesjon, plikter å la seg undersøke av lege og å gjennomgå andre undersøkelser og prøver som Forsvaret mener er nødvendige for å kunne avgjøre om de er skikket til tjeneste. Dette gjelder også dem som senere innkalles til tjeneste, og dem som er i tjeneste.

På grunnlag av innhentede opplysninger, vedtak om helsetilstand, andre prøver og samtaler bestemmer Forsvaret på sesjon om de innkalte er skikket til tjeneste. Innkalte som Forsvaret antar er egnet til å gjennomføre tjeneste, og

som ikke har hatt mulighet til å møte på sesjon, kan bli vurdert når de møter til tjeneste, eller bare på grunnlag av innhentede opplysninger.

Forsvaret skal informere dem som blir vurdert, om resultatet av vurderingen.

Departementet kan gi forskrift om undersøkelser og prøver, og om vurderingen av helsetilstanden.

§ 11. *Klage på og omgjøring av vedtak om helsetilstand*

Et vedtak om helsetilstand kan påklages. Klagefristen er seks måneder etter vedtakstidspunktet.

Hvis Forsvaret mottar nye opplysninger, kan vedtaket omgjøres uten klage.

Departementet kan gi forskrift om behandlingen av klager på og omgjøring av vedtak om helsetilstand.

§ 12. *Utvidet verneplikt ved frivillig tjeneste og opplæring i Forsvaret*

De som etter søknad innkalles til tjeneste eller opplæring i Forsvaret før det året de fyller 19 år, har verneplikt fra og med den dagen tjenesten eller opplæringen starter, men tidligst fra den dagen de fyller 18 år.

§ 13. *Utvidet verneplikt for tidligere militært tilsatte*

Tidligere militært tilsatte som har vært tilsatt i minst ett år etter førstegangstjenesten, har verneplikt til og med det året de fyller 55 år.

§ 14. *Utvidet verneplikt i Heimevernet for personer mellom 44 og 55 år*

Hvis Heimevernet ikke har mange nok tjenestepliktige under 44 år, kan personer mellom 44 og 55 år som er skikket til tjeneste, bli pålagt en utvidet verneplikt i Heimevernet.

Kongen gir forskrift om innholdet i den utvidede verneplikten for personer mellom 44 og 55 år.

§ 15. *Overføring til Sivilforsvaret og til politiet*

Vernepliktige som ikke kalles inn til tjeneste i Forsvaret, kan overføres til Sivilforsvaret eller politiet.

Kongen kan gi forskrift om overføringen til Sivilforsvaret og politiet, men ikke om hvor mange vernepliktige som kan overføres.

§ 16. *Verneplikt i krig eller når krig truer*

I krig eller når krig truer, kan Kongen gi forskrift om at

- a) verneplikten inntreffer fra fylte 18 år og varer til fylte 55 år
- b) vurderingen av hvem som er skikket til tjeneste, skal gjøres på andre måter enn det som følger av §§ 9 og 10
- c) de som tidligere ikke er funnet skikket til tjeneste, kan vurderes på nytt
- d) norske statsborgere som ikke oppholder seg i Norge, kan kalles inn til sesjon
- e) alle som kan kalles inn til tjeneste i Forsvaret, kan bli ilagt reiseforbud.

Kapittel 3 Tjenesteplikten for vernepliktige og personer med kontrakt om tjeneste

§ 17. *Tjenesteplikten*

De vernepliktiges tjenesteplikt omfatter ordinær tjeneste og ekstraordinær tjeneste. Denne tjenesteplikten går foran annen lovpålagt tjenesteplikt.

Ordinær tjeneste er

- a) førstegangstjeneste
- b) repetisjonstjeneste
- c) årlig heimevernstjeneste
- d) offisers-, befals- og spesialistopplæring.

Ekstraordinær tjeneste er

- a) tjeneste for å avverge og begrense naturkatastrofer eller alvorlige ulykker
- b) vakthold og sikring av objekter og infrastruktur
- c) tjeneste for å ivareta andre vesentlige samfunnsinteresser
- d) særlige øvelser som skal styrke Forsvaret
- e) beredskapstjeneste ved styrkeoppbygging.

Kongen i statsråd bestemmer om vernepliktige kan kalles inn til ekstraordinær tjeneste. Kongen kan gi forskrift om gjennomføringen av ekstraordinær tjeneste, om at Heimevernet kan kalle inn vernepliktige til ekstraordinær tjeneste etter tredje ledd bokstav a til c, og om hvem som skal kunne be om bistand fra Heimevernet.

§ 18. *Tjenestens lengde*

Vernepliktige kan bli pålagt inntil 19 måneders ordinær tjeneste. Stortinget bestemmer hvor lang førstegangstjenesten, den årlige heimevernstjenesten, repetisjonstjenesten og offisers-, befals- og spesialistopplæringen skal være.

Den ekstraordinære tjenesten kan vare inntil seks måneder hver gang. Beredskapstjeneste ved styrkeoppbygging etter § 17 tredje ledd bokstav e kan vare mer enn seks måneder når situasjonen krever det.

Den ekstraordinære tjenesten skal fordeles mellom de tjenestepliktige for i størst mulig grad å unngå at de samme innkalles til ekstraordinær tjeneste flere ganger.

Kongen kan gi forskrift om hvordan ordinær tjenestetid skal beregnes og godskrives.

§ 19. Innkalling til tjeneste i Forsvaret

Vernepliktige som Forsvaret har funnet skikket til tjeneste etter § 10, kan innkalles til tjeneste i samsvar med Forsvarets behov. De som blir innkalt, plikter å møte. Innkallingen skal inneholde informasjon om oppmøtetidspunkt, tjenestested og tjenestens lengde.

Når vernepliktige innkalles til førstegangstjeneste, skal det, så langt det er mulig, tas hensyn til den enkeltes ønske om type tjeneste.

Departementet kan gi forskrift om innkalling til tjeneste og om utsettelse av tjenesten når samfunnsinteresser eller vektige velferdsgrunner krever det.

§ 20. Vaksinerings og andre tiltak for å forebygge smittsomme sykdommer

Tjenestepliktige som er innkalt til tjeneste, plikter å la seg vaksinere, og å godta at Forsvaret gjennomfører andre tiltak som er nødvendige for å forebygge smittsomme sykdommer.

Departementet kan gi forskrift om vaksinerings og om andre tiltak som er nødvendige for å forebygge smittsomme sykdommer.

§ 21. Gjennomføring av førstegangstjenesten

Førstegangstjenesten skal gjennomføres snarest mulig etter at det er bestemt at den vernepliktige skal gjøre tjeneste i Forsvaret. Hvis det er mulig, skal tjenesten være påbegynt innen utløpet av det året den tjenestepliktige fyller 22 år.

§ 22. Når plikten til å gjennomføre førstegangstjenesten faller bort

Plikten til å gjennomføre førstegangstjenesten faller bort hvis den tjenestepliktige ikke er innkalt til tjeneste i løpet av det året den tjenestepliktige fyller 28 år. Bli førstegangstjenesten avbrutt på grunn av sykdom, skade eller lignende, faller resten av førstegangstjenesten bort ved utløpet av det året den tjenestepliktige fyller 28 år.

Hvis førstegangstjenesten er blitt utsatt og den tjenestepliktige selv har medvirket til det, varer plikten ut det året den tjenestepliktige fyller 33 år.

§ 23. Årlig heimevernstjeneste

Den årlige heimevernstjenesten etter § 17 andre ledd bokstav c gjennomføres sammenhengende. Tjenesten kan deles opp når det er behov for det.

Som en del av opplæringen i heimevernstjenesten kan tjenestepliktige bli pålagt tjeneste i andre deler av Forsvaret og ved den heimevernsavdelingen der de oppholder seg.

De tjenestepliktige kan innenfor pliktig heimevernstjeneste bli pålagt tjeneste i forbindelse med arrangementer som er i Forsvarets interesse.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføringen av den årlige heimevernstjenesten og om bistand til arrangementer.

§ 24. Frivillige i Heimevernet

Personer som har fylt 16 år, kan tas opp i Heimevernet, jf. § 4.

Personer som har fylt 19 år, kan inngå kontrakt om heimevernstjeneste.

Tjenestepliktige kan ikke inngå kontrakt om heimevernstjeneste mens de har tjenesteplikt i andre deler av Forsvaret.

Kongen gir forskrift om de frivilliges tjeneste i Heimevernet.

§ 25. Frivillig tjeneste for kvinner født før 1. januar 1997

Kvinner som er født før 1. januar 1997, kan inngå kontrakt om tjenesteplikt i Forsvaret.

Kongen kan gi forskrift om vilkår for og fritak for tjenesteplikten.

§ 26. Tilleggstjeneste

Tjenestepliktige som på grunn av forsømmelser i tjenesten, sykdom, skade eller fravær ikke har fått tilstrekkelig opplæring, kan bli pålagt nødvendig tilleggstjeneste.

Tjenestepliktige som har vært fraværende uten gyldig grunn, kan bli pålagt å ta igjen forsømt tjeneste selv om de har fått tilstrekkelig opplæring.

Tjenestepliktige som får offisers-, befals- og spesialistopplæring i Heimevernet, kan bli pålagt et tillegg til tjenestetiden på inntil 14 dager hvert tredje år. Tilleggstjenesten kan kreves gjennomført samlet eller fordelt.

Departementet kan gi forskrift om tilleggstjeneste.

§ 27. Sivil utdanning som har betydning for Forsvaret

Tjenestepliktige med sivil utdanning som har betydning for Forsvaret, kan innkalles til offisers-, befals- og spesialistopplæring.

Disse tjenestepliktige kan bli pålagt et tillegg til den ordinære tjenestetiden på inntil 90 dager. Tjenestepliktige som er under høyere sivil utdanning, kan få utsatt tjenesten til utdanningen er fullført. Den ordinære tjenestetiden kan deles opp.

Departementet kan gi forskrift om hvilken utdanning som har betydning for Forsvaret, om tjenestevilkår, om tilleggstjeneste for tjenestepliktige som får offisers-, befals- og spesialistopplæring, og om innkalling til tjeneste.

§ 28. Søknad om annen tjeneste av velferdsgrunner

Tjenestepliktige kan søke om annen tjeneste når det foreligger vektige velferdsgrunner, og tjenstlige hensyn ikke er til hinder for det.

Departementet kan gi forskrift om behandlingen av søknaden.

§ 29. Endring av stilling og grad

Tjenestepliktige skal motta høyere grad og gjennomgå den opplæringen som tjenesten krever. En tjenestepliktig kan fratras graden bare hvis graden er midlertidig eller gitt for et bestemt oppdrag, eller hvis den tjenestepliktige har vist seg uskikket eller uverdig til å inneha graden.

Tjenestepliktige kan ikke mot sin vilje beordres til en stilling med lavere grad enn den de har, hvis ikke særlige forhold i krig gjør det nødvendig.

§ 30. Fritak for ordinær tjeneste etter utført tjeneste i et annet lands forsvar

Tjenestepliktige som har utført militær tjeneste i et annet lands forsvar, kan helt eller delvis fritas for ordinær tjeneste.

Kongen kan gi forskrift om fritak for ordinær tjeneste etter utført militær tjeneste i et annet lands forsvar.

§ 31. Utsatt eller avbrutt tjeneste på grunn av straffeforfølgning

Tjenestepliktige som er under straffeforfølgning, kan få tjenesten utsatt eller avbrutt. Departementet kan gi forskrift om når tjenesten skal utsettes eller avbrytes på grunn av straffeforfølgning.

§ 32. Fritak for fremmøte i Forsvaret på grunn av sivil stilling eller fagkyndighet

Kongen kan gi forskrift om at tjenestepliktige som på grunn av sivil stilling eller fagkyndighet bør fortsette i sin sivile virksomhet, kan fritas for eller få utsatt fremmøte til tjeneste i Forsvaret i krig, når krig truer eller ved styrkeoppbygging. Kongen kan gi forskrift om at disse tjenestepliktige helt eller delvis skal være fritatt for tjeneste i fred.

§ 33. Engangserstatning ved dødsfall og medisinsk invaliditet

Hvis tjenestepliktige som ikke er tilsatt og frivillige som ikke er tilsatt, blir påført skade eller sykdom under tjenesten som medfører medisinsk invaliditet, har de krav på engangserstatning. Ved dødsfall har de etterlatte krav på erstatning.

Det gis erstatning fra 2 % medisinsk invaliditet når sykdommen har oppstått under tjenesten og har sammenheng med tjenesten, og når skaden er påført under tjenesten.

Det gis erstatning fra 15 % medisinsk invaliditet når sykdommen har oppstått under tjenesten og den ikke har sammenheng med tjenesten, og når skaden er påført i fritiden og under permisjon.

Kongen kan gi forskrift om når sykdom eller skade er oppstått under tjenesten og om hvordan erstatning skal utmåles og utbetales.

§ 34. Tjenesteplikt i krig eller når krig truer

Tjenestepliktige plikter å gjøre tjeneste i krig eller når krig truer, og skal møte til tjeneste på kort varsel. Tjenesteplikten varer så lenge det er nødvendig.

Kongen kan gi forskrift om tjenesteplikten i krig eller når krig truer.

Kapittel 4 Fritak for tjeneste i Forsvaret av overbevisningsgrunner**§ 35. Vilkår for fritak**

Vernepliktige skal fritas for tjeneste i Forsvaret hvis det er grunn til å anta at de ikke kan gjøre tjeneste uten at det kommer i konflikt med deres alvorlige overbevisning og verdier som er av fundamental betydning for dem.

§ 36. Søknad om fritak

Vernepliktige kan søke om fritak tidligst når de møter på sesjon, eller etter at det på annen måte er bestemt om de er skikket til tjeneste.

Departementet kan gi forskrift om krav til søknadene og behandlingen av dem.

§ 37. Fritak for tjeneste mens søknaden behandles

En vernepliktig som har søkt om fritak, skal ikke innkalles til tjeneste mens søknaden behandles. Mottas søknaden etter at den vernepliktige er innkalt eller har møtt til tjeneste, kan Forsvaret opprettholde innkallingen og bestemme at tjenesten skal fortsette inntil søknaden er behandlet. Søkeren kan bare bli pålagt å fortsette i tjenesten i inntil fire uker.

En vernepliktig som har søkt om fritak, er likevel ikke fritatt for plikten til å gjøre ekstraordinær tjeneste etter § 17 tredje ledd, eller fritatt for tjenesteplikten i krig eller når krig truer.

Departementet kan gi forskrift om hva tjenesten skal inneholde, og hvordan den skal gjennomføres mens en søknad behandles.

§ 38. Omgjøring av et vedtak om fritak

Et vedtak om fritak kan omgjøres også til ugunst for den vernepliktige så lenge den vernepliktige kan pålegges tjenesteplikt i Forsvaret. Det kan legges vekt på forhold som først oppstod etter vedtaket.

§ 39. Prøving for domstolene

En vernepliktig som har fått endelig avslag på søknaden om fritak, kan reise sak for domstolene for å få prøvd vedtaket om avslag.

Har den vernepliktlige søkt om fritak to ganger og fått avslag begge gangene, kan staten reise sak for domstolene med påstand om at søkeren ikke oppfyller vilkårene for fritak. Det samme gjelder hvis søkeren fremmer og trekker tilbake søknader flere ganger før saken blir avgjort. I slike tilfeller fører en ny søknad om fritak ikke til utsettelse av tjenesten.

Fritakssaker skal ikke behandles i forlikrådet.

Søkeren er prosessdyktig uansett alder. Er søkeren innkalt til et rettsmøte og unnlater å møte uten å ha gyldig fravær, kan retten beslutte at søkeren skal hentes av politiet til det samme rettsmøtet, eller til et senere rettsmøte.

Retten kan av eget tiltak sørge for at alle bevis som den mener er nødvendige for å opplyse saken, blir innhentet. Utenrettslige forklaringer og erklæringer kan alltid brukes når retten kommer til at ikke noe er til hinder for det.

Behandlingen i domstolene følger for øvrig tvisteloven.

§ 40. Fritak for tjeneste når det er reist sak for domstolene

Er det reist fritakssak for domstolene, skal den vernepliktlige ikke innkalles til tjeneste. Reises saken etter at den vernepliktlige er innkalt eller har møtt til tjeneste, skal tjenesten utsettes inntil saken er rettskraftig avgjort av domstolene.

Departementet avgjør om en begjæring om gjenåpning av en fritakssak også skal føre til at den vernepliktlige ikke blir innkalt til tjeneste, eller at tjenesten blir utsatt.

§ 41. Anke og gjenåpning

Staten kan anke en dom og begjære en sak gjenåpnet uavhengig av resultatet i saken.

Saken kan bare begjæres gjenåpnet så lenge den vernepliktlige har tjenesteplikt i Forsvaret. Saken kan begjæres gjenåpnet også på grunn av forhold som først oppstod etter rettskraftig dom. Fristene i tvisteloven § 31–6 gjelder ikke.

§ 42. Dekning av sakskostnader ved en domstolsbehandling

Staten dekker alle nødvendige sakskostnader ved domstolsbehandlingen av en fritakssak. Den vernepliktlige kan få dekket utgiftene i forbindelse med oppmøte i retten etter de reglene som gjelder for vitner.

Når den vernepliktlige har opptrådt klanderverdig og staten er påført unødvendige kostnader, kan retten beslutte at den vernepliktlige helt eller delvis skal dekke sakskostnadene.

§ 43. Oppheving av et vedtak om fritak

En vernepliktig som er fritatt for tjeneste, kan søke om å få vedtaket om fritak opphevet.

Departementet kan gi forskrift om adgangen til å oppheve et vedtak om fritak og om fradrag for avtjent sivil verneplikt.

Kapittel 5 Særregler for militært tilsatte**§ 44. Tilsetningsvilkår for militært tilsatte**

Offiserer, befal, grenaderer og konstabler tilsettes på de vilkår som er fastsatt i lov 4. mars 1983 nr. 3 om statens tjenestemenn m.m. (tjenestemannsloven) med de avvik som følger i eller i medhold av denne lov. Militært tilsatte kan tilsettes på vilkår som avviker fra reglene om verneplikt og tjeneste i kapittel 2 og 3.

Militært tilsatte er unntatt fra forbudet om forskjellsbehandling på grunn av alder etter arbeidsmiljøloven § 13–1 første ledd.

Militært tilsatte skal ha norsk statsborgerskap.

Militært tilsatte plikter å overholde reglene om tilsetting, utdanning, disponering og avansement mv. som er fastsatt i den til enhver tid gjeldende ordningen for militært tilsatte. Ordningen for militært tilsatte fastsettes av Kongen med Stortingets samtykke.

Departementet har instruksjons- og organisasjonsmyndighet og kan utforme nødvendige tilpasninger og regelverk innenfor de overordnede rammene i ordningen for militært tilsatte.

Departementet kan gi forskrift om hvem som er tilsetningsmyndighet, og om fremgangsmåten ved tilsetting. Forskriftene kan fravike tjenestemannsloven.

Departementet kan gi forskrift om unntak fra krav til statsborgerskap.

§ 45. Tilsetningsforholdets lengde

Offiserer, befal, grenaderer og konstabler kan tilsettes midlertidig, eller de kan tilsettes fast til de fyller 35 år eller fast til de fyller 60 år. De som er tilsatt midlertidig, skal fratse stillingen sin uten oppsigelse. De som er fast tilsatt, skal fratse stillingen ved første månedsskifte etter at de har fylt 35 eller 60 år.

Forsvaret kan ved behov forlange tilsettingsperioden med inntil 3 år for dem som er tilsatt til de fyller 35 år.

Når spesielle forhold gjør det nødvendig, kan departementet forlange tilsettingsperioden med inntil ett år om gangen for militært tilsatte som har nådd aldersgrensen på 60 år.

Departementet kan gi forskrift om varigheten av og om adgangen til å fornye det midlertidige tilsetningsforholdet.

§ 46. Beordring av militært tilsatte

Militært tilsatte kan bli beordret til stillinger i Norge og i utlandet i samsvar med Forsvarets behov.

Militært tilsatte kan beordres fra en stilling når det er påkrevd av helsemessige, sikkerhetsmessige eller andre særskilte grunner. De som kan avskjediges eller suspenderes etter tjenestemannsloven §§ 15 og 16 eller refses etter disiplinærloven § 1, kan ikke beordres fra en stilling av andre særskilte grunner.

Militært tilsatte kan bli beordret til annen tjeneste eller annet tjenestested når det er nødvendig på grunn av organisasjonsendringer.

§ 47. Oppsigelse og fortrinnsrett

Militært tilsatte som er pålagt tjeneste som motytelse for opplæring og utdanning betalt av Forsvaret, kan ikke i pliktiden si opp stillingen sin i Forsvaret.

Midlertidig tilsatte og de som er fast tilsatt til de fyller 35 år, kan ikke kreve fortrinnsrett etter tjenestemannsloven.

§ 48. Utvidet tjenesteplikt i krig for tidligere militært tilsatte

I krig eller når krig truer, kan tidligere militært tilsatte bli pålagt tjenesteplikt ut over det året de fyller 55 år. Utvidet tjenesteplikt kan bare bli pålagt dem som er skikket til tjeneste og som mottar pensjon eller redusert lønn, eller som har opptjent fremtidig pensjon.

Departementet kan gi forskrift om å utvide tjenesteplikten for tidligere militært tilsatte.

Kapittel 6 Tjeneste i internasjonale operasjoner**§ 49. Beordring til tjeneste i internasjonale operasjoner**

Militært tilsatte kan bli beordret til tjeneste i internasjonale operasjoner når Forsvaret krever det.

Tjenesteplikten etter helseberedskapsloven § 4–1 går foran plikten til å gjøre tjeneste i internasjonale operasjoner.

Departementet kan gi forskrift om at sivile som er tilsatt etter 1. januar 2005 i bestemte stillingskategorier i Forsvarsdepartementet og underliggende etater, kan beordres til tjeneste i internasjonale operasjoner.

Departementet kan gi forskrift om kvalifikasjonskrav, beordring, tjenestevilkår og maksimal tjenesteperiode for tjeneste i internasjonale operasjoner.

§ 50. Tjenesteplikt etter kontrakt

Andre enn de som er nevnt i § 49, og som er norske statsborgere, kan inngå kontrakt om tjeneste i internasjonale operasjoner.

De som har inngått kontrakt om tjeneste i internasjonale operasjoner, kan si opp kontrakten med 3 måneders oppsigelsesfrist etter at vedkommende er beordret til tjeneste.

Departementet kan bestemme at utenlandske statsborgere kan inngå kontrakt om tjeneste for Forsvaret i en internasjonal operasjon, med de begrensningene som følger av folkeretten eller avtale med de landene som de utenlandske statsborgerne er borgere av.

Departementet kan gi forskrift om innholdet i kontraktene.

§ 51. Fritak for tjeneste i internasjonale operasjoner

Personer som er beordret til tjeneste i en internasjonal operasjon, kan søke om fritak for denne tjenesten. Søknaden skal innvilges hvis søkeren har vektige helsemessige, velferdsmessige eller sosiale grunner.

Departementet kan gi forskrift om hvordan slike søknader skal behandles.

§ 52. Hjemsending

Personer som gjør tjeneste i en internasjonal operasjon, kan sendes hjem før beordringsperioden er over eller kontrakten går ut.

Departementet kan gi forskrift om at de som gjør tjeneste i internasjonale operasjoner, kan sendes hjem, og om adgangen til å klage på vedtak om hjemsending.

§ 53. Oppsigelse av ordinært tilsetningsforhold

Militært tilsatte og sivilt tilsatte i Forsvarsdepartementet og underliggende etater som er beordret til tjeneste i en internasjonal operasjon, kan si opp sitt ordinære tilsetningsforhold. Oppsigelsesfristen er 3 måneder. Militært tilsatte som er pålagt tjeneste som motytelse for opplæring og utdanning betalt av Forsvaret, skal likevel utføre resten av den pålagte tjenesten i Norge.

§ 54. Rett til oppfølging

Forsvaret har et særlig ansvar for at de som gjør tjeneste i internasjonale operasjoner, og deres pårørende blir godt ivaretatt før, under og etter endt tjeneste.

Forsvaret skal gi et tilbud om psykiatrisk og psykologisk oppfølging til dem som gjør eller har gjort tjeneste i internasjonale operasjoner, og som har behov for slik oppfølging. Tilbudet gjelder i ett år etter endt tjeneste. Forsvaret skal bidra til at den enkelte får en god overgang til helse- og omsorgstjenesten.

Forsvaret skal i ett år etter endt tjeneste også tilby annen oppfølging i den grad det er rimelig, ut fra den enkeltes helsetilstand og økonomiske stilling, tjenestens varighet og forholdene ellers.

Departementet kan gi forskrift om oppfølgingens innhold og omfang.

§ 55. Erstatningsansvar ved personskade

Staten skal erstatte tap som er påført dem som gjør tjeneste i internasjonale operasjoner på grunn av skade eller sykdom som følge av tjeneste i en internasjonal operasjon etter 1. januar 2010. Ansvarer omfatter også psykiske belastningsskader. Avgjørelsen kan ikke påklages.

Den som har fått erstatning etter denne bestemmelsen, kan ikke få ytterligere erstatning fra staten på annet grunnlag.

For øvrig gjelder yrkesskadeforsikringsloven §§ 12, 13 første ledd, 14 og 15.

Departementet kan gi forskrift om utmåling og utbetaling.

§ 56. Billighetserstatning

Departementet kan gi forskrift om billighetserstatning for psykiske belastningsskader som følge av å delta i internasjonale operasjoner. Utbetaling etter forskriften skal samordnes med andre erstatningsutbetalinger fra staten.

§ 57. Forholdet til arbeidsmiljøloven og tjenestemannsloven

Arbeidsmiljøloven og tjenestemannsloven §§ 2, 4, 5 og 11 gjelder ikke under tjeneste i internasjonale operasjoner.

Departementet kan gi forskrift om arbeidsmiljøet til norske styrker som deltar i internasjonale operasjoner.

Kapittel 7 Fellesbestemmelser**§ 58. Plikt til å gi opplysninger til Forsvaret**

Offentlige myndigheter, arbeidsgivere, utdannings- og helseinstitusjoner, prester og forstandere i tros- og livssynssamfunn skal på forespørsel fra Forsvaret og uten hinder av lovpålagt taushetsplikt gi opplysninger som er nødvendige etter § 7 første ledd, om personer som er knyttet til dem eller registrert hos dem. Opplysningene kan gis fra det året personene fyller 17 år. Det kan ikke kreves betaling for slike opplysninger.

§ 59. Vandelskontroll

Forsvaret skal kreve vandelsvurdering etter politiregisterloven § 45 av personer som kalles inn til tjeneste i Forsvaret, og av personer som søker om fritak for tjeneste i Forsvaret etter kapittel 4. Vandelsvurderingen inkluderer saker som er under behandling, jf. politiregisterloven § 41 nr. 2.

Forsvaret skal også kreve vandelsvurdering av militært tilsatte, sivilt tilsatte og vernepliktige etter politiregisterloven § 45 hvis

- a) det er nødvendig for å vurdere om de er skikket til en bestemt tjeneste i Forsvaret
- b) det er nødvendig for å vurdere om det skal gis disiplinær refselse eller reises straffesak.

Forsvaret skal kreve at de som skal gjøre tjeneste i internasjonale operasjoner, skal legge frem en uttømmende og utvidet politiattest, jf. politiregisterloven § 41.

Frivillige som skal gjøre tjeneste i Heimevernet skal legge frem en uttømmende og utvidet politiattest for heimevernsnemndene, jf. politiregisterloven § 41.

Departementet kan gi forskrift om Forsvarets og heimevernsnemndenes rett til å kreve vandelsvurdering og uttømmende og utvidet politiattest.

§ 60. Støtte fra politiet og norske utenriksstasjoner

Politiet skal om nødvendig bistå Forsvaret med å hente inn dem som er innkalt til undersøkelser etter § 10.

Politiet og norske utenriksstasjoner skal på forespørsel fra Forsvaret gi nødvendig informasjon til alle mellom 17 og 44 år som kan kalles inn til tjeneste i Forsvaret. Politiet og norske utenriksstasjoner skal også medvirke til å ettersøke og innkalle dem som ikke har møtt til sesjon og tjeneste i Forsvaret.

§ 61. Adgang til å ta oppdrag utenfor Forsvarsdepartementet og underliggende etater

Tjenestepliktige i Forsvaret og sivilt tilsatte i Forsvarsdepartementet og underliggende etater skal på eget initiativ opplyse sine hovedarbeidsgivere om lønnete og ulønnete oppdrag som kan være uforenlige med hovedarbeidsgiverens interesser. Det skal opplyses om oppdragsgivers navn og oppdragets karakter og omfang. Oppdrag det skal opplyses om, kan blant annet være oppdrag som

- a) utad fremstår som en naturlig del av hovedarbeidsgiverens tjenesteoppgaver
- b) krever opplæring i militære ferdigheter eller i å bruke militært utstyr
- c) er egnet til å skade tjenestestillingens eller arbeidsgiverens anseelse
- d) kan hemme eller sinke arbeidet for hovedarbeidsgiveren.

Departementet kan kreve at tilsatte i enkelte stillinger og avdelinger skal ha arbeidsgivers samtykke til å ta lønnete og ulønnete oppdrag utenfor Forsvarsdepartementet og underliggende etater.

§ 62. Pliktmessig avhold

Tjenestepliktige i Forsvaret skal ikke nyte alkohol eller andre berusende eller bedøvende midler under tjenesten. De skal heller ikke møte til tjeneste påvirket av alkohol eller andre berusende eller bedøvende midler.

Testing av om tjenestepliktige er ruspåvirket skal utføres som beskrevet i vegtrafikkloven § 22 a. Tjenestepliktige kan gjennom rutinekontroll eller stikkprøve og uten mistanke testes som beskrevet i vegtrafikkloven § 22 a første ledd.

Hvis testresultatet eller andre forhold gir grunn til å tro at en tjenestepliktig har brutt avholdsplikten, kan den tjenestepliktige undersøkes i samsvar med vegtrafikkloven § 22 a andre og tredje ledd.

Den som har militær politimyndighet gis samme myndighet som politiet.

Departementet kan gi forskrift om

- a) gjennomføringen av avholdsplikten
- b) at avholdsplikten skal gjelde under permisjon og i fritiden
- c) at avholdsplikten skal gjelde for sivilt tilsatte i Forsvarsdepartementet og underliggende etater
- d) unntak fra avholdsplikten.

§ 63. *Oppbevaring og vedlikehold av våpen*

Forsvaret kan pålegge tjenesteppliktige å oppbevare og vedlikeholde våpen, ammunisjon og annet personlig utstyr utenfor tjenestetiden. Våpen, ammunisjon og annet personlig utstyr skal oppbevares og vedlikeholdes på en sikker og god måte.

Departementet kan gi forskrift om oppbevaringen og vedlikeholdet.

§ 64. *Forholdet til forvaltningsloven*

Forvaltningsloven kapittel IV til VI gjelder ikke behandlingen av saker etter §§ 6 til 31 og §§ 34, 49, 52, 55 og 56. Departementet kan gi forskrift om at forvaltningsloven kapittel IV til VI likevel skal gjelde.

Kapittel 8 Refselse og straff

§ 65. *Refselse*

Den som overtrer § 62 om pliktmessig avhold og forskrift fastsatt med hjemmel i § 62, kan refses etter disiplinærloven.

§ 66. *Straff*

Med bot straffes den som forsettlig eller uaktsomt

- a) bryter opplysnings- eller meldeplikten etter §§ 8 og 58
- b) lar være å møte til sesjon etter § 9
- c) lar være å møte til tjeneste etter § 19.

Med bot straffes den som forsettlig

- a) unndrar seg undersøkelser etter § 10
- b) unndrar seg vaksinerings eller andre tiltak for å forebygge smittsomme sykdommer etter § 20
- c) bryter oppbevarings- eller vedlikeholdsplikten etter § 63.

Medvirkning straffes ikke etter første og andre ledd.

Med fengsel inntil 2 år straffes den som med hensikt unndrar seg tjeneste i Forsvaret ved

- a) å bryte opplysnings- eller meldeplikten etter §§ 8 og 58
- b) å la være å møte til sesjon etter § 9
- c) å unndra seg undersøkelser etter § 10
- d) å bryte reiseforbud etter § 16 bokstav e
- e) å unndra seg vaksinerings eller andre tiltak for å forebygge smittsomme sykdommer etter § 20.

Med fengsel inntil 2 år straffes den som gjør tjeneste i Forsvaret på grunnlag av opplysninger den vet er uriktige eller ufullstendige.

Brudd på møteplikten kan etter § 19 straffes etter militær straffelov §§ 34 og 35.

I forskrift med hjemmel i §§ 8, 9, 10, 16 bokstav e og §§ 19, 20 og 63 kan det fastsettes at brudd på angitte bestemmelser i forskriften skal straffes.

Kapittel 9 Ikrafttredelse og overgangsregler

§ 67. *Ikrafttredelse*

Loven trer i kraft fra det tidspunktet Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft forskjellige bestemmelser til ulik tid.

§ 68. *Overgangsregler*

Tidligere yrkesbefal som er fast tilsatt til de fyller 60 år, og som ble tilsatt før 1. januar 2016, beholder sin stilling i Forsvaret til de har fylt 60 år.

Tidligere yrkesbefal som er tilsatt før 1. januar 2005, kan sies opp bare etter tjenestemannsloven § 10 nr. 2 bokstav a.

§ 69. *Oppheving av og endring i andre lover*

Fra det tidspunkt loven trer i kraft oppheves:

1. lov 17. juli 1953 nr. 28 om Heimevernet
2. lov 17. juli 1953 nr. 29 om verneplikt
3. lov 19. mars 1965 nr. 3 om fritaking for militærtjeneste av overbevisningsgrunner
4. lov 2. juli 2004 nr. 59 om forsvarspersonell.

§ 70. *Endringer i andre lover*

Fra det tidspunkt loven trer i kraft gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene skal § 165 andre ledd andre punktum lyde:

Overfor de som gjør tjeneste i Forsvaret kan forkynning i straffesaker også skje ved offiser, befal eller militærpoliti.

2. I lov 21. november 1952 nr. 3 om tjenesteplikt i politiet gjøres følgende endringer:

§ 3 første ledd skal lyde:

Tjenestegjøring etter endt oppøving kan etter bestemmelse av Kongen pålegges når militær beredskap eller styrkeoppbygging helt eller delvis er satt i verk.

§ 4 skal lyde:

Den som føres over eller tilbake til tjeneste i Forsvaret, kan få øvingstid og tjeneste etter denne lov godskrevet som utført tjeneste etter forsvarsloven i samsvar med regler som Kongen fastsetter.

3. I lov 21. desember 1956 nr. 1 om aldersgrenser for offentlige tjenestemenn m.fl. skal § 1 første ledd lyde:

Denne lov gjelder for den som har stilling som er eller blir innlemmet i Statens pensjonskasse, og som ikke omfattes av særlige lovbestemmelser om aldersgrenser for militært tilsatte.

4. I lov 13. juni 1969 nr. 26 om skadeserstatning skal § 2-1 nr. 3 lyde:

3. Med arbeidstaker menes enhver som gjør arbeid eller utfører verv i arbeidsgivers tjeneste, unntatt verv som tillitsvalgt i annet foretak. Like med arbeidstaker regnes ombud i offentlig virksomhet, de som gjør tjeneste i Forsvaret og andre under pålagt tjenestegjøring for det offentlige, samt innsatte, pasienter e.l. som deltar i arbeidsvirksomhet i kriminalomsorgens anstalter, i helseinstitusjoner e.l.

5. I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endringer:

§ 468 første ledd tredje punktum skal lyde:

Halvparten av meddommerne skal høre til gruppen menige, grenaderer og konstabler og halvparten til gruppen offiserer og befal.

§ 469 første ledd skal lyde:

Ved behandlingen av en sak mot en menig, grenader eller konstabel skal halvparten av meddommerne høre til denne gruppen. Det samme gjelder ved saker mot personer uten militær grad. Ved behandlingen av saker mot offiserer eller befal skal én meddommer høre til gruppen menige, grenaderer og konstabler og resten til gruppen offiserer og befal. Av de siste skal så vidt mulig minst én ha samme eller høyere grad enn tiltalte. Meddommerne skal tas fra samme forsvarsgren som tiltalte.

§ 476 fjerde ledd skal lyde:

I saker for tingrett hvor det er utferdiget forelegg, kan påtalemyndigheten møte ved en militær befal eller offiser. Det samme gjelder ved rettsmøter utenfor hovedforhandling.

6. I lov 4. mars 1983 nr. 3 om statens tjenestemenn m.m. skal § 12 tredje punktum lyde:

Med dette gjøres ingen endring i plikten til å motta forflytninger etter utenriktjenesteloven § 7, eller i beordringsplikten i forsvarsloven § 46.

7. I lov 20. mai 1988 nr. 32 om militær disiplinærmyndighet gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov 20. mai 1988 nr. 32 om militær disiplinærmyndighet (disiplinærloven).

§ 1 tredje ledd nr. 2 skal lyde:

- 2) overfor vernepliktige i tjeneste og militært tilsatte

§ 3 første ledd skal lyde:

Refselse kan brukes mot vernepliktige i tjeneste og militært tilsatte.

§ 4 andre ledd nr. 1 skal lyde:

- 1) Når det gjelder forhold som kan straffes etter forsvarsloven § 66,

§ 5 første ledd skal lyde:

Som refselsesmiddel må bare brukes:

- 1) Arrest inntil 20 dager
- 2) Bot som fastsettes på grunnlag av det tjenestetillegget som gjelder for vernepliktige i tjeneste:
 - a) Overfor menige, inntil 20 ganger tjenestetillegget,
 - b) Overfor militært tilsatte, tilsvarende inntil 50 ganger tjenestetillegget.
- 3) Frihetsinnskrenkning som består i forbud mot til visse tider av dagen eller hele døgn:

- a) å gå utenfor leiren eller annet nærmere avgrenset område eller fartøy for et tidsrom inntil 30 dager, eller
 - b) å forlate fartøy for bestemte landgangsturer innen samme tidsrom.
- 4) Irettesettelse som gis i form av
- a) streng irettesettelse i nærvær av flere vernepliktige i tjeneste eller militært tilsatte, eller
 - b) simpel irettesettelse i enerom eller i tjenestlig skriv.

§ 12 første ledd skal lyde:

Myndighet til å ilegge undergitt personell refselse har enhver offiser som fast eller for tilfellet fører kompanisjefs eller tilsvarende eller høyere kommando.

§ 14 skal lyde:

Den nærmeste foresatte med refselsesmyndighet skal som regel utøve denne. Den skal utøves etter offiserens overbevisning om hva som er sant etter bevisene og rett etter loven. Foresatte kan ikke gi pålegg om hvordan myndigheten skal utøves i det enkelte tilfelle.

Avgjørelsen hører likevel under høyere foresatt hvis det refsbare forhold er skjedd i vedkommendes overvær. Har nærmeste foresatte unnlatt å refse et forhold, kan høyere foresatt refse dersom det finnes grunn til det.

Finner en offiser at det bør brukes strengere refselse enn vedkommende selv kan ilegge, skal saken overlates til offiserens foresatte. Det samme gjelder dersom særlige grunner taler mot at offiseren selv avgjør saken.

§ 16 skal lyde:

En offiser kan ikke etterforske en sak eller utøve refselsesmyndighet mot noen offiseren er gift eller forlovet med eller er i slekt eller svogerskap med i opp- eller nedstigende linje eller i sidelinje så nær som søsken, eller når offiseren er en av dennes fosterforeldre eller verge.

Det samme gjelder når offiseren selv eller en person som offiseren er forbundet med som nevnt i første ledd, er personlig fornærmet ved handlingen.

Offiseren har plikt til å ta stilling til sin egen habilitet. Offiserens avgjørelse er ikke gjenstand for særskilt klage.

Foreligger forhold som nevnt i første eller annet ledd, behandles saken av offiserens nærmeste foresatte.

§ 18 første punktum skal lyde:

Den forfølgningen retter seg mot, har rett til å la seg bistå av vernepliktig i tjeneste, tillitsvalgt eller militært tilsatt.

§ 20 andre ledd skal lyde:

Andre refselser enn de som inngår under § 5 nr. 4 b, meddeles vanligvis i nærvær av flere vernepliktige i tjeneste eller militært tilsatte.

§ 22 første og andre ledd skal lyde:

Offiser som har ilagt en refselse, kan selv oppheve eller omgjøre den, dersom det viser seg at vedtaket er uriktig, eller det på grunn av etterfølgende omstendigheter er urimelig at det blir stående ved makt.

Likeledes kan vedkommende offiser omgjøre en ilagt refselse på arrest til bot når fullbyrdelsen ikke kan gjennomføres som følge av at refsede av en militærlege er kjent soningsudyktig og/eller udyktig til videre militærtjeneste.

§ 24 første ledd andre punktum skal lyde:

Den kan være skriftlig eller muntlig og settes frem for en foresatt.

§ 29 første ledd tredje punktum skal lyde:

Av de øvrige medlemmer skal ett medlem være offiser eller befal og ett medlem være vernepliktig i tjeneste.

§ 34 første ledd første punktum skal lyde:

Den refsede har i forbindelse med saken adgang til å uttale seg skriftlig eller muntlig for en offiser.

§ 40 første og andre ledd skal lyde:

Til dekning av bot kan hos vernepliktige i tjeneste trekkes ved hver utbetaling inntil halvparten av de løpende tjenestetillegg.

Inndrivning av bot hos militært tilsatte, kan skje ved trekk i lønn. Uten samtykke fra den refsede kan ved hver utbetaling ikke mer enn en fjerdedel av lønnen tilbakeholdes til dekning av boten. Slikt trekk går foran annet trekk i lønn, bortsett fra trekk for underholdsbidrag for det tidsrom lønnen gjelder, og trekk etter den borgerlige straffeprosesslov § 456.

8. I lov 20. mai 1988 nr. 33 om politimyndighet i det militære forsvar gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov 20. mai 1988 nr. 33 om politimyndighet i Forsvaret

§ 1 første ledd skal lyde:

Offiserer, befal, militærpoliti og militære vakter har politimyndighet overfor alle som er på militært område eller i umiddelbar nærhet av det. Militært område omfatter også militært fartøy eller transportmiddel.

§ 2 første ledd skal lyde:

Offiserer og befal har også utenfor militært område politimyndighet overfor enhver undergitt som omfattes av kapittel I i disiplinærloven. Militærpolitiet kan utøve politimyndighet overfor enhver som omfattes av kapittel I i disiplinærloven utenfor militært område.

§ 5 første ledd skal lyde:

Militærpolitiet, offiserer og befal kan etterforske brudd på den militære straffelov eller disiplinærloven.

§ 6 skal lyde:

Den som rettsstridig forlater eller blir borte fra et sted hvor det påhviler vedkommende en militær plikt å være til stede, kan avhentes av politiet, militærpolitiet, offiser eller befal. En vernepliktig som unnlater å møte frem til førstegangstjeneste kan likevel bare avhentes av politiet.

§ 7 skal lyde:

Kongen fastsetter nærmere regler om militærpolitiet og utøvelse av politimyndighet i Forsvaret.

9. I lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. skal § 5–3 lyde:

§ 5–3. *Skjenkebevilling til Forsvarets messer for militært tilsatte m.v.*

Messer for militært tilsatte som drives i samsvar med retningslinjene for slik virksomhet kan gis bevilling av departementet til å skjenke alkoholholdig drikk.

Når særlige grunner tilsier det, kan departementet gi Forsvaret og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap adgang til å gi skjenkebevilling til messer for militært tilsatte ved anlegg som av hensyn til rikets sikkerhet er sikkerhetsgradert.

Før bevilling etter første ledd blir gitt, skal det foreligge uttalelser fra politiet, sosialtjenesten og kommunestyret. Melding om gitte bevillinger sendes politiet.

Departementet fastsetter de nærmere vilkår og innskrenkninger for utøvelsen av bevillingen som det til enhver tid finner nødvendig.

For øvrig gis bevillingen etter første ledd etter bestemmelsene i kapittel 4.

10. I lov 16. juni 1989 nr. 65 om yrkesskadeforsikring skal § 2 bokstav b lyde:

- b) arbeidstaker: enhver som gjør arbeid eller utfører verv i arbeidsgiverens tjeneste, herunder ombudsmann i offentlig virksomhet, tjenestepliktige i Forsvaret og andre under pålagt tjenestegjøring for det offentlige, samt innsatte, pasienter e.l. som deltar i arbeidsvirksomhet i kriminalomsorgens anstalter, i helseinstitusjoner e.l.

11. I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 2–5 første ledd bokstav c skal lyde:

- c) i Forsvarets tjeneste i utlandet, herunder militært tilsatte som deltar i internasjonale operasjoner,

§ 2–5 første ledd bokstav d oppheves. Nåværende bokstav e til i blir bokstav d til h.

§ 4–19 første ledd skal lyde:

Til medlem som i de siste 12 måneder før han eller hun søker dagpenger har utført minst tre måneders militærtjeneste eller obligatorisk sivilforsvarstjeneste, ytes det dagpenger uten hensyn til vilkårene i § 4–3 om tap av arbeidsinntekt og i § 4–4 om krav til minsteinntekt.

§ 5–23 første ledd skal lyde:

En menig som kan få helsetjenester i Forsvaret, har ikke rett til stønad etter dette kapitlet.

§ 8–24 tredje ledd bokstav d skal lyde:

- d) militærtjeneste.

§ 8–46 første ledd skal lyde:

Et medlem som har utført militærtjeneste, har rett til sykepenger ved arbeidsuførhet uten hensyn til vilkårene i §§ 8–2 og 8–3 dersom arbeidsuførheten oppstår under tjenesten.

§ 8–47 tredje ledd bokstav a skal lyde:

- a) da medlemmet utfører militærtjeneste,

§ 13–8 skal lyde:

§ 13–8. *Militærpersoner o.a.*

Følgende grupper av medlemmer er yrkesskadedekket:

- a) vernepliktige og frivillig tjenestegjørende etter forsvarsloven,
- b) tjenestepliktige og frivillig tjenestegjørende etter lov 25. juni 2010 nr. 45 om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret,

- c) tjenestepliktige og frivillig tjenestegjørende etter lov 21. november 1952 nr. 3 om tjenesteplikt i politiet,
- d) militært tilsatte etter forsvarsloven,
- e) personer som etter avtale deltar i Forsvarets tjeneste som lotter.

Medlemmer som nevnt i første ledd bokstav a til c er yrkesskadedekket ved enhver skade og sykdom som er påført eller oppstått i tidsrommet fra de møter til tjeneste til de blir dimittert.

Medlemmer som nevnt i første ledd bokstav d er yrkesskadedekket etter bestemmelsene som gjelder for arbeidstakere. Når medlemmene deltar i manøver eller utfører oppdrag under feltmessige forhold, gjelder likevel bestemmelsene i andre ledd i denne paragrafen. Når medlemmene tjenestegjør i internasjonale operasjoner, er de yrkesskadedekket ved enhver skade og sykdom som er påført eller oppstått under opphold i utlandet.

Medlemmer som nevnt i første ledd bokstav e er yrkesskadedekket under kurs, øvelser og annen tjeneste for Forsvaret.

§ 13–14 første ledd skal lyde:

Arbeidsgivere, rektorer, forlegningssjefer og andre i tilsvarende stilling plikter snarest å sende skademelding til Arbeids- og velferdsetaten når en arbeidstaker, elev, student, tjenestepliktig i Forsvaret osv. blir påført en skade eller sykdom som kan gi rett til yrkesskadedekning.

§ 14–6 fjerde ledd bokstav e skal lyde:

- f) avtjening av militærtjeneste eller obligatorisk sivilforsvarstjeneste.

§ 14–7 tredje ledd skal lyde:

Til et medlem som avtjener militærtjeneste eller obligatorisk sivilforsvarstjeneste i opptjeningstiden etter § 14–6, skal beregningsgrunnlaget minst svare til en årsinntekt på tre ganger grunnbeløpet, dersom tjenesten har vart eller var ment å vare mer enn 28 dager.

12. I lov 13. juni 1997 nr. 42 om Kystvakten skal § 7 første ledd lyde:

Vernepliktige i tjeneste og militært tilsatte i Forsvaret kan beordres til å utføre oppgaver som fremgår av denne lov, med mindre annet følger av ansettelsesvilkårene.

13. I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt skal § 5–15 første ledd bokstav f lyde:

- f. følgende ytelser til tjenestepliktige i Forsvaret og sivile tjenestepliktige: dagpenger, dimisjonsgodtgjørelse, utdanningsbonus av samme størrelse og forsørgertillegg m.v. til tjenestepliktige som ikke er tilsatt samt lagførere og mannskap i Sivilforsvaret etter offentlig regulativ,

14. I lov 23. juni 2000 nr. 56 om helsemessig og sosial beredskap gjøres følgende endringer:

§ 4–1 femte ledd skal lyde:

Tjenesteplikt etter paragrafen her gjelder bare i den utstrekning styrkeoppbygging i Forsvaret ikke er til hinder, med mindre noe annet er bestemt i lov.

§ 4–2 første ledd tredje punktum skal lyde:

Personell som ikke er styrkedisponert i Forsvaret, kan i fredstid pålegges å delta på kurs og øvelser av inntil 3 ukers varighet.

12. aug. Lov nr. 78 2016

Lov om endringer i sikkerhetsloven (reduksjon av antall klareringsmyndigheter mv.)

Prop.97 L (2015–2016), Innst.352 L (2015–2016), Lovvedtak 91 (2015–2016). Stortingets første og andre gangs behandling hhv. 8. og 13. juni 2016. Fremmet av Forsvarsdepartementet. Kunngjort 12. august 2016 kl. 14.00.

Endringer i følgende lov:

Lov 20. mars 1998 nr. 10 om forebyggende sikkerhetstjeneste (sikkerhetsloven).

I

I lov 20. mars 1998 nr. 10 om forebyggende sikkerhetstjeneste gjøres følgende endringer:

§ 2 fjerde til åttende ledd skal lyde:

§ 29 a gjelder for alle anskaffelser til kritisk infrastruktur. Kongen kan gi forskrift om identifisering av kritisk infrastruktur og om informasjon til rettssubjekter som eier eller rår over kritisk infrastruktur.

Loven gjelder for domstolene med de særregler som følger av bestemmelsene om sikkerhetsklarering og autorisasjon i og i medhold av domstolloven og straffeprosessloven. Kongen kan fastsette ytterligere særregler.

Bestemmelsene gitt i og i medhold av lovens kapittel 6 om personellikkerhet gjelder ikke for regjeringens medlemmer og dommere i Høyesterett.

Loven gjelder ikke for Stortinget, Riksrevisjonen, Stortingets ombudsmann for forvaltningen og andre organer for Stortinget.

Loven gjelder for Svalbard og Jan Mayen i den utstrekning Kongen bestemmer.

§ 3 første ledd nytt nr. 21 skal lyde:

21. Kritisk infrastruktur; anlegg og systemer som er nødvendige for å opprettholde samfunnets grunnleggende behov og funksjoner.

Ny § 5 a skal lyde:

§ 5 a. Varslingsplikt og myndighet til å fatte vedtak ved risiko for sikkerhetstruende virksomhet

En virksomhet som får kunnskap om en planlagt eller pågående aktivitet som kan medføre en ikke ubetydelig risiko for at sikkerhetstruende virksomhet blir etablert eller gjennomført, skal varsle overordnet departement om dette. Dersom den varslingspliktige virksomheten ikke er underlagt noe departement, skal varselet gis til Forsvarsdepartementet. Varslingsplikten gjelder uten hinder av lovbestemt taushetsplikt. Ved behandling av varsel etter første og andre punktum bør det innhentes rådgivende uttalelser fra relevante organer med kompetanse innenfor det aktuelle fagområdet.

Kongen i statsråd kan fatte nødvendige vedtak for å hindre en planlagt eller pågående aktivitet som nevnt i første ledd første punktum. Et slikt vedtak kan fattes uten hensyn til begrensningene i forvaltningsloven § 35, og uavhengig av om aktiviteten er tillatt etter annen lov eller annet vedtak. Vedtak etter første punktum er særlig tvangsgrunnlag etter tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 13.

Kongen i statsråd kan gi forskrift om varslingsplikten i første ledd og om hvilke vedtak som kan fattes etter andre ledd.

§ 9 første ledd bokstav e og f skal lyde

- e) drive en nasjonal responsfunksjon for alvorlige dataangrep mot kritisk infrastruktur og et nasjonalt varslingsystem for digital infrastruktur,
- f) gi informasjon, råd og veiledning til virksomheter.

I kapittel 3 skal ny § 10 a lyde:

§ 10 a. Behandling av personopplysninger

Når det er nødvendig for å utføre oppgavene etter § 9 første ledd bokstav e, kan Nasjonal sikkerhetsmyndighet behandle personopplysninger i form av

- a) metadata om IKT-trafikk til og fra virksomheter som er knyttet til det nasjonale varslingsystemet for digital infrastruktur
- b) informasjon som er nødvendig for å analysere utløste alarmer i varslingsystemet
- c) IP-adresser mottatt fra nasjonale og internasjonale samarbeidspartnere
- d) logger og infisert maskinvare, etter samtykke fra en virksomhet der dette er nødvendig i forbindelse med bistand til håndtering av alvorlige dataangrep.

I andre tilfeller enn nevnt i første ledd, kan personopplysninger også behandles når dette er strengt nødvendig for å ivareta oppgavene etter § 9 første ledd bokstav e, og behandlingen etter en konkret vurdering framstår som både nødvendig og proporsjonal i forhold til det inngrepet den representerer i personvernet.

Kongen kan gi forskrift om Nasjonal sikkerhetsmyndighets behandling av personopplysninger.

Ny § 13 a skal lyde:

§ 13 a. Sikkerhetsmessig overvåking av godkjente informasjonssystemer

Den enkelte virksomhet skal kontinuerlig overvåke et godkjent informasjonssystem for sikkerhetstruende hendelser mot informasjonssystemet eller informasjon i systemet, fortrinnsvis ved bruk av automatisert systemovervåking. Sikkerhetsrelevante hendelser skal registreres.

Informasjon som utveksles mellom systemer, på tvers av autorisasjonsskinner eller til bærbar lagringsmedier, skal registreres og lagres.

Flere virksomheter som er tilknyttet samme informasjonssystem, kan avtale at en av virksomhetene skal forestå overvåking og registrering etter første og andre ledd på vegne av den ansvarlige virksomheten.

Informasjon registrert etter første og andre ledd skal lagres i fem år. Slik informasjon skal kun benyttes for å håndtere sikkerhetstruende hendelser.

Den enkelte virksomhet skal påse at autoriserte brukere av informasjonssystemer som overvåkes i henhold til denne bestemmelse får informasjon om formålet med behandlingen, om de tiltak som er iverksatt, om informasjonen vil bli utlevert og eventuelt om hvem som er mottaker.

Kongen kan gi forskrift om

- a) hvilke typer data som kan eller skal registreres og lagres
- b) hvem som skal ha tilgang til registrert og lagret data
- c) hvordan tilgang skal gis
- d) unntak fra lagringstid på fem år.

§ 23 skal lyde:

§ 23. Autorisasjonsansvarlig og klareringsmyndighet

Autorisasjon kan gis dersom autorisasjonsansvarlig ikke har opplysninger som gjør det tvilsomt om vedkommende sikkerhetsmessig er til å stole på. Autorisasjon gis normalt av virksomhetens leder. Autorisasjon skal ikke gis før det foreligger melding om sikkerhetsklarering, med unntak for de tilfeller som er beskrevet i § 19 tredje ledd, og en autorisasjonssamtale er avholdt. Nasjonal sikkerhetsmyndighet gir nærmere regler om autorisasjon og om hvem som er autorisasjonsansvarlig.

Kongen utpeker en klareringsmyndighet for forsvarssektoren og en for den sivile sektoren. Kongen kan utpeke andre klareringsmyndigheter når særlige grunner taler for det. Etterrettings- og sikkerhetstjenestene klarerer eget personell.

§ 28 første ledd andre punktum skal lyde:

Kongen gir forskrift om gyldighetstiden for leverandørklareringer.

Kapittel 7 overskriften skal lyde:

Kapittel 7. Sikkerhetsgraderte anskaffelser og anskaffelser til kritisk infrastruktur

I kapittel 7 skal ny § 29 a lyde:

§ 29 a. Varslingsplikt og myndighet til å fatte vedtak ved anskaffelser til kritisk infrastruktur

Ved anskaffelser til kritisk infrastruktur skal det foretas en risikovurdering. I vurderingen skal det tas stilling til om anskaffelsen innebærer en ikke ubetydelig risiko for at sikkerhetstruende virksomhet blir etablert eller gjennomført mot eller ved bruk av infrastrukturen. Plikten til å foreta en risikovurdering gjelder ikke dersom det framstår som åpenbart at anskaffelsen ikke kan innebære noen slik risiko.

En virksomhet som eier eller rår over kritisk infrastruktur, skal varsle overordnet departement dersom en risikovurdering som nevnt i første ledd konkluderer med at anskaffelsen kan innebære en ikke ubetydelig risiko for at sikkerhetstruende virksomhet blir etablert eller gjennomført. Virksomheter som ikke er underlagt noe departement, skal varsle Forsvarsdepartementet. Varslingsplikten gjelder uten hinder av lovbestemt taushetsplikt. Plikten gjelder ikke dersom virksomheten selv iverksetter risikoreducerende tiltak som fjerner risikoen, eller gjør den ubetydelig.

Et departement som mottar varsel etter andre ledd, bør innhente en rådgivende uttalelse fra relevante organer om leveransens risikopotensial, og leverandørers sikkerhetsmessige pålitelighet.

Dersom en anskaffelse til kritisk infrastruktur kan medføre en ikke ubetydelig risiko for at sikkerhetstruende virksomhet blir etablert eller gjennomført, kan Kongen i statsråd fatte vedtak om at anskaffelsen skal nektes gjennomført, eller om at det settes vilkår for gjennomføringen. Dette gjelder også dersom det allerede er inngått avtale om anskaffelsen. Dersom det ikke fattes vedtak etter første punktum, skal departementet underrette virksomheten om dette. Vedtak etter første punktum er særlig tvangsgrunnlag etter tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 13.

Kongen i statsråd kan gi forskrift om anskaffelser til kritisk infrastruktur.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at de forskjellige bestemmelsene skal tre i kraft til forskjellig tid.

12. aug. Lov nr. 79 2016

Lov om endringer i markaloven (rett til erstatning)

Prop.92 L (2015–2016), Innst.333 L (2015–2016), Lovvedtak 79 (2015–2016). Stortingets første og andre gangs behandling hhv. 6. og 10. juni 2016. Fremmet av Klima- og miljødepartementet. Kunngjort 12. august 2016 kl. 14.00.

Endringer i følgende lov:

Lov 5. juni 2009 nr. 35 om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markaloven).

I

I lov 5. juni 2009 nr. 35 om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner skal § 11 femte ledd og nytt sjette ledd lyde:

En eier av eller rettighetshaver i eiendom som helt eller delvis blir vernet som friluftslivsområde, har rett til erstatning fra staten for økonomisk tap når et vern medfører en vanskeliggjøring av igangværende bruk. Dersom bruken trenger tillatelse fra offentlig myndighet, gjelder retten til erstatning bare når tillatelse er gitt før det er foretatt kunngjøring etter naturmangfoldloven § 42. Naturmangfoldloven § 51 gjelder for fremgangsmåten ved fastsetting av erstatning etter bestemmelsen her.

Når vilkårene etter femte ledd er oppfylt, fastsettes erstatningen for tap som følge av vanskeliggjøring av igangværende bruk i samsvar med utmålingsreglene i lov 6. april 1984 nr. 17 om vederlag ved oreigning av fast

eigedom. Ved anvendelsen av lov 6. april 1984 nr. 17 om vederlag ved oreigning av fast eigedom § 10 skal tidspunktet for vernevedtaket legges til grunn.

II

Loven trer i kraft straks.

26. juli Nr. 950 2016

Forskrift om endring i forskrift om begrenning av forurensning og forskrift om gjenvinning og behandling av avfall (gjennomføring av direktiv 2010/75/EU om utslipp fra industrien)

Hjemmel: Fastsatt av Klima- og miljødepartementet 26. juli 2016 med hjemmel i lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) § 9, § 11, § 12 og § 85, jf. delegeringsvedtak 8. juli 1983 nr. 1245 og delegeringsvedtak 11. juni 1993 nr. 785.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg XX kap. I nr. 1f (direktiv 2010/75/EU). Kunngjort 2. august 2016 kl. 14.10.

I

I forskrift 1. juni 2004 nr. 931 om begrenning av forurensning (forurensningsforskriften) gjøres følgende endringer:

Overskrift for kapittel 27 skal lyde:

Kapittel 27. Utslipp til luft fra forbrenningsanlegg med rene brensler

§ 27–1 første ledd skal lyde:

Dette kapittelet gjelder for forbrenningsanlegg/fyringsenheter basert på rene brensler med nominell tilført termisk effekt fra 1 og inntil 50 MW. Dette kapittelet gjelder ikke for anlegg som faller inn under forurensningsforskriftens kapittel 7 § 7–4 fjerde ledd.

§ 27–2 første ledd skal lyde:

Den som driver forbrenningsanlegg med nominell tilført termisk effekt fra og med 50 MW må ha særskilt tillatelse fra forurensningsmyndigheten etter forurensningslovens § 11 første ledd, jf. forurensningsforskriften kapittel 36 vedlegg I.

Tabellen i § 27–4 bokstav a) skal lyde:

<i>Brensel</i>	<i>Enhetsstørrelse (innfyrt effekt)</i>	<i>Støv mg/Nm³ 12 timers middelerdi</i>	<i>NO_x mg/Nm³ timesmiddel</i>	<i>CO mg/Nm³ timesmiddel</i>	<i>vol % O₂</i>
Animalske og vegetabiliske oljer	1 < 5 MW	50	–	80	3 vol % O ₂
	5 < 50 MW	50	300	80	
Lettolje/spesialdestillater	1–10 MW	50	–	80	3 vol % O ₂
	10 < MW < 50	50	250	80	
Tungolje	1 < 5 MW	100	–	200	3 vol % O ₂
	5 < 50 MW	100	600	200	
Fast biobrensel	1 < 10 MW	225	–	350	6 vol % O ₂
	10 < 20 MW	75	450	350	
	20 < 50 MW	30	450	200	
Kull	5 < 50 MW	50	200	150	6 vol % O ₂
Gass	5 < 50 MW	–	250	80	3 vol % O ₂

Tabellen i § 27–5 bokstav b) skal lyde:

<i>Brensel</i>	<i>Enhetsstørrelse (innfyrt effekt)</i>	<i>Støv mg/Nm³ 12 timers middelerdi</i>	<i>NO_x mg/Nm³ timesmiddel</i>	<i>CO mg/Nm³ timesmiddel</i>	<i>vol % O₂</i>
Animalske og vegetabiliske oljer	1 < 5 MW	30	–	80	3 vol % O ₂
	5 < 50 MW	30	300	80	3 vol % O ₂
Lettolje/spesialdestillater	1–10 MW	20	–	80	3 vol % O ₂
	10 < MW < 50	20	250	80	
Tungolje	5 < 20 MW	20	600	100	3 vol % O ₂
Fast biobrensel	1 < 5 MW	225	–	200/300*	6 vol % O ₂
	5 < 20 MW	75	300	200/300*	
	20 < 50 MW	30	300	150/300*	
Kull	5 < 50 MW	50	200	150	6 vol % O ₂
Gass	5 < 50 MW	–	170	80	3 vol % O ₂

* Fyringsenhet for trepulver.

§ 27–6 bokstav a) skal lyde:

a) Fyringsenheter for oljer

- Fyringsenhet 1–10 MW skal måle støv og CO én gang annet hvert år.
- Fyringsenhet $10 < \text{MW} < 50$ skal måle støv, NO_x og CO én gang hvert år.
- Fyringsenheter for olje $20 < 50$ MW skal ha oksygenstyrt forbrenning.
- For støv skal det foretas tre støvmålinger gjennom en periode på seks timer. Snittet av disse tre målingene gjelder som tolvtimers middelværdi inklusive driftsvariasjoner.
- For NO_x og CO skal kontrollmåling bestå av seks separate målinger à ½ time. Utslippsgrensene regnes som overholdt dersom 90 % av målingene er innenfor oppgitt timesmiddelgrense.

§ 27–6 bokstav b) skal lyde:

b) Fyringsenheter for fast biobrensel eller kull

- Fyringsenhetene skal ha oksygenstyrt forbrenning.
- Fyringsenheter $20 < 50$ MW skal måle og registrere støvutslipp kontinuerlig.
- Eksisterende fyringsenheter $10 < 50$ MW og nye fyringsenheter $5 < 50$ MW skal måle og registrere CO og NO_x kontinuerlig.
- Kontinuerlige målinger og registreringer skal kvalitetssikres én gang hvert år.
- For fyringsenheter der det ikke er krav om kontinuerlige målinger gjelder følgende:
 - i) Fyringsenheter $1 < 5$ MW skal annet hvert år foreta tre støvmålinger gjennom en sekstimers periode og seks separate målinger à ½ time av CO.
 - ii) Fyringsenheter $5 < 20$ MW skal hvert år foreta tre støvmålinger gjennom en sekstimers periode. Snittet av disse tre målingene gjelder som tolvtimers middelværdi inklusive driftsvariasjoner.
 - iii) Fyringsenheter $5 \leq 10$ MW skal hvert år foreta seks separate målinger à ½ time av NO_x og CO. Utslippsgrensene for NO_x og CO regnes som overholdt dersom 90 % av målingene er innenfor oppgitt timesmiddelgrense.

§ 27–6 bokstav c) skal lyde:

c) Fyringsenheter for gass

Fyringsenheter $5 < 50$ MW skal måle NO_x og CO en gang hvert år. Kontrollmåling av NO_x og CO skal bestå av ti separate målinger à ½ time. Utslippsgrensene regnes som overholdt dersom 90 % av målingene er innenfor det oppgitte ½ times middel.

Nytt kapittel 31 skal lyde:

Kapittel 31. Utslipp til luft fra forbrenningsanlegg med nominell tilført termisk effekt fra og med 50 MW

Fastsatt med hjemmel i lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) § 9, § 11 og § 12, jf. EØS-avtalen vedlegg XX kap. I nr. 1f (direktiv 2010/75/EU).

§ 31–1. Virkeområde

Bestemmelsene i dette kapitlet omfatter utslipp til luft av visse forurensende stoffer fra forbrenningsanlegg med nominell tilført termisk effekt fra og med 50 MW ved forbrenning av faste, flytende og gassformige brensel.

Følgende anlegg omfattes ikke av dette kapitlet:

- a) anlegg hvor forbrenningsproduktene benyttes til direkte oppvarming, tørking eller enhver annen behandling av gjenstander eller materialer, for eksempel oppvarmingsovner og ovner for varmebehandling,
- b) etterforbrenningsanlegg, dvs. anlegg som er konstruert eller designet for å rense avgasser gjennom forbrenning og som ikke benyttes som et separat forbrenningsanlegg,
- c) anlegg for regenerering av katalysatorer til katalytisk kraking,
- d) anlegg for omdanning av hydrogensulfid til svovel,
- e) reaktorer innenfor kjemisk industri,
- f) koksovnblokker,
- g) cowpers,
- h) tekniske innretninger som benyttes til framdrift av kjøretøyer, skip eller fly,
- i) gassturbiner og gassmotorer som benyttes på offshoreplattformer,
- j) anlegg som benytter enhver type fast eller flytende avfall som brensel bortsett fra avfall som beskrevet i § 31–2 bokstav f) nr. 2) til 5).

§ 31–2. Definisjoner

I dette kapitlet menes med:

- a) *Fyringsenhet*: en teknisk innretning hvor brensel oksideres for at frigjort energi skal kunne utnyttes.
- b) *Forbrenningsanlegg*: en eller flere fyringsenheter som har eller kan ha felles skorstein etter § 31–4.
- c) *Skorstein*: en konstruksjon som inneholder en eller flere røykgasskanaler, og som leder røykgassene til luft.
- d) *Driftstimer*: antall timer et forbrenningsanlegg er helt eller delvis i drift og forårsaker utslipp til luft, med unntak av oppstarts- og nedkjøringsperioder.

e) *Oppstarts- og nedkjøringsperioder:*

Oppstartsperiode er perioden fra oppstart av anlegget og fram til minimum oppstartlast for stabil produksjon er nådd;

- *Minimum oppstartlast for stabil produksjon:* minimumslast der det er stabil produksjon og drift etter oppstarten, og der anlegget leverer energi sikkert og pålitelig til et lokalt nettverk, strømmnett, lager for akkumulering av varme eller til et industriområde.

Nedkjøringsperiode er perioden fra minimum last for stabil produksjon ved nedkjøring av anlegget og fram til anlegget er stanset;

- *Minimum last for stabil produksjon ved nedkjøring av anlegget:* minimumslast der anlegget ikke lenger kan levere energi sikkert og pålitelig til et lokalt nettverk, strømmnett, lager for akkumulering av varme eller til et industriområde.

f) *Biomasse:*

- 1) produkter bestående av vegetabilsk materiale fra jord- eller skogbruk som kan benyttes for å utnytte energiinnholdet,
- 2) vegetabilsk avfall fra jord- og skogbruk,
- 3) vegetabilsk avfall fra næringsmiddelindustrien forutsatt at generert termisk energi blir utnyttet,
- 4) fiberholdig vegetabilsk avfall fra produksjon av masse fra jomfruelig trevirke og fra produksjon av papir fra masse, forutsatt at avfallet forbrennes i et samforbrenningsanlegg på produksjonsstedet og at generert termisk energi blir utnyttet,
- 5) treavfall, herunder avfall av kork, med unntak av treavfall som kan inneholde halogenerte organiske forbindelser eller tungmetaller som følge av overflatebehandling eller behandling med impregneringsmidler, og som særlig omfatter denne type avfall fra bygge- og rivningsavfall.

g) *Multibrenselanlegg:* et forbrenningsanlegg som kan fyres samtidig eller vekselvis med to eller flere brenselstyper.**§ 31–3. *Krav om tillatelse***

Den som driver forbrenningsanlegg som er omfattet av dette kapitlet må ha særskilt tillatelse fra forurensningsmyndigheten etter forurensningsloven § 11 første ledd, jf. forurensningsforskriftens kapittel 36 vedlegg I.

Forurensningsmyndigheten kan fastsette tilleggsvilkår eller strengere vilkår enn i dette kapitlet begrunnet i lokale forhold eller egenskaper ved det aktuelle forbrenningsanlegget.

Krav i tillatelse fastsatt før dette kapitlet trer i kraft, og som er strengere enn krav fastsatt i dette kapitlet, gjelder inntil forurensningsmyndigheten opphever eller endrer tillatelsen ved enkeltvedtak.

§ 31–4. *Bestemmelse av kapasitet*

Om røykgass fra to eller flere separate fyringsenheter slippes ut gjennom en felles skorstein, anses kombinasjonen av enheter for å være ett enkelt forbrenningsanlegg. Fyringsenhetenes kapasiteter skal summeres ved beregningen av samlet nominell tilført termisk effekt.

To eller flere separate fyringsenheter kan anses som ett enkelt forbrenningsanlegg dersom avgassene når tekniske og økonomiske faktorer tas i betraktning, kunne ha vært ledet ut via samme skorstein. Fyringsenhetenes kapasiteter skal summeres ved beregningen av samlet nominell tilført termisk effekt for forbrenningsanlegget.

Fyringsenheter med nominell tilført termisk effekt på mindre enn 15 MW skal ikke tas med i beregningen etter første og andre ledd i paragrafen her.

§ 31–5. *Utslippsgrenseverdier*

Røykgasser fra forbrenningsanlegg skal slippes ut under kontrollerte forhold gjennom skorstein.

Utslippene fra forbrenningsanlegg skal overholde de utslippsgrenseverdiene som er angitt i vedlegg 1, del 1 og 2. Utslippsgrenseverdiene skal gjelde for utslipp gjennom felles skorstein og bestemmes for forbrenningsanleggets samlede nominelle tilførte termiske effekt. Skorsteinshøyden skal beregnes slik at miljø og menneskers helse beskyttes.

Forbrenningsanlegg med tillatelse gjort gjeldende før 7. januar 2013 skal overholde de utslippsgrenseverdier som er angitt i vedlegg 1, del 1. Utslippsgrenseverdiene skal også gjelde for anlegg der det ble levert en fullstendig søknad om tillatelse innen 7. januar 2013 og anlegget ble satt i drift senest 7. januar 2014.

Forbrenningsanlegg med tillatelse gjort gjeldende fra 7. januar 2013 eller senere, skal overholde de utslippsgrenseverdier som er angitt i vedlegg 1, del 2.

Når det i vedlegg 1 angis at utslippsgrenseverdiene kan benyttes for en del av et forbrenningsanlegg med et begrenset antall driftstimer, skal utslippsgrenseverdiene gjelde for utslipp fra den delen av anlegget. Utslippsgrenseverdien bestemmes ved å ta hensyn til samlet nominell tilført termisk effekt for hele forbrenningsanlegget.

§ 31–6. *Utslippsmålinger*

(1) I røykgass fra forbrenningsanlegg med samlet nominell tilført termisk effekt fra og med 100 MW skal konsentrasjoner av svoveldioksid (SO₂), nitrogenoksider (NO_x) og støv måles kontinuerlig. Dersom anlegget fyres med gassformig brensel skal også konsentrasjonen av karbonmonoksid (CO) måles kontinuerlig. Dersom det fyres

med fast biobrensel eller kull skal konsentrasjonen av støv, NO_x og CO måles og registreres kontinuerlig i fyringsenheter fra og med 50 MW.

(2) Kontinuerlige målinger som gjennomføres i samsvar med første ledd skal inkludere måling av røykgassens oksygeninnhold, temperatur, trykk og vanddampinnhold. Kontinuerlig måling av vanddampinnhold i røykgassen behøves ikke dersom innsamlet gassprøve tørkes før utslippene analyseres.

(3) Forurensningsmyndigheten kan gjøre unntak fra kravene i første ledd om kontinuerlig måling av SO₂, NO_x og støv i følgende tilfeller:

- a) for forbrenningsanlegg med gjenstående levetid på mindre enn 10 000 timer,
- b) for SO₂ og støv fra forbrenning av naturgass,
- c) for SO₂ fra fyring av olje med kjent svovelinnehold dersom svovelsenestyr mangler,
- d) for SO₂ fra forbrenning av biomasse, dersom virksomhetsansvarlig kan dokumentere at SO₂ -utslippene under ingen omstendighet kan overstige de foreskrevne utslippsgrenseverdier.

(4) Der det ikke kreves kontinuerlig måling skal utslippene måles minst én gang hver sjettede måned for SO₂, NO_x og støv, og for gassfyrte anlegg dessuten for CO.

(5) For forbrenningsanlegg som fyres med stein- eller brunkull skal utslipp av totalvikksølv måles minst én gang hvert år.

(6) Som et alternativ til målingene av SO₂ og NO_x som det refereres til i fjerde ledd, kan andre prosedyrer som verifiseres og godkjennes av forurensningsmyndigheten benyttes til å bestemme SO₂- og NO_x- utslippene. Prosedyrene skal benytte relevante CEN-standarder eller, om CEN-standarder ikke foreligger, ISO-standarder eller nasjonale eller andre internasjonale standarder, for å sikre fremskaffelse av data av tilsvarende vitenskapelig kvalitet.

(7) Virksomhetsansvarlig har plikt til å informere forurensningsmyndigheten om endringer av betydning når det gjelder hvilken type brensel som benyttes eller i driften av anlegget.

(8) Følgende skal gjennomføres i samsvar med CEN-standarder:

- a) prøvetaking og analyse av aktuelle forurensende stoffer
- b) målinger av prosessparametre
- c) kvalitetssikring av automatiske målesystem
- d) referansemethode for å kalibrere automatiske målesystem.

Hvis CEN-standarder ikke er tilgjengelige, skal ISO-standarder, nasjonale eller andre internasjonale standarder som sikrer fremskaffelse av data med tilsvarende vitenskapelig kvalitet benyttes.

(9) Automatiske målesystemer skal minst én gang per år kontrolleres ved hjelp av parallellmålinger med referansemethode. Virksomhetsansvarlig skal informere forurensningsmyndigheten om resultatet av kontrollene.

(10) Måleusikkerheten, uttrykt som et 95 % konfidensintervall for et enkelt måleresultat skal ikke overskride følgende prosentverdier ved utslippsgrenseverdiene:

	<i>Maks. måleusikkerhet</i>
Karbonmonoksid	10 %
Svoveldioksid	20 %
Nitrogenoksider	20 %
Støv	30 %

(11) Validering av måleresultater: De validerte gjennomsnittsverdiene per time og per dag skal bestemmes ut fra de målte gyldige gjennomsnittsverdiene per time etter fratrukk av verdien til konfidensintervallet som angitt i punkt (10). For å oppnå en gyldig døgnmiddelverdi kan ikke mer enn tre timesmiddelverdier per døgn forkastes på grunn av svikt ved eller vedlikehold av det kontinuerlige måleutstyret. Om mer enn ti døgn over ett år ikke valideres av slike årsaker, skal virksomhetsansvarlig iverksette tiltak for å forbedre det automatiske målesystemets pålitelighet.

(12) Alle måleresultater skal registreres, bearbeides og presenteres på en hensiktsmessig måte slik at forurensningsmyndigheten kan kontrollere at bestemmelsene i dette kapitlet overholdes. Virksomhetsansvarlig skal registrere og rapportere driftstid for anleggene. Måleresultater og driftslogg skal oppbevares i minst tre år.

§ 31-7. *Overholdelse av utslippsgrenseverdier*

Ved kontinuerlige målinger skal utslippsgrenseverdiene i vedlegg 1, del 1 og 2, anses overholdt, når måleresultatene innenfor den aktuelle driftstiden i et kalenderår viser at følgende betingelser er oppfylt:

- a) Ingen av de validerte månedsmiddelverdier overskrider de relevante utslippsgrenseverdier i del 1 og 2.
- b) Ingen av de validerte døgnmiddelverdier overskrider 110 % av de relevante utslippsgrenseverdier i del 1 og 2.
- c) Minst 95 % av alle validerte timemiddelverdier i løpet av året overskrider ikke 200 % av de relevante utslippsgrenseverdiene i del 1 og 2.

Validerte middelverdier skal bestemmes som angitt i § 31-6 (11). Validering gir fratrukk for faktisk måleusikkerhet (95 % konfidensintervall) inntil en angitt maksimal usikkerhet (10). Ved beregning av validerte middelverdier for utslippene skal det ses bort fra de verdier som måles i de perioder som omfattes av § 31-11 første og annet ledd, av § 31-12, og under oppstart- og nedkjøringsperioder jf. vedlegg 3. Validerte månedsmiddelverdier kan ikke overskride de angitte utslippsgrenseverdier i vedlegg 1, del 1 og 2.

Om det ikke kreves kontinuerlige målinger anses utslippsgrenseverdiene i del 1 og 2 for å være oppfylt om resultatene fra hver serie av målinger eller andre definerte prosedyrer, ikke overskrider utslippsgrenseverdiene.

§ 31–8. Multibrenselsanlegg

I multibrenselsanlegg hvor to eller flere brenselstyper brukes samtidig, skal utslippsgrenseverdiene fastsettes gjennom følgende trinn:

1. for hver brenselstype og hvert forurensende stoff tas det utgangspunkt i den utslippsgrenseverdi i vedlegg 1, del 1 og 2, som tilsvarer hele anleggets samlede nominelle tilførte termiske effekt.
2. brenselvektet utslippsgrenseverdi bestemmes ved å multiplisere de enkelte utslippsgrenseverdiene med tilført effekt for hvert brensel, og dividere produktet med summen av de tilførte effektene for samtlige brenslers.
3. den samlede utslippsgrenseverdien beregnes ved å summere de brenselvektede utslippsgrenseverdiene.

§ 31–9. Unntak for multibrenselsanlegg innenfor raffinerier

Multibrenselsanlegg som har tillatelse fra før 7. januar 2013 jf. § 31–5 tredje ledd, og benytter destillasjons- og omvandlingsrester fra råoljeraffinering til eget forbruk, separat eller sammen med andre brenslers, kan følgende utslippsgrenseverdier gjelde i stedet for utslippsgrenseverdiene i § 31–8:

- a) om bestemmende brenselstype tilfører 50 % eller mer til summen av tilførte effekter fra samtlige brensel, skal den utslippsgrenseverdi som er gitt i vedlegg 1, del 1 for bestemmende brenselstype benyttes.
- b) om bestemmende brenselstype tilfører mindre enn 50 % til summen av tilført effekt fra samtlige brensel, skal utslippsgrenseverdien bestemmes i overensstemmelse med følgende trinn:
 1. benytt utslippsgrenseverdier i vedlegg 1, del 1, for hver av de brenselstyper som anvendes og som svarer til forbrenningsanleggets samlede nominelle tilførte termiske effekt
 2. deretter skal utslippsgrenseverdi for det bestemmende brensel beregnes. Dette gjøres ved å multiplisere den utslippsgrenseverdi som er bestemt for denne brenselstypen i trinn 1, med en faktor på to. Fra produktet subtraheres utslippsgrenseverdi for det anvendte brensel med lavest utslippsgrenseverdi i 1
 3. vektet utslippsgrenseverdi for hvert brensel bestemmes ved å multiplisere utslippsgrenseverdien for det enkelte brensel i trinn 1 med tilført effekt av den enkelte brenselstype, og utslippsgrenseverdi for bestemmende brensel i trinn 2 multipliseres med tilført effekt for bestemmende brensel. For hver brenselstype divideres med summen av tilført effekt fra samtlige brensel
 4. utslippsgrenseverdien bestemmes ved å summere de vektete utslippsgrenseverdiene bestemt i trinn 3.

Bestemmende brenselstype i et multibrenselsanlegg innenfor et raffineri som benytter destillasjons- og omvandlingsrester fra råoljeraffinering til eget forbruk, separat eller sammen med andre brenselstyper, er den brenselstype som har den høyeste utslippsgrenseverdi i vedlegg 1, del 1, eller der flere brenslers har samme utslippsgrenseverdi, det brenslers som har høyest tilført termisk effekt.

For multibrenselsanlegg som benytter destillasjons- og omvandlingsrester fra råoljeraffinering til eget forbruk, separat eller sammen med annet brensel, kan gjennomsnittlige utslippsgrenseverdier for SO₂ fastsettes i samsvar med vedlegg 2.

§ 31–10. Unntak for visse forbrenningsanlegg

Utslippsgrenseverdier fastsatt i vedlegg 1, del 1 og 2, og § 31–6 tiende og ellefte ledd gjelder ikke for følgende forbrenningsanlegg:

- a) Dieselmotorer
- b) Gjenvinningskjeler innen anlegg for produksjon av cellulose.

§ 31–11. Unntak ved stans i levering av brensel

Forurensningsmyndigheten kan gjøre unntak fra plikten til å oppfylle fastsatte utslippsgrenseverdier i § 31–5 for svoveldioksid fra et forbrenningsanlegg som normalt benytter lavsvovlig brensel, dersom virksomhetsansvarlig ikke kan oppfylle utslippsgrenseverdiene på grunn av stans i leveranse som skyldes en alvorlig knapphet på det aktuelle brenselet. Unntak kan gjøres for høyst seks måneder. Forurensningsmyndigheten skal straks informere ESA (EU-kommisjonen) når det tas beslutning om unntak.

Forurensningsmyndigheten kan gjøre unntak fra plikten til å oppfylle fastsatte utslippsgrenseverdier i § 31–5 om et forbrenningsanlegg som kun benytter gassformig brensel på grunn av plutselig stans i levering av gass unntaksvis må benytte andre typer brensel, og ellers derfor skulle installere røykgassrensaneanlegg. Unntak kan gjøres for høyst 10 dager, med mindre hensynet til opprettholdelse av energiforsyningen veier tyngre. Forurensningsmyndigheten skal informere ESA (EU) når det tas beslutning om unntak.

§ 31–12. Driftsforstyrrelse eller svikt i rensestyr

Ved alvorlig svikt/havari i rensestyr plikter virksomhetsansvarlig å redusere eller stanse driften dersom normal drift ikke kan oppnås innen 24 timer, eller drive anlegget med brensel som forurenser minst mulig.

Virksomhetsansvarlig skal varsle forurensningsmyndigheten innen 48 timer etter driftsforstyrrelser eller svikt/havari i rensaneanlegg.

Samlet driftstid uten rensing må ikke overstige 120 timer per 12-måneders periode.

Forurensningsmyndigheten kan dispensere fra tidsgrensene i første og tredje ledd, dersom det foreligger ett av følgende tilfeller:

- a) hensynet til å opprettholde energiforsyningen veier tyngre
- b) forbrenningsanlegget med havarert rensestyr i en begrenset periode ellers må erstattes av ett annet anlegg som ville medføre økning i utslippene.

§ 31–13. Utvidelse av kapasitet og andre endringer i forbrenningsanlegg

Om kapasiteten til et forbrenningsanlegg skal utvides, skal utslippsgrenseverdiene i vedlegg 1, del 2 gjelde for den utvidete delen av anlegget, og bestemmes ved å legge til grunn hele forbrenningsanleggets sammenlagte nominelle tilførte termiske effekt.

Dersom et forbrenningsanlegg endres på en måte som kan ha konsekvenser for miljøet, og det påvirker en del av anlegget med en nominell tilført termisk effekt fra og med 50 MW, skal utslippsgrenseverdiene i vedlegg 1, del 2 gjelde for den endrede delen av forbrenningsanlegget, og bestemmes ved å legge til grunn den samlede nominell tilført termiske effekt for hele forbrenningsanlegget. Dette kommer ikke til anvendelse ved mindre oppgraderinger i anlegget med positiv miljøeffekt.

Vedlegg 1. Utslippsgrenseverdier for forbrenningsanlegg

Utslippsgrenseverdier for forbrenningsanlegg som omhandlet i § 31–5. For overholdelse av utslippsgrenseverdiene jf. § 31–7.

Alle utslippsgrenseverdier er uttrykt i mg/Nm³ og skal beregnes ved en temperatur på 273,15 K, et trykk på 101,3 kPa og korreksjon av vandampinnhold i røkgassene ved et standardisert O₂-innhold på 6 % for faste brenslers, 3 % for flytende og gassformige brenslers, med unntak for gassturbiner og gassmotorer der standardisert O₂-innhold er 15 %.

Del 1:

Utslippsgrenseverdier for forbrenningsanlegg med tillatelse fra før 7. januar 2013 eller hvor virksomhetsansvarlig har levert en fullstendig søknad om tillatelse innen denne datoen, og anlegget ble satt i drift senest 7. januar 2014

1.1 Utslippsgrenseverdier for forbrenningsanlegg som benytter faste brenslers, med unntak av hva som er angitt i 1.2:

Samlet nominell tilført termisk effekt (MW)	SO ₂			NO _x		Støv	
	andre faste brensel	bio-masse	torv	andre faste brensel	biomasse og torv	andre faste brensel	biomasse og torv
50 ≤ MW ≤ 100	400	200	300	300 450 ¹	300	30	30
100 < MW ≤ 300	250	200	300	200	250	25	20
MW > 300	200	200	200	200	200	20	20

1 Ved pulverforbrenning av brunkull.

1.2 Utslippsgrenseverdier for forbrenningsanlegg som benytter faste brenslers og har tillatelse fra før 27. november 2002, eller der virksomhetsansvarlig leverte en fullstendig søknad om tillatelse innen denne datoen og forbrenningsanlegget ble satt i drift senest 27. november 2003, og ikke er i drift mer enn 1 500 timer per år som en rullerende middelverdi over en periode på fem år:

Samlet nominell tilført termisk effekt (MW)	SO ₂	NO _x	
		Tillatelse fra før 27.11.2002	Tillatelse fra før 1.7.1987
50 ≤ MW ≤ 300	800	450	450
300 < MW ≤ 500	800	450	450
MW > 500	800	200	450

Støv har samme grenseverdier som i tabell 1.1.

Utslippsgrenseverdiene gjelder også for en del av et forbrenningsanlegg (en eller flere fyringsenheter), som faller inn under samme bestemmelse, og som slipper ut røkgassene gjennom en eller flere røkgasskanaler i en felles skorstein. Det forutsettes at utslippene måles separat i de aktuelle røkgasskanalene. Utslippsgrenseverdiene skal bestemmes ut fra hele forbrenningsanleggets sammenlagte nominelle tilførte termiske effekt.

1.3 Utslippsgrenseverdier for forbrenningsanlegg som benytter flytende brenslers, med unntak av gassturbiner og gassmotorer og med unntak av hva som er angitt i 1.4:

Samlet nominell tilført termisk effekt (MW)	SO ₂	NO _x	Støv	
			særlige betingelser ¹	særlige betingelser ²
50 ≤ MW ≤ 100	350	450	450	30
100 < MW ≤ 300	250	200	450	25

Samlet nominell tilført termisk effekt (MW)	SO ₂	NO _x	Støv	
			særlige betingelser ¹	særlige betingelser ²
MW > 300	200	150	450	20
1 Alle forbrenningsanlegg med tillatelse fra før 27. november 2002, eller hvor virksomhetsansvarlig har levert en fullstendig søknad om tillatelse innen samme dato, og forbrenningsanlegget ble satt i drift senest 27. november 2003, med samlet nominell tilført termisk effekt som ikke overstiger 500 MW, i følgende anvendelser:				
– benytter destillasjons- og omvandlingsrester fra råoljeraffinering til eget forbruk				
– benytter flytende produksjonsrester som ikke-kommersiell brensel i kjemiske anlegg til eget forbruk				
2 Alle forbrenningsanlegg med tillatelse fra før 27. november 2002, eller hvor virksomhetsansvarlig har levert en fullstendig søknad om tillatelse innen samme dato, og forbrenningsanlegget ble satt i drift senest 27. november 2003 og benytter destillasjons- og omvandlingsrester fra råoljeraffinering til eget forbruk.				

1.4 *Utslippsgrenseverdier for forbrenningsanlegg som benytter flytende brensler, med unntak av gassturbiner og gassmotorer, med tillatelse fra før 27. november 2002, eller der virksomhetsansvarlig har levert en fullstendig søknad om tillatelse innen samme dato forutsatt at forbrenningsanlegget ble satt i drift senest 27. november 2003, og ikke er i drift mer enn 1 500 timer per år som en rullerende middelværdi over en periode på fem år:*

Samlet nominell tilført termisk effekt (MW)	SO ₂	NO _x	Støv
MW ≤ 300	850	450	50
300 < MW ≤ 500	400	450	50
MW > 500	400	400	50

Utslippsgrenseverdiene gjelder også for en del av et forbrenningsanlegg (en eller flere fyringsenheter), som faller inn under samme bestemmelser, og som slipper ut røykgassene gjennom en eller flere røykgasskanaler i en felles skorstein. Det forutsettes at utslippene måles separat i de aktuelle røykgasskanalene. Utslippsgrenseverdiene som skal fastsettes bestemmes ut fra forbrenningsanleggets sammenlagte nominelle tilførte termiske effekt.

1.5 *Utslippsgrenseverdier for forbrenningsanlegg som benytter gassformige brensler, med unntak av gassturbiner og gassmotorer:*

Type brensel	SO ₂
Generelt	35
Flytende gass	5
Gasser med lav brennverdi fra koksovn	400
Gasser med lav brennverdi fra masovn	200
Forbrenningsanlegg med tillatelse fra før 27. november 2002 ¹ og som benytter gasser med lav brennverdi fra forgassing av raffinerirestprodukter	800

1 Alle forbrenningsanlegg med tillatelse fra før 27. november 2002, eller hvor virksomhetsansvarlig har levert en fullstendig søknad om tillatelse innen samme dato, forutsatt at forbrenningsanlegget ble satt i drift senest 27. november 2003.

1.6 *Utslippsgrenseverdier for gassturbiner, inkludert combined cycle gassturbin (CCGT):*

Type brensel	NO _x	CO
Lett og medium destillat som flytende brensel	90	100

Gassturbiner i reservedrift med driftstid mindre enn 500 driftstimer per år omfattes ikke av disse utslippsgrenseverdiene. I slike anlegg skal virksomhetsansvarlig registrere driftstiden.

1.7 *Utslippsgrenseverdier for forbrenningsanlegg som benytter gassformige brensler med unntak av hva som er angitt i 1.8:*

Type anlegg og brensel	NO _x	CO
Forbrenningsanlegg som fyres med naturgass, unntatt gassturbiner og gassmotorer	100	100
Forbrenningsanlegg som fyres med masovngass, gass fra koksovn eller gasser med lav brennverdi fra forgassing av raffinerirestprodukter, unntatt gassturbiner og gassmotorer	300 ⁴	–
Forbrenningsanlegg som fyres med andre gasser, unntatt gassturbiner og gassmotorer	200	–
Gassturbiner (inkl. CCGT) som fyrer med naturgass ^{1,5}	50 ^{2,3}	100
Gassturbiner (inkl. CCGT) som fyrer med andre gasser ⁵	120	–
Gassmotorer	100	100

1 Naturgass er naturlig forekommende metan med høyest 20 volumprosent av inerte og andre bestanddeler.

2 75 mg/Nm³ i følgende tilfeller der gassturbinens virkningsgrad er bestemt ved ISO standard grunnlastbetingelser:

- i) gassturbiner i kombinerte kraftvarmesystem (CHP) med samlet virkningsgrad høyere enn 75 %
- ii) gassturbiner i CCGT-anlegg (Combined Cycle Gas Turbine) med årlig total el-virkningsgrad høyere enn 55 %
- iii) gassturbiner for mekaniske drivverk.
- 3 For enkelte gassturbiner som ikke faller inn under kategoriene nevnt i fotnote 2, men som har en virkningsgrad høyere enn 35 % – bestemt ved ISO standard grunnlastbetingelser – er utslippsgrenseverdien for NO_x : $(50 \times \eta) / 35$ der η er virkningsgraden for gassturbinen, uttrykt i prosent, ved ISO standard grunnlastbetingelser.
- 4 For forbrenningsanlegg med samlet nominell tilført termisk effekt inntil 500 MW med tillatelse fra før 27. november 2002, eller hvor virksomhetsansvarlig har levert en fullstendig søknad om tillatelse innen samme dato, forutsatt at forbrenningsanlegget ble satt i drift senest 27. november 2003.
- 5 Utslippsgrenseverdiene for gassturbiner (inkl. CCGT) gjelder kun for last over 70 %.

1.8 Utslippsgrenseverdier for forbrenningsanlegg med gassturbiner (inkl. CCGT) med tillatelse fra før 27. november 2002, eller der virksomhetsansvarlig har levert en fullstendig søknad om tillatelse innen samme dato forutsatt at forbrenningsanlegget ble satt i drift senest 27. november 2003, og ikke er i drift mer enn 1500 timer per år som en rullerende middelverdi over en periode på fem år:

Brensel	NO_x
Naturgass	150
Andre gasser eller flytende brensel	200

Utslippsgrenseverdiene gjelder også for en del av et forbrenningsanlegg (en eller flere fyringsenheter), som faller inn under samme bestemmelse, og som slipper ut røykgassene gjennom en eller flere røykgasskanaler i en felles skorstein. Det forutsettes at utslippene måles separat i de aktuelle røykgasskanalene. Utslippsgrenseverdiene skal bestemmes ut fra hele forbrenningsanleggets sammenlagte nominelle tilførte termiske effekt.

Gassturbiner og gassmotorer i reservedrift med mindre enn 500 driftstimer per år omfattes ikke av utslippsgrenseverdiene i punktene 1.7 og 1.8.

1.9 Utslippsgrenseverdier for forbrenningsanlegg som benytter gassformige brensler, med unntak av gassturbiner og gassmotorer:

Type brensel	Støv
Generelt	5
Masovngass	10
Gasser fra stålindustrien som kan anvendes på et annet sted	30

Del 2:

Utslippsgrenseverdier for forbrenningsanlegg med tillatelse gitt første gang fra og med 7. januar 2013

Alle utslippsgrenseverdier er uttrykt i mg/Nm^3 og skal beregnes ved en temperatur på 273,15 K, et trykk på 101,3 kPa og for korreksjon av vandampinnhold i røykgassene ved et standardisert O_2 -innhold på 6 % for faste brensel, 3 % for flytende og gassformige brensler, unntatt for gassturbiner og gassmotorer hvor standardisert O_2 -innhold er 15 %.

2.1 Utslippsgrenseverdier for forbrenningsanlegg som benytter faste brensler unntatt biomasse og torv:

Samlet nominell tilført termisk effekt (MW)	SO_2	NO_x		Støv	
		særlige forhold ¹	særlige forhold ²		
$50 \leq MW \leq 100$	400	400	300	400	20
$100 < MW \leq 300$	200	200	200	200	20
$MW > 300$	150	200	150	200	10

1 Ved sirkulerende eller trykksatt «fluidised» bed forbrenning.

2 Ved pulverforbrenning av brunkull.

2.2 Utslippsgrenseverdier for forbrenningsanlegg som benytter biomasse og torv:

Samlet nominell tilført termisk effekt	SO_2		NO_x	Støv
	biomasse	torv		
$50 \leq MW \leq 100$			særlige forhold ¹	
$50 \leq MW \leq 100$	200	300	300	250
$100 < MW \leq 300$	200	300	250	200
$MW > 300$	150	150	200	150

1 Ved «fluidised bed» forbrenning.

2.3 Utslippsgrenseverdier for forbrenningsanlegg som benytter flytende brensler, med unntak av gassturbiner og gassmotorer:

Samlet nominell tilført termisk effekt (MW)	SO ₂	NO _x	Støv
50 ≤ MW ≤ 100	350	300	20
100 < MW ≤ 300	200	150	20
MW > 300	150	100	10

2.4 Utslippsgrenseverdier for forbrenningsanlegg som benytter gassformige brensler, med unntak for gassturbiner og gassmotorer:

Type brensel	SO ₂
Generelt	35
Flytende gass	5
Gasser med lav brennverdi fra koksovn	400
Gasser med lav brennverdi fra masovn	200

2.5 Utslippsgrenseverdier for gassturbiner (inkludert combined cycle gassturbin (CCGT)):

Type brensel	NO _x	CO
Lett og medium destillat som flytende brensel	50	100

Gassturbiner i reservedrift med driftstid mindre enn 500 driftstimer per år omfattes ikke av disse utslippsgrenseverdiene. I slike anlegg skal virksomhetsansvarlig registrere driftstiden.

2.6 Utslippsgrenseverdier for gassfyrte forbrenningsanlegg:

Type forbrenningsanlegg	NO _x	CO
Andre forbrenningsanlegg enn gassturbiner og gassmotorer	100	100
Gassturbiner (inkl. CCGT)	50 ¹	100
Gassmotorer	75	100

¹ For enkle gassturbiner som har en virkningsgrad større enn 35 % bestemt ved ISO standard grunnlastbetingelser, er utslippsgrenseverdi for NO_x : (50 x η)/35 der η er virkningsgraden for gassturbinen, uttrykt i prosent, ved ISO grunnlastbetingelser.

For gassturbiner (inkl. CCGT) gjelder utslippsgrenseverdiene for NO_x og CO i tabellen bare for last over 70 %.

Gassturbiner og gassmotorer som kjøres i reservedrift med mindre enn 500 driftstimer per år omfattes ikke av disse utslippsgrenseverdiene. Virksomhetsansvarlig ved slike anlegg skal registrere driftstiden.

2.7 Utslippsgrenseverdier for forbrenningsanlegg som benytter gassformige brensler, med unntak av gassturbiner og gassmotorer, med tillatelse fra og med 7. januar 2013:

Type brensel	Støv
Generelt	5
Masovngass	10
Gasser fra stålindustrien som kan anvendes på et annet sted	30

Vedlegg 2

Gjennomsnittlige utslippsgrenseverdier for multibrenselsanlegg innenfor raffinerier jf. § 31–9, tredje ledd

Utslippsgrenseverdiene skal beregnes ved en temperatur på 273,15 K, et trykk på 101,3 kPa og korreksjon for vandampinnhold i røykgassene ved et standardisert O₂ -innhold på 6 % for faste brensler, 3 % for flytende og gassformige brensler.

I multibrenselsanlegg som benytter destillasjons- og omvandlingsrester fra råoljeraffinering til eget forbruk, separat eller sammen med annet brensel, kan følgende gjennomsnittlige utslippsgrenseverdier for SO₂ benyttes, unntatt for gassturbiner og gassmotorer:

- For forbrenningsanlegg som har tillatelse fra før 27. november 2002: 1 000 mg/Nm³
- For andre forbrenningsanlegg: 600 mg/Nm³.

Vedlegg 3

Bestemmelser om oppstarts- og nedkjøringsperioder for forbrenningsanlegg dekket av kapittel 31 i forurensingsforskriften

1. Generelle regler for å bestemme oppstarts- og nedkjøringsperioder

For å bestemme endepunkt for en oppstartsperiode og startpunkt for en nedkjøringsperiode skal følgende regler gjelde:

- a) Kriterier eller parametre brukt for å bestemme oppstarts- og nedkjøringsperioder skal være klare og kontrollerbare;
- b) Bestemmelse av oppstarts- og nedkjøringsperioder skal baseres på vilkår som tar hensyn til en stabil produksjonsprosess og ivaretar helse og sikkerhet;
- c) Perioder etter oppstart der et forbrenningsanlegg er i stabil og sikker drift med brenseltilførsel, men uten eksport av varme, elektrisitet eller mekanisk energi, skal ikke inkluderes i oppstarts- eller nedkjøringsperioder.

2. Vilkår for oppstarts- og nedkjøringsperioder i tillatelser

I en tillatelse for en virksomhet som inkluderer et forbrenningsanlegg skal forholdsregler for unormale driftsforhold, slik som ved oppstarts- og nedkjøringsperioder, driftsforstyrrelser, og ikke planlagt driftsstans, jf. forurensningsforskriften § 36–11 nr. 10, inkludere:

- a) minst en av følgende:
 - endepunkt for en oppstartsperiode og startpunkt for en nedkjøringsperiode uttrykt som en terskellast jf. punktene 4, 5 og 6, hvor minimum nedkjøringslast for stabil produksjon kan være lavere enn minimum oppstartlast for stabil produksjon. Dette fordi forbrenningsanlegget kan være i stand til å operere stabilt ved en lavere last etter å ha vært i drift i en periode;
 - særskilte prosesser eller terskler for driftsparametre som kan benyttes til å bestemme endepunkt for oppstartsperiode og startpunkt for nedkjøringsperiode, som måles enkelt og er egnet for teknologien som benyttes, jf. punkt 8;
- b) tiltak som sikrer at oppstarts- og nedkjøringsperioder minimeres så mye som det er gjennomførbart;
- c) tiltak som sikrer at alt utslippsreducerende utstyr settes i drift så snart det er teknisk gjennomførbart.

I punktene a), b) og c) skal det tas hensyn til tekniske og driftsmessige karakteristikk ved forbrenningsanlegget, inkludert de enkelte enhetene og de tekniske betingelsene for å drifte utslippsreducerende utstyr som er installert.

- d) Dersom forhold som påvirker oppstarts- og nedkjøringsperioder i forbrenningsanlegget endres, inkludert installert utstyr, brenselstype, anleggets rolle i systemet og installert utslippsreducerende utstyr, skal vilkår i tillatelsen vurderes på nytt og om nødvendig oppdateres.

3. Bestemmelse av oppstarts- og nedkjøringsperioder for forbrenningsanlegg som består av to eller flere fyringsenheter

- a) Ved beregning av middelverdier for utslipp til å sammenlikne med overholdelse av utslippsgrenseverdier, jf. § 31–7, skal følgende regler gjelde for å bestemme oppstarts- og nedkjøringsperioder i forbrenningsanlegg som består av to eller flere fyringsenheter:
 - verdier målt under oppstartsperioden for den første fyringsenheten som startes opp og under nedkjøringsperioden for den siste forbrenningsenheten som stenger ned, skal ses bort fra.
 - verdier bestemt under oppstarts- og nedkjøringsperioder for andre fyringsenheter skal ses bort i fra bare dersom de er målt, eller i de tilfeller der målinger ikke er teknisk eller økonomisk gjennomførbare, beregnes separat for hver enhet det angår.
- b) For å beregne driftstid iht. § 31–2 i et forbrenningsanlegg som består av to eller flere fyringsenheter, skal oppstartsperiode kun bestå av første forbrenningsenhet som starter opp, og nedkjøringsperiode kun bestå av den siste fyringsenheten som stenges ned.

For en del av et forbrenningsanlegg som slipper ut røykgassene gjennom en eller flere røykgasskanaler i en felles skorstein og som omfattes av bestemmelsene i vedlegg 1, punktene 1.2, 1.4 og 1.8, kan oppstarts- og nedkjøringsperioder bestemmes separat for den aktuelle delen av forbrenningsanlegget. Oppstarts- og nedkjøringsperioder skal da bestå av oppstartsperioden for den første fyringsenheten som startes opp og nedkjøringsperioden for den siste fyringsenheten som stenges ned, innenfor den aktuelle delen av anlegget.

4. Bestemmelse av oppstarts- og nedkjøringsperioder for forbrenningsanlegg som produserer elektrisitet eller leverer kraft til mekanisk drift, og benytter terskellast

- a) For forbrenningsanlegg som produserer elektrisitet eller mekanisk effekt skal endepunkt for oppstartsperioden være når anlegget har nådd minimum oppstartlast for stabil produksjon.
- b) Nedkjøringsperioden starter etter å ha nådd minimum nedkjøringslast for stabil produksjon av elektrisitet eller mekanisk kraft, og initieres ved påbegynt avslutning på tilførsel av brensel. Produsert elektrisitet er da ikke lenger tilgjengelig for nettet og produsert mekanisk kraft ikke lenger nyttig for mekanisk last.
- c) Terskellastene som skal benyttes for å bestemme endepunkt for oppstartsperiode og startpunkt for nedkjøringsperiode i anlegg som produserer elektrisitet, skal inkluderes i tillatelsen for anlegget, og være en fast prosent av forbrenningsanleggets nominelle elektriske avgitte effekt.
- d) Terskellastene som skal benyttes for å bestemme endepunkt for oppstartsperiode og startpunkt for nedkjøringsperiode i forbrenningsanlegg som benyttes til mekanisk drift, skal inkluderes i tillatelsen for anlegget, og være en fast prosent av nominell avgitt effekt til mekanisk drift.

5. Bestemmelse av oppstarts- og nedkjøringsperioder i forbrenningsanlegg som produserer varme og benytter terskellast

- a) For forbrenningsanlegg som produserer varme skal endepunkt for oppstartsperiode være når anlegget har nådd minimum oppstartlast for stabil produksjon.
- b) Nedkjøringsperioden starter etter å ha nådd minimum nedkjøringslast for stabil produksjon, og varme ikke lenger kan leveres sikkert og pålitelig til et nettverk eller brukes direkte på et lokalt industriområde.
- c) Terskellastene som skal benyttes for å bestemme endepunktet for oppstartsperiode og startpunkt for nedkjøringsperiode i forbrenningsanlegg som produserer varme, skal inkluderes i tillatelsen for anlegget, og være en fast prosent av forbrenningsanleggets nominelle termiske avgitte effekt.
- d) Perioder hvor det varmeproduserende anlegget lagrer eller akkumulerer varme uten å eksportere, skal betraktes som driftstid og ikke oppstarts- eller nedkjøringsperioder.

6. Bestemmelse av oppstarts- og nedkjøringsperioder for forbrenningsanlegg som produserer varme og elektrisitet og benytter terskellast

I forbrenningsanlegg som produserer elektrisitet og varme skal oppstarts- og nedkjøringsperioder bestemmes som fastsatt i punktene 4 og 5 og ta hensyn til både elektrisitet og varme som produseres.

7. Bestemmelse av oppstarts- og nedkjøringsperioder ved å benytte driftsparametre eller særskilte prosesser

For å bestemme minimum oppstartlast og minimum nedkjøringslast for stabil produksjon skal minst tre kriterier defineres, der endepunkt for oppstarts- eller startpunkt for nedkjøringsperiode kan fylle to av kriteriene.

Kriteriene skal velges fra følgende:

- a) særskilte prosesser fastsatt i punkt 8 eller tilsvarende prosesser som passer de tekniske karakteristikene til anlegget;
- b) terskler for driftsparametre fastsatt i punkt 8 eller tilsvarende driftsparametre, som passer de tekniske karakteristikene til anlegget.

8. Særskilte prosesser og driftsparametre som kan benyttes til å bestemme oppstarts- og nedkjøringsperioder

- a) særskilte prosesser som kan benyttes til å bestemme minimum oppstartlast for stabil produksjon
 - Kjeler som fyres med fast brensel: Ved overgang fra bruk av reservebrennere/ekstrabrennere til kun å operere med normal brensel.
 - Kjeler som fyres med flytende brensel: Der tilførselspumpe for hovedbrensel startes og brenneroljetrykk stabiliseres, og gjennomstrømning av brensel kan benyttes som en indikator.
 - Gassturbiner: Der det nås stabil forbrenningstilstand, eller tomgangshastighet.
- b) Driftsparametre
 - Oksygeninnhold i røykgassen
 - Røykgasstemperatur
 - Damptrykk
 - For anlegg som produserer varme: Entalpi og massestrøm for energibærer
 - For anlegg som fyres med flytende eller gassformig brensel: Massestrøm for brensel
 - For dampkjeler: Utgående temperatur på damp fra kjel.

Nytt kapittel 32 skal lyde:

Kapittel 32. Forurensning fra virksomheter som produserer titandioksid

Fastsatt med hjemmel i lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) § 9, § 11 og § 12, jf. EØS-avtalen vedlegg XX kap. I nr. 1f (direktiv 2010/75/EU).

§ 32-1. Virkeområde

Kapitlet gjelder virksomheter som produserer titandioksid.

§ 32-2. Krav om tillatelse

Den som driver virksomhet som er omfattet av dette kapitlet må ha særskilt tillatelse fra forurensningsmyndigheten etter forurensningsloven § 11 første ledd, jf. forurensningsforskriften kapittel 36 vedlegg I.

§ 32-3. Forbud mot utslipp av avfall til vann

Det kan ikke i medhold av forurensningsloven tillates å slippe ut følgende avfall til vann fra virksomheter omfattet av dette kapittel:

- a) Fast avfall
- b) Moderlut, som oppstår i filtreringsfasen etter hydrolyse av titanylsulfatoppløsningen, fra virksomheter som bruker sulfatprosessen. Det samme gjelder syreholdig avfall i forbindelse med slik moderlut med et samlet innhold på mer enn 0,5 % fri svovelsyre og forskjellige tungmetaller, og med et innhold av moderlut som har blitt fortynnet til det inneholder 0,5 % fri svovelsyre eller mindre
- c) Avfall fra virksomheter som bruker kloridprosessen som inneholder mer enn 0,5 % fri saltsyre og forskjellige tungmetaller, inklusive slikt avfall som har blitt fortynnet til det inneholder 0,5 % fri saltsyre eller mindre
- d) Filtrersalter, slam og flytende avfall, som oppstår ved behandling (oppkonsentrering eller nøytralisering) av avfall nevnt i bokstav b) og c), og som inneholder forskjellige tungmetaller. Dette gjelder likevel ikke

nøytraliserte og filtrerte eller dekanterte restprodukter som kun inneholder spor av tungmetaller, og som før fortykning har en pH-verdi på over 5,5.

§ 32-4. *Kontroll av utslipp til vann*

I tillatelser etter forurensningsloven til virksomheter omfattet av dette kapitlet kan det ikke settes grenser for utslipp til vann som er lempeligere enn følgende:

- a) Virksomheter som bruker sulfatprosessen (årgjennomsnitt):
 - 550 kg sulfat per tonn produsert titandioksid
- b) Virksomheter som bruker kloridprosessen (årgjennomsnitt):
 - 130 kg klorid per tonn produsert titandioksid, når det brukes naturlig rutil
 - 228 kg klorid per tonn produsert titandioksid, når det brukes syntetisk rutil
 - 330 kg klorid per tonn produsert titandioksid, når det brukes slagg. For virksomheter som slipper ut til saltvann (brakkevannsområder, kystfarvann, havvann) kan det settes en utslippsgrense på 450 kg klorid per tonn produsert titandioksid når det brukes slagg.

For virksomheter som bruker kloridprosessen og mere enn én type malm, gjelder utslippsgrensene i bokstav b) i forhold til mengden av de anvendte malmtyper.

§ 32-5. *Forebygging og kontroll av utslipp til luft*

I tillatelser etter forurensningsloven til virksomheter omfattet av dette kapitlet skal forurensningsmyndigheten vurdere å sette vilkår om tiltak for å forebygge utslipp av syredråper.

I tillatelser etter forurensningsloven til virksomheter omfattet av dette kapitlet skal det settes grenser for utslipp til luft uttrykt som konsentrasjoner i masse per kubikkmeter (Nm^3), beregnet ved en temperatur på 273,15 K, og et trykk på 101,3 kPa. Det kan ikke settes grenser for utslipp til luft som er lempeligere enn følgende:

- a) For støv: 50 mg/Nm^3 som timesgjennomsnitt fra større kilder og 150 mg/Nm^3 som timesgjennomsnitt fra andre kilder
- b) For utslipp av gassformig svoveldioksid og svoveltrioksid fra oppslutning og kalsinering, inklusive syredråper, beregnet som SO_2 -ekvivalenter:
 - 6 kg per tonn produsert titandioksid som årgjennomsnitt
 - 500 mg/Nm^3 som timesgjennomsnitt i anlegg for konsentrasjon av avfallssyrer
- c) For utslipp av klor i anlegg som bruker kloridprosessen:
 - 5 mg/Nm^3 som dagsgjennomsnitt
 - 40 mg/Nm^3 til enhver tid.

§ 32-6. *Utslippskontroll*

I tillatelser etter forurensningsloven til virksomhet omfattet av dette kapitlet skal det stilles krav om kontroll av virksomhetens utslipp til luft og vann.

Kontrollen av utslipp til luft skal omfatte kontinuerlig måling av:

- a) Utslipp av gassformig svoveldioksid og svoveltrioksid fra oppslutning og kalsinering i anlegg for konsentrering av avfallssyrer,
- b) Utslipp av klor fra større kilder i anlegg som benytter kloridprosessen,
- c) Støv fra større støvkilder.

Målingene skal utføres i henhold til CEN-standarder hvis det finnes, og ellers etter ISO-standarder, nasjonale eller internasjonale standarder som sikrer at opplysningene er av tilsvarende vitenskapelig kvalitet.

Kapittel 36 skal lyde:

Kapittel 36. Behandling av tillatelser etter forurensningsloven

Fastsatt med hjemmel i lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) § 9, § 11, § 12 og § 85, jf. EØS-avtalen vedlegg XX kap. I nr. 1f (direktiv 2010/75/EU).

I. Innledende bestemmelser

§ 36-1. *Virkeområde*

Kapitlet gjelder behandling av saker som omfattes av forurensningsloven § 11, § 18 og § 29.

Bestemmelsene i § 36-10, § 36-11, § 36-12, § 36-13, § 36-14, § 36-15, § 36-17 andre ledd, § 36-19 andre til fjerde ledd, § 36-20, § 36-21, § 36-22 og § 36-23 gjelder bare for de typer virksomhet som er oppført i vedlegg I til dette kapitlet.

II. Søknaden

§ 36-2. *Innhold i søknad om tillatelse*

Søknad om tillatelse i medhold av forurensningsloven § 11 og § 29 skal i den utstrekning det er relevant inneholde

1. søkerens navn og adresse,
2. entydig angivelse av den eller de eiendommer hvor virksomheten foregår,
3. redegjørelse for forholdet til eventuelle oversikts- og reguleringsplaner,
4. beskrivelse av anlegget, arten og omfanget av virksomheten og den teknologi som er valgt,

5. oversikt over råstoffer og hjelpestoffer,
6. beskrivelse av energikilder, forbruk av energi og energi som genereres av virksomheten,
7. beskrivelse av kildene til utslipp fra anlegget,
8. beskrivelse av alle utslipp til luft, vann og grunn som virksomheten kan forårsake og hvordan disse utslippene vil påvirke miljøet,
9. redegjørelse for miljøtilstanden i området der virksomheten ligger,
10. oversikt over interesser som antas å bli berørt av virksomheten, herunder en oversikt over hvem som bør varsles, jf. § 36–6 og § 36–7,
11. beskrivelse av tiltak for å forebygge og begrense generering av avfall, herunder muligheter for å forberede til gjenbruk, gjenvinning og utnyttelse av avfall som produseres som følge av virksomheten,
12. beskrivelse av teknikker som kan forebygge eller begrense forurensning og skadevirkningene av denne,
13. forslag til måleprogram for utslipp til det ytre miljø,
14. henvisning til vedtak eller uttalelser fra offentlige organer som saken har vært forelagt,
15. et sammendrag av konsekvensutredning der det skal være gjennomført, herunder oversikt over de vesentligste alternativer som søkeren har utredet, herunder alternative teknologiske løsninger.

Ved søknad om endring av tillatelse er det tilstrekkelig at søknaden inneholder opplysninger på de punkter hvor det er endringer i forhold til de faktiske forhold som ble lagt til grunn da gjeldende tillatelse ble utstedt.

Søknaden skal inneholde et sammendrag av de ovennevnte opplysningene.

Forurensningsmyndigheten kan gi utfyllende bestemmelser om søknadens form og innhold, og dersom det er nødvendig for behandlingen av saken, kreve ytterligere opplysninger enn de som er listet i punktene 1 til 15 ovenfor.

§ 36–3. Innhold i søknad om tillatelse for virksomhet i vedlegg I

Søknad om tillatelse for virksomhet omfattet av vedlegg I, skal i tillegg til det som kreves i § 36–2 inneholde

- a) beskrivelse av tiltak for å ivareta prinsippene fastlagt i § 36–10,
- b) tilstandsrapport der det kreves etter § 36–21.

§ 36–4. Innhold i søknad om tillatelse til forbrenningsanlegg over 300 MW

Søknad om tillatelse til virksomhet som omfatter forbrenningsanlegg med en nominell tilført termisk effekt fra og med 300 MW, skal i tillegg til det som kreves i § 36–2 inneholde

- a) en redegjørelse for at det eksisterer passende lagringslokalitet for geologisk lagring av CO₂,
- b) en redegjørelse for om det er teknisk og økonomisk mulig å anlegge transportnett i forbindelse med CO₂-lagring,
- c) en redegjørelse for at det er teknisk og økonomisk mulig å montere utstyr til CO₂-oppsamling.

III. Forhåndsvarsling

§ 36–5. Plikt til å varsle og rett til å avgi uttalelse før vedtak treffes

Forurensningsmyndigheten skal sørge for at det gis anledning til å avgi uttalelse i henhold til § 36–6 til § 36–9. Disse bestemmelser innskrenker ikke rettigheter og plikter etter forvaltningsloven og offentlighetsloven.

Varslet skal gjøre greie for hva saken gjelder og ellers inneholde det som anses påkrevd for at den som får varslet skal kunne uttale seg om saken.

§ 36–6. Forhåndsvarsel til sakens parter

Part som ikke allerede ved søknad eller på annen måte har uttalt seg i saken, skal varsles før vedtak treffes og gis anledning til å uttale seg innen en nærmere angitt frist, i henhold til forvaltningsloven § 16 og § 17.

Søkeren skal forelegges uttalelser som måtte være innkommet fra andre etter § 36–7 og § 36–8 og gis anledning til merknader innen en kort frist.

§ 36–7. Forhåndsvarsel til andre enn sakens parter

Berørte offentlige organer og myndigheter, organisasjoner som ivaretar allmenne interesser som vedtaket angår, eller andre som kan bli særlig berørt, skal forhåndsvarsles direkte før vedtak treffes og gis anledning til å uttale seg innen en nærmere angitt frist.

Dersom en stor krets av personer har krav på direkte varsel, eller det viser seg uforholdsmessig byrdefullt å finne fram til enhver som har krav på varsel etter første ledd, kan forurensningsmyndigheten i det enkelte tilfelle isteden høre saken i henhold til § 36–8. Direkte varsel gis i slike tilfelle likevel til representanter for berørte interesser i henhold til første ledd i den utstrekning disse er kjent for forurensningsmyndigheten.

§ 36–8. Forhåndsvarsel til allmennheten («høring»)

I saker som gjelder virksomheter som omfattes av vedlegg I til dette kapitlet og i andre saker som kan ha vesentlig betydning for en ubestemt krets av personer, skal forurensningsmyndigheten før vedtak treffes gi allmennheten anledning til å uttale seg innen en nærmere angitt frist, som ikke skal være kortere enn 4 uker. Dersom det av hensyn til miljøet, behov for løsning på et akutt problem eller tungveiende samfunnsinteresser haster med å gi tillatelse, kan fristen settes kortere.

Varsel til allmennheten skal kunngjøres på måter som er egnet til å gjøre allmennheten oppmerksom på saken. Tilhørende dokumenter skal gjøres tilgjengelige på måter som er egnet til å gi allmennheten mulighet til gjennomsyn. Utgiftene til slik kunngjøring betales av søker eller innehaver av tillatelse.

§ 36–9. Unntak fra forhåndsvarsel

Forhåndsvarsel etter § 36–6 og § 36–7 kan unnlates dersom

- a) varsling ikke er praktisk mulig eller vil medføre fare for at vedtaket ikke kan gjennomføres,
- b) vedkommende ikke har kjent adresse og ettersporing av ham vil kreve mer tid eller arbeid enn rimelig i forhold til vedkommendes interesser og til betydningen av varsel,
- c) vedkommende allerede på annen måte har fått kjennskap til at vedtak skal treffes og har hatt rimelig foranledning og tid til å uttale seg, eller varsel av andre grunner må anses åpenbart unødvendig.

Forhåndsvarsel etter § 36–7 og § 36–8 kan unnlates dersom

- a) det av hensyn til miljøet, behov for løsning på et akutt problem eller tungtveiende samfunnsinteresser haster med å gi tillatelse, eller
- b) vedtaket, herunder vedtak om omgjøring av eksisterende tillatelse, vil være av mindre miljømessig betydning. Omgjøring som innebærer betydelig forlengelse av frist for å sette i verk utslippsreducerende eller avbøtende tiltak, eller som tillater en ikke ubetydelig økning i forurensning eller fare for forurensning, skal ikke anses å være av mindre miljømessig betydning.

IV. Tillatelse til virksomhet i vedlegg I**§ 36–10. Grunnleggende prinsipper ved behandling av søknad om tillatelser**

Når forurensningsmyndigheten avgjør om tillatelse skal gis og ved fastsettelse av vilkår, jf. § 36–11, skal forurensningsmyndigheten legge til grunn følgende prinsipper:

1. Alle hensiktsmessige forebyggende tiltak mot forurensning skal treffes, særlig ved å ta i bruk de beste tilgjengelige teknikker, jf. vedlegg II til dette kapitlet.
2. Det skal ikke forårsakes vesentlig forurensningsskade.
3. Utslipp av prioriterte helse- og miljøfarlige kjemikalier skal reduseres eller opphøre helt så langt det er teknisk og økonomisk mulig.
4. Avfallsproduksjon skal i størst mulig utstrekning unngås. Dersom avfall produseres, skal det gjenvinnes, og dersom gjenvinning ikke er teknisk og økonomisk mulig, skal avfallet disponeres på en slik måte at miljøskade unngås eller begrenses.
5. Energien skal utnyttes effektivt.
6. Det skal treffes nødvendige tiltak for å forebygge uhell og begrense følgene av dem.
7. Det skal treffes nødvendige tiltak ved opphør av virksomheten for å unngå enhver forurensningsrisiko og for å sette driftsstedet i tilfredsstillende stand igjen.
8. Informasjon om virksomhetens utslippsforhold og miljøvirkninger av utslipp skal være tilgjengelig for allmennheten.
9. BAT-konklusjoner som beskrevet i vedlegg II skal legges til grunn for fastsettelse av vilkår i tillatsen.

§ 36–11. Vilkår i tillatelse

For å bidra til at den konsesjonspliktige overholder prinsippene i § 36–10 og i forurensningsloven, og iverksetter de tiltak som er nødvendige for å sikre et høyt verneivå for miljøet som helhet, skal tillatsen inneholde nødvendige vilkår, herunder

1. utslippsgrenseverdier for forurensende stoffer, særlig stoffer listet i vedlegg III til dette kapitlet, der hvor virksomheten har utslipp av disse stoffene av betydning. Utslippsgrenseverdier og tilsvarende parametere og tekniske tiltak skal fastsettes i tråd med § 36–15. Fastsettelse av grenseverdier skal ta hensyn til at forurensningen kan spres i miljøet til både luft, jord og vann. Hvis det er hensiktsmessig kan utslippsgrenseverdier erstattes med likeverdige parametere eller krav om tekniske tiltak, som sikrer en tilsvarende beskyttelse av miljøet som utslippsgrenseverdier. Utslippsgrenseverdier, parametere og krav om tekniske tiltak skal bygge på hva de beste tilgjengelige teknikker kan yte, men uten at en særskilt teknikk eller teknologi pålegges tatt i bruk,
2. vilkår om reduksjon og, så langt det er teknisk og økonomisk mulig, eliminering av utslipp av det som til enhver tid er prioriterte helse- og miljøfarlige kjemikalier,
3. vilkår som skal sikre at grunn og grunnvann beskyttes i tilstrekkelig grad mot forurensning, herunder krav om regelmessig vedlikehold og overvåking av tiltak som skal forhindre utslipp til grunn og grunnvann, og krav som sikrer at § 36–22 gjennomføres ved endelig opphør av driften,
4. vilkår om periodisk overvåking i grunn og grunnvann av relevante farlige stoffer og stoffblandinger i henhold til forskrift om klassifisering mv av stoffer (CLP), som kan tenkes å forekomme på området der virksomheten pågår. Overvåkingen skal skje minst en gang hvert femte år for grunnvann og en gang hvert tiende år for grunn, med mindre overvåkingen baseres på en systematisk vurdering av forurensningsrisiko,
5. vilkår om minimering av langtransportert eller grensekryssende forurensning,
6. vilkår om årlig rapportering til forurensningsmyndigheten,
7. vilkår om utarbeidelse av program for utslippsmålinger som inkluderer angivelse av målemetode, målingenes hyppighet og prosedyre for evaluering av resultatene,
8. når § 36–15 bokstav b er anvendt skal det stilles krav om at resultatet av utslippskontrollen er tilgjengelig for de samme perioder og med de samme referansevilkår som beskrevet i BAT-konklusjonene jf. § 36–15 bokstav a, slik at det blir mulig å sammenligne med utslippsnivåer forbundet med beste tilgjengelige teknikker,

9. vilkår om å gi forurensningsmyndigheten de opplysninger som er nødvendige for å kontrollere at vilkårene i tillatelsen overholdes,
10. vilkår om forebygging av forurensning ved annet enn normale driftsforhold, slik som perioder med driftsstans og oppstart, eller ved opphør av driften,
11. vilkår om overvåking av miljøtilstanden,
12. vilkår om håndtering av avfall fra virksomheten.

§ 36–12. Geologisk lagring av karbondioksid

For alle forbrenningsanlegg med installert elektrisk effekt fra og med 300 MW og hvor første byggetillatelse eller første driftstillatelse er gitt etter ikrafttredelse av forurensningsforskriften kapittel 35 om lagring av CO₂ i geologiske formasjoner, avgjør forurensningsmyndigheten om det er teknisk og økonomisk mulig å gjennomføre fangst og komprimering av karbondioksid med grunnlag i redegjørelser i søknaden som kreves etter § 36–4 og annen tilgjengelig informasjon.

Dersom forurensningsmyndigheten kommer til at fangst og komprimering av karbondioksid er mulig, skal det i tillatelsen stilles vilkår som sikrer at det avsettes tilstrekkelig plass på anlegget til nødvendig ettermontering av utstyr for dette.

§ 36–13. Miljøstandarder

Dersom en miljøstandard fastsatt i henhold til relevant EU-lovgivning gjør det nødvendig med strengere vilkår enn det som følger av § 36–11 og § 36–15, skal det fastsettes utfyllende vilkår i tillatelsen i tråd med miljøstandarden.

§ 36–14. Dispensasjon for utprøving av ny teknikk

Forurensningsmyndigheten kan sette vilkår i tillatelsen som avviker fra § 36–11 for utprøving av ny teknikk i inntil ni måneder, og under forutsetning av at bruken av den nye teknikken ved utløpet av dispensasjonsperioden enten opphører eller fører til utslippsnivåer som minst svarer til utslippsnivåene som oppnås ved bruk av den beste tilgjengelige teknikk.

§ 36–15. Utslippsgrenseverdier og tilsvarende vilkår, herunder tekniske tiltak

Utslippsgrenseverdier i tillatelsen skal fastsettes slik at utslippene under normale driftsforhold ikke ligger over de nivåer som er forbundet med de beste tilgjengelige teknikker og som er fastlagt i BAT-konklusjonene som beskrevet i vedlegg II. Dette kan gjøres på en av følgende måter:

- a) fastsettelse av utslippsgrenser, som ikke ligger over de nivåer som er forbundet med de beste tilgjengelige teknikker. Disse grenseverdiene fastsettes med samme eller kortere midlingstid og med samme referansevilkår som de nivåer som er forbundet med de beste tilgjengelige teknikker, eller
- b) fastsettelse av andre utslippsgrenser enn de som er omhandlet i bokstav a) med hensyn til utslippsgrenseverdi, midlingstid og referansebetingelser.

Dersom forurensningsmyndigheten har benyttet alternativet i første ledd bokstav b), skal den minst én gang årlig vurdere resultatene av utslippskontrollen for å sikre at utslippene under normale driftsforhold ikke overstiger de nivåer som ville fulgt av utslippsgrenser fastlagt i henhold til første ledd bokstav a).

Der vilkår fastsettes på grunnlag av beste tilgjengelige teknikk og den aktuelle teknikken ikke er beskrevet i de relevante BAT-konklusjonene, skal teknikken være i tråd med retningslinjene/prinsippene for beste tilgjengelige teknikker i vedlegg II.

I særlige tilfeller, og med forbehold om at det ikke foreligger en miljøstandard fastsatt i henhold til relevant EU-lovgivning som gjør det nødvendig med strengere vilkår jf. § 36–13, kan det gjøres unntak fra første ledd i paragrafen her og fastsettes mindre strenge utslippsgrenseverdier. Unntak kan bare gjøres der utslippsgrenser fastsatt i henhold til første ledd i paragrafen her ville medføre uforholdsmessig store omkostninger sammenlignet med miljøfordelene på grunn av:

- a) anleggets geografiske plassering eller de lokale miljøforhold, eller
- b) tekniske forhold ved anlegget.

Utslippsgrenseverdiene kan under ingen omstendighet settes høyere enn utslippsgrenseverdier fastsatt i forskrift.

Bruk av unntaksadgangen kan bare skje ved enkeltvedtak.

Der unntak er innvilget skal det, hver gang tillatelsen tas opp til ny vurdering etter § 36–19, foretas en revurdering av anvendelsen av unntaksadgangen.

V. Om vedtaket

§ 36–16. Saksbehandlingstid

For søknad om tillatelse etter forurensningsloven for virksomhet omfattet av tjenesteloven, skal det forhåndsfastsettes og offentliggjøres en saksbehandlingsfrist som nevnt i tjenesteloven § 11 første ledd første punktum. Tjenesteloven § 11 annet ledd om at tillatelse skal anses gitt når saksbehandlingsfristen er utløpt, gjelder ikke. Paragrafen her gjelder ikke for kapitlene 12, 13 og 15.

§ 36–17. Vedtaket

Vedtaket skal være begrunnet. Av begrunnelsen skal det framgå

- a) hvilke regler vedtaket bygger på,
- b) de viktigste faktiske forhold vedtaket bygger på,

- c) de hovedhensyn som har vært avgjørende for vedtaket,
- d) hvordan innkomne uttalelser har vært vurdert og hvilken betydning de er tillagt ved vedtaket.

I vedtak om tillatelse til virksomhet i vedlegg I skal i tillegg framgå hvilke BAT-referansedokumenter som er relevante for anlegget eller virksomheten, og hvordan vilkårene, herunder utslippsgrenseverdiene, er fastsatt i forhold til beste tilgjengelige teknikker.

§ 36–18. Underretning om vedtaket

Forurensningsmyndigheten skal sørge for at parter og andre som er varslet etter § 36–7, eller som har uttalt seg, skal gis underretning om vedtaket. Når flere har avgitt felles uttalelse, er det tilstrekkelig at underretning gis til en representant for disse.

Allmennheten skal gis underretning om vedtak som er forhåndsvarslet etter § 36–8. Underretning skal kunngjøres på måter som er egnet til å gjøre allmennheten kjent med vedtaket. Utgiftene betales av innehaver av tillatelsen.

Underretningen skal opplyse om vedtakets resultat og begrunnelse.

Tillatelsen skal gjøres allment tilgjengelig.

§ 36–19. Periodisk vurdering av tillatelsen

Forurensningsmyndigheten skal på eget initiativ periodisk ta tillatelsen opp til ny vurdering, blant annet i lys av utviklingen av beste tilgjengelige teknikker. Om nødvendig kan forurensningsmyndigheten endre tillatelsen i samsvar med bestemmelser om omgjøring av tillatelser etter forurensningsloven § 18.

Senest fire år etter offentliggjøring av avgjørelser om BAT-konklusjoner som er relevante for en virksomhet som er omfattet av vedlegg I, skal forurensningsmyndigheten sikre at vilkårene for den berørte virksomheten revurderes og om nødvendig endres slik at de er i overensstemmelse med § 36–15 og at anlegget overholder disse vilkårene.

Når forurensningsmyndigheten revurderer tillatelsen skal den ta hensyn til alle de nye eller ajourførte BAT-konklusjonene som er relevante for virksomheten og som er vedtatt etter at tillatelsen ble gitt eller senest ble endret.

Hvis en virksomhet ikke er omfattet av noen av BAT-konklusjonene, skal vilkårene revurderes og om nødvendig endres dersom den beste tilgjengelige teknikk utvikler seg på en slik måte at det blir mulig å senke utslippene vesentlig.

Forurensningsmyndigheten kan i tillatelsen fastsette at tillatelsen bortfaller dersom den ikke er tatt i bruk innen et nærmere fastsatt tidspunkt.

VI. Utslippsdata

§ 36–20. Informasjon om utslippsdata

Forurensningsmyndigheten skal sørge for at rapporterte data om årlige utslipp og genererte avfallsmengder fra virksomheter som omfattes av vedlegg I til dette kapitlet, føres inn i et utslippsregister. Informasjonen i registeret skal være allment tilgjengelig.

VII. Tilstand i grunn og grunnvann

§ 36–21. Tilstandsrapport

For en virksomhet som er omfattet av vedlegg I og der virksomheten innebærer at det brukes, fremstilles eller slippes ut farlige stoffer og stoffblandinger i henhold til forskrift om klassifisering mv. av stoffer (CLP), skal den ansvarlige for virksomheten utarbeide en tilstandsrapport om mulig forurensning av grunn og grunnvann. Rapporten skal sendes forurensningsmyndigheten før oppstart av en ny virksomhet og for eksisterende virksomhet skal rapport sendes til forurensningsmyndigheten ved første revisjon av virksomhetens tillatelse etter 1. august 2016.

Tilstandsrapporten skal inneholde informasjon som gjør det mulig å bestemme grunnen og grunnvannets forurensningstilstand slik at det kan gjøres en kvantifiserbar sammenligning med tilstanden ved endelig nedleggelse eller stans av virksomheten, jf. § 36–22.

Tilstandsrapporten skal som et minimum inneholde følgende:

- a) Informasjon om nåværende og tidligere bruk av virksomhetens område.
- b) Eksisterende eller ny informasjon om resultater fra undersøkelser av grunnen og grunnvannet på området der virksomheten pågår.

§ 36–22. Tiltak ved nedleggelse eller stans av virksomheten

Ved endelig nedleggelse av virksomheten, skal den ansvarlige vurdere forurensningstilstand i grunn og grunnvann med hensyn til mulig forurensning av relevante farlige stoffer som er brukt, fremstilt eller frigitt ved anlegget. Hvis virksomheten har ført til betydelig forurensning av grunnen eller grunnvannet sammenliknet med tilstandsrapporten, jf. § 36–21, skal den ansvarlige treffe tiltak som er nødvendige for at området som er forurenset av virksomheten føres tilbake til nivåene i tilstandsrapporten. Det kan tas hensyn til tiltakenes tekniske gjennomførbarhet. Opplysninger om de tiltak den ansvarlige har truffet for å føre området tilbake til nivåene i tilstandsrapporten skal gjøres tilgjengelig for allmennheten.

Bestemmelsen i første ledd utelukker ikke at forurensningsmyndigheten kan stille ytterligere krav med hjemmel i forurensningsloven § 7 og § 20.

VIII. Tilsyn

§ 36–23. Planer, programmer og gjennomføring

Forurensningsmyndigheten skal sørge for at alle virksomheter dekkes av en tilsynsplan på statlig eller regionalt nivå. Forurensningsmyndigheten skal rutinemessig gjennomgå og ved behov endre planen. Planen skal inneholde informasjon om hvilket geografiske område og hvilke virksomheter den dekker. Den skal også inneholde en vurdering av relevante miljøforhold. Det skal beskrives rutiner for ikke-planlagt tilsyn. Planen skal også beskrive rutiner for å lage årlige tilsynsprogrammer.

Forurensningsmyndigheten skal lage et tilsynsprogram der frekvens for tilsynsbesøk skal beskrives. Frekvensen skal være risikobasert. Frekvens kan variere fra årlig på virksomheter med høy miljøsikro til hvert tredje år for virksomheter med lav miljøsikro. Risikovurderingen skal være en totalvurdering som bl.a. kan vektlegge potensialet for utslipp, resipientens sårbarhet, risiko for uhell, og virksomhetens tilsynshistorikk. Der tilsyn har avdekket alvorlige avvik skal det gjennomføres oppfølgende tilsynsbesøk innen seks måneder.

Forurensningsmyndigheten skal følge opp hendelser og ulykker med alvorlige miljøkonsekvenser. Alvorlige miljøklager skal følges opp.

Etter hvert tilsynsbesøk skal forurensningsmyndigheten skrive en rapport som beskriver påviste mangler i etterlevelse av miljøkravene. Det skal også beskrives om videre oppfølging er påkrevet. Forurensningsmyndigheten skal forsikre seg om at den ansvarlige for virksomheten gjennomfører nødvendige tiltak for å rette opp manglene.

Vedlegg I. Typer virksomhet som bestemmelsene i § 36–1 andre ledd gjelder for

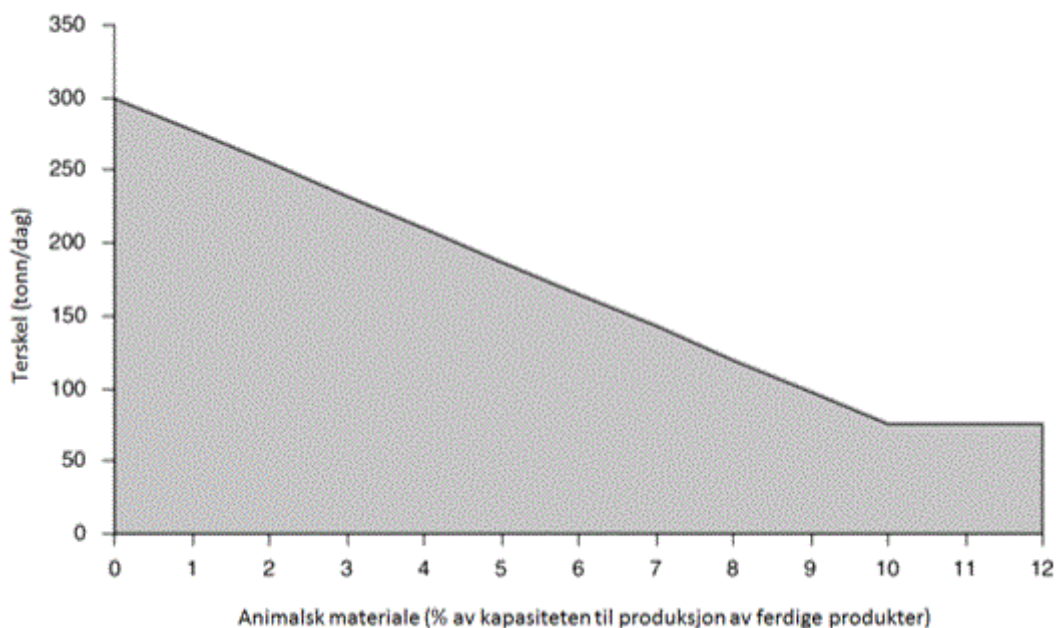
1. Anlegg eller deler av anlegg som brukes til forskning, utvikling og prøving av nye produkter og prosesser, omfattes ikke av dette vedlegget.
2. Terskelverdiene nevnt nedenfor har i alminnelighet referanse til en produksjonskapasitet eller ytelse. Dersom en virksomhetsansvarlig i samme anlegg eller på samme sted har flere typer virksomhet som hører inn under samme hovedkategori, skal samlet kapasitet for denne virksomheten legges sammen.
 1. *Energi-industri*
 - 1.1. Forbrenning av brensel i anlegg med nominell tilført termisk effekt fra og med 50 MW
 - 1.2. Raffinering av mineralolje- og gass
 - 1.3. Produksjon av koks
 - 1.4. Prosessering av
 - a) kull
 - b) andre brensel i anlegg med samlet nominell tilført termisk effekt fra og med 20 MW til gass- eller væskeform.
 2. *Produksjon og bearbeiding av metaller*
 - 2.1. Røsting og sintring av malm, herunder svovelholdig malm
 - 2.2. Produksjon av råjern eller stål (første- eller andregangs smelting) med tilhørende utstyr for kontinuerlig støping med en kapasitet på over 2,5 tonn per time
 - 2.3. Bearbeiding av ferrometaller ved hjelp av
 - a) varmevalsing med en kapasitet på over 20 tonn råstål per time,
 - b) smiing med hammere med en slagenergi på over 50 kilojoule per hammer når den anvendte varmetytelse er på over 20 MW,
 - c) påføring av beskyttelseslag av smeltet metall med en behandlingsskapasitet på over 2 tonn råstål per time
 - 2.4. Drift av Jern- og stålstøperier med en produksjonskapasitet på over 20 tonn per dag
 - 2.5. Bearbeiding av ikke-jernholdige metaller
 - a) produksjon av ikke-jern-metaller fra malm, konsentrater eller sekundærråstoffer ved hjelp av metallurgiske, kjemiske eller elektrolytiske prosesser,
 - b) smelting, inklusive framstilling av legeringsmetaller, av ikke-jernmetaller, herunder gjenvinningsprodukter og drift av støperier for ikke-jernholdige metaller med en smeltekapasitet på over 4 tonn per dag for bly og kadmium eller 20 tonn per dag for alle andre metaller
 - 2.6. Overflatebehandling av metaller og plast ved hjelp av en elektrolytisk eller kjemisk prosess når behandlingsbadene har et volum på over 30 m³.
 3. *Mineralindustri*
 - 3.1. Produksjon av sement, kalk og magnesiumoksid
 - (a) produksjon av sementklinker i roterovner med en produksjonskapasitet på over 500 tonn per dag eller andre ovner med produksjonskapasitet på over 50 tonn per dag,
 - (b) produksjon av kalk i ovner med en produksjonskapasitet på over 50 tonn per dag
 - (c) produksjon av magnesiumoksid i ovner med en produksjonskapasitet på over 50 tonn per dag
 - 3.2. produksjon av asbest eller framstilling av asbestbaserte produkter
 - 3.3. produksjon av glass, medregnet glassfibrer, med en smeltekapasitet på over 20 tonn per dag
 - 3.4. smelting av mineralske stoffer, medregnet produksjon av mineralfibrer, med en smeltekapasitet på over 20 tonn per dag

- 3.5. produksjon av keramiske produkter ved brenning, særlig takstein, murstein, ildfast stein, fliser, steintøy eller porselen, med en produksjonskapasitet på over 75 tonn per dag og/eller en ovnskapasitet på over 4 m³ og en innsettingstetthet på over 300 kg/m³ i hver ovn.
4. *Kjemisk industri*
- Med produksjon i forbindelse med kategoriene av virksomhet i dette avsnitt menes produksjon i industriell målestokk ved kjemiske eller biologiske reaksjoner av stoffene eller gruppene av stoffer oppført i nr. 4.1 til 4.6.
- 4.1. Produksjon av organiske kjemikalier som
- hydrokarboner (lineære eller sykliske, mettede eller umettede, alifatiske eller aromatiske),
 - oksygenholdige hydrokarboner som alkoholer, aldehyder, ketoner, karboksylsyrer, estere, acetater, etere, peroksider, epoksymateriale,
 - svovelholdige hydrokarboner,
 - nitrogenholdige hydrokarboner som aminer, amider, nitrøse forbindelser, nitro- eller nitratforbindelser, nitriler, cyanater, isocyanater,
 - fosforholdige hydrokarboner,
 - halogenerte hydrokarboner,
 - metallorganiske forbindelser,
 - plastmaterialer (polymerer, syntetfibrer, cellulosebaserte fibrer),
 - syntetisk gummi,
 - fargestoffer og pigmenter,
 - overflateaktive stoffer og tensider
- 4.2. Produksjon av uorganiske kjemikalier som
- gasser som ammoniakk, klor eller hydrogenklorid, fluor eller hydrogenfluorid, karbonoksider, svovelforbindelser, nitrogenoksider, hydrogen, svoveldioksid, karbonylklorid,
 - syrer som kromsyre, flussyre, fosforsyre, salpetersyre, saltsyre, svovelsyre, oleum, svovelsyring,
 - baser som ammoniumhydroksid, kaliumhydroksid, natriumhydroksid,
 - salter som ammoniumklorid, kaliumklorat, kaliumkarbonat, natriumkarbonat, perborat, sølvnitrat,
 - ikke-metaller, metalloksider eller andre uorganiske forbindelser som kalsiumkarbid, silisium, silisiumkarbid
- 4.3. Produksjon av fosfor-, nitrogen- eller kaliumbasert gjødsel (ren eller sammensatt gjødsel)
- 4.4. Produksjon av plantevernmidler eller biocider
- 4.5. Produksjon av farmasøytiske produkter inkludert mellomprodukter
- 4.6. Produksjon av sprengstoff.
5. *Avfallshåndtering*
- 5.1. Sluttbehandling eller gjenvinning av farlig avfall med en kapasitet på mer enn 10 tonn per dag som omfatter en eller flere av de følgende aktiviteter:
- Biologisk behandling
 - Fysiokjemisk behandling
 - Blanding utført forut for noen av aktivitetene i punkt 5.1 og 5.2
 - Ompakking utført forut for noen av aktivitetene i punkt 5.1 og 5.2
 - Regenerering av løsemidler
 - Materialgjenvinning av uorganisk materiale med unntak av metaller og metallforbindelser
 - Regenerering av syrer og baser
 - Gjenvinning av komponenter brukt til reduksjon av forurensninger
 - Gjenvinning av materiale fra katalysatorer
 - Regenerering eller annen gjenbruk av olje
 - Behandling, lagring eller sluttbehandling av flytende materiale i bassenger
- 5.2. Sluttbehandling eller gjenvinning av avfall i avfallsforbrenningsanlegg eller samforbrenningsanlegg:
- for ordinært avfall med en kapasitet på mer enn 3 tonn per time
 - for farlig avfall med en kapasitet på mer enn 10 tonn per dag
- 5.3.
- Sluttbehandling av ordinært avfall med en kapasitet på mer enn 50 tonn per dag som omfatter en eller flere av følgende aktiviteter, unntatt aktiviteter dekket av kapittel 15B om rensing av avløpsvann:
 - Biologisk behandling
 - Fysiokjemisk behandling
 - Forbehandling før forbrenning eller samforbrenning
 - Behandling av slagg og bunnaske
 - Behandling av metallavfall i shredderlegg, herunder metallavfall fra elektrisk og elektronisk avfall og kasserte kjøretøy med tilhørende komponenter
 - Gjenvinning, eller en blanding av gjenvinning og sluttbehandling, av ordinært avfall med en kapasitet på mer enn 75 tonn per dag som omfatter en eller flere av følgende aktiviteter, unntatt aktiviteter dekket av kapittel 15B om rensing av avløpsvann:
 - Biologisk behandling

- ii) Forbehandling før forbrenning eller samforbrenning
- iii) Behandling av slagg og bunnaske
- iv) Behandling av metallavfall i shredderlegg, herunder metallavfall fra elektrisk og elektronisk avfall og kasserte kjøretøy med tilhørende komponenter

Når den eneste avfallshåndteringsaktiviteten som utføres er anaerob utråtning, skal kapasitetsgrensen for denne aktiviteten være 100 tonn per dag.

- 5.4. Deponier, som definert i forskrift 1. juni 2004 nr. 930 om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften) § 9–3 bokstav h, som mottar mer enn 10 tonn avfall per dag eller med en total kapasitet på mer enn 25 000 tonn, med unntak av deponier for inert avfall
- 5.5. Midlertidig lagring av farlig avfall som ikke dekkes av punkt 5.4, i påvente av noen av aktivitetene i punkt 5.1, 5.2, 5.4 og 5.6 med en total kapasitet på mer enn 50 tonn, med unntak av midlertidig lagring i påvente av innsamling på stedet der avfallet oppstår.
- 5.6. Underjordisk lagring av farlig avfall med en total kapasitet på mer enn 50 tonn.
6. *Annen virksomhet*
- 6.1. Produksjon i industrianlegg av
- a) papirmasse fra tre eller andre fibermaterialer,
 - b) papir eller papp hvor produksjonskapasiteten er på over 20 tonn per dag
 - c) en eller flere av følgende trebaserte plater: OSB-plater (finer), sponplater eller fiberplater hvor produksjonskapasiteten er større enn 600 m³/dag
- 6.2. Forbehandling (vasking, bleking, mercerisering) eller farging av fibrer eller tekstiler, med en behandlingskapasitet på over 10 tonn per dag
- 6.3. Garving av huder og skinn, hvor behandlingskapasiteten er på over 12 tonn ferdige produkter per dag
- 6.4.
- a) Drift av slakterier med en produksjonskapasitet på over 50 tonn skrotter/dag.
 - b) Behandling og bearbeiding, med mindre det kun består av emballering, av følgende råstoffer, enten bearbeidet eller ubearbeidet, med sikte på fremstilling av næringsmidler eller fôr fra:
 - (i) bare animalske råstoffer (bortsett fra kun melk) med en kapasitet til produksjon av ferdige produkter på over 75 tonn per dag
 - (ii) bare vegetabiliske råstoffer med en kapasitet til produksjon av ferdige produkter på over 300 tonn per dag, eller 600 tonn per dag hvor anlegget er i drift høyst 90 sammenhengende dager i et år
 - (iii) animalske og vegetabiliske råstoffer både i sammensatte og usammensatte produkter med en kapasitet til produksjon av ferdige produkter målt i tonn per dag større enn:
 - 75, hvis A er lik 10 eller mer, eller
 - $[300 - (22,5 \times A)]$ i alle andre tilfeller
 hvor «A» er andelen av animalsk materiale (i prosent av vekten) av ferdigproduktproduksjonskapasiteten. Emballasje inngår ikke i produktets sluttvekt. Dette underpunktet brukes ikke hvis råstoffet er kun melk.
 - c) Behandling og bearbeiding av kun melk, når den mottatte melkemengde er på over 200 tonn per dag (årgjennomsnitt).

- 6.5. Disponering eller gjenvinning av skrotter og animalsk avfall med en behandlingskapasitet på over 10 tonn per dag.
- 6.6. Intensiv fjørfeavl eller svineavl med mer enn
 - a) 40 000 plasser til fjørfe,
 - b) 2 000 plasser til produksjonssvin (over 30 kg), eller
 - c) 750 plasser til purker.
- 6.7. Overflatebehandling av stoffer, gjenstander eller produkter ved bruk av organiske løsemidler, særlig appretur, trykking, belegging, avfetting, isolering, liming, maling, rengjøring eller impregnering, med en forbrukskapasitet på over 150 kg per time eller over 200 tonn per år
- 6.8. Produksjon av karbon (hardbrent kull) eller grafittlektroder ved forbrenning eller grafittisering
- 6.9. Fangst av CO₂-strømmer fra anlegg som dekkes av dette kapittel med formål om geologisk lagring i samsvar med direktiv 2009/31/EF
- 6.10. Beskyttelse av tre og treprodukter med kjemikalier hvor produksjonskapasiteten er større enn 75 m³ /dag, unntatt behandling utelukkende mot blåvedsopp
- 6.11. Uavhengig driftet behandling av avløpsvann som ikke dekkes av direktiv 91/271/EØF med utslipp fra et anlegg dekket av kapittel II.

Vedlegg II. Beste tilgjengelige teknikker

Med *beste tilgjengelige teknikker* menes det mest effektive og avanserte trinn i utviklingen av virksomhetsformer og deres driftsmetoder, som er uttrykk for om en teknikk i prinsippet er praktisk egnet som grunnlag for utslippsgrenseverdier og andre vilkår i tillatelsen, med sikte på å forebygge og, dersom det ikke er mulig, generelt begrense utslippene og innvirkningen på miljøet som helhet. I denne sammenheng betyr

1. *teknikker*: både den anvendte teknologi og måten anlegg konstrueres, bygges, vedlikeholdes, drives og avvikles på,
2. *tilgjengelige*: de teknikker som er utviklet i en slik målestokk at de kan anvendes i den aktuelle industrielle sektor på økonomisk og teknisk mulige vilkår, idet det tas hensyn til kostnader og fordeler, uansett om teknikkene anvendes eller produseres i Norge eller ikke, så lenge virksomheten har tilgang til teknikkene på rimelige vilkår,
3. *beste*: de teknikker som er mest effektive for å oppnå et høyt allment vernevernivå for miljøet som helhet.

Forhold som skal tas i betraktning ved fastsettelse av de beste tilgjengelige teknikker som definert ovenfor, idet det tas hensyn til et tiltaks kostnader og fordeler:

- Bruk av teknologi som gir lite avfall.
- Bruk av mindre farlige stoffer.
- At man søker å fremme teknikker for gjenvinning og resirkulering av stoffer som produseres og benyttes i prosessen, og eventuelt av avfall.
- Prosesser, utstyr eller driftsmetoder som kan sammenlignes, og som er utprøvd med godt resultat i industriell målestokk.
- Den tekniske utvikling og ny vitenskapelig kunnskap.
- De aktuelle utslippenes art, virkninger og omfang.
- Datoene for når nye eller eksisterende anlegg tas i bruk.
- Det tidsrom som er nødvendig for å innføre de beste tilgjengelige teknikker.
- Forbruket og arten av råstoffer (inklusive vann) som benyttes i prosessen, og energieffektiviteten.
- Behovet for å forebygge eller minimere den samlede miljøpåvirkning som utslippene forårsaker og risikoen for miljøet.
- Behovet for å forebygge ulykker og begrense deres miljøkonsekvenser.
- Informasjon som offentliggjøres av offentlige internasjonale organisasjoner

BAT-referansedokument utarbeidet med hjemmel i artikkel 13 i direktiv 2010/75/EU (IE-direktivet) skal benyttes som en hjelp til å fastsette beste tilgjengelige teknikker i den enkelte utslippstillatelse.

Med BAT-referansedokument (BREF) menes et dokument som er resultatet av informasjonsutveksling i henhold til IE-direktivet – artikkel 13, utarbeidet for definerte typer virksomhet og som beskriver anvendte teknikker, gjeldende utslipps- og forbruksnivåer, teknikker som vurderes med formål om å fastlegge den beste tilgjengelige teknikk, samt BAT-konklusjoner og informasjon om nye teknikker under utvikling, idet det legges særlig vekt på de kriterier som er angitt i vedlegg III.

Med BAT-konklusjon menes et dokument som vedtas av EU med hjemmel i IE-direktivet artikkel 13 og innlemmes i EØS-avtalen ved EØS-komitébeslutning. Dokumentet inneholder de delene av et BAT-referansedokument som fastsetter konklusjoner om beste tilgjengelige teknikker, beskrivelse av teknikkene, informasjon knyttet til vurdering av teknikkens anvendelighet, de utslippsnivåer som er forbundet med de beste tilgjengelige teknikker, tilknyttet utslippsovervåking, tilknyttete forbruksnivåer og om nødvendig, relevante tiltak for å begrense forurensningsskader på området hvor virksomheten pågår.

Med utslippsgrensenivåer forbundet med beste tilgjengelige teknikker (BAT-AEL) menes rekken av utslippsnivåer, som oppnås under normale driftsvilkår ved bruk av en av de beste tilgjengelige teknikker eller en kombinasjon av de beste tilgjengelige teknikker som beskrives i BAT-konklusjonene, uttrykt som et gjennomsnitt over et gitt tidsintervall på nærmere angitte referansvilkår.

Vedlegg III. De viktigste forurensende stoffene som det skal tas hensyn til ved fastsettelse av utslippsgrenseverdier

Luft

1. Svoveldioksid og andre svovelforbindelser
2. Nitrogenoksider og andre nitrogenforbindelser
3. Karbonmonoksid
4. Flyktige organiske forbindelser
5. Metaller og deres forbindelser
6. Støv inklusive finpartikler
7. Asbest (svevestøv og fibrer)
8. Klor og klorforbindelser
9. Fluor og fluorforbindelser
10. Arsen og arsenforbindelser
11. Cyanider
12. Stoffe og stoffblandinger med påviste kreftframkallende, mutagene eller eventuelt reproduksjonsskadelige egenskaper som kan overføres gjennom luft
13. Polyklorerte dibenzodioksiner og polyklorerte dibenzofuraner.

Vann

1. Organiske halogenforbindelser og stoffer som kan danne slike forbindelser i akvatisk miljø
2. Organiske fosforforbindelser
3. Organiske tinnforbindelser
4. Stoffe og stoffblandinger med påviste kreftframkallende, mutagene eller eventuelt reproduksjonsskadelige egenskaper som kan overføres i eller gjennom vann
5. Persistente hydrokarboner, og persistente og bioakkumulerbare giftige organiske stoffer
6. Cyanider
7. Metaller og metallforbindelser
8. Arsen og arsenforbindelser
9. Biocider og plantevernmidler
10. Suspenderte faste stoffer
11. Stoffe som bidrar til eutrofiering (særlig nitrater og fosfater)
12. Stoffe som har negativ innvirkning på oksygenbalansen (og som kan måles med parametere som BOF, KOF osv.)
13. Stoffe oppført på bilag X til direktiv 2000/60/EF (Vanddirektivet).

II

I forskrift 1. juni 2004 nr. 930 om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften) kapittel 10 gjøres følgende endringer:

I § 10–2 annet ledd gjøres følgende endringer:

Ny bokstav b) skal lyde:

- b) vegetabilsk avfall fra næringsmiddelindustrien, forutsatt at generert termisk energi blir utnyttet,

Nåværende bokstav b) til f) blir til bokstav c) til g).

Den nye bokstav d) skal lyde:

- d) treavfall, herunder avfall av kork, med unntak av treavfall som kan inneholde halogenerte organiske forbindelser eller tungmetaller som følge av overflatebehandling eller behandling med impregneringsmidler, og som særlig omfatter denne type treavfall fra bygge- og rivningsavfall,

§ 10–2 femte ledd oppheves.

I § 10–3 gjøres følgende endringer:

Ny bokstav d) skal lyde:

- d) *blandet, kommunalt avfall*: husholdningsavfall og avfall fra handel, industri og institusjoner som i sin art og sammensetning ligner husholdningsavfall, med unntak av avfallsfraksjoner oppført i kapittel 11 om farlig avfall vedlegg 1 underkapittel 20–01 dersom disse samles inn separat fra avfallsbesitter, og med unntak av avfallsfraksjoner oppført i underkapittel 20–02,

Nåværende bokstav d) til o) blir til bokstav e) til p).

Bokstav e) skal lyde:

- e) *forbrenning*: prosess der det produseres termisk energi ved at karbon eller karbonholdig materiale oksiderer og danner CO₂ og vann. Andre termiske behandlingsprosesser slik som pyrolyse, gassifisering eller plasmaprosesser regnes også som forbrenning dersom røykgassen som dannes ved behandlingen deretter oksideres, med unntak av prosesser der denne røykgassen renses før oksidering slik at den ikke kan forårsake høyere utslipp enn ved forbrenning av naturgass,

Bokstav g) skal lyde:

- g) *samforbrenningsanlegg*: enhver teknisk enhet samt utstyr som har til hovedformål å produsere energi eller å framstille eller bearbeide produkter, og som i tillegg forbrenner avfall. Dersom anlegget forbrenner ubehandlet, blandet kommunalt avfall, skal det betraktes som et avfallsforbrenningsanlegg,

Bokstav j) skal lyde:

- j) *eksisterende avfallsforbrenningsanlegg*: anlegg som har utslippstillatelse til å forbrenne avfall og settes i ordinær drift innen 1. januar 2003 samt anlegg som har utslippstillatelse til å forbrenne avfall som er utstedt før 1. januar 2003 og settes i ordinær drift innen 1. januar 2004,

§ 10–6 skal lyde:

§ 10–6. *Unntak for industrialanlegg*

Forurensningsmyndigheten kan gjøre unntak fra kravene i § 10–5 for anlegg som er del av en virksomhet som er oppført i forskrift 1. juni 2004 nr. 931 om begrenning av forurensning (forurensningsforskriften) kapittel 36 om behandling av tillatelser etter forurensningsloven vedlegg I, dersom anlegget kun forbrenner avfall fra egen virksomhet på stedet der avfallet oppstår, og øvrige krav etter bestemmelsene i dette kapitlet er oppfylt.

§ 10–8 tredje ledd skal lyde:

For samforbrenningsanlegg kan unntak etter første ledd kun gjøres dersom driftsansvarlig kan dokumentere at utslippsgrensene for TOC og CO i vedlegg V til dette kapitlet vil bli oppfylt. For samforbrenningsanlegg i masse- og papirindustrien, som har utslippstillatelse til å forbrenne avfall og settes i ordinær drift innen 1. januar 2003, og der industriens eget avfall forbrennes i barkkjeler på produksjonsstedet, kan unntak etter første ledd gjøres dersom driftsansvarlig kan dokumentere at utslippsgrensene for TOC i vedlegg V til dette kapitlet vil bli oppfylt.

I § 10–21 gjøres følgende endringer:

Andre ledd skal lyde:

Forurensningsmyndigheten kan gjøre unntak fra kravet om kontinuerlige målinger av HCl, HF og SO₂ i første ledd bokstav a og bestemme at det skal foretas periodiske målinger av disse parametrene som angitt i første ledd bokstav b, eller at målinger kan utelates dersom driftsansvarlig kan dokumentere at utslippene av HCl, HF og SO₂ ikke kan overskride utslippsgrensene fastsatt i § 10–15.

Nytt tredje ledd skal lyde:

Forurensningsmyndigheten kan gjøre unntak fra kravet om kontinuerlige målinger av NO_x i første ledd bokstav a for eksisterende avfallsforbrenningsanlegg med en nominell kapasitet på mindre enn 6 tonn per time og bestemme at det skal foretas periodiske målinger som angitt i første ledd bokstav b dersom driftsansvarlig kan dokumentere, basert på opplysninger om kvaliteten på avfallet, på den anvendte teknologien og på utslippsmålinger, at utslippene av NO_x ikke kan overskride utslippsgrensen fastsatt i § 10–15.

Nåværende tredje ledd blir til fjerde ledd og skal lyde:

Forurensningsmyndigheten kan gjøre unntak fra kravet om periodiske målinger av tungmetaller og dioksiner i første ledd bokstav b forutsatt at det settes krav om minst én måling hver 24. måned for tungmetaller og minst én måling hver 12. måned for dioksiner, og at betingelsene i vedlegg XI til dette kapitlet er oppfylt.

Avsnitt X. Avsluttende bestemmelser oppheves.

I Vedlegg II gjøres følgende endringer:

Punkt 1.1 skal lyde:

1.1. *Totale utslippsgrenser*

<i>Utslippsparameter</i>	<i>C</i>	<i>Enhet</i>
Totalt støv	30	mg/Nm ³
TOC	10	mg/Nm ³
HCl	10	mg/Nm ³
HF	1	mg/Nm ³
SO ₂	50	mg/Nm ³
NO _x	500	mg/Nm ³

Middelverdier over en prøvetakingsperiode på minimum 4 timer og maksimum 8 timer:

<i>Utslippsparameter</i>	<i>C</i>	<i>Enhet</i>
Cd+Tl	0,05	mg/Nm ³
Hg	0,05	mg/Nm ³
Sb+As+Pb+Cr+Co+Cu+Mn+Ni+V	0,5	mg/Nm ³

Middelverdier over en prøvetakingsperiode på minimum 6 timer og maksimum 8 timer:

<i>Utslippsparameter</i>	<i>C</i>	<i>Enhet</i>
Dioksiner, definert i henhold til vedlegg I til dette kapitlet	0,1	ng/Nm ³

Forurensningsmyndigheten kan gjøre unntak fra utslippskravene til TOC og SO₂ for tilfeller der utslippene av disse parametrene ikke stammer fra forbrenning av avfall.

Punkt 2 skal lyde:

2. Spesielle bestemmelser for fyringsanlegg med unntak av gassturbiner og gassmotorer

2.1. *C_{prosess}*

Følgende utslippsgrenser er oppgitt som døgnmiddelverdier og uttrykt i mg/Nm³. Røykgassvolumet V_{prosess} skal standardiseres til et oksygeninnhold som angitt over hver tabell. Samlet nominell tilført termisk effekt, som angitt i tabellene, skal beregnes i henhold til bestemmelsene i forskrift 1. juni 2004 nr. 931 om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften) § 31–4.

2.1.1. Eksisterende fyringsanlegg

Følgende utslippsgrenser gjelder for fyringsanlegg som har tillatelse fra før 7. januar 2013 og fyringsanlegg der driftsansvarlig har levert en fullstendig søknad om tillatelse innen 7. januar 2013, forutsatt at fyringsanlegget settes i drift senest 7. januar 2014.

Forbrenning av fast brensel, med unntak av biomasse (oksygeninnhold 6 %):

<i>Utslippsparameter</i>	<i>< 50 MWt</i>	<i>50–100 MWt</i>	<i>100–300 MWt</i>	<i>> 300 MWt</i>
SO ₂		400	200	200
NO _x		for torv: 300	200	200
		for pulverisert brunkull: 400		
Totalt støv	50	30	25 for torv: 20	20

Forbrenning av biomasse (oksygeninnhold 6 %):

<i>Utslippsparameter</i>	<i>< 50 MWt</i>	<i>50–100 MWt</i>	<i>100–300 MWt</i>	<i>> 300 MWt</i>
SO ₂		200	200	200
NO _x		300	250	200
Totalt støv	50	30	20	20

Forbrenning av flytende brensel (oksygeninnhold 3 %):

<i>Utslippsparameter</i>	<i>< 50 MWt</i>	<i>50–100 MWt</i>	<i>100–300 MWt</i>	<i>> 300 MWt</i>
SO ₂		350	250	200
NO _x		400	200	150
Totalt støv	50	30	25	20

2.1.2. Nye fyringsanlegg

Følgende utslippsgrenser gjelder for alle andre fyringsanlegg enn anleggene angitt i punkt 2.1.1.

Forbrenning av fast brensel, med unntak av biomasse (oksygeninnhold 6 %):

<i>Utslippsparameter</i>	<i>< 50 MWt</i>	<i>50–100 MWt</i>	<i>100–300 MWt</i>	<i>> 300 MWt</i>
SO ₂		400	200	150
		for torv: 300	for torv: 300, unntatt for fluidized bed forbrenning: 250	for sirkulerende eller trykksatt fluidized bed forbrenning eller, ved fyring med torv, alle typer fluidized bed forbrenning: 200

<i>Utslippsparameter</i>	<i>< 50 MWt</i>	<i>50–100 MWt</i>	<i>100–300 MWt</i>	<i>> 300 MWt</i>
NO _x		300 for torv: 250	200	150 for pulverisert brunkull: 200
Totalt støv	50	20	20	10 for torv: 20

Forbrenning av biomasse (oksygeninnhold 6 %):

<i>Utslippsparameter</i>	<i>< 50 MWt</i>	<i>50–100 MWt</i>	<i>100–300 MWt</i>	<i>> 300 MWt</i>
SO ₂		200	200	150
NO _x		250	200	150
Totalt støv	50	20	20	20

Forbrenning av flytende brensel (oksygeninnhold 3 %):

<i>Utslippsparameter</i>	<i>< 50 MWt</i>	<i>50–100 MWt</i>	<i>100–300 MWt</i>	<i>> 300 MWt</i>
SO ₂		350	200	150
NO _x		300	150	100
Totalt støv	50	20	20	10

2.2. Totale utslippsgrenser

Resultatene av utslippsmålinger skal standardiseres til 6 % oksygen for fast brensel og 3 % oksygen for flytende brensel. Middelerverdier over en prøvetaksperiode på minimum 6 timer og maksimum 8 timer:

<i>Utslippsparameter</i>	<i>C</i>	<i>Enhet</i>
Cd+Tl	0,05	mg/Nm ³
Hg	0,03	mg/Nm ³
Sb+As+Pb+Cr+Co+Cu+Mn+Ni+V	0,5	mg/Nm ³
Dioksiner, definert i henhold til vedlegg I til dette kapitlet	0,1	ng/Nm ³

I vedlegg III gjøres følgende endringer:

Punkt 4 skal lyde:

- Måleutstyr for kontinuerlig måling av utslipp til luft og vann skal kontrolleres minst hver tolvte måned ved hjelp av parallellmålinger.

I vedlegg IV gjøres følgende endring:

Fotnote 1 til tabellen skal lyde:

- Som definert i forskrift 1. juni 2004 nr. 931 om begrenning av forurensning kapittel 15B om rensing av avløpsvann.

Vedlegg V skal lyde:

Vedlegg V. Grenseverdier for utslipp til luft fra avfallsforbrenningsanlegg

Resultatene av utslippsmålinger skal standardiseres til 11 % oksygen med unntak av resultater fra forbrenning av spillolje som standardiseres til 3 % oksygen.

a) *Døgnmiddelerverdier*

<i>Utslippsparameter</i>	<i>Utslippsgrenser</i>	<i>Enhet</i>
Totalt støv	10	mg/Nm ³
Gass- og dampformige organiske forbindelser, uttrykt som totalt organisk karbon (TOC)	10	mg/Nm ³
Hydrogenklorid (HCl)	10	mg/Nm ³
Hydrogenfluorid (HF)	1	mg/Nm ³
Svoveldioksid (SO ₂)	50	mg/Nm ³
Nitrogenmonoksid (NO) og nitrogendioksid (NO ₂), uttrykt som nitrogendioksid	200	mg/Nm ³

b) *Halvtimesmiddelverdier*

<i>Utslippsparameter</i>	<i>Utslippsgrenser</i>		<i>Enhet</i>
	<i>A</i> <i>(100 %)¹</i>	<i>B (97 %)²</i>	
Totalt støv	30	10	mg/Nm ³
Gass- og dampformige organiske forbindelser, uttrykt som totalt organisk karbon (TOC)	20	10	mg/Nm ³
Hydrogenklorid (HCl)	60	10	mg/Nm ³
Hydrogenfluorid (HF)	4	2	mg/Nm ³
Svoveldioksid (SO ₂)	200	50	mg/Nm ³
Nitrogenmonoksid (NO) og nitrogendioksid (NO ₂), uttrykt som nitrogendioksid	400	200	mg/Nm ³

1 Utslippsgrense som 100 % av målingene må overholde.

2 Utslippsgrense som minst 97 % av målingene må overholde over en løpende ettårsperiode (som et alternativ til å overholde 100 %-grensen).

c) *Middelverdier over en prøvetakingsperiode på minimum 6 timer og maksimum 8 timer*

<i>Utslippsparameter</i>	<i>Utslippsgrenser</i>	<i>Enhet</i>
Kadmium og kadmiumforbindelser, uttrykt som kadmium (Cd)	totalt 0,05	mg/Nm ³
Thallium og thalliumforbindelser, uttrykt som thallium (Tl)		
Kvikksølv og kvikksølvforbindelser, uttrykt som kvikksølv (Hg)	0,03	mg/Nm ³
Antimon og antimonforbindelser, uttrykt som antimon (Sb)	totalt 0,5	mg/Nm ³
Arsen og arsenforbindelser, uttrykt som arsen (As)		
Bly og blyforbindelser, uttrykt som bly (Pb)		
Krom og kromforbindelser, uttrykt som krom (Cr)		
Kobolt og koboltforbindelser, uttrykt som kobolt (Co)		
Kobber og kobberforbindelser, uttrykt som kobber (Cu)		
Mangan og manganforbindelser, uttrykt som mangan (Mn)		
Nikkel og nikkelforbindelser, uttrykt som nikkel (Ni)		
Vanadium og vanadiumforbindelser, uttrykt som vanadium (V)		
Dioksiner, definert i henhold til vedlegg I til dette kapitlet	0,1	ng/Nm ³

Middelverdiene ovenfor omfatter totalutslipp i gass- og partikkelfase av de relevante tungmetallene samt forbindelser hvor disse inngår.

d) *Middelverdier for karbonmonoksid (CO)*

- 50 mg/Nm³ som døgnmiddelverdi
- 100 mg/Nm³ som halvtimesmiddelverdi,¹ 150 mg/Nm³ som timinuttersmiddelverdi.²

Forurensningsmyndigheten kan gjøre unntak fra utslippskravene til CO for anlegg som er utstyrt med fluidized bed teknologi forutsatt at det fastsettes en utslippsgrense på maksimalt 100 mg/Nm³ som timesmiddelverdi.

1 Utslippsgrense som 100 % av målingene, beregnet som halvtimesmidler, må overholde.

2 Utslippsgrense som minst 95 % av målingene, beregnet som timinuttersmiddelverdier, må overholde over en løpende 24-timersperiode (som et alternativ til å overholde 100 %-grensen).

I vedlegg VI gjøres følgende endring:

Første ledd første punktum skal lyde:

$$U_S = [(21 - O_S) / (21 - O_M)] \times U_M$$

I vedlegg VIII gjøres følgende endringer:

Andre ledd skal lyde:

Dersom forbrenningsanlegget skal behandle farlig og/eller smittefarlig avfall, skal utslippstillatelsen i tillegg til punktene ovenfor minst

- a) inneholde en liste over mengdene av de forskjellige typene farlig og smittefarlig avfall som kan behandles, og
- b) angi minimum og maksimum avfallsmengde per time for dette avfallet, dets øvre og nedre grense for effektiv (våt) brennverdi og dets maksimale innhold av PCB, PCP, klor, fluor, svovel, tungmetaller og andre forurensninger.

Vedlegg IX punkt 3 skal lyde:

3. *Innmating av avfall*

Forbrenningsanlegg skal ha et system som forhindrer innmating av avfall

- a) når temperaturen i forbrenningsgassene, etter siste innblåsing av forbrenningsluft, synker under 850 °C eller 1100 °C,

- b) ved oppkjøring av anlegget, før temperaturen har nådd 850 °C eller 1100 °C, og
- c) når de kontinuerlige målingene som utføres ved anlegget viser at de fastsatte utslippsgrensene overskrides som følge av forstyrrelser eller svikt i rensenanlegget.

I vedlegg X gjøres følgende endring:

Punkt 1 første ledd skal lyde:

Resultatene av målinger som foretas ved et forbrenningsanlegg skal standardiseres til følgende referansebetingelser: temperatur 273,15 K, trykk 101,3 kPa og tørr gass.

Vedlegg XI skal lyde:

Vedlegg XI. Betingelser for unntak fra målekravene til tungmetaller og dioksiner

Unntak fra kravet om periodiske målinger av tungmetaller og dioksiner i § 10–21 kan gjøres forutsatt at

- a) forbrenningsanlegget kun behandler avfall som
 - 1) består av sorterte, brennbare avfallsfraksjoner,
 - 2) har visse karakteristiske egenskaper,
 - 3) er nærmere spesifisert på grunnlag av vurderinger angitt i bokstav b,
 - 4) ikke egner seg for materialgjenvinning,
 - 5) ikke er farlig eller smittefarlig avfall, og
- b) driftsansvarlig kan dokumentere, basert på opplysninger om kvaliteten på avfallet og på utslippsmålinger, at utslippene av tungmetaller og dioksiner ligger vesentlig under utslippsgrensene fastsatt i vedlegg V eller vedlegg II til dette kapitlet.

Vedlegg XII oppheves.

III

Forskriften trer i kraft 1. august 2016.

4. aug. Nr. 952 2016

Forskrift om oppheving av forskrift om rullebrett

Hjemmel: Fastsatt av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap 4. august 2016 med hjemmel i lov 11. juni 1976 nr. 79 om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven) § 4, jf. delegeringsvedtak 1. september 2003 nr. 1161. Kunngjort 5. august 2016 kl. 13.50.

I

Forskrift 3. mai 1989 nr. 340 om rullebrett oppheves.

II

Denne forskriften trer i kraft straks.

4. aug. Nr. 953 2016

Forskrift om endring i animaliekontrollforskriften

Hjemmel: Fastsatt av Mattilsynet 4. august 2016 med hjemmel i lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) § 5, § 12 og § 16, jf. delegeringsvedtak 19. desember 2003 nr. 1790 og delegeringsvedtak 5. mai 2004 nr. 884.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg I kap. I del 1.1 nr. 12 og del 6.1 nr. 17 (forordning (EU) 2015/2285). Kunngjort 5. august 2016 kl. 13.50.

I

I forskrift 22. desember 2008 nr. 1622 om særlige regler for gjennomføringen av offentlig kontroll av produkter av animalsk opprinnelse beregnet på konsum (animaliekontrollforskriften) gjøres følgende endringer:

I hjemmelsfeltets henvisning til EØS-avtalen tilføyes til slutt i parentes under punktet i forordning (EF) nr. 854/2004: og forordning (EU) 2015/2285)

§ 1 første ledd skal lyde:

EØS-avtalen vedlegg I kapittel I del 1.1 nr. 12 (forordning (EF) nr. 854/2004 endret ved forordning (EF) nr. 1663/2006, forordning (EF) nr. 1021/2008, forordning (EU) nr. 505/2010, forordning (EU) nr. 739/2011, forordning (EU) nr. 218/2014, forordning (EU) nr. 219/2014 og forordning (EU) 2015/2285) om særlige regler for gjennomføringen av offentlig kontroll av produkter av animalsk opprinnelse beregnet på konsum (animaliekontrollforordningen) gjelder som forskrift med de tilpasninger som følger av vedlegg I, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

II

Denne forskrift trer i kraft straks.

Forordninger

Det gjøres endringer under avsnittet «Forordninger». I den konsoliderte versjonen av forordning (EF) nr. 854/2004 gjøres følgende endringer:

Innledningsteksten skal lyde:

Nedenfor gjengis til informasjon EØS-avtalen vedlegg I kapittel I del 1.1 nr. 12 (forordning (EF) nr. 854/2004 som endret ved forordning (EF) nr. 882/2004, forordning (EF) nr. 2074/2005, forordning (EF) nr. 2076/2005, forordning (EF) nr. 1663/2006, forordning (EF) nr. 1791/2006, forordning (EF) nr. 1021/2008, forordning (EU) nr. 505/2010, forordning (EU) nr. 739/2011, forordning (EU) nr. 517/2013, forordning (EU) nr. 218/2014, forordning (EU) nr. 219/2014, forordning (EU) nr. 633/2014 og forordning (EU) 2015/2285) med endringer og tillegg som følger av EØS-tilpasningen av rettsakten i samsvar i vedlegg I til EØS-avtalen.

Forordning (EF) nr. 854/2004 er konsolidert med endringer gjennomført ved forordning (EF) nr. 1663/2006, forordning (EF) nr. 1021/2008, forordning (EU) nr. 505/2010, forordning (EU) nr. 739/2011, forordning (EU) nr. 517/2013, forordning (EU) nr. 218/2014, forordning (EU) nr. 219/2014, forordning (EU) nr. 633/2014 og forordning (EU) 2015/2285).

I konsolideringsoversikten tilføyes følgende:

► **M15** Kommisjonsforordning (EU) 2015/2285 av 8. desember 2015

I forordning (EF) nr. 854/2004 gjøres følgende endringer:

I kapittel II i vedlegg II før del A tilføyes følgende setninger:

► **M15**

Referansemetoden for analysen av *E. coli* er påvisnings- og MPN-prøven angitt i EN/ISO 16649–3. Alternative metoder kan benyttes dersom de er validert i forhold til denne referansemetoden i samsvar med kriteriene i EN/ISO 16140.

◄ **M15**

Følgende setninger i nr. 4 i del A utgår:

► **M15**

Referansemetoden for denne analysen er MPN-prøven (mest sannsynlige tall) med fem rør og tre fortyninger som angitt i EN/ISO 16649–3. Alternative metoder kan benyttes dersom de er validert i forhold til denne referansemetoden i samsvar med kriteriene i EN/ISO 16140.

◄ **M15**

Følgende setninger i nr. 5 i del A utgår:

► **M15**

Referansemetoden for denne analysen er MPN-prøven (mest sannsynlige tall) med fem rør og tre fortykninger som angitt i EN/ISO 16649–3. Alternative metoder kan benyttes dersom de er validert i forhold til denne referansemetoden i samsvar med kriteriene i EN/ISO 16140.

◄ **M15**

I del A i kapittel II skal nr. 2 og nr. 3 lyde:

► **M15**

2. Vedkommende myndighet skal klassifisere de produksjonsområdene der det er tillatt å høste levende muslinger, i én av tre kategorier avhengig av det fekale forurensningsnivået. Dette kan, når det er hensiktsmessig, gjøres i samarbeid med den driftsansvarlige for næringsmiddelforetaket. For å klassifisere produksjonsområdene må vedkommende myndighet fastsette en undersøkelsesperiode der det skal tas prøver fra hvert produksjons- og gjenutleggingsområde for å fastsette samsvar med standardene nevnt i dette nummer og i nr. 3, 4 og 5.
3. Vedkommende myndighet kan klassifisere områder der det kan høstes levende muslinger til direkte konsum, som klasse A-områder. Levende muslinger fra disse områdene som bringes i omsetning, skal oppfylle helsestandardene fastsatt i avsnitt VII kapittel V i vedlegg III til forordning (EF) nr. 853/2004.

I undersøkelsesperioden skal 80 % av prøvene fra levende muslinger fra disse områdene høyst inneholde 230 *E. coli* per 100 g kjøtt og kappevann. I de resterende 20 % av prøvene skal grensen på 700 *E. coli* per 100 g kjøtt og kappevann ikke overskrides.

Ved evaluering av resultatene fra den fastsatte undersøkelsesperioden for opprettholdelse av et klasse A-område kan vedkommende myndighet, basert på en risikovurdering på grunnlag av en undersøkelse, beslutte å

se bort fra et unormalt resultat som overskrider grenseverdien på 700 *E. coli* per 100 g kjøtt og kappevæske.

◀M15

4. aug. Nr. 954 2016

Forskrift om endring i næringsmiddelhygieneforskriften

Hjemmel: Fastsatt av Mattilsynet 4. august 2016 med hjemmel i lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) § 5, § 7, § 9, § 14, § 15 og § 16, jf. delegeringsvedtak 19. desember 2003 nr. 1790 og delegeringsvedtak 5. mai 2004 nr. 884.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg I kap. I del 6.2 nr. 52 (forordning (EU) 2015/2285). Kunngjort 5. august 2016 kl. 13.50.

I

I forskrift 22. desember 2008 nr. 1623 om næringsmiddelhygiene (næringsmiddelhygieneforskriften) gjøres følgende endringer:

I hjemmelsfeltets henvisning til EØS-avtalen tilføyes til slutt i parentes under punktet i forordning (EF) nr. 2073/2005:

og forordning (EU) 2015/2285).

§ 2 skal lyde:

§ 2. Gjennomføring av forordning (EF) nr. 2073/2005

EØS-avtalen vedlegg I kapittel I del 6.2 nr. 52 og vedlegg II kapittel XII nr. 54zzzzj (forordning (EF) nr. 2073/2005 som endret ved forordning (EF) nr. 1441/2007, forordning (EU) nr. 365/2010, forordning (EU) nr. 1086/2011, forordning (EU) nr. 209/2013, forordning (EU) nr. 1019/2013, forordning (EU) nr. 217/2014 og forordning (EU) 2015/2285) om mikrobiologiske kriterier for næringsmidler (mikrobiologiforordningen) gjelder som forskrift med de tilpasninger som følger av vedlegg I vedlegg II, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

II

Denne forskrift trer i kraft straks.

Forordninger

Det gjøres endringer under avsnittet «Forordninger». I den konsoliderte versjonen av forordning (EF) nr. 2073/2005 gjøres følgende endringer:

Innledningsteksten skal lyde:

Nedenfor gjengis til informasjon EØS-avtalen vedlegg I kapittel I del 6.2 nr. 52 og vedlegg II kapittel XII nr. 54zzzzj (forordning (EF) nr. 2073/2005 som endret ved forordning (EF) nr. 1441/2007, forordning (EU) nr. 365/2010, forordning (EU) nr. 1086/2011, forordning (EU) nr. 209/2013, forordning (EU) nr. 1019/2013, forordning (EU) nr. 217/2014 og forordning (EU) 2015/2285) med endringer og tillegg som følger av EØS-tilpasning en av rettsakten i samsvar med vedlegg I vedlegg II, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig

Forordning (EF) nr. 2073/2005 er konsolidert med endringer gjennomført ved forordning (EF) nr. 1441/2007, forordning (EU) nr. 365/2010, forordning (EU) nr. 1086/2011, forordning (EU) nr. 209/2013, forordning (EU) nr. 1019/2013, forordning (EU) nr. 217/2014 og forordning (EU) 2015/2285).

I konsolideringsoversikten tilføyes følgende:

► M7 Kommissjonsforordning (EU) 2015/2285 av 8. desember 2015

I kapittel 1 vedlegg I til forordning (EF) nr. 2073/2005 gjøres følgende endringer:

I tabellen over kriterier for næringsmidler skal rad 1.25 lyde:

► M7 1.25	<i>E. coli</i> ¹⁵	5 ¹⁶	1	230	700	EN/ISO 16649–3	Produkter omsatt i løpet av holdbarhetstiden
Levende muslinger og levende pigghuder, sekke- og sjøsnegler				MPN/100 g kjøtt og kappevann	MPN/100 g kjøtt og kappevann		◀M7

Fotnote 16 skal lyde:

► M7

16 Hver stikkprøveenhet består av et minste antall dyr i henhold til EN/ISO 6887–3.

◀M7

I avsnittet om tolkning av analyseresultater skal følgende tekst: «De angitte grenseverdiene viser til hver prøveenheter som er undersøkt, unntatt levende muslinger og levende pigghuder, kappedyr og sjøsnegler når det gjelder undersøkelse av *E. coli*, der grenseverdiene viser til samleprøve» erstattes med:

► M7

De angitte grenseverdiene viser til hver prøveenheter som er undersøkt.

◄ M7

I avsnittet om tolkning av analyseresultatene skal oppføringen for *L. monocytogenes* i andre spiseferdige næringsmidler og *E. coli* i levende muslinger lyde:

► M7

L. monocytogenes i andre spiseferdige næringsmidler:

- tilfredsstillende dersom de målte verdiene er \leq grenseverdien,
- tilfredsstillende dersom noen av de målte verdiene er $>$ grenseverdien.

E. coli i levende muslinger og levende pigghuder, sekkedyr og sjøsnegler:

- tilfredsstillende dersom alle de fem målte verdiene er ≤ 230 MPN/100 g kjøtt og kappevann eller dersom én av de fem målte verdiene er > 230 MPN/100 g kjøtt og kappevann, men ≤ 700 MPN/100 g kjøtt og kappevann,
- tilfredsstillende dersom noen av de fem målte verdiene er > 700 MPN/100 g kjøtt og kappevann eller dersom minst to av de fem målte verdiene er > 230 MPN/100 g kjøtt og kappevann.

◄ M7

5. aug. Nr. 955 2016

Forskrift om endring i forskrift om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsforskriften) – vedlegg 17

Hjemmel: Fastsatt av Utlendingsdirektoratet 5. august 2016 med hjemmel i lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) § 26, jf. delegeringsvedtak 9. oktober 2009 nr. 1260 og delegeringsvedtak 16. desember 2009 nr. 1586. Kunngjort 5. august 2016 kl. 13.50.

I

I forskrift 15. oktober 2009 nr. 1286 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsforskriften) gjøres følgende endring:

Vedlegg 17 skal lyde:

Med følgende stater har Norge pr. 15. september 2016 inngått avtale om arbeidsferie, jf. § 6–27 første ledd:

Australia
Argentina
Canada
Japan
New Zealand.

II

Endringen trer i kraft 15. september 2016.

12. mai Nr. 956 2016

Forskrift om opptak, studium og eksamen ved Høgskulen i Sogn og Fjordane

Heimel: Fastsatt av styret for Høgskulen i Sogn og Fjordane 12. mai 2016 med heimel i lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven) § 3–2, § 3–3, § 3–4, § 3–5, § 3–6, § 3–7, § 3–8, § 3–9, § 3–10, § 3–11, § 4–2, § 4–3, § 4–5, § 4–6, § 4–7, § 4–8, § 4–9, § 4–10, § 4–11, § 4–12, § 5–1, § 5–2, § 5–3, § 7–1 og § 7–2, lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven) § 12–3, forskrift 1. desember 2005 nr. 1392 om krav til mastergrad § 3 og § 6, forskrift 15. desember 2005 nr. 1506 om egenbetaling ved universiteter og høyskoler § 3–3, forskrift 10. april 2006 nr. 412 om godskriving av høyere utdanning § 2, forskrift 30. juni 2006 nr. 859 om skikkethetsvurdering i høyere utdanning § 11, forskrift 31. januar 2007 nr. 173 om opptak til høyere utdanning § 2–1, § 2–2, § 2–3, § 2–4, § 3–1, § 3–2, § 3–3, § 8–1 og kapittel 6, forskrift 22. juli 2008 nr. 828 om studentsamskipnader § 17 og § 22 og forskrift 1. februar 2010 nr. 96 om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning § 4. Kunngjort 9. august 2016 kl. 14.35.

§ 1. Bruksområde og definisjonar

1.1. Bruksområde

Denne forskrifta gjeld alle utdanningar ved Høgskulen i Sogn og Fjordane. For utdanningstilbod organisert som betalingstilbod, kan høgskulen gjere unntak frå rangeringsreglane for opptak og nokre andre ordningar som gjeld ordinære studentar.

1.2. Definisjonar og generelle føresegner

1. I denne forskrifta betyr «lova» lov 1. april 2005 nr. 15: «lov om universiteter og høyskoler».
2. Grunnutdanning er eit studieprogram eller studium der opptak ikkje føreset anna grunnlag enn fullført utdanning frå vidaregåande skule eller godkjent realkompetansesøknad. Der det er krav om arbeidsplassknytning, skal det gå fram av studieplanen for utdanninga.
3. Vidareutdanning er studiepoenggivande ny formell kompetanse på universitets- og høgskulenivå. Dette er spesielt tilrettelagde enkeltemne eller vidareutdanningsprogram på lågare eller høgre grads nivå.
4. Eit studieprogram er ei samling emne som er fastsett i studieplan, som søkjarar kan få opptak til, og som fører fram til grads- eller yrkesutdanning.
5. Eit studium er eit emne eller ei samling emne som er fastsett i studieplan, som søkjarar kan få opptak til.
6. Emne er ei eining innafor eit studieprogram eller studium. Eit emne har eit definert innhald i ein emneplan, og gir normalt utteljing i form av studiepoeng.
7. Som student blir rekna den som gjennom opptak i samsvar med § 3–6 og § 3–7 i lova er tatt opp til eit studieprogram, studium eller emne ved Høgskulen i Sogn og Fjordane.
8. Rammeplan og nasjonale retningslinjer er nasjonale føringar som fastset mål, innhald og organisering av visse utdanningar, og enkeltfag som inngår i ei utdanning. Departementet fastset rammeplanar og nasjonale retningslinjer.
9. Utdanningsplan er ein individuell avtale mellom student og institusjon som synleggjer den planlagde faglege progresjonen og gjennomføring av studiet for den enkelte student. Utdanningsplanen baserer seg på studieplanen. Studentar ved høgskulen som går på eit studium eller studieprogram på 60 studiepoeng eller meir, skal godkjenne sin eigen utdanningsplan.
10. Timeplanar er ein samla plan for undervisning for eit semester. Høgskulen sine timeplanar skal vere kunnngjort ved starten av eit emne. Enkelte studieprogram har andre ordningar.
11. Studiepoeng er mål på omfanget av eit studieprogram, studium eller emne der eit fullt studieår er normert til 60 studiepoeng.

1.3. Vedtaksmynde

1. Rektor har det øvste ansvaret for alle vedtak etter denne forskrifta. Rektor er ansvarleg overfor styret for at alle avgjerder er i samsvar med overordna vedtak og føringar, og kan derfor overprøve avgjerdene til underordna.
2. I saker der vedtaksmynde i denne forskrifta ikkje eksplisitt er lagt til annan instans, er det rektor eller den rektor gir fullmakt som har avgjerdsrett.
3. I saker der dekan er tillagt avgjerdsrett i denne forskrifta, kan dekan delegere vidare til instituttleiar.

§ 2. Gradar og yrkesutdanningar

2.1. Høgskulekandidat

1. Høgskulen i Sogn og Fjordane tildeler graden høgskulekandidat på grunnlag av fullført toårig utdanning (120 studiepoeng), som ifølgje vedtak i styret for høgskulen gir graden høgskulekandidat.

2.2. Bachelorgrad

1. Høgskulen i Sogn og Fjordane tildeler bachelorgrad på grunnlag av fullført studieprogram tilsvarande 180 studiepoeng, som ifølgje rammeplan eller forskrift gir bachelorgrad.
2. Høgskulen i Sogn og Fjordane tildeler bachelorgrad på grunnlag av fullført studieprogram tilsvarande 180 studiepoeng, som ifølgje vedtak i Utdanningsutvalet ved Høgskulen i Sogn og Fjordane gir bachelorgrad. Graden må innehalde fagleg fordjuping med omfang av minimum 80 studiepoeng, eller integrert yrkesretta utdanning med omfang av minimum 120 studiepoeng. Graden skal og innehalde eit fagleg sjølvstendig arbeid på minimum 15 studiepoeng i form av ei bacheloroppgåve.
3. Høgskulen i Sogn og Fjordane tildeler fri bachelorgrad på grunnlag av høgare utdanning tilsvarande 180 studiepoeng. Graden skal vere sett saman av minst ei eining på minimum 80 studiepoeng, der minimum 20 studiepoeng er på fordjupingsnivå, og innehalde eit fagleg sjølvstendig arbeid på minimum 15 studiepoeng som er relevant i høve den faglege fordjupinga. I tillegg er det krav om emne frå eit anna fagområde på minimum 30 studiepoeng.

2.3. Mastergrad

1. Høgskulen i Sogn og Fjordane tildeler mastergrad som er godkjent av departementet i samsvar med lova § 3–2.

2. Mastergradar ved Høgskulen i Sogn og Fjordane er regulert av forskrift 1. desember 2005 nr. 1392 om krav til mastergrad, fastsett av Utdannings- og forskningsdepartementet.

3. Nærare reglar om det sjølvstendige arbeidet i graden, vurderingsordningar og anna skal gå fram av studieplan. Utdanningsutvalet fastset studieplan.

2.4. Yrkesutdanningar

1. Høgskulen i Sogn og Fjordane tilbyr grunnskulelærerutdanningar (240 studiepoeng) på grunnlag av gjeldande rammeplanar og nasjonale retningslinjer.

2.5 Fagleg overlapping

1. I ein bachelorgrad kan fagleg overlapping maksimalt ha omfang tilsvarande fem studiepoeng.

2. I ein mastergrad med omfang inntil 120 studiepoeng er fagleg overlapping ikkje tillate.

2.6 Godskriving av utdanning

1. Greidde emne, fag, eksamenar eller prøver tatt ved annan institusjon skal godskrivas ved Høgskulen i Sogn og Fjordane i den utstrekning dei oppfyller dei faglege krava for bestemt eksamen, emne, grad eller utdanning ved Høgskulen i Sogn og Fjordane. Godskriven utdanning frå annan institusjon skal inngå i grad tildelt frå Høgskulen i Sogn og Fjordane, jf. lova § 3–5.

2. Høgskulen i Sogn og Fjordane handsamar søknad om godskriving frå studenten på grunnlag av innsendt dokumentasjon.

3. Avslag på søknad om godskriving kan påklagast. Klage blir handsama etter forskrifta pkt. 11.4.

4. Når ein student er kvalifisert for vitnemål for fullført utdanning eller grad på grunnlag av godskriving av utdanning frå annan institusjon, må studenten ha avlagt minst 60 studiepoeng ved Høgskulen i Sogn og Fjordane for å få tildelt vitnemålet, jf. forskrift om godskriving av høgere utdanning § 2.

5. Når ein student er kvalifisert for vitnemål for ei utdanning/grad og denne byggjer på tidlegare vitnemål for utdanning/grad (dobbelgrad), må studenten ha avlagt minst 60 nye studiepoeng som ikkje er med i grunnlaget for tidlegare vitnemål. For enkelte utdanningar kan det vere krav om 90 nye studiepoeng for å få tildelt nytt vitnemål.

6. Studentar som søker godskriving med falskt vitnemål eller falske dokument, eller dokument utarbeidd av falsk institusjon, vil få dokumenta inndratt, og vil ikkje få godskrive utdanning i inntil eit år. Vedtak om inndraging og karantenetid blir avgjort av Klagenemnda ved høgskulen med to tredels fleirtal. Vedtaket kan påklagast.

2.7 Fellesgradar

Høgskulen i Sogn og Fjordane kan tildele fellesgradar i samarbeid med andre institusjonar jf. forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling av høgere utdanning og fagskoleutdanning kapittel 4.

§ 3. Planar for studieprogram, studium og emne

3.1. Studie- og emneplan

1. Studieplanen er eit juridisk bindande dokument. Planen skal fastsetje namnet på studiet. Planen skal omtale:

- namn på studiet
- læringsutbytte
- innhald og oppbygging
- arbeids- og undervisningsformer
- vurderingsformer
- ordningar for studentutveksling og internasjonalisering
- praksis, dersom dette er ein del av utdanninga.

Studieplanen skal støtte dei krava rammeplan eller nasjonale retningslinjer set til det som der blir kalla fagplan eller programplan. Dersom studiet har spesifikke opptakskrav, skal dette gå tydeleg fram av studieplanen. For studium der studenten må fullføre visse emne for å fortsetje i studieløpet, skal dette omtalast i studieplanen.

2. Emneplanen fastset læringsutbytte, forkunnskapskrav, innhald og oppbygging, arbeids- og undervisningsformer, eksamensordningar og vurderingsformer, kopling til forskning og fagleg utviklingsarbeid og pensum for eit emne.

3. Det skal vere godkjent plan for alle studieprogram, studium og emne som gir utteljing i form av studiepoeng og som blir tilbydde ved Høgskulen i Sogn og Fjordane, eller som høgskulen har fagleg ansvar for.

4. Emnenivå skal gå fram av emneomtalane slik:

- Grunnemne
- Fordjupingsemne utgjer ei fagleg fordjuping og byggjer på grunnemne, enten i djupn eller i breidde. Fordjupingsemne er emne på lågare grads nivå
- Masteremne er emne som inngår i akkrediterte masterprogram ved eigen eller annan institusjon.

3.2. Utforming og oppbygging av studie- og emneplanar

1. Studie- og emneplanar skal utformast i samsvar med krava i forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning (NOKUT).
2. Studie- og emneplanar skal omtale læringsutbytte i samsvar med krava til utforming og nivå, slik dei går fram av Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR).
3. Utdanningsutvalet fastset mål for studie- og emneplanar.
4. Høgskulen sine studie- og emneplanar skal utarbeidast med utgangspunkt i at eit fullt årsstudium (60 studiepoeng) skal innebere ei arbeidsmengde som tilsvarar 1600 arbeidstimar (40 arbeidstimar per veke i 40 veker).
5. Høgskulen sine studieplanar skal byggjast opp slik at ein student ved å gjennomføre studiet på normert tid kan få jamn utteljing i form av studiepoeng; dvs. 60 studiepoeng per studieår ved eit heiltdsstudium.
6. Ved utvikling av nye emne, skal eventuell fagleg overlapp gå fram av emneplanen.

3.3. Utarbeiding av nye studie- og emneplanar

1. Styret nemner opp komité og gir mandat for arbeid med studieplanar for nye bachelor- og masterprogram.
2. Dekan nemner opp komité og gir mandat for arbeid med planar for studium og emne til og med 60 studiepoeng på bachelornivå.
3. Ein studieplankomité ved Høgskulen i Sogn og Fjordane skal, i tillegg til representantar for tilsette og studentar, ha ekstern representasjon for alle studieprogram og studium på meir enn 30 studiepoeng.
4. Nye emne på masternivå skal ha ekstern fagfellevurdering for å kunne inngå i høgskulen sine akkrediterte mastergradar.

3.4. Godkjenning av nye studieplanar

1. Utdanningsutvalet ved Høgskulen i Sogn og Fjordane gjer vedtak om godkjenning av nye studieplanar med omfang over 30 studiepoeng og alle emne på masternivå.
2. Dekan gjer vedtak om godkjenning av nye studie- og emneplanar med omfang til og med 30 studiepoeng.

3.5. Etablering av nye studieprogram og studium

1. Styret gjer vedtak om etablering av nye studieprogram og studium med omfang over 30 studiepoeng. Til grunn for vedtaket ligg godkjent studieplan, vurdering av rekruttering, yrkesrelevans, ressursbehov og fagleg kompetanse og forskingsaktivitet for å etablere og drive studieprogrammet eller studiet.
2. Dekan gjer vedtak om etablering av studieprogram, studium og emne med omfang til og med 30 studiepoeng.
3. Når eit studieprogram eller studium er sett saman av emne frå fleire avdelingar, skal styret ved vedtak om etablering avgjere kva avdeling som skal ha det samla faglege ansvaret for studieprogrammet/studiet.

3.6. Etablering av fellesgradar

1. Ved etablering av fellesgradar skal det vere utarbeidd og godkjent studieplan og ein samarbeidsavtale som regulerer fagleg samarbeid, administrasjon og økonomiske forhold. Forhold som blir omtalt i denne forskrifta pkt. 3.5, første ledd skal også ligge til grunn for oppretting av fellesgradar.

3.7. Oppstart av studieprogram/studium

1. Vedtak om å starte opp eit studieprogram/studium som er fullfinansiert over ordinært budsjett, blir gjort av styret.
2. Rektor har fullmakt til å gjere vedtak om oppstart av studieprogram/studium som er heilt eller delvis eksternt finansiert.

3.8. Revisjon av studieplanar

1. Høgskulen sine studieplanar skal gjennomgå ein årleg revisjon. Viserektor for utdanning fastset tidspunkt og prosedyrar for revisjonen.

3.9. Publisering av studieplanar

1. Alle studieplanar ved Høgskulen i Sogn og Fjordane blir publiserte elektronisk.

§ 4. Opptak

4.1. Studentopptak

1. Opptak vil seie at ein person har søkt, fått vurdert kompetansen sin og er innvilga studierett til eit studieprogram, studium eller emne.
2. Styret kan regulere opptakskapasiteten til kvart enkelt studieprogram/studium, jf. lova § 3–7 femte ledd.
3. Til grunnskulelærerutdanning, bachelorgradar og andre studium som er lyst ut i Samordna Opptak, gjeld den sentrale opptaksforskrifta (forskrift om opptak til høyere utdanning). Denne forskrifta gjeld også for andre studieprogram/studium og emne på lågare grads nivå i lokale opptak, der opptakskravet er generell studiekompetanse. Andre opptakskrav skal gå fram av studieplanen.

4. Ein person må søkje innan fastsett frist og på fastsett måte for å få opptak til eit studium. Søknadsfristane i lokale opptak følgjer normalt fristane i Samordna opptak. Viserektor for utdanning kan fastsetje andre fristar i dei lokale opptaka. Opptak til studium og emne gir studierett i samsvar med høgskulen sine reglar for det, jf. § 6. Ein søkjar som ikkje leverer original dokumentasjon for opptaksgrunnlaget på førespurnad frå høgskulen, kan miste studieretten.

5. Ein student kan søkje om utsett studiestart (reservert studieplass) i eitt år, eller eventuelt eitt semester dersom studieopplegget gjer det mogleg og dersom det ligg føre viktige grunnar, som til dømes innkalling til sivil-/militærtjeneste, graviditet eller sjukdom. Viserektor for utdanning avgjer slike søknadar.

6. Studentar ved høgskulen som har studierett på utdanningar der andre studium kan inngå som valfag, blir rangerte før eksterne søkjarar.

7. Søkjarar som søkjer opptak med falskt vitnemål/falske dokument eller dokument utarbeidd av falsk institusjon, vil få dokumenta inndratt og vil ikkje få opptak i inntil eit år. Vedtak om inndraging og karantenetid blir avgjort av Klagenemnda ved høgskulen med to tredels fleirtall. Vedtaket kan påklagast, jf. lova § 3–7 sjette til åttande ledd.

4.2. Opptak til grunnutdanningar

1. For opptak og rangering av søkjarar til grunnutdanningar, gjeld lova § 3–6 og forskrifter fastsette av departementet.

4.3. Opptak til vidareutdanningar

1. For opptak til vidareutdanningar med rammeplan, gjeld dei opptakskrava som er fastsette i rammeplanen.
2. For opptak til vidareutdanningar utan rammeplan, gjeld dei opptakskrava som er fastsette i studieplanen.
3. Opptaket er regulert av reglement for opptak og rangering av søkjarar til studium med lokalt opptak ved Høgskulen i Sogn og Fjordane, fastsett av utdanningsutvalet.

4.4. Opptak til masterstudium

1. For opptak til masterstudium gjeld forskrift om krav til mastergradar, fastsett av departementet.
2. Nærare spesifikasjon av det faglege grunnlaget for opptak skal gå fram av studieplanen.
3. Opptaket er regulert av reglement for opptak og rangering av søkjarar til studium med lokalt opptak ved Høgskulen i Sogn og Fjordane, fastsett av utdanningsutvalet.

4.5. Opptak til praktisk-pedagogisk utdanning

1. For opptak til praktisk-pedagogisk utdanning gjeld minstekrav som er fastsette i rammeplanen og opptakskrav slik dei går fram av studieplanen.
2. Opptaket er regulert av reglement for opptak og rangering av søkjarar til studium med lokalt opptak ved Høgskulen i Sogn og Fjordane, fastsett av utdanningsutvalet.

4.6. Opptak til eittårig forkurs, sommarkurs, tresemesterordning, y-veg ingeniør og innpassingsopptak

1. For opptak til desse utdanningane gjeld eventuelle rammeplanar og nasjonale føringar, og opptakskrav og fagleg grunnlag slik det går fram av studieplanane.
2. Opptaket er regulert av reglement for opptak og rangering av søkjarar til studium med lokalt opptak ved Høgskulen i Sogn og Fjordane, fastsett av utdanningsutvalet.

4.7. Opptak til emne

1. Kvalifiserte søkjarar kan få opptak til eitt eller fleire enkeltemne. Dekan fastset opptakskapasitet for emneopptak. Viserektor for utdanning kan fastsetje søknadsfrist for opptak.
2. Søkjarar til enkeltemne må dokumentere at dei tilfredsstillar opptakskravet til emnet. Reglement for opptak og rangering av søkjarar til studium med lokalt opptak ved Høgskulen i Sogn og Fjordane, fastsett av utdanningsutvalet, regulerer opptaket. Opptakskrav går fram av studie- og/eller emneplan.

4.8. Opptak til studium med ekstern finansiering

1. Studium med ekstern finansiering kan ha eigne reglar for opptak og rangering av søkjarar. Viserektor for utdanning har ansvar for å fastsetje desse dersom dei ikkje blir styrt av rammeplanar eller nasjonale retningslinjer. Opptakskrav går fram av studie- og/eller emneplan.

4.9 Opptak på grunnlag av realkompetanse

1. Høgskulen kan gi søkjarar som er 25 år eller eldre i opptaksåret, og som manglar generell studiekompetanse, opptak på grunnlag av realkompetanse, jf. lova § 3–6 og forskrift fastsett av departementet. Realkompetanse er kunnskapar søkjar har fått gjennom lønna og ulønna arbeid, organisasjonsarbeid, utdanning eller på annan måte. Realkompetansevurderinga skjer i høve opptakskrav til eitt bestemt studium ved Høgskulen i Sogn og Fjordane.
2. Vurdering av realkompetanse er ei individuell vurdering som blir gjort på grunnlag av innsend dokumentasjon. Søkjarar kan bli kalla inn til opptaksprøve og intervju.

For opptak til grunnutdanningar på grunnlag av realkompetanse bør søkjaren ha minimum to år vidaregåande skule med fokus på fag som norsk, matematikk og engelsk, avhengig av studium. Det er krav om minimum fem års yrkespraksis, der minimum tre av desse bør vere relevante i høve utdanninga det blir søkt opptak til.

For opptak til vidareutdanningar på grunnlag av realkompetanse bør søkjaren dokumentere teoretisk kompetanse på same nivå som dei formelle krava om utdanning, i tillegg til eventuell yrkespraksis som gjeld for opptak til studiet.

Krav til språkkunnskapar går fram av forskrift om opptak til høgere utdanning § 2-1, § 2-2, § 2-3, § 2-4, § 3-1, § 3-2 og § 3-3.

3. Søklar skal sende ein personleg søknad der det blir gjort greie for motivasjon og forventning til studiet, og ei eiga vurdering av kvifor søklar meiner å kunne gjennomføre studiet.

4. Utdanningsutvalet kan fastsetje eige reglement for opptak på grunnlag av realkompetanse innafør dei rammene departementet har fastsett.

4.10. Klage på avslag på søknad om opptak

1. Klage på enkeltvedtak i samband med opptak organisert gjennom Samordna opptak blir handsama av Nasjonal klagenemnd, jf. lova § 5-1 sjuande ledd og forskrift om opptak til høgere utdanning § 8-1.

Unntak frå punkt 1 er klager som gjeld opptak etter lova § 3-6 andre og tredje ledd. Desse blir handsama av Klagenemnda ved høgskulen.

2. Klage på enkeltvedtak i samband med lokalt opptak blir handsama av Klagenemnda ved Høgskulen i Sogn og Fjordane.

4.11. Regelverk for arbeid i opptakskomitear

1. Viserektor for utdanning og/eller ein opptakskomiteé gjer opptaket eller syter for at det blir gjennomført når opptaket er nasjonalt samordna.

2. Opptakskomiteen blir oppnemnt av styret. Komiteen har tre faste medlemmer med varamedlemmer: ein dekan, ein instituttleiari og ein student. Komiteen skal vere organisert med leiari og nestleiar. Studentrepresentanten blir oppnemnt etter framlegg frå Studentparlamentet. I tillegg deltar dekan ved den avdelinga det gjeld, eller den han nemner opp i sin stad. Medlemene frå høgskulen har ei funksjonstid på fire år. Studentrepresentantar og deira vararepresentantar har ei funksjonstid på eitt år. Viserektor for utdanning er sekretær for opptakskomiteen.

3. Opptakskomiteen skal gjere vedtak om opptak etter pkt. 4.9 i denne forskrifta, rangere søkjarar det ikkje kan reknast poeng for, og vurdere søkjarar med særskild vurdering. Opptakskomiteen kan delegerer vedtaksmyndet sitt til viserektor for utdanning.

4.12. Avlysing av opptak

1. Styret kan gjere vedtak om avlysing av opptak (nulloptak) til eit studieprogram/studium dersom søkjartalet er for dårleg. Avlysing skal skje i god tid før oppstart, og seinast 1. juni for studieprogram/studium med oppstart i august.

§ 5. Undervisning

5.1. Studieåret

1. Studieåret er på 40 veker, til vanleg fordelt med 18-19 veker i haustsemesteret og 21-22 veker i vårsemesteret. Juleferie og påskeferie er ikkje del av studieåret. Undervisning og eksamen skal avviklast innanfor studieåret. Rektor fastset studieåret kvart år innan 1. januar det året studieåret tar til.

2. Forkurs, deltidsstudium, studium organisert over tre semester og eksternt finansierte tilbod kan ha avvikande studieår.

3. Arbeidsomfanget for eit heiltidsstudium skal vere 1600 timar per år.

5.2. Tilgang til undervisninga

1. Forelesingar ved høgskulen er som hovudregel offentlege. Denne regelen kan fråvikast dersom saklege grunnar tilseier det, mellom anna dersom det er fastsett eigenbetaling for studiet, jf. lova § 3-8.

2. For kvart semester kan det gjennomførast undervisningsopptak der studentar i fleirårige løp melder seg på undervisning i emne dei planlegg å ta det følgjande semesteret. Dekan avgjer opptakskapasitet for kvart emne. Viserektor for utdanning kan fastsetje rangeringsreglar for undervisningsopptak.

3. Eit emne som ikkje er obligatorisk del av eit studieprogram/studium kan avlysast på grunn av lågt studenttal eller andre særlege grunnar. Dekan set frist og tar avgjerd om det.

5.3. Frammøte

1. Krav om obligatorisk frammøte i undervisning eller andre aktivitetar skal gå fram av studieplan/emneplan.

2. Der det er obligatorisk frammøte til undervisninga vil det seie 80 % frammøte, med mindre studie-/emneplanen seier noko anna.

3. Fråvær frå obligatorisk undervisning og liknande blir handsama etter regelverket om arbeidskrav, jf. pkt. 8.2. Studentar med verv i studentdemokratiske organ, råd eller utval ved Høgskulen i Sogn og Fjordane, kan få gyldig fråvær frå obligatorisk undervisning.

5.4. Endring i timeplanar

1. Dersom planlagt undervisning blir endra eller avlyst, skal studentane det gjeld varslast så tidleg som mogleg. Dekan tar avgjerd om eventuell avlysing, og om den avlyste undervisninga skal erstattast.

5.5. Studentevaluering av undervisninga

1. Studentevaluering av undervisninga skal gjennomførast i studium og emne i samsvar med høgskulen sitt kvalitetssystem.

5.6. Undervisningsspråk

1. Til vanleg er undervisningsspråket norsk eller eit anna skandinavisk språk. Dersom studiet eller emnet er engelskspråkleg, skal det gå fram av studie- eller emneplan.

2. Dersom situasjonen tilseier det, kan undervisningsspråket i heile eller delar av eit emne vere engelsk. Dekan tar avgjerd om det. Dersom undervisningsspråket ikkje er skandinavisk, skal det informerast om det så tidleg som mogleg.

§ 6. Studierett

6.1. Studierett og tap av studierett

1. Opptak til eit studium gir studierett; dvs. tilgang til undervisning og eksamen i emne som inngår i studiet og eventuelt praksis og andre obligatoriske eller valfrie element i studiet. Opptak til eit emne gir studierett; dvs. tilgang til undervisning og eksamen i emnet.

2. Ein student som ikkje fyller dei vilkåra som er knytte til det enkelte studiet ved studiestart taper studieretten. Slike vilkår skal gå fram av studieplanen og tilbods- eller opptaksbrevet som studenten får. Ein student som taper studieretten av slike grunnar må søkje om nytt opptak.

3. Ein student med opptak til studium med krav til politiattest kan miste studieretten dersom han let vere å levere politiattest i samsvar med forskrift om opptak til høgere utdanning kapittel 6.

4. Studieretten er tapt når ein student har brukt opp alle forsøk på å greie ein eksamen eller praksisperiode. Ein student som har tapt studieretten av slike grunnar, kan ikkje få nytt opptak til same studium før det har gått tre år frå studieretten gjekk tapt.

5. Studieretten fell bort når studenten har fullført studiet ho eller han var tatt opp til.

6. Studieretten kan gå tapt på grunn av fusk, klanderverdig framferd, straffbare forhold eller på grunnlag av skikkavurdering, jf. lova § 4–8, § 4–9 og § 4–10.

6.2. Krav til progresjon i studiet

1. Retten til å halde fram ved eit studium kan regulerast med særskilde krav for kvart einskilt studium. Slike krav skal gå fram av studieplanen.

2. Ein student kan vere registrert ved eit studium inntil to gonger normert studietid, avgrensa oppover til to år lenger enn normert. Etter denne tid misser studenten dei rettar som følgjer med opptaket.

3. Studentar som ikkje følgjer normert studieprogresjon, må rekne med å følgje gjeldande studieplan og dei eksamensordningar som følgjer av denne.

6.3. Semesteravgift og andre studentavgifter

1. Høgskulen i Sogn og Fjordane kan ikkje krevje eigenbetaling frå studentar for ordinære utdanningar som fører fram til ein grad eller ei yrkesutdanning, jf. lova § 7–1.

2. Alle som er tatt opp til studium/emne som er normert til minst 15 studiepoeng per semester, skal betale semesteravgift og reelle kostnader knytt til læremiddel, jf. lova § 7–1. Ein student med slikt opptak blir rekna som student heile tida, også i semester utan eksamen.

3. Studentar som tar utdanning ved fleire institusjonar, skal betale semesteravgift til den utdanningsinstitusjonen der dei tar flest studiepoeng. Reelle kostnader knytt til læremiddel kan krevjast inn av Høgskulen i Sogn og Fjordane, sjølv om studenten ikkje er pliktig til å betale semesteravgift, jf. forskrift om egenbetaling ved universiteter og høyskoler § 3–3, første ledd.

4. Studentar som tar emne med eit omfang på mindre enn 15 studiepoeng per semester, betalar semesteravgift og reelle kostnader knytt til læremiddel i eksamenssemesteret. Desse studentane kan sjølve velje om dei vil betale semesteravgift i semester utan eksamen. I slike tilfelle må studenten sjølv be om dette.

5. Personar som ønskjer å ta eksamen ved Høgskulen i Sogn og Fjordane, men som ikkje har opptak på eit emne eller studium, må betale semesteravgift når dei melder seg opp til eksamen, jf. forskrift om studentsamskipnader § 17. Eksamensavgift kan komme i tillegg, og skal fastsetjast ut frå institusjonen sine reelle meirkostnader, jf. lova § 3–10, fjerde ledd.

6. Deltakarar på studium som fell inn under oppdragsverksemd, betalar ikkje reelle kostnader knytt til læremiddel. Slike studentar kan også bli fritatt frå kravet om å betale semesteravgift når det etter ei samla vurdering av undervisninga sitt omfang, undervisnings- og eksamensstad og andre forhold verkar rimeleg. Desse kan likevel betale semesteravgift dersom dei ønskjer det, og har då krav på studentkort.

7. Utvekslingsstudentar betaler semesteravgift i heimlandet sitt. Internasjonale studentar som ikkje er knytt til utvekslingsprogram (Nordplus, Erasmus+), må betale semesteravgift og reelle kostnader knytt til læremiddel ved Høgskulen i Sogn og Fjordane dersom det ikkje eksisterer nokon avtale om fritak.

8. Studentar på utvekslingsopphald hos ein samarbeidspartnar i utlandet betaler semesteravgift og reelle kostnader knytt til læremiddel til Høgskulen i Sogn og Fjordane, dersom ikkje anna er bestemt i samarbeidsavtalen.

9. Studentar som er i fødselspermisjon, jf. lova § 4–5, kan velje å betale semesteravgift.

10. Fastsette avgifter må vere betalte før ein får tildelt studentkort.

11. Deltakarar på etterutdanningskurs og andre kurs som det ikkje er knytt studiepoeng til, betalar ikkje semesteravgift.

12. Styret i Studentsamskipnaden i Sogn og Fjordane fastset storleiken på semesteravgifta, og styret for høgskulen fastset reelle kostnader knytt til læremiddel.

13. Studentar kan få refundert semesteravgift jf. forskrift om studentsamskipnader § 22. Studentar som har betalt semesteravgift, men som ikkje registrerer seg eller avbryt studiet, kan krevje refusjon av semesteravgift fram til 1. september for haustsemesteret og 1. februar for vårsemesteret.

6.4. Utdanningsplan og utdanningssamtale

1. Ein student med opptak til studieprogram eller studium må stadfeste utdanningsplanen sin for det aktuelle semesteret innan følgjande fristar:

- 1. september i haustsemesteret
- 1. februar i vårsemesteret.

Det kan vere andre ordningar for studentar på internasjonale studium og oppdragsstudium.

2. Alle studentar med studierett på program tilsvarande 60 studiepoeng eller meir skal kvart studieår ha tilbod om utdanningssamtale. Dekan utpeikar ansvarleg. Samtalen kan gjennomførast individuelt eller i grupper, men alltid individuelt dersom ein av partane ønskjer det.

6.5. Særskild tilrettelegging av studiesituasjonen

1. Ein student kan søkje om særskild tilrettelegging av studiesituasjonen. Behovet må dokumenterast med attest frå lege eller annan sakkunnig. Søknaden blir handsama av institusjonsansvarleg for tilrettelegging.

6.6. Permisjon

1. Studentar som for ein avgrensa periode ikkje har høve til å følgje undervisning og ta eksamen på studiet dei er tatt opp til, kan søkje permisjon frå studiet. Grunnlaget for søknad om permisjon skal dokumenterast. Permisjonstida kjem i tillegg til retten som studenten har til utvida studietid, jf. pkt. 6.2.

2. Permisjon skal bli gitt på grunn av svangerskap og omsorg for egne born. I slike tilfelle har studenten framleis status som student i permisjonstida, og har rett til å ta opp att studiet på tilsvarande nivå som før permisjonen, jf. lova § 4–5. Permisjon kan også bli gitt på grunn av andre omsorgsoppgåver, sjukdom, verneplikt, krevjande verv i studentorganisasjonar og andre særlege tilhøve. Det blir normalt ikkje gitt permisjon for å ta anna utdanning eller for å gå over i arbeid.

3. Permisjon blir gitt for eitt eller fleire semester, og til vanleg ikkje lenger enn for to år. Det blir til vanleg ikkje gitt permisjon for kortare periodar enn eitt semester. Ved nokre utdanningar, der organisering av praksis eller anna tilseier det, blir det til vanleg ikkje gitt kortare permisjon enn eitt år.

4. Rett til permisjon gjeld i utgangspunktet berre faste utdanningstilbod med opptak kvart år. Ved utdanningar med opptak av berre eitt kull eller utdanningar der det av andre årsaker er uklårt når eller kvar neste kull blir starta opp, gjeld ikkje desse reglane.

5. Viserektor for utdanning avgjer søknadar om permisjon i samråd med dekan.

6. Ein student som har fått permisjon, har ikkje dei rettar som er definerte som studierett i denne forskrifta. Ein student som har permisjon, har ikkje høve til å gå opp til eksamen. For permisjon i samband med svangerskap og omsorg for egne born gjeld punkt nr. 2 ovanfor.

7. Ein student med permisjon kan annullere permisjonen innan fastsett meldefrist for eksamen.

8. Ein student som ikkje følgjer normert studieprogresjon, må rekne med å følgje gjeldande studieplan og dei eksamensordningar som går fram av denne, jf. pkt. 8.1. Når ein student har fått permisjon, skal høgskulen likevel gjere sitt til at studenten får fullført utdanninga utan vesentlege ulemper.

9. Vedtak i permisjonssaker er enkeltvedtak etter forvaltningslova. Klageorgan er Klagenemnda ved høgskulen.

6.7. Studierett til emne

1. Opptak som emnestudent gir studierett tilsvarande normert studietid for det aktuelle emnet.

2. Opptak som emnestudent gjeld også som oppmelding til eksamen i det aktuelle emnet.

3. Emnestudentar har dei same rettar og plikter som ordinære studentar, men alle rettar er avgrensa til dei emna det er gitt opptak til.
4. Emnestudentar som ønskjer å ta fleire emne i same semester, har sjølv ansvaret for å velje emne som i praksis let seg gjennomføre parallelt i forhold til tidspunkt for undervisning, eksamen og anna.
5. Emnestudentar betalar semesteravgift og reelle kostnader knytt til undervisninga i samsvar med gjeldande retningslinjer.

§ 7. Eksamen

7.1. Vurderingsformer

1. Eksamen er prøving med påfølgjande vurdering. Som eksamen blir rekna alle skriftlege, munnlege, praktiske eller kunstnarlege arbeid, framføringar og prøver som gir grunnlag for fastsetting av karakter på vitnemål eller karakterutskrift.
2. Vurderingsformer og vekting mellom ulike eksamenar eller deleksamenar som skal danne grunnlag for sluttvurdering med fastsetting av endeleg karakter, skal gå fram av studieplan/emneplan.
3. Eksamen skal normalt skje i form av individuell prøving. Gruppeeksamen kan nyttast for mindre delar av eit studium. Når gruppeeksamen utgjer heile sluttvurderinga i eit emne, kan studentar søkje om individuell gjennomføring.
4. Munnleg eksamen er offentleg, med mindre omsynet til gjennomføringa av eksamen eller prøva tilseier noko anna, jf. lova § 3–9.
5. Digital eksamen er skriftleg vurdering gjennomført på ein digital plattform. Studenten nyttar normalt eiga datamaskin under eksamen. Høgskulen skal stille datamaskiner til disposisjon for studentar som ikkje har tilgang til eiga datamaskin. Høgskulen har rett til å blokkere tilgang til eksterne og lokale ressursar knytt til datamaskina. Når digital eksamen er ordinær vurderingsform i eit emne, har studenten høve å søkje om å ta papirbasert eksamen. Søknad med grunngjeving skal sendast eksamenskontoret innan oppmeldingsfrist for eksamen.
6. Det blir nytta følgjande vurderingsformer ved Høgskulen i Sogn og Fjordane:

Skriftleg eksamen (SK)	Skriftleg, individuell eksamen arrangert i eksamenslokale under tilsyn, med fastsett tid for utlevering av oppgåve og innleveringsfrist. Tal timar skal gå fram av emneplanen. Eksamen kan gjennomførast på papir eller digitalt.
Munnleg eksamen (MU)	Munnleg eksamen der studenten/-ane blir eksaminert av minimum to sensorar.
Fleirvalstest (FT) (Multiple choice)	Skriftleg, individuell eksamen som nyttar fleirvalssvar. Blir arrangert under tilsyn og med fastset tid for utlevering av oppgåve og innleveringsfrist. Eksamen kan gjennomførast på papir eller digitalt.
Heimeeksamen (H*)	Skriftleg eksamen der studentane blir tildelt oppgåve på eit fastsett tidspunkt, og med fastsett frist for innlevering. Heimeeksamen kan vere individuell eller i gruppe. Tal eksamensdagar skal gå fram av emneplan.
Oppgåve (bacheloroppgåve, masteroppgåve eller semesteroppgåve)	Skriftleg innlevering utan fastsett dato for utlevering av oppgåve, men med fastsett innleveringsfrist. Oppgåva kan vere individuell eller i gruppe.
Mappe (ME)	Vurderingsform med rettleiing undervegs der karakteren blir fastsett på grunnlag av innleveringar, prøver, presentasjonar eller andre produkt som blir samla i ei mappe. Innhaldet kan samlast over tid og må vere fullført til fastsett frist.
Prosjekt (PR)	Vurderingsform der studentar arbeider med oppgåve eller problemstilling og leverer tekst, visuelle framstillingar, produkt, dataprogram eller andre element. Prosjekt kan ha fastsett tidspunkt for utlevering av oppgåve og frist for innlevering, eller berre ein innleveringsfrist. Prosjekt kan gjerast i gruppe eller individuelt.
Praktisk-metodisk eksamen (PE)	Vurderingsform der studentar skal løyse praktiske oppgåver. Eksamen kan bli gitt individuelt eller i gruppe og kan inkludere element av skriftleg eller munnleg eksaminasjon.

7.2. Eksamensomfang og tidsbruk

1. Omfang av dei ulike delane som utgjer eksamen eller sluttvurdering, skal vere oppgitt i studieplan/emneplan i form av vekting og kor lenge eksamen varer.
2. Ved heimeeksamen og -oppgåve tel laurdag og søndag som vanlege dagar.
3. Skriftleg skuleeksamen under tilsyn har til vanleg eit omfang på inntil seks timar. Studenten får i tillegg 15 minutt til å klargjere eksamenssvaret for innlevering. Dette inkluderer matpause.

7.3. Eksamensstad

1. Eksamen blir arrangert på høgskulen sine faste studiestader og der undervisninga i det aktuelle emnet/faget har gått føre seg. Viserektor for utdanning kan i særskilde tilfelle gjere unntak frå dette.

7.4. Tidspunkt for eksamen

1. Eksamensplan med tid og stad for eksamen skal vere fastsett seinast to veker før oppmeldingsfristen. Endringar i fastsett eksamensplan skal vere kunngjorde seinast tre veker før eksamen blir arrangert.

2. Eksamen kan arrangerast gjennom heile året. Viserektor for utdanning fastset eksamensperiode for skuleeksamenar som skal arrangerast ved utgangen av semesteret.

3. Fristar for innlevering av oppgåver og tidspunkt for gjennomføring av praktiske prøver/framføringar som skal inngå i mappe for sluttvurdering, skal fastsettast av instituttet.

4. Eksamen i eit emne blir vanlegvis arrangert berre ein gong per semester. Når det gjeld ny eksamen, sjå pkt. 8.6 andre ledd, i denne forskrifta.

5. Studentar som følgjer ordinær studieplan og normert studieprogresjon, skal ha minst to dagar mellom kvar eksamensdag. Det kan gjerast unntak for valfag.

7.5. Språk og målform

1. Eksamensoppgåver skal liggje føre på nynorsk og bokmål. Dersom undervisningsspråket i eit emne er engelsk, skal eksamensoppgåvene vere på engelsk. Etter søknad kan eksamensoppgåver bli gitt på andre språk. Dekan avgjer slike søknadar.

2. Eksamenssvar kan leverast på nynorsk eller bokmål eller eit anna skandinavisk språk. Dersom undervisningsspråket i eit emne er engelsk, skal eksamenssvaret vere på engelsk. Etter søknad kan eksamenssvar leverast på andre språk. Dekan avgjer slike søknadar.

7.6. Fritak for eksamen eller arbeidskrav på grunnlag av godskriving

1. Ein student skal få fritak frå eksamen eller arbeidskrav på grunnlag av godskriving av tilsvarende eksamen eller arbeidskrav ved same eller annan institusjon, eller på bakgrunn av dokumentert realkompetanse, jf. lova § 3–5.

2. Søknad om fritak på grunnlag av godskriving i samsvar med lova § 3–5 blir avgjort av dekan ved avdelinga der instituttet ligg, som har fagleg ansvar for den aktuelle eksamen eller arbeidskravet det blir søkt fritak for. Saker der ein har presedens, blir avgjort av viserektor for utdanning.

3. Søknad om fritak på grunnlag av godskriving av eksamen eller arbeidskrav skal leverast så tidleg som mogleg i utdanninga, og seinast innan frist for oppmelding til eksamen i det semesteret den aktuelle eksamenen eller arbeidskravet skal avleggjast.

4. Fritak for eksamen på grunnlag av godskriving skal gå fram på vitnemål og karakterutskrift.

7.7. Retningslinjer for gjennomføring av eksamen

1. Styret gir Utdanningsutvalet fullmakt til å vedta utfyllande reglar for den praktiske gjennomføringa av eksamen, slik som retningslinjer for eksamenskandidatar, eksamensvakter, ansvarlege faglærarar, sensorar og eksamensansvarleg. Utdanningsutvalet får vidare fullmakt til å vedta utfyllande reglar for digital eksamensavvikling inkludert elektronisk innlevering av oppgåver.

2. Ved skuleeksamen kan kandidatar som ikkje rettar seg etter høgskulen sine retningslinjer for eksamenskandidatar, visast bort frå eksamenslokalet.

§ 8. Eksamensrett

8.1. Tilgang til eksamen

1. Den som fyller dei generelle og eventuelt spesielle opptakskrava og andre krav for å gå opp til eksamen i vedkomande emne, har rett til å gå opp til eksamen. Dette gjeld også personar utan opptak, jf. lova § 3–10.

2. For å ha tilgang til eksamen må studenten vere registrert og oppmeldt til eksamen innan dei fristane høgskulen fastset. Studentar betalar semesteravgift i samsvar med lov og forskrift om studentsamskipnader innan fastsette fristar. Studentar ved eksternt finansierte tilbod og personar utan opptak må ha betalt dei avgifter som høgskulen fastset, før dei kan gå opp til eksamen, jf. pkt. 6.3 i denne forskrifta.

3. Dersom gjeldande studieplan/emneplan fastset særskilde arbeidskrav eller gjennomført praksis for å gå opp til eksamen, må slike vere gjennomførte og/eller greidde før ein framstiller seg til eksamen. Det same gjeld dersom det er krav om at bestemte eksamenar skal vere avlagde før ein kan gå opp til den aktuelle eksamenen. Informasjon om slike krav og føresetnader skal gå fram av studieplan.

4. Ein student har rett til å framstille seg til eksamen i same emne tre gonger, så lenge det aktuelle emnet/eksamen eksisterer. Dette gjeld også personar utan opptak. I særlege tilfelle kan viserektor for utdanning etter innstilling frå dekan gi løyve til eit fjerde forsøk.

5. For rettleidd praksisstudium er det berre høve til å framstille seg to gonger for kvar praksisperiode. I særlege tilfelle kan viserektor for utdanning etter innstilling frå dekan gjere unntak frå desse reglane. Utdanningar som er styrt av rammeplanar og nasjonale retningslinjer, skal gjennomføre praksis i samsvar med desse.

6. Retten til å ta om att eksamenar, praksis eller arbeidskrav (jf. omtalen i fjerde ledd i denne paragrafen), fell bort når det blir gjort endringar i studieplanen. Eksamen etter gammal ordning blir arrangert i eitt år etter at endring av studieplanen trer i kraft. Der rammeplan fastset lengre tidsfrist, gjeld rammeplanen. Dekan avgjer om eksamen, praksis eller arbeidskrav etter gammal ordning kan gi fritak i forhold til den nye studieplanen.

8.2. *Arbeidskrav*

1. Arbeidskrav er obligatorisk arbeid som må vere gjennomført og godkjent før ein framstiller seg til eksamen. Arbeidskrav er vilkår for å gå opp til eksamen, og kan ikkje vere ein del av eksamen. Døme på arbeidskrav er skriftlege oppgåver, munnlege framføringar, kurs, øvingar, ekskursjonar og obligatorisk undervisning. Arbeidskrav skal gå fram av studie-/emneplan.

2. Faglærer er ansvarleg for godkjenning av arbeidskrav. Faglærer har ansvar for å kontrollere liste over alle som har fått godkjent arbeidskrav. Slik liste skal leverast seinast to veker før eksamen tar til, dersom ikkje anna er avtalt med eksamensansvarleg.

3. Faglærer fastset frist for når arbeidskravet skal vere avslutta/innlevert. Så langt det let seg gjere, skal fristen vere slik at studenten har høve til å gjennomføre eit nytt forsøk før eksamen tar til. Studentar skal få to dagar til å gjennomføre eit nytt forsøk. Dersom arbeidskravet inneber frammøte i undervisning, laboratoriearbeid, ekskursjonar og liknande som ikkje kan gjerast om att, har faglærer eit særskilt ansvar for å klargjere dette for studentane, og å varsle eventuelle studentar som kan få arbeidskravet underkjent. Ved denne typen arbeidskrav ligg det også eit særskilt ansvar hjå studenten om å halde seg informert og å ta kontakt med faglærer for å drøfte korleis arbeidskravet kan gjennomførast, dersom studenten ser at det kan bli problematisk å delta i obligatorisk undervisning og liknande. Faglærer har ansvar for å informere studentar som ikkje får godkjent arbeidskrav.

4. Ved sjukdom eller andre sterke velferdsgrunnar kan dekan avgjere at det skal gjennomførast alternative arbeidskrav, dersom dette er praktisk mogleg. Tilsvarende gjeld studentar med verv i studentdemokratiske organ, råd eller utval ved Høgskulen i Sogn og Fjordane.

5. Ein student som får underkjent eit arbeidskrav kan klage over vedtaket, under føresetnad av at arbeidskravet kan etterprøvast, jf. lova § 5–3, femte ledd. Ein student som får medhald i klagen har rett til å gå opp til eksamen neste gong denne blir arrangert.

6. Ein student som ikkje har fått godkjent arbeidskrav, har ikkje eksamensrett. I slike tilfelle må studenten ta emnet om att og gjennomføre dei fastsette arbeidskrava og eksamen neste gong emnet blir arrangert.

7. Ved sjukdom eller andre sterke velferdsgrunnar, kan dekan i særlege tilfelle godkjenne at ein student kan få gå opp til eksamen utan å ha fått godkjent alle arbeidskrav. Eksamensresultatet blir gjort gyldig når arbeidskravet er godkjent.

8. Ein student kan få godkjent tidlegare fullførte arbeidskrav. Det kan også bli gitt fritak for arbeidskrav på grunnlag av utdanning frå annan institusjon eller på grunnlag av anna høveleg eksamen eller prøve, jf. pkt. 7.6 i denne forskrifta.

8.3. *Oppmelding til eksamen*

1. Oppmelding til eksamen skjer i samband med semesterregistreringa, og skal gå fram av utdanningsplan for dei studentane som har dette.

2. Oppmelding til eksamen gjeld for eitt semester, og skal skje innan 1. september i haustsemesteret og 1. februar i vårsemesteret. Frist for oppmelding til eksamen utanom dei faste eksamensperiodane er ein månad før eksamen tar til.

3. Ein student kan trekkje seg frå eksamen seinast to veker før eksamen tar til. Når eksamen varer ei veke eller meir, er avmeldingsfristen to veker før eksamensperioden tar til. Slik eksamensordning skal gå fram av studie-/emneplanen.

4. Den som trekkjer seg frå eksamen etter fastsett frist og som ikkje har gyldig grunn til det, blir rekna for å ha framstilt seg til eksamen. Gyldig grunn er sjukdom og andre sterke velferdsgrunnar som skal vere stadfesta av sakkunnige og levert høgskulen seinast tre yrkedagar etter at eksamen var avslutta. Viserektor for utdanning kan, i særskilte høve, gi lengre frist. Viserektor for utdanning avgjer kva som er gyldig fråværsgrunn.

5. Studentar har sjølv ansvaret for å kontrollere at dei er oppmeldt til rett eksamen, korrigere eventuelle feil, og til å halde seg orientert om tid og stad for eksamen.

8.4. *Eksamen under særskilde vilkår*

1. Studentar som av medisinske eller andre grunnar har behov for særordning i samband med eksamen, må søkje om dette innan fastsette fristar for eksamensoppmelding (1. september/1. februar). Ved akutte lidningar som oppstår etter denne fristen, må søknad sendast snarast råd. Behov som ikkje er openberre, må dokumenterast med legeattest eller attest frå andre sakkunnige. Attestasjonen må innehalde ein spesifikasjon av kva for særordning studenten har behov for. Attestasjonen må ikkje vere eldre enn tre år. Dette gjeld ikkje attestasjon for lese- og skrivevanskar. Det skal søkjast for kvart semester. Dersom grunnlaget for særordning er av permanent karakter, kan det gjerast vedtak for ein lengre periode. Viserektor for utdanning avgjer søknad om særordning ved eksamen etter tilråding frå dekan.

2. Særordning kan bli gitt m.a. til studentar som har kroniske eller akutte lidingar, fysiske funksjonshemmingar, gravide som har behov for kvile, mødrer som ammar, studentar med lese-/skrivevanskar eller som har norsk som framandspråk.

3. Særordning kan vere spesiell fysisk tilrettelegging, særskilde hjelpemiddel, utvida tid til eksamen m.m. For skuleeksamen som varer meir enn fire timar, blir det gitt éin time ekstra tid. For eksamenar som varer fire timar eller mindre, vert det gitt ½ time ekstra tid. Ved heimeeksamen kan det bli gitt inntil 24 timar utvida tid. Laurdag og søndag tel som vanlege dagar. Særordning kan også vere alternativ eksamensform.

4. Ved særlege omstende (sjukdom og andre sterke velferdsgrunnar) kan studentar få høve til å avleggje eksamen andre stader enn der undervisninga har føregått. Studentane må dekke alle ekstraavgifter i samband med slike eksamensavviklingar. Studentar ved andre høgskular/universitet må som hovudregel ha sterke velferdsgrunnar for å kunne ta eksamen ved Høgskulen i Sogn og Fjordane. Viserektor for utdanning avgjer slike søknader, og kan fastsetje eiga avgift for å arrangere slike eksamenar.

5. Utdanningsutvalet kan fastsetje utfyllande reglar om særordning ved eksamen.

8.5. Lovlege hjelpemiddel under skuleeksamen

1. Faglærar avgjer kva type hjelpemiddel som er lovlege ved skuleeksamen. Oversyn over lovlege hjelpemiddel ved skuleeksamen skal vere oppført for kvart einskilt emne i studieplan/emneplan, og det skal gå tydeleg fram av eksamensoppgåva.

2. Hjelpemiddel under skuleeksamen kan omfatte skrivne og trykte hjelpemiddel, kalkulator, teikneutstyr m.m. Dersom det er tillate med trykte hjelpemiddel, skal dei vere frie for private notat utanom lovlege referansar og markeringar. I eksamenslokalet er det ikkje tillate å ha med utstyr som kan nyttast til å kommunisere internt i eksamenslokalet eller med omverda.

3. Bruk av ulovlege hjelpemiddel blir sett på som fusk. Dersom studenten har ulovlege hjelpemiddel til disposisjon etter at eksamen er sett i gang, blir det sett på som forsøk på fusk.

4. Skuleeksamen ved bruk av PC skal gjennomførast i tråd med høgskulen sine retningslinjer og slik det eventuelt går fram av studie- eller emneplanen.

8.6. Ny eksamen

1. Høgskulen arrangerer ny eksamen når det er studentar som har godkjent grunn for fråvær ved ordinær eksamen, eller som strauk ved siste ordinære eksamen. Eventuelt fråværsgrunnlag skal vere dokumentert og skriftleg stadfesta, og skal leverast høgskulen så raskt som mogleg og seinast tre yrkedagar etter at eksamen/sluttvurdering har funne stad. Studentar som har godkjent grunn for fråvær, blir rekna som ikkje å ha framstilt seg til eksamen.

2. Vanlegvis blir ny eksamen arrangert ved utgangen av påfølgjande semester. Ved nokre utdanningar, der greidd eksamen er ein føresetnad for oppflytting til neste semester eller studieår, blir ny eksamen arrangert før eller i samband med oppstart av nytt semester/studieår. Det kan ikkje arrangerast meir enn éin ny eksamen i eitt og same lag i same semester. I særskilde tilfelle kan viserektor for utdanning gjere unntak frå denne regelen.

3. Når det blir arrangert ny eksamen, er denne open for alle studentar på linje med ordinær eksamen. Unntak frå denne regelen er ny eksamen som blir arrangert i samband med oppstart av nytt studieår ved utdanningar der greidd årseksamen er ein føresetnad for oppflytting til neste studieår. Slike eksamenar er opne berre for dei som har godkjent grunn for fråvær ved ordinær eksamen, som strauk ved ordinær eksamen eller som har fått medhald i klage på underkjent arbeidskrav.

4. Studentar som stryk eller har gyldig grunn til ikkje å levere mappe som grunnlag for sluttvurdering, skal ha tilbod om å levere ny mappe innan utgangen av påfølgjande semester. Studie-/emneplan skal klargjere om kandidatar som stryk i delar av mappa må ta heile mappa på ny, eller om dei må ta om att dei delane dei stryk i.

5. Kandidatar som får karakteren F eller ikkje greidd på bachelor- eller masteroppgåve, semesteroppgåve, prosjektoppgåve eller liknande kan levere revidert versjon av same oppgåva ved eitt nytt eksamensforsøk. Dersom kandidaten får karakteren F/ikkje greidd også på andre forsøk, må det leverast heilt nytt eksamenssvar med ny problemstilling. Dekan avgjer tvilstilfelle.

6. Det er ikkje høve til å forbetre karakter på masteroppgåve med greidd resultat. Reglar for forbetring av bacheloroppgåve, semesteroppgåve, prosjektoppgåve eller liknande skal gå fram av emneplanen.

7. Ved ny eksamen skal det vere same pensum og vurderingsform som ved ordinær eksamen.

8. Når studieplanen blir endra, blir siste eksamen etter gammal ordning arrangert eitt år etter at den gamle ordninga vart avvikla. I slike tilfelle er eksamen open for alle registrerte studentar som fyller vilkåra for å framstille seg til den aktuelle eksamenen. Dersom ein kandidat har godkjent sjukefråvær når slik eksamen blir arrangert, og vedkomande ikkje har greidd den aktuelle eksamenen, kan det etter søknad arrangerast endå ein ny eksamen etter gammal ordning. Viserektor for utdanning avgjer slike søknadar etter innstilling frå dekan.

9. Studentar har rett til utsett eksamen i samband med fødsel. Ein student som er gravid har rett til utsett eksamen viss eksamensdato er i perioden mellom 3 veker før termin eller 6 veker etter fødsel. Far, medmor og adoptivforeldre har rett til utsett eksamen viss eksamensdato er i perioden to veker etter fødsel, jf. arbeidsmiljølova § 12–3.

8.7. *Praksis*

1. For utdanningar med rammeplan og/eller nasjonale retningslinjer gjeld rammeplanen og/eller nasjonale retningslinjer sine føresegner om praksis.
2. I alle studium/emne med praksis skal studie- og emneplanen ha kriterium for gjennomføring og vurdering av praksis.
3. For å kunne starte i praksis, kan det vere krav om at bestemte emne, eksamenar eller arbeidskrav skal vere fullførte og godkjente. Studieplanen skal gjere greie for dette.
4. Ein student kan trekkje seg frå praksis seinast to veker før praksis tar til. Den som trekkjer seg frå praksis etter fastsett frist og som ikkje har gyldig grunn til det, har brukt opp eit forsøk på å greie den aktuelle praksisperioden.

§ 9. *Resultatet av eksamen*

9.1. *Vurderingsskala*

1. Vurderingsuttrykket ved eksamen/sluttvurdering er greidd/ikkje greidd eller karakter etter ein skala frå A til F, med A som beste karakter. Karakteren F blir rekna som ikkje greidd. Høgskulen i Sogn og Fjordane legg til grunn følgjande generelle forståing av karakterskalaen:

<i>Karakter</i>	<i>Nemning</i>	<i>Omtale</i>
A	Framifrå	Framifrå prestasjon som skil seg klart ut. Kandidaten syner sær god vurderingsevne og stor grad av sjølvstende.
B	Mykje god	Mykje god prestasjon. Kandidaten syner mykje god vurderingsevne og sjølvstende.
C	God	Jamt god prestasjon som er tilfredsstillande på dei fleste områda. Kandidaten syner god vurderingsevne og sjølvstende på dei viktigaste områda.
D	Nokså god	Akseptabel prestasjon med nokre vesentlege manglar. Kandidaten syner ein viss grad av vurderingsevne og sjølvstende.
E	Tilstrekkeleg	Prestasjonen tilfredsstillar minimumskrava, men heller ikkje meir. Kandidaten syner lita vurderingsevne og lite sjølvstende.
F	Ikkje greidd	Prestasjon som ikkje tilfredsstillar dei faglege minimumskrava. Kandidaten syner både manglande vurderingsevne og sjølvstende.

Prestasjonen skal vurderast opp mot læringsutbyttet som er sett for emnet, og dei fag- og nivåspesifikke karakteromtalar som måtte gjelde.

2. Alle deleksamenar som skal inngå i utrekninga av ein samla karakter for eit fag eller emne, blir omrekna etter følgjande verdiar: A=5, B=4, C=3, D=2, E=1. Ved utrekning av samla karakter blir det nytta vanlege matematiske opphøgingsreglar.
3. Når karakterskalaen greidd/ikkje greidd blir brukt, skal dette vere eit sjølvstendig vurderingsuttrykk utan samband med den graderte skalaen (A–F).

9.2. *Sensur*

1. Alle eksamenar/sluttvurderingar i emne eller fag som skal inngå på vitnemål eller karakterutskrift, skal vere sensurerte av minst to sensorar.
2. Det skal vere minst ein ekstern sensor på 1/3 av eksamenane i eit studium eller studieprogram gjennom eit studieår, slik at alle emne har ekstern sensor gjennom ein treårsperiode.
3. Ved ny sensur (klagesensur) skal det vere minst to nye sensorar, der minst ein er ekstern, jf. lova § 3–9.
4. Det skal vere ekstern evaluering av vurderinga eller vurderingsordninga, jf. lova § 3–9. Dekan har ansvar for dette. Ekstern evaluering kan vere:
 - Ekstern sensor deltar i sluttvurdering/eksamen for alle kandidatane etter ein fastsett plan.
 - Ekstern sensor evaluerer vurderingsformene slik dei kjem til uttrykk i studieplanar, eksamensoppgåver og eventuelle sensorrettlegg.
 - Ekstern sensor deltar ved vurdering av eit tilfeldig utval eksamensoppgåver (stikkprøver).
5. Ein ekstern sensor skal til vanleg ikkje vere sensor samanhengande i same fag eller emne ved høgskulen i meir enn fem år. Ekstern sensor kan ikkje vere tilsett ved Høgskulen i Sogn og Fjordane, og kan heller ikkje ha vore timelærar i det aktuelle emnet for eksamenskullet. Ekstern sensor kan ikkje ha hatt undervisningsoppgåver av vesentleg omfang ved høgskulen innan det aktuelle fagområdet i same studieår som eksamen blir arrangert. Tilsette ved samarbeidsinstitusjonar skal ikkje vere ekstern sensor dersom dei har nær tilknytning til fagmiljøet som har ansvaret for undervisning i emnet. Ekstern sensor må ha minst ein av følgjande kvalifikasjonar:
 - Vere tilsett på minimum høgskulelektornivå ved annan utdannings- eller forskingsinstitusjon.
 - På annan måte ha dokumentert vitenskapelig kompetanse på tilsvarende nivå.
 - Ha røynsle som sensor i vedkomande fag, emne eller kurs ved universitet eller høgskule.
 - Gjennom yrkespraksis vere særleg kvalifisert innan vedkomande fag.

Den som tar på seg sensoroppdrag, tar samstundes på seg å vere sensor ved eventuell ny eksamen (kontinuasjoneksamen).

6. Dekan nemner opp sensorar. Det skal nemnast opp mange nok sensorar til å ta hand om både ordinær sensur og eventuell klagesensur, jf. pkt. 9.3 fjerde ledd, i denne forskrifta.

7. Ved sensur av det sjølvstendige arbeidet i mastergrad, jf. forskrift om krav til mastergrad § 6, skal studenten sin rettleiar ikkje vere medlem av kommisjonen som sensurerer arbeidet.

8. Sensur skal gjennomførast anonymt så langt dette er praktisk mogleg.

9. Reglar for utrekning av endeleg karakter på grunnlag av fleire deleksamenar i eit emne eller fag, skal gå fram av studie-/emneplan. Det same gjeld dersom det er bestemte vilkår for å framstille seg til deleksamenar, eller at dei må vere greidde i ei bestemt rekkjefølge. Alle deleksamenar må vere greidde før det kan bli gitt endeleg karakter.

10. Ved mappevurdering skal studie-/emneplan gjere greie for karakterfastsettinga. Mappa blir sensurert med samla karakter. Eventuell vektning mellom element i mappa skal gå fram av studie-/emneplanen.

11. Sensurfrist er 15 yrkedagar frå innleveringsdato for eksamenssvaret. Sensurfrist for masteroppgåver er inntil 6 veker frå innlevering. I emne der sluttvurderinga er sett saman av ein skriftleg eksamen med munnleg etterprøving, skal sensur frå skriftleg eksamen vere gjennomført før munnleg etterprøve tar til. Ein student som ikkje har greidd skriftleg eksamen, kan ikkje framstille seg til munnleg etterprøve.

12. Dersom dei to sensorane ikkje blir samde om vurderinga av eit eksamenssvar, skal vurderinga overlatast til ein tredje sensor til avgjerd. Dette skal vere ein ekstern sensor. Den nye sensoren har rett til å gjere seg kjend med dei første sensorane si vurdering og eventuelle grunngeving.

13. Karakterfastsettinga er individuell også ved gruppeeksamen. I situasjonar der det kan dokumenterast eller gjerast sannsynleg at ein eller fleire medlemmer av gruppa ikkje har medverka til eksamenssvaret slik det var føresett, kan ein eller fleire medlemmar av gruppa eller faglærer fremje krav om individuell vurdering. I slike tilfelle kan enkeltpersonar eller gruppa kallast inn til tilleggseksamen. Dekan avgjer slike saker.

14. Dersom ein student meiner at ein skriftleg gruppeeksamen ikkje reflekterer vedkommande sitt kunnskapsnivå, kan studenten innan neste virkedag etter eksamen/innleveringsfristen søkje om å gå opp til individuell tilleggseksamen. Dekan avgjer slike søknadar.

15. Ein student som har framstilt seg til eksamen/levert eksamenssvar, kan ikkje unndra seg sensur.

16. Når ein student har tatt eksamen på nytt, gjeld den beste karakteren.

17. Sensur blir gjort kjent ved elektronisk kunngjering.

18. Praksisopplæring blir vurdert til «greidd» eller «ikkje greidd». Studenten har krav på vurdering undervegs. Dersom det er tvil om ein student vil få godkjent ein praksisperiode, skal studenten i tillegg til vanleg rettleiing også få ei førebels skriftleg vurdering. Denne skal bli gitt så tidleg som mogleg, og seinast tre veker før praksisperioden etter planen skal vere avslutta. Ved praksisperiodar som varer fem veker eller mindre, skal varsel bli gitt midtvegs i perioden. Denne vurderinga skal klart gjere greie for vurderinga så langt, og eventuelle vilkår for «greidd» praksis ved sluttevaluering. For utdanningar med rammeplan og/eller nasjonale retningslinjer, gjeld rammeplanen og/eller nasjonale retningslinjer sine reglar om praksis.

9.3. Grunngeving og klage

1. Dersom det er utarbeidd skriftlege retningslinjer eller sensorrettleiingar for vurderingsarbeidet, skal desse gjerast tilgjengelege for studentane for gjennomsyn etter at sensurvedtaket er fastsett.

2. Studenten har rett til å få skriftleg eller munnleg grunngeving for sensurvedtaket, jf. lova § 5–3.

3. Når det gjeld retten til å klage på formelle feil eller fastsetting av karakter ved eksamen, gjeld § 5–2 og § 5–3 i lova. Klage på formelle feil skal vere skriftleg grunnmitt, og dei skal rettast til høgskulen.

4. Ein student kan klage skriftleg over sensurvedtaket innan tre veker etter at vedtaket er kunngjort, jf. lova § 5–3. Ny sensur blir gjennomført som blind sensur, det vil seie at studenten sin identitet, den opphavlege sensuren og grunngevinga ikkje skal vere kjent for klagekommisjonen. Grunnlaget for ny sensur er studenten sitt arbeid, oppgåveteksten og eventuell dokumentasjon, som til dømes sensorrettleiing eller momentliste. Det kan leggest ved eksempel på oppgåve med karakter A, karakter C og karakter F (stryk). Klagekommisjonen sitt sensurvedtak er endeleg. Vedtaket skal ligge føre innan tre veker etter at klagefristen er ute.

5. Ved klage på sensurvedtak som gjeld gruppeoppgåve/-eksamen, må alle som er omfatta av sensurvedtaket skrive under på klagen. Klage på gruppekarakter som inneber krav om individuell karakterfastsetting, skal handsamast etter reglane i pkt. 9.2 i denne forskrifta.

6. Munnleg eksamen og andre prøveformer som vanskeleg kan etterprøvast, kan berre påklagast på grunnlag av formelle feil. Når det blir halde munnleg eksamen i tilknytning til skriftleg eksamen, og det deretter blir sett ein felles karakter på den samla prestasjonen, er det berre den skriftlege delen av eksamen som kan påklagast. Dersom sensurvedtaket blir endra, må det haldast ny munnleg eksamen for fastsetting av endeleg karakter.

7. Klage over formelle feil ved eksamen må settast fram innan tre veker etter at studenten er eller burde vore kjent med det forholdet som ligg til grunn for klagen. Dersom studenten har bedt om grunngeving eller ny sensur, går klagefristen frå tidspunktet grunngeving er gitt eller ny sensur ligg føre. Viserektor for utdanning kan avgjere at klagen skal bli tatt til følgje dersom det er opplagt at klagen er rettkomen. Dersom klagaren ikkje får medhald, skal saka handsamast av Klagenemnda ved høgskulen. Formelle feil skal handsamast etter lova § 5–2 andre og fjerde ledd.

§ 10. Vitnemål og karakterutskrift

10.1. Utskriving av vitnemål og karakterutskrift

1. Det blir skrivne ut vitnemål og Diploma Supplement for avslutta grad eller yrkesutdanning, jf. § 2 i denne forskrifta. For andre studium, emne eller eksamenar tildeler høgskulen karakterutskrift, jf. lova § 3–11.

2. Ein student får normalt utskrive berre eitt vitnemål for ei og same utdanning. Dersom ein student betrar karakterar som inngår på vitnemålet, kan studenten krevje å få utskrive nytt vitnemål.

3. Alle karakterutskrifter frå Høgskulen i Sogn og Fjordane skal – i tillegg til informasjon om karaktersystemet og opplysningar om personalia – innehalde opplysningar om kvart enkelt emne tatt ved Høgskulen i Sogn og Fjordane med kode, namn på emne, studiepoeng, karakter og karakterfordeling per emne.

4. Vitnemålet og karakterutskrift som danner grunnlag for vitnemål skal, i tillegg til det som gjeld alle karakterutskrifter, gi opplysningar om:

- Emne som inngår i grunnlaget for graden eller yrkesutdanninga, inkludert eventuell praksis.
- Emne avlagt ved annan institusjon.
- Sjølvstendig arbeid med eit omfang på minst 15 studiepoeng.

5. Vitnemål skal vere utskrive i høgskulen sitt namn. Vitnemål skal underskrivast av rektor og viserektor for utdanning. Denne fullmakta kan delegerast.

10.2. Fagleg overlapping og reduksjon av studiepoeng

1. Dersom ein student tar eksamen i emne som heilt eller delvis overlappar kvarandre, skal det normalt føre til reduksjon av studiepoeng, jf. pkt. 2.5 i denne forskrifta. Reduksjon blir gjort i det emnet eller faget som gir det gunstigaste resultatet for studenten. Fagleg overlapping mellom høgskulen sine egne studietilbod skal normalt gå fram av emneplan. Dekan avgjer spørsmål om reduksjon av studiepoeng.

10.3. Tilknytingskrav

1. Utskriving av vitnemål føreset at minst 60 av studiepoenga som skal inngå i grunnlaget for vitnemålet må vere avlagde ved Høgskulen i Sogn og Fjordane, jf. forskrift om godskriving av høgere utdanning § 2.

10.4. Fellesgradar

1. Høgskulen i Sogn og Fjordane kan tildele fellesgradar basert på samarbeid med andre utdanningsinstitusjonar. I slike tilfelle kan styret gjere unntak for reglane om vitnemål i denne forskrifta. Slike unntak skal gå fram av studieplan.

§ 11. Annullering av eksamen. Utestenging og bortvising. Klagenemnda ved høgskulen

11.1. Fusk ved eksamen

1. Lovlege hjelpemiddel ved skuleeksamen er omtalte i pkt. 8.5 i denne forskrifta. Dersom det i samband med gjennomføring av eksamen oppstår mistanke om fusk eller forsøk på fusk, skal studenten straks gjerast merksam på at dette vil bli rapportert. Det gjeld også student som eventuelt yter hjelp, eller medverkar til fusk. Studenten vel sjølv om ho/han vil halde fram eller avbryte eksamen.

2. Ved eksamen og andre skriftlege arbeid som inngår i sluttvurdering, kan kopiering eller avskrivning av litteratur utan tilvising bli vurdert som fusk.

3. Fusk eller forsøk på fusk ved eksamen kan medføre annullering av eksamen, utestenging frå institusjonen og tap av retten til å gå opp til eksamen ved institusjonar under lova i inntil eitt år, jf. lova § 4–7 og § 4–8. Klagenemnda ved høgskulen handsamar saker om fusk ved eksamen.

4. Viserektor for utdanning er ansvarleg for handsaming av saker om fusk ved eksamen.

11.2. Annullering av eksamen

1. Klagenemnda ved høgskulen kan annullere eksamen eller prøve dersom studenten har gjort seg skuldig i forfalsking eller anna uærleg framferd, jf. lova § 4–7.

11.3. Utestenging og bortvising

1. Klagenemnda ved høgskulen kan gjere vedtak om bortvising eller utestenging i inntil eitt år dersom ein student fer fram på ein måte som verkar grovt forstyrrende for medstudentar eller for verksemda ved institusjonen, jf. lova § 4–8.

2. Klagenemnda kan gjere vedtak om utestenging i inntil tre år for studentar som fer fram på ein grovt klanderverdig måte i samband med praksisopplæring, jf. lova § 4–8.

3. Ein student som er dømd, sikta eller tiltalt for visse straffbare forhold kan nektast opptak til eller stengjast ute frå praksisopplæring ved visse studium, jf. lova § 4–9.

4. Ved utdanningar der Kongen har fastsett at det skal vere skikkavurdering, kan klagenemnda etter innstilling frå ei eiga skikknemnd vedta at ein student skal stengjast ute frå studiet i inntil tre år, jf. forskrift om skikkethetsvurdering i høgere utdanning § 11.

5. Ein student har klagerett på vedtak om bortvising, utestenging og skikkavurdering.

6. Ein student kan bringe vedtak om bortvising, utestenging og skikkavurdering inn for prøving i tingretten, jf. lova § 4–11.
7. Ein student har rett til hjelp frå advokat eller annan talsperson frå det blir reist sak om utestenging eller bortvisning, etter lova § 4–8, femte ledd.
8. Ein student som blir utestengd frå institusjonen (jf. forskrifta pkt. 4.1 sjuende ledd, pkt. 11.1 fjerde ledd eller pkt. 11.3 første til fjerde ledd) blir registrert i Register for utestengte studenter (RUST-databasen) i vedtaksperioden, jf. lova § 4–12.

11.4. Klagenemnda ved høgskulen

1. Klagenemnda ved høgskulen er oppnemnt med heimel i lova § 5–1.
2. Klagenemnda handsamar klager frå studentane over enkeltvedtak. Klagenemnda avgjer også klager og saker etter lova § 3–4, § 3–5, § 4–7, § 4–8, § 4–9, § 4–10 og § 5–2.
3. Klagenemnda skal ha fem medlemmer med personlege vararepresentantar. To av medlemmene skal vere studentar. Leiar og vararepresentant for leiar skal fylle dei lovbestemte krava for lagdommar. Leiar og vararepresentant for leiar skal ikkje vere tilsette ved høgskulen.
4. Medlem av høgskulen sitt styre kan ikkje vere medlem i Klagenemnda. Medlem som har medverka i sakshandsaming eller avgjerd i det påklaga saksforholdet, kan ikkje delta i handsaming av klage over dette i Klagenemnda.
5. Styret nemner opp leiar og medlemmer i Klagenemnda med vararepresentantar. Studentrepresentantane blir oppnemnde etter framlegg frå Studentparlamentet. Eksterne medlemmer og medlemmer som er tilsette ved høgskulen med vararepresentantar, har ei funksjonstid på fire år. Studentrepresentantar og deira vararepresentantar har ei funksjonstid på eitt år.
6. Klagenemnda er vedtaksfør når leiar eller vararepresentant for leiar og to andre medlemmer er til stades. Ved stemmelikheit har leiaren dobbeltstemme.
7. Klagenemnda sine vedtak i klagesaker kan ikkje påklagast.

§ 12. Ordningar for elevar i vidaregåande opplæring

12.1 Opptak

1. Elevar i vidaregåande opplæring kan ta emne ved Høgskulen i Sogn og Fjordane etter avtale mellom høgskulen og den aktuelle vidaregåande skulen.

12.2 Avgifter

1. Elevar i vidaregåande opplæring som tar emne ved Høgskulen i Sogn og Fjordane skal ikkje betale avgifter.
2. Høgskulen i Sogn og Fjordane kan avtale med skulen/skuleeigaren at denne skal betale for reelle meirkostnader som oppstår ved tilrettelegging av undervisning, eksaminering og/eller reelle utgifter til læremiddel.

12.3 Studiepoeng og karakterutskrifter

1. Elevar i vidaregåande opplæring får studiepoeng for emne dei har fullført ved Høgskulen i Sogn og Fjordane når dei tilfredsstiller krava for opptak til høgare utdanning, jf. lova § 3–6. Dette er studiepoeng som kan inngå i ein grad.
2. Elevar som fullfører emne ved Høgskulen i Sogn og Fjordane kan få karakterutskrift når dei oppfyller opptakskrava til emne, jf. lova § 3–11 andre ledd. Dersom eksamensforma er vesentleg annleis enn eksamen for ordinære studentar skal dette gå fram av karakterutskrifta, jf. lova § 3–11 tredje ledd.

§ 13. Iverksetjing og oppheving av tidlegare forskrifter

13.1. Iverksetjing

1. Denne forskrifta gjeld frå 1. august 2016.

13.2. Oppheving av tidlegare forskrifter

1. Frå 1. august 2016 blir følgjande forskrift oppheva:
 - Forskrift 13. desember 2012 nr. 1440 om opptak, studium og eksamen ved Høgskulen i Sogn og Fjordane.

5. aug. Nr. 957 2016

Forskrift om endring i forskrift om fiske etter makrell innenfor fjordlinjene

Hjemmel: Fastsatt av Fiskeridirektoratet 5. august 2016 med hjemmel i lov 6. juni 2008 nr. 37 om forvaltning av villlevande marine ressursar (havressurslova) § 16 og forskrift 22. desember 2004 nr. 1878 om utøvelse av fisket i sjøen § 33f. Kunngjort 9. august 2016 kl. 14.35.

I

I forskrift 1. juli 2015 nr. 864 om fiske etter makrell innenfor fjordlinjene gjøres følgende endring:

§ 1 første ledd skal lyde:

Uten hinder av forbudet i forskrift 22. desember 2004 nr. 1878 om utøvelse av fisket i sjøen § 33f, er det til og med 1. september 2016 tillatt å fiske etter makrell innenfor fjordlinjene i Nordland og Finnmark fylke uavhengig av fartøyets lengde.

II

Forskriften trer i kraft straks.

8. aug. Nr. 958 2016

Forskrift om endring i forskrift om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer

Hjemmel: Fastsatt av Riksantikvaren 8. august 2016 med hjemmel i lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 22a og forskrift 9. februar 1979 nr. 8785 om faglig ansvarsfordeling mv. etter kulturminneloven § 12 nr. 1. Kunngjort 9. august 2016 kl. 14.35.

I

I forskrift 9. november 2011 nr. 1088 om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer gjøres følgende endring:

Nytt kapittel 20 skal lyde:

Kapittel 20. Fredete eiendommer i Kystverkets Landsverneplan for maritim infrastruktur

§ 20–1. Omfang og vedlegg

Fredningen omfatter følgende eiendommer:

Brattestø fiskerihavn	gnr./bnr. 38/1, 19, 130	Hvaler kommune	Vedlegg 1
Gitmertangen lykter	gnr./bnr. 224/2, 167	Arendal kommune	Vedlegg 2
Heia varde	koordinater	Hvaler kommune	Vedlegg 3
Hekkingen varde	gnr./bnr. 109/1	Lenvik kommune	Vedlegg 4
Helgelandsflesa	koordinater	Sømna kommune	Vedlegg 5
Hesnes båke	koordinater	Grimstad kommune	Vedlegg 6
Husholmen fyrlykt	koordinater	Vågan kommune	Vedlegg 7
Kjøttvikvarden	gnr./bnr. 3/1	Hammerfest kommune	Vedlegg 8
Laagebarden varde	koordinater	Selje kommune	Vedlegg 9
Mærdø fyrlykt	gnr./bnr. 209/25	Arendal kommune	Vedlegg 10
Merdø loshytte	gnr./bnr. 209/86	Arendal kommune	Vedlegg 11
Nesland stø	gnr./bnr. 41/7, 19	Flakstad kommune	Vedlegg 12
Nordøyan fiskerihavn	gnr./bnr. 55/6	Vikna kommune	Vedlegg 13
Papperhavn fyrlykt	gnr./bnr. 48/135	Hvaler kommune	Vedlegg 14
Ryvingen varde	gnr./bnr. 23/1, 3–6, 9–10, 35, 25	Mandal kommune	Vedlegg 15
Sandøy båke	gnr./bnr. 78/151	Tvedestrand kommune	Vedlegg 16
Silda fiskerihavn	gnr./bnr. 96/2, 3, 51	Vågsøy kommune	Vedlegg 17
Skjærvær fiskerihavn	gnr./bnr. 32/1, 2	Vega kommune	Vedlegg 18
Turøyvarden	gnr./bnr. 60/9	Fjell kommune	Vedlegg 19
Tønsberg Tønne	gnr./bnr. 101/84	Sandefjord kommune	Vedlegg 20
Vardø bymoloer	gnr./bnr. 19/353, 486, 20/109, 127	Vardø kommune	Vedlegg 21

§ 20–2. Frist for forvaltningsplan

Forvaltningsplanene skal være utarbeidet innen utgangen av 2019.

II

Endringen trer i kraft 8. august 2016.

8. aug. Nr. 959 2016

Forskrift om endring i forskrift om særskilte beskyttelsestiltak ved import av visse fôrvarer og næringsmidler fra tredjestater på grunn av aflatoksinrisiko

Hjemmel: Fastsatt av Mattilsynet 8. august 2016 med hjemmel i lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) § 23 tredje ledd, jf. § 16 og § 17. Kunngjort 9. august 2016 kl. 14.35.

I

I forskrift 2. september 2014 nr. 1140 om særskilte beskyttelsestiltak ved import av visse fôrvarer og næringsmidler fra tredjestater på grunn av aflatoksinrisiko gjøres følgende endringer i den eksisterende versjonen av konsolidert forordning (EU) nr. 884/2014:

Linjen «Blanding av nøtter eller tørket frukt som inneholder pistasjnøtter» i avsnittet om pistasjnøtter fra Iran i vedlegg I skal lyde:

Blanding av nøtter eller tørket frukt som inneholder pistasjnøtter	ex 0813 50	ex 08.13.5010; ex 08.13.5091; ex 08.13.5092; ex 08.13.5099
---	------------	---

Linjen «Blanding av nøtter eller tørket frukt som inneholder pistasjnøtter» i avsnittet om pistasjnøtter fra Tyrkia i vedlegg I skal lyde:

Blanding av nøtter eller tørket frukt som inneholder pistasjnøtter	ex 0813 50	ex 08.13.5010; ex 08.13.5091; ex 08.13.5092; ex 08.13.5099
---	------------	---

II

Endringene trer i kraft straks.

4. aug. Nr. 963 2016**Forskrift om stopp i fisket etter blåkkeite nord for 62° N i 2016**

Hjemmel: Fastsatt av Fiskeridirektoratet 4. august 2016 med hjemmel i lov 6. juni 2008 nr. 37 om forvaltning av viltlevende marine ressurser (havressurslova) § 11 og forskrift 17. desember 2015 nr. 1722 om regulering av fisket etter blåkkeite nord for 62° N i 2016 § 10. Kunngjort 12. august 2016 kl. 14.00.

§ 1. Stopp i fisket

Direktefisket etter blåkkeite for fartøy under 28 meter største lengde som fisker med konvensjonelle redskap stoppes med virkning fra og med 8. august 2016.

§ 2. Straff

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser i forskriften straffes i henhold til havressurslova § 60, § 64 og § 65. På samme måte straffes medvirkning og forsøk.

§ 3. Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft 8. august 2016 og gjelder til og med 31. desember 2016.

11. aug. Nr. 964 2016**Forskrift om endring i forskrift om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingforskriften) vedlegg 8**

Hjemmel: Fastsatt av Utlendingsdirektoratet 11. august 2016 med hjemmel i lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) § 9, jf. delegeringsvedtak 9. oktober 2009 nr. 1260 og delegeringsvedtak 16. desember 2009 nr. 1586. Kunngjort 12. august 2016 kl. 14.00.

I

I forskrift 15. oktober 2009 nr. 1286 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingforskriften) gjøres følgende endring:

Vedlegg 8 skal lyde:

Følgende stater er parter i ILO-konvensjon nr. 108 vedrørende sjømanns identitetskort pr. 11. august 2016, jf. utlendingforskriften § 3–1 bokstav i:

- Algerie
- Angola
- Antigua og Barbuda
- Barbados
- Belize
- Bulgaria
- Canada

Cuba
Danmark
Djibouti
Dominica
Estland
Fiji
Finland
Ghana
Grenada
Guatemala
Guinea-Bissau
Guyana
Hellas
Honduras
Hviterussland
Irak
Iran
Irland
Island
Italia
Kamerun
Kirgisistan
Latvia
Liberia
Litauen
Malta
Marokko
Mauritius
Mexico
Norge
Panama
Polen
Portugal
Romania
St. Lucia
St. Vincent og Grenadinene
Seychellene
Salomonøyene
Slovenia
Sri Lanka
Storbritannia¹
Sverige
Tadsjikistan
Tanzania
Tsjekkia
Tunisia
Tyrkia
Uruguay
Ukraina

Følgende stater er parter i ILO-konvensjon nr. 185 vedrørende sjømanns identitetskort pr. 11. august 2016 jf. utlendingsforskriften § 3–1 bokstav i:

Albania
Aserbajdsjan
Bahamas
Bangladesh
Bosnia-Hercegovina
Brasil
Den demokratiske republikken Kongo
Filippinene
Frankrike
Georgia
India

Indonesia
Jordan
Kasakhstan
Kiribati
Kroatia
Luxembourg
Madagaskar
Maldivene
Marshalløyene
Moldova
Nigeria
Pakistan
Russland
Spania
Sør-Korea
Turkmenistan
Ungarn
Vanuatu
Yemen

1 Følgende oversjøisk territorium for Storbritannia (British Overseas Territories) har også ratifisert ILO-konvensjon nr. 108:

Anguilla
Bermuda
De britiske Jomfruøyer
Falklandsøyene
Gibraltar
Guernsey
Isle of Man
Jersey
Montserrat
Saint Helena.

II

Endringene trer i kraft umiddelbart.

12. aug. Nr. 965 2016

Provisorisk anordning om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom Norsk Cockpitforbund og NHO Luftfart i forbindelse med tariffoppgjøret 2016

Hjemmel: Fastsatt ved kgl.res. 12. august 2016 med hjemmel i Kongeriket Norges Grunnlov 17. mai 1814 § 17. Fremmet av Arbeids- og sosialdepartementet. Kunngjort 12. august 2016 kl. 14.00.

§ 1. Tvisten mellom Norsk Cockpitforbund og NHO Luftfart i forbindelse med tariffoppgjøret 2016 vedrørende overenskomsten for Lufttransport FW AS skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

§ 2. Det er forbudt å iverksette eller opprettholde arbeidsstans, jf. arbeidstvistloven § 1 bokstav f) og g) for å løse tvisten.

Reglene i lov 27. januar 2012 nr. 10 om lønnsnemnd i arbeidstvister får tilsvarende anvendelse.

§ 3. Anordningen trer i kraft straks.

Anordningen opphører å gjelde når Rikslønnsnemnda har avsagt kjennelse i tvisten.

10. aug. Nr. 966 2016

Forskrift om tilskudd til tiltak i Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyen og Vestnorsk fjordlandskap

Hjemmel: Fastsatt av Landbruks- og matdepartementet 10. august 2016 med hjemmel i lov 12. mai 1995 nr. 23 om jord (jordlova) § 18 og jordbruksavtalen kap. 1150 post 50.11, og av Klima- og miljødepartementet 10. august 2016 med hjemmel i Stortingets årlige budsjettvedtak for kap. 1420 post 81 (ikke verdensarvområdene). Kunngjort 16. august 2016 kl. 13.30.

§ 1. *Formålet med ordningen*

Formålet med tilskudd til tiltak i verdensarvområder er å styrke landbruket i verdensarvområdene.

Formålet med tilskudd til tiltak i Utvalgte kulturlandskap er å bidra til å sikre verdier knyttet til biologisk mangfold, landskap, kulturminner og kulturmiljøer, herunder sikre langsiktig skjøtsel og drift.

§ 2. Virkeområde

Forskriften gjelder for tiltak innenfor Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyen og Vestnorsk fjordlandskap slik disse er avgrenset i Naturbase.

§ 3. Tildelingskriterier

Fylkesmannen kan innvilge tilskudd i samsvar med formålet med tilskuddsordningen, målsettinger i gjeldende planer for området og eventuelle avtaler mellom søker og Fylkesmannen. Det må foreligge skriftlig tillatelse fra grunneier og eventuelt rettighetshaver.

Fylkesmannen kan sette nærmere vilkår for innvilgelse av tilskudd til det enkelte tiltak.

§ 4. Tiltak

Tiltak som gis tilskudd skal være i samsvar med gjeldende planer. Slike tiltak kan være:

- restaurering og skjøtsel av arealer
- istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av bygninger og andre kulturminner
- nødvendig planlegging av tiltak
- tilrettelegging for ferdsel
- formidling
- andre tiltak som fremmer formålet med ordningen.

§ 5. Krav til søknad

Fylkesmannen setter søknadsfrist. Søknad om tilskudd skal sendes Fylkesmannen. Søknad om tilskudd som gjelder engangstiltak skal inneholde en angivelse av området og en beskrivelse av tiltaket som skal gjennomføres. Søknaden skal også inneholde budsjett og gjennomføringsplan.

Dersom søknaden bygger på inngåtte avtaler mellom Fylkesmannen og søker, skal innholdet i avtalen framgå av søknaden.

Fylkesmannen kan sette krav om at det benyttes søknadsskjema og sette ytterligere krav til innhold i søknad.

§ 6. Frist for gjennomføring

Frist for gjennomføring av engangstiltak er 3 år fra tilskudd ble innvilget, med mindre fylkesmannen har satt en kortere frist ved innvilgelsen av søknaden. Fylkesmannen kan etter søknad forlenge gjennomføringsfristen, men ikke ut over 5 år fra tilskuddet ble innvilget.

§ 7. Utbetaling av tilskudd og krav om rapportering

For engangstiltak utbetales innvilget tilskudd etter skriftlig anmodning fra søker når Fylkesmannen har godkjent sluttregnskapet. Det kan likevel foretas utbetalinger på bakgrunn av godkjent dokumentasjon etter hvert som deler av tiltaket utføres. Minst 25 % av tilskuddet holdes tilbake inntil arbeidet er fullført og sluttregnskapet er godkjent.

Mottaker av tilskudd skal levere sluttrapport og sluttregnskap til Fylkesmannen innen fristen fastsatt i vedtaksbrevet om tildeling av tilskudd. Nærmere krav om rapportering kan gis i vedtaksbrevet.

§ 8. Klage

Vedtak fattet av fylkesmannen kan påklages til Landbruksdirektoratet etter reglene i lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) kap. VI.

Klagen forelegges Miljødirektoratet og Riksantikvaren for eventuell uttalelse før vedtak treffes.

§ 9. Opplysningsplikt og kontroll

Søker av tilskudd plikter å gi alle opplysninger som fylkesmannen og Landbruksdirektoratet finner nødvendig for å kunne forvalte ordningen.

Fylkesmannen og Landbruksdirektoratet kan kontrollere at utbetaling av tilskudd er i tråd med forutsetningene. Søker plikter å utlevere all bokføring, korrespondanse og opptegnelser som vedkommer tilskuddet. Kontroll kan foretas stedlig.

Søker av tilskudd plikter å gi alle opplysninger som fylkesmannen eller Landbruksdirektoratet finner nødvendig for å kunne kontrollere at bruken av tilskuddsmidlene er i tråd med forutsetningene.

Søker plikter å utlevere all bokføring, korrespondanse og opptegnelser som vedkommer tilskuddet. Fylkesmannen og Landbruksdirektoratet kan foreta stedlig kontroll.

§ 10. Omgjøring og tilbakebetaling

Tilskudd som ikke er brukt i samsvar med tildelingsvedtaket kan kreves tilbakebetalt.

Vedtak om innvilget tilskudd kan omgjøres og utbetalt tilskudd kan kreves tilbakebetalt dersom det avdekkes forhold som er i strid med det som er forutsatt ved innvilgning av tilskuddet.

For tilbakebetalingskrav kan det kreves renter når kravet ikke innfris ved forfall. Størrelsen på renten følger rentesatsen fastsatt med hjemmel i lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m.

§ 11. Ikraftsetting

Forskriften trer i kraft 1. januar 2017.

15. aug. Nr. 967 2016**Forskrift om endring i forskrift om etablering og gjennomføring av Det felles europeiske luftrom**

Hjemmel: Fastsatt av Samferdselsdepartementet 15. august 2016 med hjemmel i lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart (luftfartsloven) § 7–2, § 7–3, § 7–4 annet, tredje og fjerde ledd, § 7–4b, § 9–1, § 15–3, § 15–4 og § 16–1 første ledd, jf. forskrift 23. november 1973 nr. 3427 om luftfart på Svalbard § 1 annet ledd.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg XIII nr. 66v (tilpasning) (c)), jf. kommisjonsbeslutning 7. juli 2011 C(2011) 4130 final. Kunngjort 16. august 2016 kl. 13.30.

I

I forskrift 19. desember 2014 nr. 1846 om etablering og gjennomføring av Det felles europeiske luftrom gjøres følgende endring:

§ 14 skal lyde:

§ 14. Nettforvalter

Eurocontrol er «Nettforvalter» som nevnt i nettverksforordningen artikkel 3 nr. 1. De nærmere betingelsene og oppgavene fremgår av beslutning fra EFTA-statenes faste komité (nr. 4/2016/SC).

II

Forskriften trer i kraft straks.

15. aug. Nr. 968 2016**Forskrift om opphevelse av forskrift om krav til målekar for fisk**

Hjemmel: Fastsatt av Justervesenet 15. august 2016 med hjemmel i lov 26. januar 2007 nr. 4 om målenheter, måling og normaltids § 35 jf. § 7 og § 10, samt § 8, § 19 og § 30 og forskrift 20. desember 2007 nr. 1723 om målenheter og måling § 5–2 annet ledd. Kunngjort 16. august 2016 kl. 13.30.

I

Forskrift 21. desember 2007 nr. 1734 om krav til målekar for fisk oppheves.

II

Forskriften oppheves med virkning fra 1. september 2016.

12. aug. Nr. 974 2016**Forskrift om offentlige anskaffelser (anskaffelsesforskriften)**

Hjemmel: Fastsatt av Nærings- og fiskeridepartementet 12. august 2016 med hjemmel i lov 17. juni 2016 nr. 73 om offentlige anskaffelser (anskaffelsesloven) § 2, § 5, § 7a, § 9 og § 16.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg XVI nr. 2 (direktiv 2014/24/EU). Kunngjort 18. august 2016 kl. 11.00.

*Del I. Alminnelige bestemmelser**Kapittel 1. Virkeområde***§ 1–1. Hvilke anskaffelser som er omfattet av forskriften**

Forskriften gjelder når oppdragsgivere som nevnt i § 1–2 inngår vare-, tjeneste- eller bygge- og anleggskontrakter, eller gjennomfører plan- og designkonkurranser, med en anslått verdi som er lik eller overstiger 100 000 kroner ekskl. mva.

§ 1–2. Hvem forskriften gjelder for

- (1) Forskriften gjelder for følgende oppdragsgivere:
 - a) statlige myndigheter
 - b) fylkeskommunale og kommunale myndigheter
 - c) offentligrettslige organer
 - d) sammenslutninger med en eller flere oppdragsgivere som nevnt i bokstav a til c.
- (2) Et offentligrettslig organ er et organ som
 - a) er opprettet for å tjene allmennhetens behov og ikke er av industriell eller forretningsmessig karakter,
 - b) er et selvstendig rettssubjekt og
 - c) har tilknytning til det offentlige ved at
 1. organet hovedsakelig er finansiert av offentlige myndigheter eller andre offentligrettslige organer,
 2. organets forvaltning er underlagt slike myndigheters eller organers ledelsesmessige kontroll eller

3. organet har et administrasjons-, ledelses- eller kontrollorgan der over halvparten av medlemmene er oppnevnt av slike myndigheter eller organer.

§ 1–3. *Subsidierte bygge- og anleggskontrakter og tilknyttede tjenestekontrakter*

(1) Anskaffelsesloven og forskriften gjelder for følgende kontrakter som oppdragsgivere som nevnt i § 1–2 ikke inngår selv, men som de yter et direkte tilskudd til med mer enn 50 prosent:

- a) bygge- og anleggskontrakter med en anslått verdi som er lik eller overstiger 6,3 millioner kroner ekskl. mva. og som gjelder anleggsarbeider som angitt i vedlegg 1 eller oppføring av sykehus, idretts-, rekreasjons- og fritidsanlegg, skole- og universitetsbygninger eller bygninger til forvaltningsformål
- b) tjenestekontrakter med tilknytning til en bygge- og anleggskontrakt som nevnt i bokstav a, med en anslått verdi som er lik eller overstiger 1,75 millioner kroner ekskl. mva.

(2) Ved inngåelse av kontrakter etter første ledd er tilskuddsmottakeren oppdragsgiver i henhold til anskaffelsesloven og forskriften. Tilskuddsgiveren skal underrette tilskuddsmottakeren om denne bestemmelsen, senest ved tildelingen av tilskuddet.

Kapittel 2. *Unntak*

§ 2–1. *Unntak for anskaffelser som er omfattet av andre regler*

(1) Forskriften gjelder ikke for

- a) anskaffelser knyttet til utøvelsen av forsyningsaktiviteter
- b) anskaffelser på forsvars- og sikkerhetsområdet som definert i forskrift om forsvars- og sikkerhetsanskaffelser § 1–3 første ledd
- c) konsesjonskontrakter.

(2) Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke for kontrakter om offentlig persontransport med jernbane eller t-bane som er omfattet av forskrift 17. desember 2010 nr. 1673 om offentlig persontransport.

(3) Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke for anskaffelser som oppdragsgiveren

- a) er forpliktet til å gjennomføre etter anskaffelsesreglene
 1. i en internasjonal avtale med offentlige myndigheter utenfor EØS-området, og som omfatter ytelser som er beregnet på et felles prosjekt som avtalepartene gjennomfører eller utnytter,
 2. i en internasjonal avtale i forbindelse med stasjonering av tropper eller
 3. som er fastsatt av en internasjonal organisasjon, eller
- b) velger å gjennomføre etter anskaffelsesregler som er fastsatt av en internasjonal organisasjon eller finansieringsinstitusjon, forutsatt at organisasjonen eller institusjonen fullt ut finansierer anskaffelsen. Dersom en slik organisasjon eller institusjon finansierer hoveddelen av anskaffelsen, skal partene avtale hvilke regler som skal gjelde.

(4) Oppdragsgiveren skal underrette departementet om internasjonale avtaler som nevnt i tredje ledd bokstav a nr. 1.

§ 2–2. *Unntak for anskaffelser som gjelder sikkerhetsmessige forhold eller som er erklært hemmelige*

(1) Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke for anskaffelser

- a) som oppdragsgiveren kan unnta etter EØS-avtalen artikkel 123, eller
- b) som er erklært hemmelige eller bare kan utføres under særlige sikkerhetstiltak i henhold til lov, forskrift eller forvaltningsvedtak, og de aktuelle vesentlige interessene ikke kan sikres gjennom mindre inngripende tiltak.

(2) Oppdragsgiver kan unnta konsesjonskontrakter fra anskaffelsesloven og forskriften dersom dette er nødvendig for å ivareta vesentlige sikkerhetsinteresser. Anskaffelsesloven og forskriften gjelder likevel dersom oppdragsgiveren kan ivareta disse interessene ved mindre inngripende tiltak, for eksempel ved å pålegge leverandørene taushetsplikt.

§ 2–3. *Unntak for tjenestekontrakter som inngås på grunnlag av en enerett*

Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke for tjenestekontrakter som oppdragsgiveren inngår med en annen oppdragsgiver som har en enerett til å utføre tjenesten. Dette gjelder bare når eneretten er tildelt ved lov, forskrift eller kunnngjort forvaltningsvedtak som er forenlig med EØS-avtalen.

§ 2–4. *Unntak for visse tjenestekontrakter*

Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke for kontrakter om

- a) erverv eller leie av jord, eksisterende bygninger eller annen fast eiendom, eller om rettigheter til slik eiendom
- b) anskaffelse, utvikling, produksjon eller samproduksjon av programmateriale som er beregnet på kringkasting eller audiovisuelle bestillingstjenester, og som en kringkaster eller tjenestetilbyder inngår, eller kontrakter om sendetider eller programtilbud som oppdragsgiveren inngår med en kringkaster eller tjenestetilbyder
- c) voldgifts- og meklingstjenester
- d) følgende juridiske tjenester:
 1. representasjon ved advokat i tvistesaker for nasjonale eller internasjonale domstoler, nemnder, offentlige myndigheter eller institusjoner, eller ved nasjonal eller internasjonal voldgift eller mekling
 2. juridisk rådgivning ved advokat til forberedelse av en sak som nevnt i nr. 1 eller der det er klar sannsynlighetsovervekt for at spørsmålene rådgivningen gjelder, vil bli gjenstand for en slik sak

3. notarialforretninger
 4. tjenester som blir utført av en formuesforvalter, verge eller annen person som er oppnevnt av en domstol eller nemnd eller ved lov til å utføre bestemte oppgaver under tilsyn fra en domstol eller nemnd
- e) følgende finansielle tjenester:
1. lån
 2. tjenester i forbindelse med emisjon, salg, kjøp eller annen overdragelse av verdipapirer eller andre finansielle instrumenter
 3. sentralbanktjenester
 4. prosjekter som oppdragsgiveren utfører sammen med European Financial Stability Facility eller European Stability Mechanism
- f) ansettelser
- g) sivilforsvars-, beredskaps- eller forebyggingstjenester som oppdragsgiveren inngår med ideelle organisasjoner, og som er omfattet av CPV-kodene 75250000 (brannvesen og redningstjenester), 75251000 (tjenester utført av brannvesenet), 75251100 (brannbekjempelse), 75251110 (brannforebygging), 75251120 (bekjempelse av skogbranner), 75252000 (redningstjenester), 75222000 (sivilforsvarstjenester), 98113100 (kjernefysiske sikkerhetstjenester) eller 85143000 (ambulansetjenester) med unntak av pasienttransport med ambulanse
- h) tjenester som innebærer utøvelse av offentlig myndighet som er unntatt EØS-avtalen etter artikkel 39, jf. artikkel 32.

§ 2–5. *Unntak for kontrakter om forsknings- og utviklingstjenester*

- (1) Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke for kontrakter om forsknings- og utviklingstjenester.
- (2) Anskaffelsesloven og forskriften gjelder likevel for kontrakter som er omfattet av CPV-kodene 73000000 (forsknings- og utviklingsvirksomhet og tilhørende konsulenttjenester), 73100000 (forskning og eksperimentell utvikling), 73110000 (forskning), 73111000 (forskningslaboratorietjenester), 73112000 (havforskning), 73120000 (eksperimentell utvikling), 73300000 (planleggingsarbeid og utførelse av forskning og utvikling), 73420000 (tidlig gjennomførbarhetsundersøkelse og teknologisk demonstrasjon) eller 73430000 (test og evaluering), når
 - a) utbyttet fullt ut tilfaller oppdragsgiveren til bruk i sin virksomhet, og
 - b) oppdragsgiveren fullt ut betaler for tjenesten.

§ 2–6. *Unntak for anskaffelser om elektronisk kommunikasjon*

Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke for anskaffelser som hovedsakelig har til formål å sette oppdragsgiveren i stand til å stille til rådighet eller drive et offentlig elektronisk kommunikasjonsnett eller levere en eller flere offentlige elektroniske kommunikasjons tjenester.

§ 2–7. *Unntak for visse anskaffelser som foretas av oppdragsgivere som leverer posttjenester*

Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke når en oppdragsgiver som leverer posttjenester som definert i forsyningsforskriften § 1–8 annet ledd bokstav a, inngår kontrakter knyttet til utøvelsen av følgende aktiviteter:

- a) tilleggstjenester som har forbindelse med og utelukkende utføres med elektroniske verktøy, inkludert sikker elektronisk overføring av kodede dokumenter, adresseforvaltningstjenester og overføring av rekommandert elektronisk post
- b) finansielle tjenester som er omfattet av CPV-kodene 66100000 (formidlingstjenester i forbindelse med bankvesen og investeringer) til 66720000 (reforsikring av ulykkes- og sykeforsikringer) eller § 2–4 bokstav e nr. 2 og 4, inkludert postanvisninger og postgirooverføringer
- c) filatelitjenester
- d) logistikk tjenester som kombinerer fysisk levering eller lagring med funksjoner som ikke omfatter posttjenester.

Kapittel 3. Samarbeid i offentlig sektor

§ 3–1. *Utvidet egenregi*

(1) Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke ved utvidet egenregi, det vil si når oppdragsgiveren inngår kontrakter med et annet rettssubjekt

- a) som oppdragsgiveren utøver en kontroll over som svarer til den kontrollen han utøver over sin egen virksomhet,
- b) som utfører mer enn 80 prosent av sin aktivitet for oppdragsgiveren eller andre rettssubjekter som oppdragsgiveren kontrollerer, og
- c) som det ikke er direkte private eierandeler i.

(2) Kravet til kontroll i første ledd bokstav a er oppfylt når oppdragsgiveren utøver bestemmende innflytelse over både strategiske mål og viktige beslutninger i det kontrollerte rettssubjektet. Slik kontroll kan også utøves gjennom andre rettssubjekter som oppdragsgiveren kontrollerer på samme måte.

(3) Når vilkårene i første ledd er oppfylt, gjelder heller ikke anskaffelsesloven og forskriften når det kontrollerte rettssubjektet inngår kontrakter med

- a) det kontrollerende rettssubjektet, eller
- b) andre rettssubjekter som det kontrollerende rettssubjektet kontrollerer.

Dette gjelder bare når det ikke er direkte private eierandeler i rettssubjektene som angitt i bokstav a og b.

§ 3–2. Felles kontroll

(1) Selv om oppdragsgiveren ikke alene oppfyller vilkårene i § 3–1 første ledd, gjelder anskaffelsesloven og forskriften heller ikke når han inngår kontrakter med et annet rettssubjekt

- a) som oppdragsgiveren og andre oppdragsgivere i fellesskap utøver en kontroll over som svarer til den kontroll de utøver over sin egen virksomhet,
- b) som utfører mer enn 80 prosent av sin aktivitet for de kontrollerende oppdragsgiverne eller andre rettssubjekter som oppdragsgiverne kontrollerer og
- c) som det ikke er direkte private eierandeler i.

(2) Kravet til felles kontroll i første ledd bokstav a er oppfylt når

- a) det kontrollerte rettssubjektets styrende organer er sammensatt av representanter for alle de kontrollerende oppdragsgiverne. En representant kan representere flere av eller alle oppdragsgiverne;
- b) de kontrollerende oppdragsgiverne i fellesskap utøver bestemmende innflytelse over både strategiske mål og viktige beslutninger i det kontrollerte rettssubjektet; og
- c) det kontrollerte rettssubjektet ikke forfølger interesser som er i strid med de kontrollerende oppdragsgivernes interesser.

§ 3–3. Samarbeidsavtaler

Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke for kontrakter som inngås utelukkende mellom to eller flere oppdragsgivere, og som etablerer eller gjennomfører et samarbeid

- a) som har til formål å sikre at offentlige oppgaver blir utført for å oppnå et felles mål,
- b) som blir utført utelukkende av hensyn til offentlige interesser og
- c) der mindre enn 20 prosent av aktivitetene som samarbeidet omfatter, blir utført for andre enn oppdragsgiverne.

§ 3–4. Beregning av aktivitet

(1) Beregningen av den prosentvise aktiviteten etter § 3–1 første ledd bokstav b, § 3–2 første ledd bokstav b og § 3–3 bokstav c skal baseres på enten en gjennomsnittlig omsetning eller annen egnet aktivitetsbasert metode, for eksempel kostnader som er pådratt i tilknytning til varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene.

(2) Beregningen skal baseres på virksomhetens aktiviteter de siste tre årene før kontrakten blir inngått. Dette gjelder ikke dersom det ikke finnes relevante omsetningstall eller andre opplysninger for den aktuelle perioden fordi virksomheten ble stiftet eller aktivitetene ble igangsatt eller endret i perioden. Det er tilstrekkelig å vise at beregningen av fremtidig aktivitet er troverdig, særlig ved hjelp av forventet forretningsutvikling.

Kapittel 4. Definisjoner**§ 4–1. Kontraktstyper**

I forskriften menes med

- a) *kontrakt*: gjensidig bebyrdende avtale som en eller flere oppdragsgivere inngår skriftlig med en eller flere leverandører;
- b) *varekontrakt*: kontrakt om kjøp, avbetalingskjøp, leasing eller leie, med eller uten rett til kjøp, av varer. En varekontrakt kan inkludere monterings- og installasjonsarbeid;
- c) *tjenestekontrakt*: kontrakt om utførelsen av tjenester, unntatt kontrakter som nevnt i bokstav d;
- d) *bygge- og anleggskontrakt*: kontrakt om
 1. utførelsen eller både utførelsen og planleggingen av bygge- og anleggsarbeider i forbindelse med aktiviteter som angitt i vedlegg 1,
 2. utførelsen eller både utførelsen og planleggingen av et bygge- og anleggsarbeid eller
 3. utførelsen på en hvilken som helst måte av et bygge- og anleggsarbeid som oppfyller kravene som er satt av en oppdragsgiver som har avgjørende innflytelse på arbeidets art eller planlegging;
- e) *bygge- og anleggsarbeid*: resultatet av et sett av bygge- og anleggsaktiviteter som i sin helhet er tilstrekkelig til å oppfylle en økonomisk eller teknisk funksjon;
- f) *særlige tjenester*: tjenester som angitt i vedlegg 2;
- g) *helse- og sosialtjenester*: tjenester som angitt i vedlegg 3;
- h) *konsesjonskontrakt*: tjenestekontrakt eller bygge- og anleggskontrakt der vederlaget består enten utelukkende av retten til å utnytte tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene eller en slik rett sammen med betaling, og der driftsrisikoen er overført fra oppdragsgiveren til leverandøren;
- i) *rammeavtale*: avtale som en eller flere oppdragsgivere inngår med en eller flere leverandører, og som har til formål å fastsette kontraktsvilkårene for de kontrakter som oppdragsgiveren skal inngå i løpet av en bestemt periode, særlig om pris og mengde.

§ 4–2. Dokumenter

I forskriften menes med

- a) *konkurransgrunnlag*: alle dokumenter, unntatt kunngjøringen og det europeiske egenerklæringsskjemaet, som oppdragsgiveren utformer eller henviser til for å beskrive eller fastlegge elementene i anskaffelsen eller konkurransen, inkludert dokumenter som beskriver hva som skal anskaffes, kontraktsvilkårene og hvordan

oppdragsgiveren skal gjennomføre konkurransen, kvalifikasjonsgrunnlag og eventuelle supplerende dokumenter og tilleggsopplysninger

- b) *anskaffelsesdokumentene*: fellesbetegnelse for kunngjøringen, konkurransegrunnlaget og det europeiske egenerklæringsskjemaet.

§ 4-3. Samordnede innkjøp

I forskriften menes med

- a) *innkjøpssentral*: en oppdragsgiver som foretar samordnede innkjøp og eventuelt utfører tilknyttede innkjøpstjenester
- b) *samordnede innkjøp*: aktiviteter som på permanent grunnlag utføres på en av følgende måter:
1. anskaffelser av varer og tjenester til bruk for oppdragsgivere
 2. inngåelse av kontrakter om varer, tjenester eller bygge- og anleggsarbeider for oppdragsgivere
- c) *tilknyttede innkjøpstjenester*: støtte til innkjøpsaktiviteter, særlig i form av
1. å stille til rådighet teknisk infrastruktur som gjør det mulig for oppdragsgivere å inngå kontrakter
 2. å gi råd om gjennomføringen eller utformingen av anskaffelser
 3. å forberede og gjennomføre anskaffelser på vegne av oppdragsgivere.

§ 4-4. Standarder og spesifikasjoner

I forskriften menes med

- a) *standard*: en offentlig tilgjengelig teknisk spesifikasjon som er godkjent av et anerkjent nasjonalt, europeisk eller internasjonalt standardiseringsorgan
- b) *europisk teknisk bedømmelse*: en bedømmelse av vesentlige egenskaper ved en byggevares ytelse i samsvar med et europeisk bedømmelsesdokument som definert i forordning (EU) nr. 305/2011 (byggevareforordningen) artikkel 2 nr. 12
- c) *felles teknisk spesifikasjon*: en teknisk spesifikasjon for IKT som er utarbeidet i samsvar med forordning (EU) nr. 1025/2012 artikkel 13 og 14
- d) *teknisk referanse*: et produkt fra europeiske standardiseringsorganer, unntatt europeiske standarder, som er utarbeidet etter prosedyrer som er innført med tanke på utvikling av markedets behov
- e) *CPV-kode*: et referansenummer som viser til EU-kommisjonens felles klassifikasjon for offentlige innkjøp
- f) *CPC-kode*: et referansenummer som viser til De forente nasjoners sentrale produktnomenklatur.

§ 4-5. Andre definisjoner

I forskriften menes med

- a) *Doffin*: den norske offisielle databasen for kunngjøring;
- b) *TED-databasen*: den europeiske offisielle databasen for kunngjøring;
- c) *forsyningsaktiviteter*: aktiviteter som definert i forsyningsforskriften § 1-3 til § 1-9;
- d) *livssyklus*: alle faser i hele varens, tjenestens eller bygge- og anleggsarbeidets levetid fra anskaffelsen av råvarer eller opparbeidingen av ressurser, til avhendingen, kasseringen eller opphøret. Dette inkluderer blant annet forskning og utvikling, produksjon, handel, transport, bruk og vedlikehold;
- e) *alternativt tilbud*: et tilbud som på oppdragsgiverens oppfordring beskriver en annen løsning enn den som er beskrevet i anskaffelsesdokumentene;
- f) *berørte leverandører*: leverandørene som har levert en forespørsel om å delta i konkurransen og ikke har fått en meddelelse om at forespørselen er avvist eller forkastet, og alle leverandørene som har gitt tilbud;
- g) *karensperiode*: tidsrommet mellom meddelelsen om valget av leverandør og det tidspunktet oppdragsgiveren tidligst kan inngå kontrakten;
- h) *innovasjon*: innføring av en ny eller betydelig forbedret vare, tjeneste eller prosess, inkludert produksjons-, bygge- eller anleggsprosesser, en ny markedsføringsmetode eller en ny organisasjonsmetode innen forretningspraksis, arbeidsplassorganisering eller eksterne relasjoner.

Kapittel 5. Anvendelsesområde for de ulike delene i forskriften og terskelverdier

§ 5-1. Anvendelsesområde

- (1) Del I gjelder for alle anskaffelser som er omfattet av forskriften.
- (2) Del II gjelder for
- a) kontrakter med en anslått verdi på minst 1,1 millioner kroner ekskl. mva., men som ikke overstiger EØS-terskelverdiene i § 5-3 første ledd, unntatt kontrakter om helse- og sosialtjenester
 - b) kontrakter om særlige tjenester med en anslått verdi på minst 1,1 millioner kroner ekskl. mva.
- (3) Del III gjelder for kontrakter med en anslått verdi som er lik eller overstiger EØS-terskelverdiene i § 5-3 første ledd.
- (4) Del IV gjelder kontrakter om helse- og sosialtjenester med en anslått verdi som er lik eller overstiger EØS-terskelverdien i § 5-3 annet ledd.
- (5) Del V gjelder for plan- og designkonkurranser med en anslått verdi på minst 1,1 millioner kroner ekskl. mva.

§ 5-2. Unntak fra del II

- (1) Del II gjelder ikke for kontrakter som
 - a) oppdragsgiveren bare kan inngå med en bestemt leverandør i markedet
 - b) oppdragsgiveren kan inngå på grunnlag av et usedvanlig fordelaktig tilbud som gjør det mulig å anskaffe ytelsene til en pris som ligger vesentlig under normale markedspriser
 - c) oppdragsgiveren på grunn av uforutsette omstendigheter ikke kan utsette inngåelsen av kontrakten i den tidsperioden det vil ta for å få gjennomført en åpen eller begrenset tilbudskonkurranse
 - d) gjelder tilleggsytelser som på grunn av uforutsette omstendigheter er strengt nødvendige for å få fullført en kontrakt, forutsatt at oppdragsgiveren inngår kontrakten om tilleggsytelsene med samme leverandør
 - e) oppdragsgiveren inngår etter en mislykket åpen eller begrenset tilbudskonkurranse, forutsatt at oppdragsgiveren ikke foretar vesentlige endringer i anskaffelsesdokumentene
 - f) gjelder varer eller tjenester som kjøpes på børs, råvarebørs eller lignende marked
 - g) gjelder dekningskjøp som er nødvendige fordi en konkurranse må avlyses, eller fordi det har oppstått en tvist som forsinker en kontraktsinngåelse, forutsatt at oppdragsgiveren ikke inngår kontrakten om dekningskjøp for en lengre periode enn det som er nødvendig for å få gjennomført en åpen eller begrenset tilbudskonkurranse.
- (2) Første ledd gjelder ikke for kontrakter om særlige tjenester som overstiger EØS-terskelverdien i § 5-3 annet ledd.

§ 5-3. EØS-terskelverdier

- (1) EØS-terskelverdiene er
 - a) 1,1 millioner kroner ekskl. mva. for statlige myndigheters vare- og tjenestekontrakter og plan- og designkonkurranser
 - b) 1,75 millioner kroner ekskl. mva. for andre oppdragsgiveres vare- og tjenestekontrakter og plan- og designkonkurranser
 - c) 44 millioner kroner ekskl. mva. for bygge- og anleggskontrakter.
- (2) EØS-terskelverdien er 6,3 millioner kroner ekskl. mva. for kontrakter om særlige tjenester og kontrakter om helse- og sosialtjenester.
- (3) For statlige myndigheters varekontrakter på forsvars- og sikkerhetsområdet gjelder terskelverdien i første ledd bokstav a bare for varer som angitt i WTO-avtalen om offentlige anskaffelser tillegg I vedlegg 4 punkt 2, mens terskelverdien i første ledd bokstav b gjelder for øvrige varer på forsvars- og sikkerhetsområdet.

§ 5-4. Beregning av anskaffelsens anslåtte verdi

- (1) Oppdragsgiveren skal beregne kontraktens verdi på grunnlag av et anslag over den samlede betalingen ekskl. mva., inkludert enhver form for opsjon som er fastsatt i anskaffelsesdokumentene. Eventuelle betalinger eller premier til leverandørene skal tas med i beregningen.
- (2) Beregningen skal være forsvarlig på tidspunktet for kunngjøringen av konkurransen. For anskaffelser som ikke krever kunngjøring, skal beregningen være forsvarlig på det tidspunktet oppdragsgiveren innleder anskaffelsesprosessen.
- (3) Dersom oppdragsgiveren består av flere atskilte driftsenheter, skal den samlede anslåtte verdien for alle driftsenhetene legges til grunn for beregningen. Dette gjelder likevel ikke når en driftsenhet selv er ansvarlig for sine anskaffelser eller visse kategorier anskaffelser.
- (4) Oppdragsgiveren skal ikke velge beregningsmåte eller dele opp en kontrakt med det formål å unnta kontrakten fra forskriften.
- (5) Ved rammeavtaler og dynamiske innkjøpsordninger skal oppdragsgiveren legge til grunn den maksimale verdien av alle kontraktene som han forventer å inngå i løpet av avtalens eller ordningens varighet.
- (6) Ved konkurranse om innovasjonspartnerskap skal oppdragsgiveren legge til grunn den maksimale verdien av forsknings- og utviklingsaktivitetene som skal utføres i løpet av partnerskapet. I tillegg skal oppdragsgiveren ta med i beregningen verdien av varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene som han forventer å få utviklet og anskaffet ved det planlagte partnerskapets opphør.
- (7) Ved bygge- og anleggskontrakter skal oppdragsgiveren ta hensyn til verdien av både bygge- og anleggsarbeidene og alle varene og tjenestene som oppdragsgiveren stiller til leverandørens rådighet, og som er nødvendige for å utføre arbeidene.
- (8) Dersom oppdragsgiveren planlegger å anskaffe tjenester, bygge- og anleggsarbeider eller ensartede varer ved separate delkontrakter, skal den samlede verdien av alle delkontraktene legges til grunn. Dersom den samlede verdien av delkontraktene er lik eller overstiger en terskelverdi i § 5-1, jf. § 5-3, skal denne terskelverdien legges til grunn ved avgjørelsen av hvilken del av forskriften som gjelder for hver enkelt delkontrakt. For anskaffelser der den samlede verdien av alle delkontraktene overstiger en terskelverdi i § 5-3, gjelder likevel bare del II for delkontrakter med en anslått verdi under 650 000 kroner for varer og tjenester eller under 8,4 millioner kroner for bygge- og anleggsarbeider, når verdien av delkontraktene som inngås etter del II ikke overstiger 20 prosent av den samlede verdien av alle delkontraktene som anskaffelsen er delt opp i.
- (9) Ved vare- og tjenestekontrakter som oppdragsgiveren inngår regelmessig eller som skal fornyes innenfor et bestemt tidsrom, skal oppdragsgiveren beregne kontraktens verdi på grunnlag av

- a) den samlede faktiske verdien av liknende kontrakter som er tildelt i løpet av de foregående 12 månedene eller det foregående regnskapsåret, om mulig justert for forventede endringer i løpet av de 12 etterfølgende månedene, eller
 - b) den samlede anslåtte verdien av de kontraktene som vil bli tildelt i løpet av 12 måneder fra den første leveransen, eller i løpet av regnskapsåret dersom dette er lengre enn 12 måneder.
- (10) Ved kontrakter om leasing, leie eller avbetalingskjøp av varer gjelder følgende:
- a) for tidsbegrensede kontrakter med en varighet på 12 måneder eller kortere skal verdien beregnes på grunnlag av kontraktens samlede verdi
 - b) for tidsbegrensede kontrakter med varighet over 12 måneder skal verdien beregnes på grunnlag av kontraktens samlede verdi, inkludert anslått restverdi
 - c) for tidsubegrensede kontrakter eller kontrakter der varigheten ikke kan fastsettes nærmere, skal verdien beregnes på grunnlag av den månedlige verdien multiplisert med 48.
- (11) Ved beregningen av verdien av visse tjenestekontrakter skal følgende verdier inkluderes:
- a) forsikringstjenester: premier og andre former for vederlag
 - b) banktjenester og andre finansielle tjenester: gebyrer, provisjoner, renter og andre former for vederlag
 - c) kontrakter vedrørende prosjektering: honorarer, provisjoner og andre former for vederlag.
- (12) Ved tjenestekontrakter uten en fastsatt samlet pris gjelder følgende:
- a) for tidsbegrensede kontrakter med en varighet på 48 måneder eller mindre skal verdien beregnes på grunnlag av den samlede verdien for hele kontraktens varighet
 - b) for tidsubegrensede kontrakter eller kontrakter med en varighet på over 48 måneder skal verdien beregnes på grunnlag av den månedlige verdien multiplisert med 48.
- (13) Ved plan- og designkonkurranser skal oppdragsgiveren beregne verdien på grunnlag av betalinger eller premier til deltakerne i konkurransen. Dersom plan- og designkonkurransen skal lede til inngåelsen av en tjenestekontrakt, skal oppdragsgiveren beregne verdien på grunnlag av kontraktens anslåtte verdi i tillegg til eventuelle betalinger eller premier til deltakerne i konkurransen.

Kapittel 6. Blandede anskaffelser

§ 6-1. *Blandede anskaffelser av ytelser som alle er omfattet av forskriften*

- (1) Kontrakter om minst to typer ytelser (varer, tjenester eller bygge- og anleggsarbeider) skal inngås etter reglene som gjelder for ytelsen som utgjør kontraktens hovedelement.
- (2) I en blandet kontrakt om forskjellige typer tjenester (særlige tjenester, helse- og sosialtjenester og andre tjenester), eller varer og tjenester, utgjør ytelsene som har den høyeste verdien, kontraktens hovedelement.
- (3) Det er den samlede anslåtte kontraktsverdien av den blendede kontrakten som skal legges til grunn ved beregningen av kontraktens verdi for å avgjøre hvilken del av forskriften som gjelder.
- (4) Dersom ytelsene i en blandet kontrakt kan skilles fra hverandre på en objektiv måte, og
 - a) ytelsen som utgjør kontraktens hovedelement ikke overstiger EØS-terskelverdiene, og
 - b) ytelsen som ikke utgjør kontraktens hovedelement overstiger EØS-terskelverdiene,skal oppdragsgiver likevel inngå kontrakten etter den delen av forskriften som gjelder for ytelsen som overstiger EØS-terskelverdiene.
- (5) Dersom ytelsene i en blandet kontrakt kan skilles fra hverandre på en objektiv måte, og
 - a) ytelsen som utgjør kontraktens hovedelement er omfattet av forskriftens del I, og
 - b) ytelsen som ikke utgjør kontraktens hovedelement er omfattet av forskriftens del II, skal oppdragsgiver likevel inngå kontrakten etter del II.

§ 6-2. *Blandede anskaffelser som delvis er omfattet av forskriften og delvis er unntatt anskaffelsesregelverket*

- (1) En oppdragsgiver som skal anskaffe ytelser som kan skilles fra hverandre på en objektiv måte, og som delvis er omfattet av forskriften og delvis er unntatt fra anskaffelsesregelverket, kan velge å inngå
 - a) separate kontrakter etter reglene som gjelder for den enkelte kontrakten, eller
 - b) en blandet kontrakt etter forskriften.
- (2) En oppdragsgiver som skal anskaffe ytelser som ikke kan skilles fra hverandre på en objektiv måte, og som delvis er omfattet av forskriften og delvis er unntatt fra anskaffelsesregelverket, skal inngå en blandet kontrakt etter reglene som gjelder for ytelsen som utgjør kontraktens hovedelement.
- (3) Dersom en blandet kontrakt som nevnt i første eller annet ledd delvis er omfattet av EØS-avtalens artikkel 123 gjelder i stedet § 6-5.

§ 6-3. *Blandede anskaffelser som delvis er omfattet av forskriften og delvis er knyttet til utøvelsen av forsyningsaktiviteter*

- (1) En oppdragsgiver som skal anskaffe ytelser som delvis er omfattet av forskriften og delvis er knyttet til utøvelsen av forsyningsaktiviteter, kan velge å inngå
 - a) separate kontrakter etter reglene som gjelder for den enkelte kontrakten, eller
 - b) en blandet kontrakt etter reglene som gjelder for aktiviteten som anskaffelsen i hovedsak er beregnet for. Dette forutsetter at valget om å inngå en blandet kontrakt ikke tas med sikte på å unnta kontrakten fra virkeområdet til forskriften eller forsyningsforskriften.

(2) Dersom det er objektivt umulig å avgjøre hvilken aktivitet som anskaffelsen i hovedsak er beregnet for, og den ene aktiviteten er omfattet av forskriften og den andre aktiviteten er omfattet av forsyningsforskriften, skal kontrakten inngås etter reglene i forskriften. Forsyningsforskriften gjelder likevel når ytelsen som er omfattet av forsyningsforskriften overstiger EØS-terskelverdiene i forsyningsforskriften § 5–2, mens ytelsen som er omfattet av forskriften, ikke overstiger EØS-terskelverdiene i § 5–3.

(3) Dersom en blandet kontrakt som nevnt i første ledd delvis inneholder forsvars- eller sikkerhetslementer, gjelder i stedet § 6–5.

§ 6–4. Blandede anskaffelser som delvis er omfattet av forskriften og delvis innebærer en konsesjon

(1) En oppdragsgiver som skal anskaffe ytelser som kan skilles fra hverandre på en objektiv måte, og som delvis er omfattet av forskriften og delvis innebærer en konsesjon, kan velge å inngå

- a) separate kontrakter etter reglene som gjelder for den enkelte kontrakten, eller
- b) en blandet kontrakt etter forskriften. Dersom ytelsen som er omfattet av forskriften ikke overstiger EØS-terskelverdiene i § 5–3, gjelder likevel konsesjonskontraktforskriften når ytelsen som er omfattet av konsesjonskontraktforskriften overstiger EØS-terskelverdiene i konsesjonskontraktforskriften § 5–1.

(2) En oppdragsgiver som skal anskaffe ytelser som ikke kan skilles fra hverandre på en objektiv måte, og som delvis er omfattet av forskriften og delvis innebærer en konsesjon, skal inngå en blandet kontrakt etter reglene som gjelder for ytelsen som utgjør kontraktens hovedelement.

(3) Dersom en blandet kontrakt som nevnt i første eller annet ledd delvis inneholder forsvars- eller sikkerhetslementer, gjelder i stedet § 6–5.

§ 6–5. Blandede anskaffelser som delvis er omfattet av forskriften og delvis inneholder forsvars- eller sikkerhetslementer

(1) En oppdragsgiver som skal anskaffe ytelser som delvis er omfattet av forskriften og delvis inneholder forsvars- eller sikkerhetslementer, kan velge å inngå

- a) separate kontrakter etter reglene som gjelder for den enkelte kontrakten, eller
- b) en blandet kontrakt om ytelser som kan skilles fra hverandre på en objektiv måte. Dette forutsetter at valget om ikke å skille ytelsene fra hverandre er objektivt begrunnet og ikke tas med sikte på å unnta kontrakten fra virkeområdet til forskriften eller forskrift om forsvars- og sikkerhetsanskaffelser.

(2) Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke for blandede kontrakter som nevnt i første ledd eller blandede kontrakter om slike ytelser som ikke kan skilles fra hverandre på en objektiv måte, og som delvis er omfattet av EØS-avtalen artikkel 123.

(3) Oppdragsgiveren kan velge om reglene i forskriften eller forskrift om forsvars- og sikkerhetsanskaffelser skal gjelde for blandede kontrakter som nevnt i første ledd og blandede kontrakter om slike ytelser som ikke kan skilles fra hverandre på en objektiv måte, og som delvis er omfattet av forskrift om forsvars- og sikkerhetsanskaffelser. Dette gjelder likevel ikke når annet ledd gjelder.

Kapittel 7. Fellesbestemmelser

§ 7–1. Dokumentasjonsplikt

(1) Oppdragsgiveren skal oppbevare dokumentasjon som er tilstrekkelig til å begrunne viktige beslutninger i anskaffelsesprosessen. Ved anskaffelser over EØS-terskelverdiene som angitt i § 5–3, skal dokumentasjonen oppbevares i minst tre år fra tidspunktet for inngåelse av kontrakten.

(2) Oppdragsgiveren skal oppbevare kontrakten gjennom hele kontraktsperioden.

(3) Vesentlige forhold for gjennomføringen av anskaffelsen skal nedtegnes eller samles i en protokoll.

§ 7–2. Skatteattest

(1) Oppdragsgiveren skal kreve at den valgte leverandøren leverer skatteattest for merverdiavgift og skatteattest for skatt for anskaffelser som overstiger 500 000 kroner ekskl. mva. Dette gjelder bare for norske leverandører.

(2) Skatteattesten skal ikke være eldre enn 6 måneder regnet fra fristen for å levere forespørsel om å delta i konkurransen eller tilbud.

(3) Ved bygge- og anleggskontrakter skal leverandøren tilsvarende kreve skatteattest fra alle underleverandører ved inngåelse av kontrakter i tilknytning til oppdraget, som overstiger en verdi på 500 000 kroner ekskl. mva. Brudd på leverandørens plikt til å kreve skatteattest gir oppdragsgiveren rett til å kreve at leverandøren erstatter vedkommende underleverandør med en underleverandør som kan levere skatteattest. Oppdragsgiveren kan tilsvarende kreve at leverandøren erstatter en underleverandør som ikke har oppfylt sine forpliktelser til å betale skatter og avgifter. Eventuelle økonomiske krav fra underleverandører eller omkostninger for øvrig som følge av heving av avtaler med underleverandører i denne forbindelse, skal bæres av leverandøren.

§ 7–3. Offentlighet

For allmennhetens innsyn i dokumentene knyttet til en offentlig anskaffelse gjelder offentliglova. Oppdragsgivere som ikke er omfattet av offentliglova, skal gi allmennheten innsyn i vare- og tjenestekontrakter med en verdi på minst 8,4 millioner kroner ekskl. mva. og bygge- og anleggskontrakter med en verdi på minst 84,5 millioner kroner ekskl. mva. Reglene i offentliglova om unntak fra innsyn gjelder tilsvarende.

§ 7-4. Taushetsplikt

(1) Ved gjennomføringen av en anskaffelse som er omfattet av forskriften, gjelder reglene om taushetsplikt i forvaltningsloven. For oppdragsgivere som ikke er omfattet av forvaltningsloven, gjelder forvaltningsloven § 13 tilsvarende.

(2) Oppdragsgiveren kan stille krav til leverandørene om å beskytte informasjon av fortrolig karakter som gjøres tilgjengelig for dem i forbindelse med en anskaffelse.

§ 7-5. Habilitet

(1) Ved gjennomføringen av en anskaffelse som er omfattet av forskriften, gjelder reglene om habilitet i forvaltningsloven § 6 til § 10 og kommuneloven § 40 nr. 3. For oppdragsgivere som ikke er omfattet av forvaltningsloven, gjelder forvaltningsloven § 6 til § 10 tilsvarende.

(2) Oppdragsgiveren skal treffe egnede tiltak for å forebygge, identifisere og avhjelpe tilfeller av inhabilitet.

§ 7-6. Fristberegning

Alle frister skal beregnes i samsvar med forskrift om tidsfrister i EØS-avtalen.

§ 7-7. Språkkrav

Oppdragsgiveren kan utforme alle dokumenter på norsk, og kan kreve at leverandøren utformer tilbudene og andre dokumenter på norsk.

§ 7-8. Innkjøpsentraler

(1) Oppdragsgiveren kan anskaffe

a) varer og tjenester fra innkjøpsentraler;

b) varer, tjenester og bygge- og anleggsarbeider gjennom innkjøpsentraler. Dette kan skje ved at oppdragsgiveren bruker kontrakter eller rammeavtaler som er inngått eller dynamiske innkjøpsordninger som er etablert av en innkjøpsentral. Oppdragsgiveren skal i så fall være identifisert i kunngjøringen

(2) Dersom oppdragsgiveren anskaffer ytelser fra eller gjennom en innkjøpsentral, anses han å ha overholdt forskriften. Oppdragsgiveren er likevel ansvarlig for å overholde reglene for de delene av anskaffelsen som han selv gjennomfører, inkludert når han inngår kontrakter under innkjøpsentralens rammeavtale eller dynamiske innkjøpsordning.

(3) Oppdragsgiveren kan inngå kontrakter om samordnede innkjøpsaktiviteter med en innkjøpsentral uten å følge forskriften. Slike kontrakter kan også inkludere tilknyttede innkjøpstjenester.

Del II. Anskaffelser under EØS-terskelverdiene og særlige tjenester**Kapittel 8. Planlegging og kunngjøring****§ 8-1. Forberedende undersøkelser**

(1) Oppdragsgiveren kan gjennomføre markedsundersøkelser for å forberede anskaffelsen og gi informasjon til leverandørene om sine planer og behov.

(2) Oppdragsgiveren kan søke eller motta råd fra uavhengige eksperter, myndigheter, leverandører eller andre markedsaktører. Rådene kan brukes i planleggingen og gjennomføringen av anskaffelsen. Forutsetningen er at rådene ikke har konkurransevridende effekt eller fører til brudd på likebehandlingsprinsippet.

§ 8-2. Dialog med leverandører før konkurransen

(1) Når en leverandør eller en virksomhet tilknyttet leverandøren har gitt råd til oppdragsgiveren forut for konkurransen, skal oppdragsgiveren treffe egnede tiltak for å sikre at leverandøren ikke får en urimelig konkurransefordel dersom han deltar i konkurransen. Det samme gjelder dersom leverandøren har vært involvert i planleggingen av konkurransen på annen måte.

(2) Egnede tiltak vil blant annet være

a) å sørge for at de andre leverandørene som deltar i konkurransen, mottar de samme relevante opplysningene som er utvekslet i dialogen med leverandøren ved planleggingen av konkurransen

b) å fastsette en tilstrekkelig frist for mottak av tilbud for å utjevne eventuelle fordeler.

§ 8-3. Tillatte anskaffelsesprosedyrer

Oppdragsgiveren kan bruke åpen tilbudskonkurranse eller begrenset tilbudskonkurranse.

§ 8-4. Konkurransesgrunnlag

(1) Oppdragsgiveren skal utarbeide et konkurransegrunnlag, med mindre kunngjøringen inneholder opplysningene som er angitt i annet ledd.

(2) Konkurransesgrunnlaget skal inneholde følgende opplysninger, med mindre de allerede er tilstrekkelig beskrevet i kunngjøringen:

a) hva som skal anskaffes

b) hvilke kontraktsvilkår som gjelder for oppdraget

c) hvorvidt oppdragsgiveren vil inngå en rammeavtale

d) hvordan oppdragsgiveren skal gjennomføre konkurransen

e) hvilke krav som gjelder for innholdet i og utformingen av en forespørsel om å delta i konkurransen eller et tilbud

- f) andre opplysninger som er av betydning for utarbeidelsen av en forespørsel om å delta i konkurransen eller et tilbud.
- (3) Oppdragsgiveren har risikoen for uklarheter i konkurransegrunnlaget.
- (4) Frem til signering av kontrakten kan oppdragsgiveren foreta endringer i konkurransegrunnlaget som ikke er vesentlige.

§ 8-5. Kravspesifikasjoner

- (1) Kravspesifikasjonene skal angi kravene som stilles til egenskapene til varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene som oppdragsgiveren skal anskaffe.
- (2) Kravene skal ha tilknytning til leveransen og stå i forhold til anskaffelsens formål og verdi. De kan vise til alle sider av og trinn i livssyklusen til varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene som kontrakten gjelder.
- (3) Kravene kan ikke vise til bestemte fabrikater, prosesser, varemerker, patenter eller typer, eller en bestemt opprinnelse eller produksjon som fører til at visse leverandører eller produkter favoriseres eller utelukkes. En slik henvisning er likevel tillatt dersom
- a) det er nødvendig ut fra anskaffelsens formål, eller
 - b) det ikke er mulig for oppdragsgiveren å beskrive anskaffelsen tilstrekkelig presist og forståelig på en annen måte. Henvisningen skal følges av uttrykket «eller tilsvarende».

§ 8-6. Merkeordninger

Oppdragsgiveren kan kreve en bestemt merkeordning som dokumentasjon for at varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene har miljømessige, sosiale eller andre egenskaper som angitt i kravspesifikasjonene, tildelingskriteriene eller kontraktsvilkårene. Vilkårene angitt i § 15-3 må være oppfylt.

§ 8-7. Kvalifikasjonskrav og dokumentasjon

- (1) Oppdragsgiveren kan stille krav til leverandørenes kvalifikasjoner, inkludert krav til økonomisk og finansiell kapasitet og tekniske og faglige kvalifikasjoner.
- (2) Kravene skal ha tilknytning til og stå i forhold til leveransen og være relevante for å sikre at leverandøren har kvalifikasjonene til å utføre kontrakten.
- (3) Oppdragsgiveren skal angi kvalifikasjonskravene sammen med de tilhørende dokumentasjonskravene i anskaffelsesdokumentene.
- (4) Oppdragsgiveren kan kreve fremlagt attester utstedt av uavhengige organer som dokumentasjon for at leverandøren oppfylder visse kvalitetssikringsstandarder, miljøledelsessystemer eller -standarder på de vilkår som fremgår av § 16-7.

§ 8-8. Kontrakter som reserveres for virksomheter med funksjonshemmede eller vanskeligstilte personer

Oppdragsgiveren kan begrense konkurransen til virksomheter eller programmer som har som hovedformål å integrere funksjonshemmede eller vanskeligstilte personer i arbeidslivet. Dette gjelder bare når minst 30 prosent av de ansatte i virksomheten eller programmet har en funksjonshemming eller er vanskeligstilte. Dersom oppdragsgiveren bruker denne muligheten, skal han angi dette i kunngjøringen.

§ 8-9. Utvelgelse av leverandører

- (1) Ved en begrenset tilbudskonkurranse kan oppdragsgiveren fastsette en nedre, eventuelt også en øvre, grense for det antallet leverandører som skal velges ut til å gi tilbud.
- (2) Oppdragsgiveren skal angi den nedre og øvre grensen i anskaffelsesdokumentene, sammen med objektive og ikke-diskriminerende kriterier eller regler for utvelgelsen av eventuelt overtallige kvalifiserte leverandører.
- (3) Oppdragsgiveren skal velge ut et antall deltakere som er tilstrekkelig til å sikre reell konkurranse, men likevel ikke færre enn tre. Oppdragsgiveren kan velge ut færre leverandører enn han har oppgitt i anskaffelsesdokumentene dersom det ikke foreligger et tilstrekkelig antall leverandører.
- (4) Oppdragsgiveren skal snarest mulig gi leverandørene som ikke blir valgt ut, en skriftlig meddelelse om utvelgelsen. Meddelelsen skal inneholde en kort begrunnelse.

§ 8-10. Egenerklæring

- (1) Oppdragsgiveren kan kreve at leverandørene leverer en egenerklæring sammen med forespørselen om å delta i konkurransen eller tilbudet, som et foreløpig dokumentasjonsbevis for
- a) at leverandøren oppfylder kvalifikasjonskravene
 - b) at det ikke foreligger grunner for avvisning
 - c) at leverandøren oppfylder eventuelle utvelgelseskriterier.
- (2) Før tildeling av kontrakten skal oppdragsgiveren kreve at den valgte leverandøren straks leverer oppdaterte dokumentasjonsbevis. Dette gjelder ikke ved tildeling av kontrakter under en rammeavtale uten gjenåpning av konkurransen.
- (3) Denne bestemmelsen er ikke til hinder for at en egenerklæring brukes som et endelig dokumentasjonsbevis, dersom dette er angitt etter § 8-7 tredje ledd.

§ 8–11. Tildelingskriterier

- (1) Oppdragsgiveren skal velge tilbud på grunnlag av objektive tildelingskriterier som skal angis i prioritert rekkefølge i anskaffelsesdokumentene.
- (2) Tildelingskriteriene skal ha tilknytning til leveransen. Slike kriterier kan for eksempel være pris, kvalitet, livssyklus kostnader, miljø, sosiale hensyn og innovasjon. Tildelingskriteriene skal ikke være så skjønnspregede at de gir oppdragsgiveren en ubegrenset valgfrihet.
- (3) Oppdragsgiveren kan bruke det samme vurderingstemaet både som kvalifikasjonskrav og tildelingskriterium, forutsatt at vurderingstemaet har tilknytning til leveransen.
- (4) Oppdragsgiveren skal angi krav til dokumentasjon for hvert tildelingskriterium.

§ 8–12. Kontraktsvilkår

- (1) Oppdragsgiveren kan fastsette kontraktsvilkår, for eksempel om økonomi, innovasjon, miljø, sysselsetting og sosiale hensyn. Kontraktsvilkårene skal ha tilknytning til leveransen og fremgå av anskaffelsesdokumentene. Der det finnes fremforhandlede og balanserte kontraktsstandarder, skal oppdragsgiveren som hovedregel bruke disse.
- (2) Oppdragsgiveren kan fastsette endringsklausuler, for eksempel prisindeksklausuler eller opsjoner. Endringsklausulene skal angis i anskaffelsesdokumentene, og det skal fremgå klart hvilke endringer oppdragsgiveren kan foreta, i hvilket omfang og på hvilke vilkår. Endringsklausulene kan ikke åpne for at anskaffelsens overordnede karakter blir endret.

§ 8–13. Begrensning av antallet ledd i leverandørkjeden

- (1) Oppdragsgiveren skal stille krav om at leverandørene kan ha maksimalt to ledd i leverandørkjeden under seg når leverandøren skal utføre bygge- og anleggsarbeider i kontrakter som har en anslått verdi som er lik eller overstiger 1,1 millioner kroner ekskl. mva. for statlige oppdragsgivere og 1,75 millioner kroner ekskl. mva. for andre oppdragsgivere.
- (2) Oppdragsgiveren kan godta flere ledd i leverandørkjeden dersom det er nødvendig for å sikre tilstrekkelig konkurranse. Det maksimale antallet ledd oppdragsgiveren kan godta, skal angis i anskaffelsesdokumentene. Etter at kontrakten er inngått, kan oppdragsgiveren godta flere ledd dersom det på grunn av uforutsette omstendigheter er nødvendig for å få gjennomført kontrakten.

§ 8–14. Frister for mottak av forespørsler om å delta i konkurransen og tilbud

Ved fastsettelsen av frister for mottak av forespørsler om å delta i konkurransen og tilbud, skal oppdragsgiveren ta hensyn til kontraktens kompleksitet og tiden det tar for leverandørene å utarbeide forespørsler og tilbud.

§ 8–15. Vedståelsesfrist

- (1) Oppdragsgiveren kan fastsette en vedståelsesfrist som angir hvor lenge tilbudene skal være bindende. Fristen skal ikke settes lenger enn det som er nødvendig.
- (2) Dersom oppdragsgiveren ikke har fastsatt en vedståelsesfrist, gjelder en frist på 30 dager regnet fra utløpet av tilbudsfristen.
- (3) Før utløpet av vedståelsesfristen kan oppdragsgiveren spørre leverandørene som har gitt tilbud, og som ikke er avvist og ikke har fått tilbudet sitt forkastet, om å forlenge fristen. Oppdragsgiveren kan også innen rimelig tid etter utløpet av fristen spørre disse leverandørene om å fastholde tilbudet. Vedståelsesfristen kan bare forlenges, og tilbudet bare fastholdes etter utløpet av fristen, når dette ikke fører til en vesentlig endring av grunnlaget for konkurransen eller leverandørens opprinnelige tilbud.

§ 8–16. Frist for begjæring om midlertidig forføyning

- (1) I en begrenset tilbudskonkurranse kan oppdragsgiveren fastsette en frist for når en begjæring om midlertidig forføyning mot oppdragsgiverens beslutning om å avvise en forespørsel om å delta i konkurransen, jf. § 9–4 og § 9–5, eller ikke å velge ut en leverandør, jf. § 8–9, må settes frem for tingretten.
- (2) Fristen skal være minst 15 dager regnet fra dagen etter at oppdragsgiveren sender en meddelelse etter § 9–7 tredje ledd eller § 8–9 fjerde ledd.
- (3) Oppdragsgiveren skal angi fristen i anskaffelsesdokumentene, og i meddelelsen til leverandøren om at forespørselen er avvist eller forkastet.

§ 8–17. Kunngjøring av konkurranse

- (1) Konkurransen skal kunngjøres i Doffin, i et skjema som er fastsatt av departementet, på en av følgende måter:
 - a) ved en alminnelig kunngjøring
 - b) ved en forhåndskunngjøring.
- (2) Kunngjøringen skal minst inneholde en beskrivelse av hva som skal anskaffes, og en frist for mottak av forespørsler om å delta i konkurransen, å melde sin interesse eller mottak av tilbud.
- (3) Forhåndskunngjøringen skal angi at kontraktene vil bli inngått uten en annen kunngjøring av konkurransen, og at interesserte leverandører inviteres til å melde sin interesse.
- (4) Ved inngåelse av kontrakter om særlige tjenester som overstiger EØS-terskelverdien i § 5–3 annet ledd, gjelder i tillegg § 21–1.
- (5) Kunngjøringsplikten gjelder ikke når oppdragsgiveren inngår:

- a) tjenestekontrakt med vinneren eller en av vinnerne av en plan- og designkonkurranse, forutsatt at alle vinnerne av plan- og designkonkurransen blir invitert til å gi tilbud
- b) kontrakter om særlige tjenester som overstiger EØS-terskelverdiene, når vilkårene i § 13–3 eller § 13–4 er oppfylt.

§ 8–18. *Intensjonskunngjøring*

Dersom oppdragsgiveren mener at han har hjemmel til å inngå en kontrakt uten å kunngjøre konkurransen i samsvar med § 8–17, kan han etter at valget av leverandør er besluttet, kunngjøre at kontrakten vil bli inngått ved å publisere en intensjonskunngjøring i Doffin. For kontrakter om særlige tjenester som overstiger EØS-terskelverdiene, gjelder reglene § 21–1 tilsvarende.

§ 8–19. *Kunngjøring av kontraktsinngåelse for særlige tjenester*

Når oppdragsgiveren har inngått en kontrakt om særlige tjenester som overstiger EØS-terskelverdien i § 5–3 annet ledd, skal han kunngjøre kontraktsinngåelsen i samsvar med reglene § 21–1 og § 21–6.

§ 8–20. *Kommunikasjon*

All kommunikasjon og informasjonsutveksling mellom oppdragsgiveren og leverandørene skal skje i henhold til kapittel 22.

Kapittel 9. Gjennomføring av konkurransen

§ 9–1. *Tilbudet*

- (1) Tilbudet skal være skriftlig og bindende.
- (2) Leverandøren har risikoen for uklarheter i tilbudet.

§ 9–2. *Gjennomføring av åpen og begrenset tilbudskonkurranse*

- (1) I en åpen tilbudskonkurranse kan alle interesserte leverandører gi tilbud.
- (2) I en begrenset tilbudskonkurranse kan alle interesserte leverandører levere en forespørsel om å delta i konkurransen. Bare de leverandørene som blir invitert av oppdragsgiveren, kan gi tilbud.
- (3) Oppdragsgiveren skal etter tilbudsfristens utløp beslutte om han skal ha dialog med leverandørene.

§ 9–3. *Dialog i tilbudskonkurranser*

- (1) Dialogen kan gjelde alle sider ved tilbudene og kan blant annet omfatte avklaringer og forhandlinger.
- (2) Oppdragsgiveren kan ha dialog med en eller flere leverandører. En eventuell utvelgelse skal skje i samsvar med likebehandlingsprinsippet.
- (3) Oppdragsgiveren skal i anskaffelsesdokumentene opplyse om han planlegger å ha dialog med leverandørene. Dersom oppdragsgiveren planlegger dialog, skal han angi hva dialogen vil gjelde og så vidt mulig beskrive hvordan dialogen vil bli gjennomført.
- (4) Oppdragsgiveren skal behandle leverandørene likt i dialogen. Oppdragsgiveren kan ikke på en diskriminerende måte gi opplysninger som kan gi noen av leverandørene en fordel fremfor andre.
- (5) Under dialogen skal oppdragsgiveren ikke uten samtykke gi de øvrige leverandørene tilgang til løsninger eller andre fortrolige opplysninger som en leverandør har gitt. Et samtykke skal gjelde de bestemte opplysningene som oppdragsgiveren planlegger å gi tilgang til.

§ 9–4. *Avvisning på grunn av formalfeil*

- (1) Oppdragsgiveren skal avvise en leverandør eller et tilbud
 - a) når tilbudet ikke er mottatt innen tilbudsfristen
 - b) når forespørselen om å delta i konkurransen eller tilbudet er levert i strid med kravene til kommunikasjonsmiddel.
- (2) Oppdragsgiveren kan avvise en leverandør eller et tilbud
 - a) når forespørselen om å delta i konkurransen ikke er mottatt innen fristen
 - b) når forespørselen om å delta i konkurransen eller tilbudet ikke oppfyller kravene til utforming som oppdragsgiveren har fastsatt.

§ 9–5. *Avvisning på grunn av forhold ved leverandøren*

- (1) Oppdragsgiveren skal avvise en leverandør
 - a) som ikke oppfyller kvalifikasjonskravene;
 - b) når det foreligger inhabilitet som oppdragsgiveren ikke kan avhjelpe med mindre inngripende tiltak, jf. § 7–5;
 - c) som har deltatt i forberedelsen av konkurransen og med dette oppnådd en urimelig konkurransefordel som ikke kan avhjelpes med mindre inngripende tiltak, jf. § 8–2. Før leverandøren avvises, skal oppdragsgiveren gi ham mulighet til å sannsynliggjøre at deltakelsen i forberedelsene ikke medfører en konkurransevridning.
- (2) Oppdragsgiveren skal også avvise en leverandør når han er kjent med at leverandøren er rettskraftig dømt eller har vedtatt et forelegg for følgende straffbare forhold:
 - a) deltakelse i en kriminell organisasjon
 - b) korrupsjon
 - c) bedrageri
 - d) terrorhandlinger eller straffbare handlinger med forbindelse til terroraktivitet

- e) hvitvasking av penger eller finansiering av terrorisme
- f) barnearbeid og andre former for menneskehandel.
- (3) Oppdragsgiveren kan avvise en leverandør
 - a) når oppdragsgiveren er kjent med at leverandøren ikke har oppfylt sine forpliktelser til å betale skatter, avgifter og trygdeavgifter i den stat han er etablert, eller i Norge, med mindre avvisningen vil være klart uforholdsmessig
 - b) som mangler den nødvendige integritet som kontraktspart, eller ikke kan forventes å gjennomføre kontrakten med tilfredsstillende kvalitet, på en hensiktsmessig og forsvarlig måte eller til rett tid.
- (4) Oppdragsgiveren kan unnlate å avvise en leverandør etter første ledd bokstav b eller c eller annet ledd når allmenne hensyn gjør det nødvendig å inngå kontrakten med leverandøren.
- (5) Avvisning etter denne bestemmelsen kan skje for handlinger eller unnlatelser som er foretatt både før og under konkurransen.
- (6) Reglene om identifikasjon i § 24–3, utskiftning av underleverandører i § 24–4, tiltak for å unngå avvisning i § 24–5, avvisningsperiode i § 24–6 og dokumentasjon for fravær av avvisningsgrunner i § 24–7 gjelder tilsvarende.

§ 9–6. Avvisning på grunn av forhold ved tilbudet

- (1) Oppdragsgiveren skal avvise et tilbud som
 - a) ikke kan anses bindende
 - b) inneholder vesentlige avvik fra konkurransedokumentene.
- (2) Oppdragsgiveren kan avvise et tilbud av grunner som nevnt i § 24–8 annet ledd.

§ 9–7. Fremgangsmåten ved avvisning

- (1) Oppdragsgiveren skal ta stilling til spørsmålet om avvisning snarest mulig. Avvisning kan skje på ethvert tidspunkt i konkurransen når det viser seg at vilkårene for dette er oppfylt.
- (2) Oppdragsgiveren kan utsette avgjørelsen om avvisning til han har gjennomført en eventuell dialog med leverandøren.
- (3) Oppdragsgiveren skal snarest mulig gi leverandøren en skriftlig meddelelse om avvisningen. Meddelelsen skal inneholde en kort begrunnelse.

Kapittel 10. Avslutning av konkurransen

§ 10–1. Meddelelse om valg av leverandør og begrunnelse

- (1) Oppdragsgiveren skal skriftlig og samtidig gi berørte leverandører en meddelelse om valget av leverandør før kontrakten inngås. Oppdragsgiveren skal gi en begrunnelse for valget og angi karenperioden i meddelelsen.
- (2) Begrunnelsen skal inneholde navnet på den valgte leverandøren og en redegjørelse for det valgte tilbudets egenskaper og relative fordeler i samsvar med tildelingskriteriene.
- (3) Dersom oppdragsgiveren finner at beslutningen om valget av leverandør er i strid med forskriften, kan beslutningen omgjøres frem til kontrakten er inngått.
- (4) Kontrakten anses inngått når begge parter har signert kontrakten.

§ 10–2. Karensperiode før inngåelse av kontrakt

- (1) Oppdragsgiveren kan tidligst inngå en kontrakt etter utløpet av en rimelig karenperiode som er fastsatt av oppdragsgiveren.
- (2) Ved inngåelsen av en kontrakt om særlige tjenester over EØS-terskelverdien i § 5–3 annet ledd, gjelder reglene om karenperiode i § 25–2.
- (3) Kravet om karenperiode gjelder ikke
 - a) når oppdragsgiveren ikke har plikt til å kunngjøre konkurransen
 - b) når den valgte leverandøren er den eneste berørte leverandøren
 - c) når oppdragsgiveren tildeler kontrakter under en rammeavtale.

§ 10–3. Suspensjon av oppdragsgivers adgang til å inngå kontrakt om særlige tjenester

- (1) Ved begjæring om midlertidig forføyning etter oppdragsgiverens valg av leverandør, suspenderes oppdragsgiverens adgang til å inngå en kontrakt om særlige tjenester over EØS-terskelverdien i § 5–3 annet ledd.
- (2) Ved suspensjon som nevnt i første ledd, gjelder § 25–3 tilsvarende.

§ 10–4. Avlysning av konkurransen

- (1) Oppdragsgiveren kan avlyse konkurransen med øyeblikkelig virkning dersom det foreligger saklig grunn.
- (2) Oppdragsgiveren skal snarest mulig gi leverandørene en skriftlig meddelelse om avlysningen. Meddelelsen skal inneholde en kort begrunnelse og eventuelle opplysninger om at han vil gjennomføre en ny konkurranse om den samme anskaffelsen.

§ 10–5. Anskaffelsesprotokoll

- (1) Oppdragsgiveren skal føre protokoll for gjennomføringen av anskaffelsen.
- (2) Protokollen skal inneholde følgende opplysninger i den utstrekning de er relevante:
 - a) oppdragsgiverens navn og adresse
 - b) en beskrivelse av hva som skal anskaffes, og den anslåtte verdien av anskaffelsen
 - c) begrunnelsen for å bruke unntak fra kravet om bruk av elektronisk kommunikasjon ved mottak av tilbud

- d) navnet på leverandørene som har levert forespørsel om å delta i konkurransen
 - e) navnet på leverandørene som er valgt ut i en konkurranse hvor det settes en grense for antallet deltakere, og begrunnelsen for utvelgelsen
 - f) navnet på leverandørene som har levert tilbud
 - g) navnet på leverandørene som er avvist, og begrunnelsen for å avvise deres forespørsel om å delta i konkurransen eller deres tilbud
 - h) begrunnelsen for å fravike opplysningene i anskaffelsesdokumentene om planlagt dialog
 - i) navnet på leverandørene som oppdragsgiveren velger å ha dialog med, og en kort begrunnelse for utvelgelsen
 - j) opplysninger om tilfeller av inhabilitet eller konkurransevriddning som følge av dialog med leverandørene, og eventuelle avhjelpende tiltak som er gjennomført
 - k) navnet på den valgte leverandøren, begrunnelsen for valget og kontraktens verdi
 - l) hvilke deler av kontrakten den valgte leverandøren planlegger at underleverandører skal utføre, og underleverandørens navn, forutsatt at opplysningene er kjent
 - m) begrunnelsen for at oppdragsgiveren avlyser konkurransen
 - n) andre vesentlige forhold.
- (3) Når oppdragsgiveren tildeler kontrakter under en rammeavtale, gjelder plikten til å føre protokoll bare når oppdragsgiveren gjenåpner konkurransen.

Kapittel 11. Gjennomføring av kontrakten

§ 11-1. Rammeavtaler

- (1) Oppdragsgiveren skal følge forskriften når han inngår rammeavtaler.
- (2) Oppdragsgiveren skal tildele kontrakter under en rammeavtale på grunnlag av objektive regler som sikrer likebehandling av leverandørene. Reglene skal angis i anskaffelsesdokumentene. Ved tildeling av kontrakt under rammeavtalen kan oppdragsgiveren om nødvendig presisere reglene for å tilpasse dem til den bestemte kontrakten.
- (3) Dersom reglene for tildeling av kontrakter under en rammeavtale innebærer at oppdragsgiveren skal gjenåpne konkurransen, skal oppdragsgiveren
 - a) fastsette en tilstrekkelig frist for mottak av tilbud, og
 - b) tildele kontrakten til leverandøren som har gitt det beste tilbudet på grunnlag av tildelingskriteriene angitt i anskaffelsesdokumentene for rammeavtalen.
- (4) Oppdragsgiveren kan ikke inngå rammeavtaler for mer enn fire år, med mindre det foreligger særlige forhold, for eksempel knyttet til avtalens formål, investeringskostnader eller brukerens behov.

§ 11-2. Endringer i kontrakten

- (1) Oppdragsgiveren kan foreta endringer som ikke er vesentlige i en kontrakt uten å gjennomføre en ny konkurranse etter forskriften.
- (2) En endring er vesentlig dersom den fører til at innholdet i kontrakten blir vesentlig forskjellig fra den opprinnelige kontrakten.

Del III. Anskaffelser over EØS-terskelverdiene

Kapittel 12. Dialog med markedet før konkurranse

§ 12-1. Forberedende undersøkelser

- (1) Oppdragsgiveren kan gjennomføre markedsundersøkelser for å forberede anskaffelsen og gi informasjon til leverandørene om sine planer og behov.
- (2) Oppdragsgiveren kan søke eller motta råd fra uavhengige eksperter, myndigheter, leverandører eller andre markedsaktører. Rådene kan brukes i planleggingen og gjennomføringen av anskaffelsen. Forutsetningen er at rådene ikke har konkurransevridende effekt eller fører til brudd på likebehandlingsprinsippet.

§ 12-2. Dialog med leverandører for konkurransen

- (1) Når en leverandør eller en virksomhet tilknyttet leverandøren har gitt råd til oppdragsgiveren forut for konkurransen, skal oppdragsgiveren treffe egnede tiltak for å sikre at leverandøren ikke får en urimelig konkurransefordel dersom han deltar i konkurransen. Det samme gjelder dersom leverandøren har vært involvert i planleggingen av konkurransen på annen måte.
- (2) Egnede tiltak vil blant annet være
 - a) å sørge for at de andre leverandørene som deltar i konkurransen, mottar de samme relevante opplysningene som er utvekslet i dialogen med leverandøren i planleggingen av konkurransen
 - b) å fastsette en tilstrekkelig frist for mottak av tilbud for å utjevne eventuelle fordeler.

Kapittel 13. Valg av anskaffelsesprosedyre

§ 13-1. Tillatte anskaffelsesprosedyrer

- (1) Oppdragsgiveren kan alltid bruke åpen anbudskonkurranse eller begrenset anbudskonkurranse.
- (2) Oppdragsgiveren kan bruke konkurranse med forhandling etter forutgående kunngjøring og konkurransepreget dialog bare når vilkårene i § 13-2 er oppfylt.
- (3) Oppdragsgiveren kan bruke konkurranse om innovasjonspartnerskap for å utvikle og anskaffe innovative varer, tjenester eller bygge- og anleggsarbeider.
- (4) Oppdragsgiveren kan bare bruke konkurranse med forhandling uten forutgående kunngjøring når vilkårene i § 13-3 er oppfylt.
- (5) Oppdragsgiveren kan bare gjennomføre en anskaffelse uten konkurranse når vilkårene i § 13-4 er oppfylt.

§ 13-2. Vilkår for bruk av konkurranse med forhandling etter forutgående kunngjøring og konkurransepreget dialog

Oppdragsgiveren kan bruke konkurranse med forhandling etter forutgående kunngjøring og konkurransepreget dialog dersom

- a) oppdragsgiverens behov ikke kan oppfylles uten at det foretas tilpasninger i allerede tilgjengelige løsninger;
- b) anskaffelsen inkluderer design eller innovative løsninger;
- c) anskaffelsens karakter, kompleksitet, rettslige eller finansielle sammensetning eller tilknyttede risiko gjør det nødvendig å forhandle;
- d) oppdragsgiveren ikke kan utforme kravspesifikasjonene tilstrekkelig presist ved henvisning til en standard, europeisk teknisk bedømmelse, felles teknisk spesifikasjon eller teknisk referanse;
- e) oppdragsgiveren i en forutgående åpen anbudskonkurranse eller begrenset anbudskonkurranse bare mottok uakseptable tilbud. Et uakseptabelt tilbud er et tilbud som oppdragsgiveren ikke kan akseptere fordi det inneholder avvik fra anskaffelsesdokumentene eller uklarheter som ikke må anses ubetydelige, ikke er levert innen tilbudsfristen, er levert av en leverandør som ikke oppfyller kvalifikasjonskravene, er unormalt lavt, ikke oppfyller bestemmelser om miljø, arbeidsforhold og sosiale forhold som følger av nasjonale regler, EØS-regler, tariffavtaler eller internasjonale avtaler som angitt i vedlegg 5, overstiger oppdragsgiverens budsjett som er dokumentert fastsatt før iverksettelse av konkurransen, det foreligger bevis for ulovlig tilbudssamarbeid eller korrupsjon, eller det foreligger lignende forhold.

§ 13-3. Vilkår for bruk av konkurranse med forhandling uten forutgående kunngjøring

Oppdragsgiveren kan bruke konkurranse med forhandling uten forutgående kunngjøring dersom

- a) oppdragsgiveren i en forutgående åpen anbudskonkurranse eller begrenset anbudskonkurranse bare mottok uakseptable tilbud, jf. § 13-2 bokstav e. Oppdragsgiveren skal invitere alle leverandørene som ga tilbud i den forutgående anbudskonkurransen, og bare dem, til forhandlinger. Oppdragsgiveren kan likevel ikke invitere leverandørene som ble avvist etter § 24-1 eller § 24-2. Oppdragsgiveren kan ikke foreta vesentlige endringer i kravspesifikasjonene eller kontraktsvilkårene;
- b) oppdragsgiveren i en forutgående åpen eller begrenset anbudskonkurranse ikke mottok forespørsler om å delta i konkurransen eller tilbud. Det samme gjelder dersom oppdragsgiveren bare mottok forespørsler eller tilbud som skulle eller kunne avvises etter § 24-2, eller bare mottok tilbud som åpenbart ikke oppfylte oppdragsgiverens behov eller krav som følge av vesentlige avvik fra anskaffelsesdokumentene. Oppdragsgiveren kan ikke foreta vesentlige endringer i kravspesifikasjonene eller kontraktsvilkårene;
- c) en varekontrakt gjelder varer som produseres utelukkende for forsknings-, forsøks-, undersøkelses- eller utviklingsformål. Dette gjelder likevel ikke dersom varene produseres i større mengder for å påvise deres kommersielle muligheter eller for å dekke forsknings- og utviklingskostnadene;
- d) oppdragsgiveren skal inngå en tjenestekontrakt med en av vinnerne av en plan- og designkonkurranse. Oppdragsgiveren skal invitere alle vinnerne til forhandlinger;
- e) det er umulig å overholde fristene for en åpen anbudskonkurranse, begrenset anbudskonkurranse eller konkurranse med forhandling etter forutgående kunngjøring som følge av forhold som ikke skyldes oppdragsgiveren, og som oppdragsgiveren ikke kunne forutse. Kontraktens omfang skal ikke være større enn strengt nødvendig;
- f) kontrakten gjelder dekningskjøp som er nødvendige fordi en kontrakt er kjent uten virkning etter anskaffelsesloven § 13. Dette gjelder bare når det er umulig å overholde fristene for en åpen anbudskonkurranse, begrenset anbudskonkurranse eller konkurranse med forhandling etter forutgående kunngjøring og oppdragsgiveren ikke inngår kontrakten for en periode som er lengre enn nødvendig for å få gjennomført en slik konkurranse.

§ 13-4. Vilkår for anskaffelser uten konkurranse

Oppdragsgiveren kan gjennomføre en anskaffelse uten konkurranse dersom

- a) det er umulig å gjennomføre en konkurranse med forhandling uten forutgående kunngjøring etter § 13-3;
- b) anskaffelsen gjelder ytelser som bare en bestemt leverandør kan levere fordi
 1. formålet er å skape eller anskaffe et unikt kunstnerisk verk eller en unik kunstnerisk fremføring,
 2. konkurranse er umulig av tekniske årsaker eller
 3. leverandøren har en enerett, inkludert immaterielle rettigheter.

- Nr. 2 og 3 gjelder bare når det ikke foreligger rimelige alternativer og den manglende konkurransen ikke skyldes at oppdragsgiveren har tilpasset anskaffelsesdokumentene til en bestemt leverandør;
- c) oppdragsgiveren skal inngå en varekontrakt om tilleggsleveranser med den opprinnelige leverandøren. Tilleggsleveransene skal være beregnet på enten delvis å erstatte leveranser eller installasjoner eller å utvide eksisterende leveranser eller installasjoner. Dette gjelder bare når et skifte av leverandør ville tvinge oppdragsgiveren til å anskaffe varer med tekniske egenskaper som er uforenlige med de opprinnelige leveransene eller installasjonene, eller som ville gjøre drift og vedlikehold uforholdsmessig teknisk vanskelig. Varigheten av den opprinnelige kontrakten og kontrakten om tilleggsleveransene skal normalt ikke overstige tre år;
 - d) oppdragsgiveren skal inngå en kontrakt om nye tjenester eller bygge- og anleggsarbeider som er en gjentakelse av lignende tjenester eller bygge- og anleggsarbeider som er utført i forbindelse med en tidligere kontrakt mellom oppdragsgiveren og den samme leverandøren. Dette gjelder bare når den tidligere kontrakten er inngått etter en konkurranse som er kunngjort etter § 21–2 og de nye tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene er i samsvar med det prosjektet som denne kontrakten gjaldt. Oppdragsgiveren skal i anskaffelsesdokumentene for den opprinnelige konkurransen angi omfanget av slike nye tjenester eller bygge- og anleggsarbeider, vilkårene for å inngå en ny kontrakt om disse ytelsene, og at oppdragsgiveren forbeholder seg retten til å inngå kontrakten uten konkurranse. Oppdragsgiveren skal inkludere den anslåtte verdien av de nye tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene i beregningen av verdien av den opprinnelige kontrakten. Oppdragsgiveren kan inngå en slik kontrakt inntil tre år etter at den opprinnelige kontrakten ble inngått;
 - e) anskaffelsen gjelder varer som noteres og kjøpes på en varebørs;
 - f) anskaffelsen gjelder varer eller tjenester som oppdragsgiveren kan anskaffe på særlig fordelaktige vilkår hos en leverandør som har stanset forretningsførselen, eller hos en forvalter av et konkursbo, en gjeldsforhandling eller en tilsvarende prosess med hjemmel i lov eller forskrift;
 - g) oppdragsgiveren skal inngå en tjenestekontrakt med vinneren av en plan- og designkonkurranse.

Kapittel 14. Konkurransesgrunnlag

§ 14–1. Konkurransesgrunnlag

- (1) Oppdragsgiveren skal utarbeide et konkurransegrunnlag, med mindre kunngjøringen inneholder opplysningene som er angitt i tredje og fjerde ledd.
- (2) Konkurransesgrunnlaget skal gjøres tilgjengelig fra den dagen oppdragsgiveren kunngjør konkurransen i TED-databasen eller sender en invitasjon til å bekrefte interessen, jf. § 14–3.
- (3) Konkurransesgrunnlaget skal inneholde følgende opplysninger, med mindre de allerede er tilstrekkelig beskrevet i kunngjøringen:
 - a) hva som skal anskaffes, inkludert eventuelle kravspesifikasjoner og merkekrav, jf. kapittel 15, og absolutte krav som alle leverandørene må oppfylle
 - b) hvilke kontraktsvilkår som gjelder for oppdraget, jf. § 19–1
 - c) hvorvidt oppdragsgiveren vil inngå en rammeavtale, et innovasjonspartnerskap eller etablere en dynamisk innkjøpsordning, jf. kapittel 26
 - d) hvordan oppdragsgiveren skal gjennomføre konkurransen, inkludert
 - 1. hvilken anskaffelsesprosedyre som er valgt, jf. kapittel 13
 - 2. hvilke frister som gjelder, jf. kapittel 20
 - 3. hvilke kvalifikasjonskrav og utvelgelseskriterier leverandørene må oppfylle, jf. kapittel 16
 - 4. hvilke tildelingskriterier som gjelder, jf. kapittel 18
 - 5. krav til kommunikasjon, jf. kapittel 22
 - 6. hvorvidt elektroniske kataloger eller elektroniske auksjoner vil bli brukt, jf. kapittel 27
 - e) hvilke krav som gjelder for innholdet i og utformingen av en forespørsel om å delta i konkurransen eller et tilbud
 - f) andre opplysninger som er av betydning for utarbeidelsen av en forespørsel om å delta i konkurransen eller et tilbud.
- (4) Ved konkurranse om innovasjonspartnerskap skal konkurransegrunnlaget i tillegg inneholde følgende opplysninger:
 - a) en beskrivelse av behovet for den innovative varen, tjenesten eller bygge- og anleggsarbeidet
 - b) hvilke ordninger som gjelder for de immaterielle rettighetene
- (5) Oppdragsgiveren har risikoen for uklarheter i konkurransegrunnlaget.

§ 14–2. Rettelser, suppleringer eller endringer av konkurransegrunnlaget

- (1) Før tilbudsfristens utløp kan oppdragsgiveren foreta rettelser, suppleringer og endringer av konkurransegrunnlaget som ikke er vesentlige. Slike rettelser, suppleringer og endringer skal umiddelbart sendes til samtlige leverandører som har mottatt konkurransegrunnlaget.
- (2) På forespørsel fra en leverandør skal oppdragsgiveren gi supplerende opplysninger om konkurransegrunnlaget senest seks dager før tilbudsfristens utløp, forutsatt at leverandøren har bedt om dem i tilstrekkelig tid i forkant. I hastetilfeller, jf. § 20–2 tredje ledd, § 20–3 femte ledd og § 20–4 tredje ledd, er fristen for å gi slike opplysninger fire

dager. Opplysninger som gis på forespørsel fra en leverandør, skal sendes til samtlige leverandører som deltar i konkurransen.

(3) Ved rettelser, suppleringer og endringer av konkurransegrunnlaget skal oppdragsgiveren forlenge tilbudsfristen i samsvar med § 20–1 tredje ledd.

(4) Ved endringer i konkurransegrunnlaget etter tilbudsfristens utløp som følge av forhandlinger eller dialog gjelder § 23–7 tredje ledd og § 23–9 annet og tredje ledd.

§ 14–3. Elektronisk tilgang til konkurransegrunnlaget

(1) Oppdragsgiveren skal gi gratis, direkte og ubegrenset elektronisk tilgang til konkurransegrunnlaget. Kunngjøringen eller invitasjonen skal inneholde internettadressen der konkurransegrunnlaget er tilgjengelig.

(2) Dersom oppdragsgiveren ikke kan gi gratis, direkte og ubegrenset elektronisk tilgang til deler av konkurransegrunnlaget av grunner som angitt i § 22–4, skal han angi i kunngjøringen eller i invitasjonen til å bekrefte interesse hvordan leverandørene kan få tilgang til disse dokumentene. Oppdragsgiveren skal i så fall forlenge tilbudsfristen med fem dager, unntatt i hastetilfeller, jf. § 20–2 tredje ledd, § 20–3 femte ledd og § 20–4 tredje ledd.

(3) Dersom oppdragsgiveren ikke kan gi gratis, direkte og ubegrenset elektronisk tilgang til deler av konkurransegrunnlaget fordi det inneholder opplysninger av fortrolig karakter, jf. § 7–4 annet ledd, skal han i kunngjøringen eller invitasjonen til å bekrefte interesse angi hvilke tiltak som er nødvendige for å sikre opplysningenes fortrolighet, og hvordan leverandørene kan få tilgang til dokumentene. Oppdragsgiveren skal i så fall forlenge tilbudsfristen med fem dager, unntatt i hastetilfeller, jf. § 20–2 tredje ledd, § 20–3 femte ledd og § 20–4 tredje ledd.

Kapittel 15. Kravspesifikasjoner m.m.

§ 15–1. Kravspesifikasjoner

(1) Kravspesifikasjonene skal angi kravene som stilles til egenskapene til varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene som oppdragsgiveren skal anskaffe.

(2) Kravene skal ha tilknytning til leveransen og stå i forhold til anskaffelsens formål og verdi. De kan vise til alle sider av og trinn i livssyklusen til varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene som kontrakten gjelder, inkludert faktorer som inngår i produksjonsprosessen, leveringen av eller handelen med dem, eller en annen prosess i livssyklusen. Dette gjelder også når slike faktorer ikke påvirker varenes, tjenestenes eller bygge- og anleggsarbeidenes egenskaper.

(3) Med mindre noe annet er fastsatt i rettslig bindende tekniske regler, skal kravene utformes

a) som ytelses- eller funksjonskrav, inkludert miljøegenskaper;

b) ved henvisninger til tekniske spesifikasjoner og, i rangert rekkefølge, nasjonale standarder som gjennomfører europeiske standarder, europeiske tekniske bedømmelser, felles tekniske spesifikasjoner, internasjonale standarder eller andre tekniske referanser. Dersom ingen av disse finnes, skal kravspesifikasjonene vise til nasjonale standarder, tekniske godkjenninger eller tekniske spesifikasjoner for prosjektering, beregning og utførelse av bygge- og anleggsarbeidene og bruk av varene. Henvisningene skal følges av uttrykket «eller tilsvarende»;

c) som kombinasjoner av bokstav a og b.

(4) Kravene kan ikke vise til bestemte fabrikater, prosesser, varemerker, patenter eller typer eller til en bestemt opprinnelse eller produksjon som fører til at visse leverandører eller produkter favoriseres eller utelukkes. En slik henvisning er likevel tillatt dersom

a) det er nødvendig ut fra anskaffelsens formål, eller

b) det ikke er mulig for oppdragsgiveren å beskrive anskaffelsen tilstrekkelig presist og forståelig etter tredje ledd. Henvisningen skal følges av uttrykket «eller tilsvarende».

(5) Dersom oppdragsgiveren stiller ytelses- eller funksjonskrav etter tredje ledd bokstav a, kan han ikke avvise et tilbud dersom de tilbudte varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene oppfyller nasjonale standarder som gjennomfører europeiske standarder, europeiske tekniske bedømmelser, felles tekniske spesifikasjoner, internasjonale standarder eller andre tekniske referanser, og disse standardene er ment å dekke ytelses- eller funksjonskravene. Leverandøren skal på egnet måte påvise i tilbudet at varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene som oppfyller spesifikasjonene, oppfyller ytelses- eller funksjonskravene. En egnet måte kan blant annet være å fremlegge testrapporter, sertifikater og annen dokumentasjon etter § 15–4.

(6) Oppdragsgiveren kan ikke avvise et tilbud med den begrunnelsen at de tilbudte varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene ikke oppfyller spesifikasjonene som nevnt i tredje ledd bokstav b, dersom leverandøren på en egnet måte påviser i tilbudet at de tilbudte løsningene oppfyller kravene i spesifikasjonene. En egnet måte kan blant annet være å fremlegge testrapporter, sertifikater og annen dokumentasjon etter § 15–4.

§ 15–2. Plikt til å ta hensyn til universell utforming i visse anskaffelser

Kravspesifikasjonene skal ta hensyn til universell utforming når oppdragsgiveren skal anskaffe ytelser som skal brukes av personer, enten det er allmennheten eller ansatte hos oppdragsgiveren, med mindre unntak kan begrunnes særskilt. Kravspesifikasjonene skal vise til eventuelle bestemmelser i lov eller forskrift som stiller krav til universell utforming.

§ 15-3. Merkeordninger

(1) Oppdragsgiveren kan kreve en bestemt merkeordning som dokumentasjon for at varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene har miljømessige, sosiale eller andre egenskaper som angitt i kravspesifikasjonene, tildelingskriteriene eller kontraktsvilkårene. Med en merkeordning forstås dokumenter, sertifikater eller attester som bekrefter at varene, tjenestene, bygge- og anleggsarbeidene, prosessene eller prosedyrene oppfyller etterspurte merkekrav. Oppdragsgiveren kan bare kreve en bestemt merkeordning dersom

- a) samtlige merkekrav har tilknytning til leveransen og er egnet til å beskrive egenskapene ved varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene som oppdragsgiveren skal anskaffe,
- b) merkekravene er basert på etterprøvbare og ikke-diskriminerende kriterier,
- c) merkeordningen er utviklet i en åpen og gjennomiktig prosedyre hvor alle relevante interessenter kan delta,
- d) merkeordningen er tilgjengelig for alle interesserte parter og
- e) merkekravene er fastsatt av en tredjepart som leverandøren som søker om merkeordningen, ikke utøver bestemmende innflytelse over.

Oppdragsgiveren skal angi hvilke merkekrav varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene skal oppfylle, dersom han ikke krever at alle kravene i en merkeordning skal være oppfylt.

(2) Oppdragsgiveren som krever en bestemt merkeordning, skal også godta

- a) andre merkeordninger som bekrefter at varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene oppfyller tilsvarende merkekrav;
- b) annen dokumentasjon for at merkekravene er oppfylt, dersom leverandøren ikke har mulighet til å delta i merkeordningen eller en tilsvarende merkeordning innen fristen og dette ikke skyldes leverandøren selv. Annen dokumentasjon kan blant annet være teknisk dokumentasjon fra produsenten.

(3) Dersom en merkeordning bare oppfyller vilkårene i første ledd bokstav b til e, kan oppdragsgiveren utforme kravspesifikasjonene ved henvisning til merkekravene som har tilknytning til leveransen og er egnet til å beskrive egenskapene til varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene som oppdragsgiveren skal anskaffe.

§ 15-4. Testrapporter, attester og annen dokumentasjon

(1) Oppdragsgiveren kan kreve at leverandørene fremlegger en testrapport fra et samsvarsvurderingsorgan, eller en attest som er utstedt av et slikt organ, som dokumentasjon for at de tilbudte varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene oppfyller kravspesifikasjonene, tildelingskriteriene eller kontraktsvilkårene. Med samsvarsvurderingsorgan menes et organ som utøver samsvarsvurderingsvirksomhet, inkludert kalibrering, testing, sertifisering og inspeksjon, og som er akkreditert etter forordning (EF) nr. 765/2008.

(2) Dersom oppdragsgiveren krever at leverandørene fremlegger attester som er utstedt av et bestemt samsvarsvurderingsorgan, skal han også godta attester fra tilsvarende organer.

(3) Oppdragsgiveren skal godta annen passende dokumentasjon, for eksempel teknisk dokumentasjon fra produsenten, dersom leverandøren ikke har tilgang til testrapporter eller attester som nevnt i første ledd, eller ikke har mulighet til å få dem utstedt innen fristen, og dette ikke skyldes leverandøren selv. Dokumentasjonen skal påvise at de tilbudte varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene oppfyller kravspesifikasjonene, tildelingskriteriene eller kontraktsvilkårene.

Kapittel 16. Kvalifikasjonskrav og utvelgelse av leverandører**Kvalifikasjonskrav****§ 16-1. Kvalifikasjonskrav**

(1) Oppdragsgiveren kan stille krav til leverandørens kvalifikasjoner. Kravene kan bare gjelde registrering, autorisasjoner mv., jf. § 16-2, økonomisk og finansiell kapasitet, jf. § 16-3, og tekniske og faglige kvalifikasjoner, jf. § 16-5. Kravene skal ha tilknytning til og stå i forhold til leveransen.

(2) Oppdragsgiveren kan bare kreve attester, erklæringer eller andre typer dokumentasjon som angitt i § 16-2, § 16-4, § 16-6 eller § 16-7 som dokumentasjon for oppfyllelse av kvalifikasjonskravene.

(3) Oppdragsgiveren skal angi kvalifikasjonskravene sammen med de tilhørende dokumentasjonskravene i kunngjøringen eller invitasjonen til å bekrefte interesse.

§ 16-2. Krav til leverandørens registrering, autorisasjoner mv.

(1) Oppdragsgiveren kan stille krav om at leverandøren er registrert i et foretaksregister, faglig register eller et handelsregister i den staten leverandøren er etablert.

(2) Ved anskaffelse av tjenester kan oppdragsgiveren stille krav om at leverandøren har en bestemt autorisasjon eller er medlem av en bestemt organisasjon, dersom dette er påkrevd i leverandørens hjemland.

§ 16-3. Krav til leverandørens økonomiske og finansielle kapasitet

(1) Oppdragsgiveren kan bare stille krav som er relevante for å sikre at leverandøren har den økonomiske og finansielle kapasiteten til å utføre kontrakten, inkludert

- a) krav om at leverandøren har en årlig minimumsomsetning, inkludert en årlig minimumsomsetning innenfor det området kontrakten gjelder. Kravet skal ikke overstige to ganger den anslåtte verdien av kontrakten. Oppdragsgiveren kan likevel stille strengere krav dersom han har en saklig grunn, for eksempel når det foreligger

en særlig risiko på grunn av anskaffelsens karakter. Begrunnelsen for å stille strengere krav skal angis i anskaffelsesdokumentene;

- b) krav til regnskapets balanse dersom han spesifiserer gjennomsiktede, objektive og ikke-diskriminerende metoder og kriterier i anskaffelsesdokumentene for hvordan dette vil bli vurdert;
- c) krav om at leverandøren har relevant ansvarsforsikring.

(2) Dersom oppdragsgiveren deler opp anskaffelsen i delkontrakter, gjelder denne bestemmelsen for hver enkelt delkontrakt. Oppdragsgiveren kan likevel stille krav til årlig minimumsomsetning for grupper av delkontrakter dersom leverandøren kan bli tildelt flere delkontrakter som skal utføres samtidig.

(3) I en rammeavtale med flere leverandører der inngåelse av kontrakter under rammeavtalen skjer etter gjenåpning av konkurransen, skal krav til årlig minimumsomsetning beregnes på grunnlag av den forventede maksimale verdien av kontraktene som skal utføres samtidig. Dersom denne verdien ikke er kjent, skal kravet beregnes på grunnlag av den anslåtte verdien av hele rammeavtalen.

(4) I en dynamisk innkjøpsordning skal kravet til årlig minimumsomsetning beregnes på grunnlag av den forventede maksimale verdien av kontraktene som skal inngås under ordningen.

§ 16-4. Dokumentasjon for leverandørens økonomiske og finansielle kapasitet

(1) Som dokumentasjon for leverandørens økonomiske og finansielle kapasitet kan oppdragsgiveren blant annet stille krav om at følgende dokumenter fremlegges:

- a) bankerklæringer;
- b) ansvarsforsikringsbevis;
- c) virksomhetens årsregnskap eller utdrag fra disse dersom publisering av årsregnskap er påkrevd i den staten hvor leverandøren er etablert;
- d) regnskapets balanse;
- e) en erklæring om virksomhetens totale omsetning for maksimalt de tre siste tilgjengelige regnskapsårene. Erklæringen kan også gjelde omsetningen innenfor det området kontrakten gjelder dersom disse opplysningene er relevante og tilgjengelige;
- f) kredittvurderinger.

(2) Dersom leverandøren har saklig grunn til ikke å fremlegge den dokumentasjonen oppdragsgiveren har krevd, kan han dokumentere sin økonomiske og finansielle kapasitet ved å fremlegge ethvert annet dokument som oppdragsgiveren anser egnet.

§ 16-5. Krav til leverandørens tekniske og faglige kvalifikasjoner

(1) Oppdragsgiveren kan bare stille krav som er relevante for å sikre at leverandøren har de tekniske og faglige kvalifikasjonene, inkludert menneskelige og tekniske ressurser og erfaringer, til å utføre kontrakten.

(2) Ved anskaffelser av varer som inkluderer monterings- og installasjonsarbeid, tjenester eller bygge- og anleggsarbeider, kan oppdragsgiveren vurdere leverandørens faglige kvalifikasjoner på grunnlag av hans ferdigheter, effektivitet, erfaring og pålitelighet knyttet til utførelsen av slike tjenester og arbeider.

(3) Ved konkurranse om innovasjonspartnerskap skal oppdragsgiveren særlig stille krav til leverandørens kvalifikasjoner innen forskning og utvikling, inkludert utvikling og gjennomføring av innovative løsninger.

§ 16-6. Dokumentasjon for leverandørens tekniske og faglige kvalifikasjoner

(1) Som dokumentasjon for leverandørens tekniske og faglige kvalifikasjoner kan oppdragsgiveren bare stille krav om at følgende dokumenter fremlegges:

- a) en oversikt over bygge- og anleggsarbeidene som leverandøren har utført i løpet av de siste fem årene, sammen med attester for tilfredsstillende utførelse av de viktigste arbeidene. Dersom det er nødvendig for å sikre tilstrekkelig konkurranse, kan oppdragsgiveren angi at også dokumentasjon for relevante bygge- og anleggsarbeider som leverandøren har utført for mer enn fem år siden, vil bli tatt i betraktning;
- b) en oversikt over de viktigste vareleveransene eller tjenestene som leverandøren har utført i løpet av de siste tre årene, sammen med opplysninger om kontraktens verdi, tidspunktet for levering eller utførelse og navn på mottaker. Dersom det er nødvendig for å sikre tilstrekkelig konkurranse, kan oppdragsgiveren angi at også dokumentasjon for relevante leveranser eller tjenester som leverandøren har utført for mer enn tre år siden, vil bli tatt i betraktning;
- c) en beskrivelse av teknisk personell eller tekniske enheter, særlig dem som er ansvarlige for kvalitetskontrollen, som leverandøren råder over til å utføre kontrakten;
- d) en beskrivelse av tekniske fasiliteter og undersøkelses- og forskningsfasiliteter som leverandøren råder over, og leverandørens kvalitetssikringstiltak;
- e) en beskrivelse av styringen av leverandørkjeden og sporingssystemene som leverandøren vil bruke til å utføre kontrakten;
- f) opplysninger om utdanning og faglige kvalifikasjoner;
- g) en beskrivelse av miljøledelsestiltak;
- h) en beskrivelse av leverandørens gjennomsnittlige årlige arbeidsstyrke og antallet medarbeidere i ledelsen i løpet av de siste tre årene;
- i) en beskrivelse av redskaper, materiell og teknisk utstyr som leverandøren råder over til å utføre kontrakten;
- j) en beskrivelse av hvor stor del av kontrakten som leverandøren vurderer å sette bort til underleverandører.

- (2) Ved anskaffelser av varer kan oppdragsgiveren kreve følgende dokumentasjon:
 - a) prøver, beskrivelser eller fotografier av varene. På oppdragsgiverens forespørsel skal leverandøren fremlegge attest for at de er ekte;
 - b) attester utstedt av kompetente offisielle organer for kvalitetskontroll som kan bekrefte at varene oppfyller tekniske spesifikasjoner eller standarder.
- (3) Ved anskaffelser av varer eller tjenester som er kompliserte, eller som unntaksvis skal brukes til et spesielt formål, kan oppdragsgiveren kontrollere leverandørens produksjonskapasitet eller tekniske kapasitet, og hvor det er nødvendig, leverandørens tilgjengelige undersøkelses- og forskningsfasiliteter og kvalitetskontrolltiltak. Oppdragsgiveren kan i stedet overlate kontrollen til et kompetent offentlig organ i den staten der leverandøren er etablert.
- (4) Dokumentasjonskravene skal stå i forhold til anskaffelsens karakter, omfang, betydning og planlagte bruk.
- (5) Dokumentasjonen som oppdragsgiveren bruker i evalueringen av kvalifikasjonskravene, kan også brukes i evalueringen av tildelingskriteriene dersom vurderingstemaet er et annet.

§ 16-7. Kvalitetssikringsstandarder og miljøledelsesstandarder

- (1) Oppdragsgiveren kan kreve fremlagt attester utstedt av uavhengige organer som dokumentasjon for at leverandøren oppfyller visse kvalitetssikringsstandarder, inkludert krav til universell utforming. Slike kvalitetssikringsstandarder skal være basert på relevante europeiske standardserier som er sertifisert av akkrediterte organer. Oppdragsgiveren skal godta tilsvarende attester utstedt av organer i andre EØS-stater.
- (2) Oppdragsgiveren kan kreve fremlagt attester utstedt av uavhengige organer som dokumentasjon for at leverandøren oppfyller visse miljøledessystemer eller -standarder. Oppdragsgiveren skal vise til EU-ordningen for miljøstyring og miljørevisjon (EMAS), andre anerkjente miljøledessystemer i forordning (EF) nr. 1221/2009 artikkel 45 eller andre miljøledelsesstandarder basert på relevante europeiske eller internasjonale standarder fra akkrediterte organer. Oppdragsgiveren skal godta tilsvarende attester utstedt av organer i andre EØS-stater.
- (3) Oppdragsgiveren skal godta annen dokumentasjon for tilsvarende kvalitetssikringstiltak eller miljøledestiltak dersom leverandøren ikke har mulighet til å få slike attester innen fristen, og dette ikke skyldes leverandøren selv. Dette forutsetter at leverandøren dokumenterer at disse tiltakene tilsvarer de etterspurte kvalitetssikringsstandardene eller miljøledessystemene eller -standardene.

§ 16-8. Krav til leverandørens organisering

- (1) Oppdragsgiveren kan ikke avvise en leverandør med den begrunnelsen at leverandøren må være enten en fysisk eller juridisk person etter norsk lovgivning, dersom leverandøren har rett til å levere ytelsene etter lovgivningen i den staten han er etablert.
- (2) Oppdragsgiveren kan kreve at en leverandør som er en juridisk person, oppgir navn og faglige kvalifikasjoner til personene som skal være ansvarlige for å utføre kontrakten. Opplysningene skal gis i forespørselen om å delta i konkurransen eller i tilbudet. Dette gjelder ikke ved anskaffelser av varer som ikke inkluderer tjenester eller monterings- og installasjonsarbeid.

§ 16-9. Kontrakter som reserveres for virksomheter med funksjonshemmede eller vanskeligstilte personer

Oppdragsgiveren kan begrense konkurransen til virksomheter eller programmer som har som hovedformål å integrere funksjonshemmede eller vanskeligstilte personer i arbeidslivet. Dette gjelder bare når minst 30 prosent av de ansatte i virksomheten eller programmet har en funksjonshemming eller er vanskeligstilt. Dersom oppdragsgiveren bruker denne muligheten, skal han angi dette i kunngjøringen.

Støtte fra andre virksomheter og deltakelse i fellesskap

§ 16-10. Støtte fra andre virksomheter

- (1) En leverandør kan for en bestemt kontrakt støtte seg på kapasiteten til andre virksomheter for å oppfylle kravene til økonomisk og finansiell kapasitet, jf. § 16-3, og tekniske og faglige kvalifikasjoner, jf. § 16-5. Dette gjelder uavhengig av den rettslige forbindelsen mellom dem.
- (2) Dersom en leverandør støtter seg på kapasiteten til andre virksomheter, skal han dokumentere at han råder over de nødvendige ressursene, for eksempel ved å fremlegge en forpliktelseserklæring fra disse virksomhetene.
- (3) Oppdragsgiveren skal kontrollere at virksomhetene som leverandøren støtter seg på, oppfyller de relevante kvalifikasjonskravene, og at det for øvrig ikke foreligger grunner for avvisning. Oppdragsgiveren skal avvise leverandøren dersom en slik virksomhet ikke oppfyller de relevante kvalifikasjonskravene eller er i en situasjon som nevnt i § 24-2 første ledd bokstav b til d eller annet ledd. Oppdragsgiveren kan avvise leverandøren dersom en slik virksomhet er i en situasjon som nevnt i § 24-2 tredje ledd.
- (4) Dersom en leverandør støtter seg på kapasiteten til andre virksomheter for å oppfylle kravene til økonomisk og finansiell kapasitet, kan oppdragsgiveren kreve at de er solidarisk ansvarlige for utførelsen av kontrakten.
- (5) Dersom en leverandør støtter seg på kapasiteten til andre virksomheter for å oppfylle kravene til utdanning og faglige kvalifikasjoner, jf. § 16-6 første ledd bokstav f, eller kravene til relevant faglig erfaring, skal disse virksomhetene utføre tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene som krever slike kvalifikasjoner.

(6) Ved anskaffelser av varer som inkluderer monterings- og installeringsarbeid, tjenester og bygge- og anleggsarbeider, kan oppdragsgiveren stille krav om at bestemte kritiske oppgaver skal utføres av leverandøren selv eller en bestemt deltaker i et fellesskap.

(7) Leverandører som deltar i fellesskap, jf. § 16–11, kan støtte seg på kapasiteten til deltakerne i fellesskapet samt andre virksomheter.

§ 16–11. Krav til leverandører som deltar i fellesskap

(1) Flere leverandører kan delta i konkurransen i fellesskap. Oppdragsgiveren kan bare kreve at slike fellesskap etablerer en bestemt foretaksform etter at kontrakt er inngått og bare så langt det er nødvendig for å sikre en tilfredsstillende utførelse av kontrakten.

(2) Oppdragsgiveren kan stille egne kontraktsvilkår for fellesskapet dersom de er objektivt begrunnet og forholdsmessige.

(3) Oppdragsgiveren kan presisere hvordan kravene til økonomisk og finansiell kapasitet, jf. § 16–3, og tekniske og faglige kvalifikasjoner, jf. § 16–5, vil bli anvendt på fellesskapet. Presiseringen skal være objektivt begrunnet og forholdsmessig.

Utvelgelse av leverandører

§ 16–12. Utvelgelse av leverandører

(1) Ved en begrenset anbudskonkurranse, konkurranse med forhandling etter forutgående kunngjøring, konkurranse om innovasjonspartnerskap og konkurransepreget dialog kan oppdragsgiveren fastsette en nedre, eventuelt også øvre, grense for antallet leverandører som velges ut til å gi tilbud.

(2) Oppdragsgiveren skal angi den nedre og øvre grensen i kunngjøringen eller i invitasjonen til å bekrefte interesse, sammen med objektive og ikke-diskriminerende kriterier eller regler for utvelgelsen av eventuelle overtallige kvalifiserte leverandører.

(3) Oppdragsgiveren skal velge ut et antall deltakere som er tilstrekkelig til å sikre reell konkurranse, men likevel ikke færre enn fem ved begrenset anbudskonkurranse eller færre enn tre ved konkurranse med forhandling etter forutgående kunngjøring, konkurranse om innovasjonspartnerskap og konkurransepreget dialog. Oppdragsgiveren kan velge ut færre leverandører enn oppgitt i kunngjøringen eller i invitasjonen dersom det ikke foreligger et tilstrekkelig antall leverandører.

(4) Oppdragsgiveren skal snarest mulig gi leverandørene som ikke blir valgt ut, en skriftlig meddelelse om utvelgelsen. Meddelelsen skal inneholde en kort begrunnelse.

Kapittel 17. Egenerklæring og offisielle lister over godkjente leverandører

§ 17–1. Det europeiske egenerklæringsskjemaet

(1) Oppdragsgiveren skal elektronisk fylle ut det europeiske egenerklæringsskjemaet som er fastsatt av departementet. Skjemaet skal gjøres tilgjengelig sammen med kunngjøringen av konkurransen eller invitasjonen til å bekrefte interesse.

(2) Leverandøren skal levere det europeiske egenerklæringsskjemaet sammen med forespørselen om å delta i konkurransen eller tilbudet som foreløpig dokumentasjon for

- a) at han oppfyller kvalifikasjonskravene
- b) at det ikke foreligger grunner for avvisning
- c) at han oppfyller eventuelle utvelgelseskriterier.

(3) Oppdragsgiveren kan på ethvert tidspunkt i konkurransen be leverandørene levere alle eller deler av dokumentasjonsbevisene dersom det er nødvendig for å sikre at konkurransen gjennomføres på riktig måte. Oppdragsgiveren kan ikke be om andre dokumentasjonsbevis enn det som følger av § 7–2, § 16–1 annet ledd og § 20–7.

(4) Oppdragsgiveren kan ikke be leverandørene levere dokumentasjonsbevis dersom han tidligere har mottatt dem, eller dersom han har muligheten til å innhente opplysningene kostnadsfritt i en database i en EØS-stat. Dette gjelder bare når egenerklæringen inneholder opplysningene som er nødvendige for å innhente dokumentasjonsbevisene, blant annet internettdressen til databasen og identifikasjonsopplysninger.

(5) Før tildeling av kontrakten skal oppdragsgiveren kreve at den valgte leverandøren straks leverer oppdaterte dokumentasjonsbevis. Dette gjelder ikke ved tildeling av kontrakter under en rammeavtale uten gjenåpning av konkurransen.

(6) Dersom en leverandør støtter seg på kapasiteten til andre virksomheter, skal virksomhetene levere separate egenerklæringer. Dersom flere leverandører deltar i konkurransen i fellesskap, skal de deltakende leverandørene levere separate egenerklæringer.

§ 17–2. Offisielle lister over godkjente leverandører og sertifisering

(1) Som alternativ dokumentasjon for at kvalifikasjonskravene eller utvelgelseskriteriene er oppfylt, eller for fravær av avvisningsgrunner, kan leverandørene fremlegge følgende attester:

- a) attest for at han er registrert på en offisiell liste over godkjente leverandører, utstedt av en kompetent myndighet i den staten leverandøren er etablert, eller

b) attest for at han er sertifisert som godkjent leverandør, utstedt av et kompetent sertifiseringsorgan. I attestene skal grunnlaget for at leverandøren er registrert eller sertifisert angis, og eventuelt hvilken klassifisering listen gir leverandøren.

(2) Leverandøren anses å ha dokumentert at han oppfyller de relevante kvalifikasjonskravene eller utvelgelseskriteriene, eller at det ikke foreligger relevante avvisningsgrunner, dersom han har fremlagt attester som nevnt i første ledd. Dersom oppdragsgiveren likevel bestrider at kvalifikasjonskravene eller utvelgelseskriteriene er oppfylt, eller at det ikke foreligger avvisningsgrunner, skal han gi en begrunnelse.

(3) Oppdragsgiveren kan i tillegg kreve at leverandørene fremlegger en attest for at de oppfyller sine forpliktelser til å betale skatter, avgifter og trygdeavgifter.

Kapittel 18. Tildelingskriterier

§ 18–1. Tildelingskriterier

- (1) Oppdragsgiveren skal velge tilbud på grunnlag av
 - a) den laveste prisen,
 - b) den laveste kostnaden eller
 - c) det beste forholdet mellom pris eller kostnad og kvalitet.
- (2) Ved valg av tilbud på grunnlag av den laveste kostnaden skal oppdragsgiveren basere valget på en kostnadseffektivitetsberegning, som for eksempel en beregning av livssyklus kostnader etter § 18–2.
- (3) Ved valg av tilbud på grunnlag av det beste forholdet mellom pris eller kostnad og kvalitet kan tildelingskriteriene for eksempel omfatte:
 - a) kvalitet, inkludert tekniske, estetiske og funksjonelle egenskaper, tilgjengelighet, universell utforming og miljømessige, sosiale og innovative egenskaper
 - b) den tilbudte bemanningens organisering, kvalifikasjoner og erfaringer, forutsatt at kvaliteten på bemanningen er av stor betydning for utførelsen av kontrakten
 - c) kundeservice, teknisk bistand og leveringsbetingelser, for eksempel leveringsmåte og tid for levering eller ferdigstillelse.
- (4) Tildelingskriteriene skal ha tilknytning til leveransen. Tildelingskriteriene har tilknytning til leveransen når de relaterer seg til varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene som kontrakten gjelder. Dette omfatter alle sider av og trinn i deres livssyklus, inkludert faktorer som inngår i produksjonsprosessen, leveringen av eller handelen med dem eller en annen prosess i livssyklusen. Dette gjelder også når slike faktorer ikke påvirker deres egenskaper.
- (5) Tildelingskriteriene skal ikke være så skjønnspregede at de gir oppdragsgiveren en ubegrenset valgfrihet.
- (6) Ved valg av tilbud på grunnlag av det beste forholdet mellom pris eller kostnad og kvalitet skal oppdragsgiveren angi tildelingskriterienes relative vekt. Oppdragsgiveren kan angi vekten innenfor en ramme med et passende maksimalt utslag. Dersom det av objektive grunner ikke er mulig å vekte tildelingskriteriene, skal oppdragsgiveren angi dem i prioritert rekkefølge.
- (7) Oppdragsgiveren kan sette en fast pris eller kostnad, og velge tilbud bare på grunnlag av andre tildelingskriterier som nevnt i tredje ledd.
- (8) Ved konkurranse om innovasjonspartnerskap og konkurransepreget dialog, kan oppdragsgiveren bare velge tilbud på grunnlag av det beste forholdet mellom pris eller kostnad og kvalitet.
- (9) Oppdragsgiveren skal angi krav til dokumentasjon for hvert tildelingskriterium.

§ 18–2. Beregning av livssyklus kostnader

- (1) Dersom oppdragsgiveren skal beregne livssyklus kostnadene ved varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene, skal han angi i anskaffelsesdokumentene hvilke opplysninger leverandørene skal gi, og hvilken beregningsmetode han skal bruke.
- (2) I beregningen av livssyklus kostnadene skal alle eller noen av de følgende kostnadene inngå så langt de er relevante:
 - a) kostnader som oppdragsgiveren eller andre brukere dekker, for eksempel
 1. kostnader knyttet til anskaffelsen
 2. driftskostnader, for eksempel forbruk av energi og andre ressurser
 3. vedlikeholdskostnader
 4. kostnader ved livssyklusens slutt, for eksempel innsamlings- og gjenvinningskostnader;
 - b) kostnader som skyldes miljøbelastninger knyttet til varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene gjennom livssyklusen, inkludert kostnader ved utslipp av klimagasser og andre forurensende utslipp og andre klimatiltakskostnader. Dette gjelder bare dersom verdien kan tallfestes og etterprøves.
- (3) Metoden for å beregne kostnadene som er nevnt i annet ledd bokstav b skal være
 - a) basert på objektive etterprøvbare og ikke-diskriminerende kriterier,
 - b) tilgjengelig for alle interesserte parter og
 - c) basert på opplysninger som leverandørene skal kunne fremskaffe med rimelig innsats.

Kapittel 19. Kontraktsvilkår, bruk av underleverandører og oppdeling av anskaffelser

§ 19-1. Kontraktsvilkår

(1) Oppdragsgiveren kan fastsette kontraktsvilkår, for eksempel om økonomi, innovasjon, miljø, sysselsetting og sosiale hensyn. Kontraktsvilkårene skal ha tilknytning til leveransen og fremgå av anskaffelsesdokumentene. Der det finnes fremforhandlede og balanserte kontraktsstandarder, skal oppdragsgiveren som hovedregel bruke disse.

(2) Oppdragsgiveren kan fastsette endringsklausuler, for eksempel prisindeksklausuler eller opsjoner. Endringsklausulene skal angis i anskaffelsesdokumentene, og det skal fremgå klart hvilke endringer oppdragsgiveren kan foreta, i hvilket omfang og på hvilke vilkår. Endringsklausulene kan ikke åpne for at anskaffelsens overordnede karakter blir endret.

§ 19-2. Bruk av underleverandører

(1) Oppdragsgiveren kan kreve at leverandøren angir i tilbudet hvilke deler av kontrakten han planlegger at underleverandører skal utføre, og hvilke underleverandører han planlegger å bruke. Bruk av underleverandører har ikke betydning for leverandørens kontraktsansvar overfor oppdragsgiveren.

(2) Ved anskaffelser av varer som inkluderer monterings- og installasjonsarbeid, tjenester og bygge- og anleggsarbeider, kan oppdragsgiveren stille krav om at bestemte kritiske oppgaver skal utføres av leverandøren selv.

(3) Oppdragsgiveren kan, før kontraktsoppstart, fastsette i kontrakten at leverandøren skal gi kontaktopplysninger til underleverandørene og opplysninger om hvem som har signaturrett for disse. Oppdragsgiveren kan også stille krav om å bli informert om endringer i slike opplysninger i kontraktsperioden, inkludert opplysninger om nye underleverandører.

(4) Ved anskaffelser av tjenester som skal leveres på steder som er under oppdragsgiverens direkte tilsyn, og bygge- og anleggsarbeider, skal oppdragsgiveren kreve slike opplysninger som nevnt i tredje ledd for underleverandørene som har kontrakt direkte med leverandøren, og som skal delta i utførelsen av tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene.

§ 19-3. Begrensning av antallet ledd i leverandørkjeden

(1) Oppdragsgiveren skal stille krav om at leverandørene kan ha maksimalt to ledd i leverandørkjeden under seg når leverandøren skal utføre bygge- og anleggsarbeider eller renholdstjenester som er omfattet av CPV-kode 90910000 (rengjøring).

(2) Oppdragsgiveren kan godta flere ledd i leverandørkjeden dersom det er nødvendig for å sikre tilstrekkelig konkurranse. Det maksimale antallet ledd oppdragsgiveren kan godta, skal angis i anskaffelsesdokumentene. Etter at kontrakt er inngått, kan oppdragsgiveren godta flere ledd dersom det på grunn av uforutsette omstendigheter er nødvendig for å få gjennomført kontrakten.

§ 19-4. Oppdeling av anskaffelser

(1) Oppdragsgiveren kan velge å dele opp anskaffelsen i delkontrakter. Oppdragsgiveren bestemmer selv størrelsen på og innholdet i delkontraktene.

(2) Dersom oppdragsgiveren ikke deler opp anskaffelsen i delkontrakter, skal han gi en kort begrunnelse for dette i anskaffelsesdokumentene eller i anskaffelsesprotokollen. Begrunnelsen kan ikke overprøves.

(3) Dersom oppdragsgiveren deler opp anskaffelsen i delkontrakter, skal han angi i kunngjøringen eller i invitasjonen til å bekrefte interesse om leverandørene kan gi tilbud på en, flere eller alle delkontraktene.

(4) Oppdragsgiveren kan begrense antallet delkontrakter som kan tildeles til en leverandør. Dette gjelder også når leverandørene kan gi tilbud på flere eller alle delkontraktene. Oppdragsgiveren skal angi det maksimale antallet delkontrakter som kan tildeles en leverandør, i kunngjøringen eller invitasjonen til å bekrefte interesse. Oppdragsgiveren skal i anskaffelsesdokumentene fastsette objektive og ikke-diskriminerende kriterier for vurderingen av hvilke delkontrakter som skal tildeles hvilke leverandører, dersom evalueringen av tilbudene etter tildelingskriteriene ellers ville ført til at en leverandør ville fått tildelt flere delkontrakter enn det maksimale antallet.

(5) Dersom oppdragsgiveren har tillatt leverandørene å gi tilbud på flere delkontrakter, kan han likevel tildele en samlet kontrakt til en leverandør. Dette gjelder selv om leverandøren ikke har levert det beste tilbudet for hver delkontrakt, når det samlede tilbudet fra denne leverandøren totalt sett oppfyller tildelingskriteriene bedre. Dersom oppdragsgiveren vil forbeholde seg retten til å gjøre dette, skal det angis i kunngjøringen eller i invitasjonen til å bekrefte interesse. Han skal også angi hvilke delkontrakter som kan slås sammen i en samlet kontrakt.

Kapittel 20. Frister

§ 20-1. Fastsettelse av frister

(1) Ved fastsettelsen av frister for mottak av forespørsler om å delta i konkurransen og tilbud skal oppdragsgiveren ta hensyn til kontraktens kompleksitet og tiden det tar for leverandørene å utarbeide forespørsler og tilbud.

(2) Oppdragsgiveren skal sette en tilbudsfrist som er forholdsmessig lenger enn minimumsfristen, dersom tilbudene bare kan utarbeides etter en befaring eller gjennomgang av anskaffelsesdokumentene på stedet.

(3) Oppdragsgiveren skal forlenge fristen for mottak av tilbud forholdsmessig dersom

- a) det foretas endringer i anskaffelsesdokumentene som medfører at leverandørene trenger mer tid til å utarbeide et tilbud, jf. § 14-2 første ledd, eller

- b) oppdragsgiveren gir tilleggsopplysninger senere enn seks dager før tilbudsfristen, eller senere enn fire dager i hastetilfeller, jf. § 14–2 annet ledd.
- (4) Oppdragsgiveren er ikke forpliktet til å forlenge fristen etter tredje ledd dersom opplysningene er ubetydelige for utarbeidelsen av tilbudet eller leverandøren ikke har bedt om tilleggsopplysninger i rimelig tid før utløpet av fristen.

§ 20–2. Minimumsfrister i en åpen anbudskonkurranse

- (1) I en åpen anbudskonkurranse skal fristen for mottak av tilbud være minst 30 dager regnet fra den dagen den alminnelige kunngjøringen sendes til TED-databasen. Dersom oppdragsgiveren ikke krever at tilbudene skal leveres elektronisk, skal tilbudsfristen være minst 35 dager.
- (2) Oppdragsgiveren kan forkorte tilbudsfristen i første ledd til minst 15 dager dersom
- oppdragsgiveren har publisert en veiledende kunngjøring etter § 21–3 tidligst 12 måneder og senest 35 dager før kunngjøringen, og
 - den veiledende kunngjøringen inneholder alle opplysningene som skal fylles ut i kunngjøringsskjemaet for veiledende kunngjøring, så langt disse opplysningene forelå på kunngjøringstidspunktet.
- (3) Oppdragsgiveren kan forkorte tilbudsfristen til minst 15 dager dersom det i hastetilfeller vil være umulig å overholde fristen i første ledd.
- (4) Dersom oppdragsgiveren ikke kan gi gratis, direkte og ubegrenset elektronisk tilgang til deler av konkurransegrunnlaget, jf. § 14–3 annet eller tredje ledd, skal oppdragsgiveren forlenge tilbudsfristen med fem dager, unntatt i hastetilfeller.

§ 20–3. Minimumsfrister i en begrenset anbudskonkurranse

- (1) I en begrenset anbudskonkurranse skal fristen for mottak av forespørsler om å delta i konkurransen være minst 30 dager regnet fra den dagen den alminnelige kunngjøringen sendes til TED-databasen. Dersom oppdragsgiveren har kunngjort konkurransen ved en forhåndskunngjøring, regnes fristen fra den dagen oppdragsgiver sender invitasjonen til å bekrefte interessen.
- (2) Fristen for mottak av tilbud fra leverandørene som er invitert til å gi tilbud, skal være minst 25 dager regnet fra den dagen oppdragsgiveren sender invitasjonen. Dersom oppdragsgiveren ikke krever at tilbudene skal leveres elektronisk, skal tilbudsfristen være minst 30 dager.
- (3) Ikke-statlige oppdragsgivere kan fastsette tilbudsfristen i samarbeid med leverandørene som vil bli invitert til å gi tilbud. Forutsetningen er at den samme tilbudsfristen gjelder for alle leverandørene. Dersom oppdragsgiveren og leverandørene ikke blir enige om en frist, skal tilbudsfristen være minst 10 dager regnet fra den dagen oppdragsgiveren sender invitasjonen til å gi tilbud.
- (4) Oppdragsgiveren kan forkorte tilbudsfristen i annet ledd til 10 dager dersom
- oppdragsgiveren har publisert en veiledende kunngjøring etter § 21–3 tidligst 12 måneder og senest 35 dager før kunngjøringen,
 - den veiledende kunngjøringen ikke er brukt som en forhåndskunngjøring og
 - den veiledende kunngjøringen inneholder alle opplysningene som skal fylles ut i kunngjøringsskjemaet for veiledende kunngjøring, så langt disse opplysningene forelå på kunngjøringstidspunktet.
- (5) Dersom det i hastetilfeller vil være umulig å overholde fristene i første og annet ledd, kan oppdragsgiveren
- forkorte fristen for mottak av forespørsler om å delta i konkurransen til minst 15 dager
 - forkorte fristen for mottak av tilbud til minst 10 dager.
- (6) Dersom oppdragsgiveren ikke kan gi gratis, direkte og ubegrenset elektronisk tilgang til konkurransegrunnlaget, jf. § 14–3 annet eller tredje ledd, skal oppdragsgiveren forlenge tilbudsfristen med fem dager, unntatt i hastetilfeller.

§ 20–4. Minimumsfrister i en konkurranse med forhandling etter forutgående kunngjøring

- (1) I en konkurranse med forhandling etter forutgående kunngjøring skal fristen for mottak av forespørsler om å delta i konkurransen være minst 30 dager regnet fra den dagen den alminnelige kunngjøringen sendes til TED-databasen. Dersom oppdragsgiveren har kunngjort konkurransen ved en forhåndskunngjøring, regnes fristen fra den dagen oppdragsgiveren sender invitasjonen til å bekrefte interessen.
- (2) Fristen for mottak av det første tilbudet fra leverandørene som er invitert til å gi tilbud, skal være minst 25 dager regnet fra den dagen oppdragsgiveren sender invitasjonen. Dersom oppdragsgiveren ikke krever at tilbudene skal leveres elektronisk, skal tilbudsfristen være minst 30 dager.
- (3) § 20–3 tredje til sjette ledd gjelder tilsvarende.

§ 20–5. Minimumsfrister i en konkurranse om innovasjonspartnerskap og konkurransepreget dialog

I en konkurranse om innovasjonspartnerskap og konkurransepreget dialog skal fristen for mottak av forespørsler om å delta i konkurransen være minst 30 dager regnet fra den dagen den alminnelige kunngjøringen sendes til TED-databasen.

§ 20–6. Vedståelsesfrist

- (1) Oppdragsgiveren kan fastsette en vedståelsesfrist, som angir hvor lenge tilbudene skal være bindende. Fristen skal ikke settes lenger enn det som er nødvendig.
- (2) Dersom oppdragsgiveren ikke har fastsatt en vedståelsesfrist, gjelder en frist på 30 dager regnet fra utløpet av tilbudsfristen.

(3) Før utløpet av vedståelsesfristen kan oppdragsgiveren spørre leverandørene som har gitt tilbud, og som ikke er avvist og ikke har fått sine tilbud forkastet etter § 23–11, om å forlenge fristen. Oppdragsgiveren kan også innen rimelig tid etter utløpet av fristen spørre disse leverandørene om å fastholde tilbudet. Vedståelsesfristen kan bare forlenges, og tilbudet bare fastholdes etter utløpet av fristen, når dette ikke fører til en vesentlig endring av grunnlaget for konkurransen eller leverandørens opprinnelige tilbud.

§ 20–7. Frist for begjæring om midlertidig forføyning

(1) I en begrenset anbudskonkurranse, konkurranse med forhandling etter forutgående kunngjøring, konkurranse om innovasjonspartnerskap eller konkurransepreget dialog kan oppdragsgiveren fastsette en frist for når en begjæring om midlertidig forføyning mot oppdragsgiverens beslutning om å avvise en forespørsel om å delta i konkurransen, jf. § 24–1 og § 24–2, eller ikke velge ut en leverandør, jf. § 16–12, må settes frem for tingretten.

(2) Fristen skal være minst 15 dager regnet fra dagen etter oppdragsgiveren sender en meddelelse etter § 24–10 tredje ledd eller § 16–12 fjerde ledd.

(3) Oppdragsgiveren skal angi fristen i anskaffelsesdokumentene og i meddelelsen til leverandøren om at forespørselen er avvist eller forkastet.

Kapittel 21. Kunngjøring

§ 21–1. Fremgangsmåten ved kunngjøring

(1) Oppdragsgiveren skal publisere alle kunngjøring i Doffin i samsvar med skjemaer som er fastsatt av departementet. Doffin videresender kunngjøringene til TED-databasen.

(2) Oppdragsgiveren skal utarbeide kunngjøringen på norsk og ett av de offisielle EU-språkene. Oppdragsgiveren kan bruke oversettingstjenesten til Doffin. Det er bare kunngjøringen på EU-språket som er autentisk.

(3) En kunngjøring som ikke er i samsvar med kapittel 21, kapittel 20 eller kunngjøringsskjemaene, kan avvises av Doffin.

(4) Oppdragsgiveren skal kunne dokumentere når kunngjøringen sendes TED-databasen.

(5) Kunngjøringen eller opplysningene i den skal ikke publiseres i Doffin eller på annen måte gjøres kjent før den dagen de publiseres i TED-databasen, med mindre TED-databasen ikke har publisert kunngjøringen innen 48 timer etter at oppdragsgiveren har mottatt bekreftelse på mottak av kunngjøringen. Den nasjonale offentliggjøringen skal ikke inneholde andre opplysninger enn dem som blir publisert i TED-databasen eller på en kjøperprofil.

§ 21–2. Kunngjøring av konkurranse

(1) Når oppdragsgiveren skal inngå en kontrakt ved en åpen anbudskonkurranse, begrenset anbudskonkurranse, konkurranse med forhandling etter forutgående kunngjøring, konkurranse om innovasjonspartnerskap, konkurransepreget dialog eller innføre en dynamisk innkjøpsordning, skal han kunngjøre konkurransen ved en alminnelig kunngjøring.

(2) Ved en begrenset anbudskonkurranse og konkurranse med forhandling etter forutgående kunngjøring, kan ikke-statlige oppdragsgivere i stedet kunngjøre konkurransen ved en forhåndskunngjøring. En forhåndskunngjøring skal:

- a) angi presist hvilke ytelser kontrakten omfatter,
- b) angi at kontrakten vil bli inngått uten annen kunngjøring av konkurransen, og at interesserte leverandører inviteres til å melde sin interesse og
- c) sendes til publisering tidligst 12 måneder og senest 35 dager før den dagen oppdragsgiveren inviterer leverandørene til å bekrefte sin interesse.

§ 21–3. Veiledende kunngjøring

(1) Oppdragsgiveren kan gjøre sine planlagte anskaffelser kjent ved å publisere en veiledende kunngjøring. Kunngjøringen skal inneholde en kort beskrivelse av anskaffelsene.

(2) Oppdragsgiveren kan i stedet for å publisere den veiledende kunngjøringen i Doffin og TED-databasen, publisere den på sin kjøperprofil, jf. § 21–4.

§ 21–4. Kunngjøring på kjøperprofil

(1) Oppdragsgiveren kan opprette en kjøperprofil på sin nettside som kan inneholde opplysninger om hans anskaffelser, inkludert opplysninger om pågående konkurranser, planlagte anskaffelser, inngåtte kontrakter og avlyste konkurranser.

(2) Når oppdragsgiveren bruker kjøperprofilen til å publisere veiledende kunngjøring, jf. § 21–3 annet ledd, skal han publisere en kunngjøring av bruken av kjøperprofilen. Oppdragsgiveren kan ikke publisere veiledende kunngjøring på sin kjøperprofil før den dagen kunngjøringen av bruken av kjøperprofilen sendes til TED-databasen. Oppdragsgiveren skal angi datoen for oversendelsen av kunngjøringen til TED-databasen på kjøperprofilen.

§ 21–5. Intensjonskunngjøring

Dersom oppdragsgiveren mener at han har hjemmel til å inngå en kontrakt uten å kunngjøre konkurransen i samsvar med § 21–2, kan han etter at valget av leverandør er besluttet, kunngjøre at kontrakten vil bli inngått ved å publisere en intensjonskunngjøring.

§ 21–6. Kunngjøring av kontraktsinngåelse

- (1) Når oppdragsgiveren har inngått en kontrakt, skal han kunngjøre kontraktsinngåelsen snarest og senest 30 dager etter at kontrakten ble inngått.
- (2) Oppdragsgiveren har ikke plikt til å kunngjøre inngåelsen av kontrakter under rammeavtaler.
- (3) Dersom oppdragsgiveren har kunngjort konkurransen ved en forhåndskunngjøring og ikke vil inngå flere kontrakter i tidsrommet som forhåndskunngjøringen dekker, skal oppdragsgiveren angi dette i kunngjøringen av kontraktsinngåelsen.
- (4) Oppdragsgiveren kan unnta visse opplysninger fra kunngjøringen dersom en offentliggjøring vil
 - a) hindre håndhevelsen av regler eller på annen måte være i strid med offentlige interesser,
 - b) skade bestemte offentlige eller private virksomheters legitime økonomiske interesser eller
 - c) skade konkurransen mellom leverandørene.

Kapittel 22. Kommunikasjon**§ 22–1. Krav om bruk av elektronisk kommunikasjon**

- (1) All kommunikasjon og informasjonsutveksling mellom oppdragsgiveren og leverandørene skal skje skriftlig ved bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler etter reglene i dette kapitlet.
- (2) Muntlig kommunikasjon kan likevel brukes, unntatt i forbindelse med utveksling av anskaffelsesdokumentene, forespørsler om å delta i konkurransen, bekreftelser av interesse og tilbud. Muntlig kommunikasjon skal dokumenteres i tilstrekkelig grad, for eksempel i form av et skriftlig referat eller sammendrag av hovedelementene i kommunikasjonen eller ved lydopptak. Oppdragsgiveren skal tilpasse omfanget av dokumentasjonen til den betydningen innholdet i den muntlige kommunikasjonen kan ha for forståelsen av anskaffelsesdokumentene.

§ 22–2. Generelle krav til verktøy og løsninger som brukes til elektronisk kommunikasjon

- (1) Verktøy og løsninger som brukes til elektronisk kommunikasjon, skal være ikke-diskriminerende og alminnelig tilgjengelige og ikke begrense leverandørenes muligheter for å delta i konkurransen. De skal også kunne fungere sammen med alminnelig brukte IKT-produkter.
- (2) Spesifikasjoner og andre opplysninger som er nødvendige for å kunne levere forespørsler om å delta i konkurransen eller tilbud elektronisk, inkludert opplysninger om kryptering og tidsstempling, skal være tilgjengelige for alle leverandørene.
- (3) Oppdragsgiveren kan kreve bruk av bestemte verktøy og løsninger som ikke er alminnelig tilgjengelige, dersom de er nødvendige for å utveksle relevante dokumenter. Oppdragsgiveren skal i så fall tilby alternative tilgangsmuligheter eller oppfyllelsemåter. Oppdragsgiveren anses å ha tilbudt tilfredsstillende alternative tilgangsmuligheter eller oppfyllelsemåter dersom han
 - a) gir gratis, direkte og ubegrenset elektronisk tilgang til de aktuelle verktøyene og løsningene fra kunngjøringstidspunktet eller den dagen han sender invitasjonen til å bekrefte interessen. Oppdragsgiveren skal angi internettadressen hvor verktøyene og løsningene er tilgjengelige, i kunngjøringen eller i invitasjonen;
 - b) gir leverandørene muligheten til å delta i konkurransen ved bruk av midlertidige passord eller andre midlertidige adgangstegn som han gratis stiller til disposisjon for leverandørene. Oppdragsgiveren er likevel ikke forpliktet til å gi en slik tilgang dersom leverandøren selv er skyld i at han ikke får tilgang; eller
 - c) tilbyr en alternativ kanal eller oppfyllelsemåte for å gi tilbud elektronisk.

§ 22–3. Krav til mottak og oppbevaring av forespørsler om å delta i konkurransen og tilbud mv.

- (1) Oppdragsgiveren skal sikre at forespørsler om å delta i konkurransen og tilbud holdes fortrolig, og at innholdet beskyttes mot endringer og uautorisert innsyn under overføring og lagring.
- (2) Ingen skal ha tilgang til innholdet i forespørslene om å delta i konkurransen eller i tilbudene før fristen for mottak har løpt ut. Bare autoriserte personer skal kunne fastsette eller endre datoen for åpningen av forespørslene eller tilbudene.
- (3) Bare autoriserte personer skal ha tilgang til de mottatte opplysningene.
- (4) Tidspunktet for mottak og åpning av forespørslene om delta i konkurransen og tilbudene skal kunne fastslås nøyaktig.
- (5) Oppdragsgiveren skal i tilfredsstillende grad sikre at overtredelser eller forsøk på overtredelser av denne bestemmelsen klart kan spores.

§ 22–4. Unntak fra kravet om bruk av elektronisk kommunikasjon

- (1) Oppdragsgiveren er ikke forpliktet til å kreve bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler dersom
 - a) anskaffelsens art innebærer at bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler ville kreve særlige verktøy, løsninger eller filformater som ikke er alminnelig tilgjengelige eller ikke kan behandles av alminnelig tilgjengelig programvare, og oppdragsgiveren ikke kan tilby alternative tilgangsmuligheter eller oppfyllelsemåter som nevnt i § 22–2 tredje ledd
 - b) de filformatene som ville vært egnet for utformingen av tilbudene, ikke kan behandles av en åpen eller alminnelig tilgjengelig programvare, eller er omfattet av en lisensordning og ikke kan lastes ned av oppdragsgiveren eller gjøres tilgjengelig over internett eller på en annen lett tilgjengelig måte

- c) opplysningene som skal utveksles, forventes å være av en slik art eller et slikt format at bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler ville kreve særlig utstyr som ikke er alminnelig tilgjengelig for oppdragsgiveren.
- (2) Oppdragsgiveren er heller ikke forpliktet til å kreve bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler til levering av fysiske modeller eller skalamodeller som ikke kan leveres ved hjelp av elektroniske kommunikasjonsmidler.
- (3) Oppdragsgiveren kan ikke tillate bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler hvis det er nødvendig å bruke andre kommunikasjonsmidler
- som følge av sikkerhetsbrudd i den elektroniske kommunikasjonsløsningen, eller
 - fordi sensitive opplysninger ikke kan beskyttes på tilfredsstillende måte ved bruk av elektroniske verktøy og løsninger som er alminnelig tilgjengelig for leverandørene, eller som kan gjøres tilgjengelig på en alternativ måte som nevnt i § 22–2 tredje ledd.
- (4) Dersom oppdragsgiveren ikke krever bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler, skal det brukes ordinær postgang eller andre egnede forsendelsesmåter, eventuelt kombinert med elektroniske hjelpemidler.

§ 22–5. *Bruk av elektroniske signaturer mv.*

- (1) Oppdragsgiveren kan ikke kreve at leverandørene skal bruke elektronisk signatur eller elektroniske identifikasjonsbevis for å få tilgang til konkurransegrunnlaget eller for å melde sin interesse.
- (2) Oppdragsgiveren kan kreve at leverandørene ved levering av forespørsler om å delta i konkurransen og tilbud bruker løsninger som gir tilfredsstillende sikkerhet for at han kan sannsynliggjøre hvilken leverandør som har levert den enkelte forespørselen og det enkelte tilbudet, og knytte avsenderen til innholdet. Oppdragsgiveren kan kreve bruk av
- elektronisk signatur
 - elektronisk segl
 - elektronisk identitetsbevis eller midlertidige adgangstegn dersom det brukes en tredjeparts innsendingsløsning som støtter dette og kan knytte avsenderen til innholdet i forespørselen eller tilbudet.
- (3) Oppdragsgiveren skal i konkurransegrunnlaget angi kravene til sikkerhetsnivå for elektronisk signatur, elektronisk segl, elektronisk identitetsbevis og øvrige sikkerhetstiltak ved bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler. Sikkerhetsnivået skal ikke være høyere enn det som er nødvendig av hensyn til relevante risikofaktorer.
- (4) Når oppdragsgiveren krever bruk av elektronisk signatur, skal han godta avanserte elektroniske signaturer som er understøttet av et kvalifisert sertifikat som er utstedt av et organ som er oppført på en liste over registrerte sertifikatutstedere i henhold til EU-kommisjonens beslutning 2009/767/EF.
- (5) Oppdragsgiveren kan etter en risikovurdering kreve bruk av avansert elektronisk signatur. Når oppdragsgiveren krever bruk av en slik signatur eller elektronisk segl, skal kravene til formater for signaturen eller seglet være basert på formater som er fastsatt i EU-kommisjonens beslutning 2011/130/EU. Oppdragsgiveren skal iverksette de tiltakene som er nødvendige for å kunne behandle formatene teknisk. Oppdragsgiveren kan velge å godta andre formater for signaturer og segl som han er i stand til å validere på grunnlag av opplysningene i signaturen, seglet eller tilknyttet informasjon.
- (6) Departementet kan fastsette nærmere regler om bruk av elektronisk signatur, elektronisk segl, elektroniske identitetsbevis, tredjeparts innsendingsløsninger og øvrige sikkerhetstiltak ved bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler.

Kapittel 23. Gjennomføring av konkurransen

Fremgangsmåte og invitasjoner

§ 23–1. *Fremgangsmåte ved valg av leverandør*

- (1) Oppdragsgiveren skal velge tilbud på grunnlag av tildelingskriteriene som er fastsatt etter § 18–1. Før oppdragsgiveren tildeler kontrakt, skal han kontrollere at
- leverandøren oppfyller kvalifikasjonskravene
 - det ikke foreligger andre grunner til avvisning
 - leverandøren oppfyller eventuelle utvelgelseskriterier.
- (2) Ved en åpen anbudskonkurranse kan oppdragsgiveren velge å evaluere tilbudene før han kontrollerer om leverandørene oppfyller kvalifikasjonskravene, eller om det foreligger andre grunner til avvisning.

§ 23–2. *Invitasjon til å gi tilbud, delta i dialog eller bekrefte interesse*

- (1) Ved en begrenset anbudskonkurranse, konkurranse med forhandling etter forutgående kunngjøring og konkurranse om innovasjonspartnerskap skal oppdragsgiveren skriftlig og samtidig invitere leverandørene til å gi tilbud. Ved konkurransepreget dialog skal oppdragsgiveren skriftlig og samtidig invitere leverandørene til å delta i dialogen.
- (2) Dersom oppdragsgiveren har kunngjort konkurransen ved en forhåndskunngjøring, jf. § 21–2 annet ledd, skal han skriftlig og samtidig invitere leverandørene som har meldt sin interesse, til å bekrefte interessen.
- (3) Oppdragsgiveren skal angi internettadressen der konkurransegrunnlaget er tilgjengelig, i invitasjonen. Dersom oppdragsgiveren ikke har gitt gratis, direkte og ubegrenset tilgang til konkurransegrunnlaget av grunner som

nevnt i § 22–4, og dokumentene ikke er gjort tilgjengelige på andre måter, skal han oversende dem sammen med invitasjonen.

(4) Invitasjonen til å gi tilbud og invitasjonen til delta i dialogen skal inneholde følgende opplysninger, med mindre de allerede er angitt i anskaffelsesdokumentene:

- a) en henvisning til kunngjøringen av konkurransen
- b) fristen for mottak av tilbud, adressen for mottak av tilbud og opplysninger om på hvilket språk tilbudet skal utformes
- c) datoen for når dialogen skal begynne i en konkurransepreget dialog, og opplysninger om hvilket sted og på hvilket språk dialogen skal foregå
- d) hvilke dokumentasjonsbevis leverandørene eventuelt skal fremlegge som dokumentasjon for at de oppfyller kvalifikasjonskravene, at det ikke foreligger grunner for avvisning, og at de oppfyller eventuelle utvelgelseskriterier
- e) tildelingskriterienes relative vekt, eller tildelingskriteriene i prioritert rekkefølge dersom det av objektive grunner ikke er mulig å vekte dem.

(5) Invitasjonen til å bekrefte interesse skal inneholde følgende opplysninger, med mindre de allerede er angitt i forhåndskunngjøringen:

- a) hva som skal anskaffes, anskaffelsens omfang, inkludert alle opsjoner og dersom det er mulig, eventuelle frister for å utløse dem
- b) om valgt anskaffelsesprosedyre er begrenset anbudskonkurranse eller konkurranse med forhandling etter forutgående kunngjøring
- c) den eventuelle datoen for påbegynnelsen eller avslutningen av kontraktsytelsene
- d) opplysninger om hvordan leverandørene kan få tilgang til konkurransegrunnlaget dersom oppdragsgiveren ikke kan gi elektronisk tilgang til det
- e) oppdragsgiverens adresse
- f) kvalifikasjonskravene og tilhørende dokumentasjonskrav
- g) opplysninger om kontrakten gjelder kjøp, leasing, leie eller avbetalingskjøp, eller en kombinasjon av disse
- h) tildelingskriteriene, inkludert kriterienes relative vekt eller kriteriene i prioritert rekkefølge dersom det av objektive grunner ikke er mulig å vekte dem.

Tilbudet

§ 23–3. Tilbudet

- (1) Tilbudet skal være skriftlig og bindende.
- (2) Leverandøren har risikoen for uklarheter i tilbudet.

§ 23–4. Alternative tilbud

- (1) Oppdragsgiveren kan tillate eller kreve alternative tilbud. I så fall skal han angi dette i kunngjøringen eller i invitasjonen til å bekrefte interesse.
- (2) Oppdragsgiveren kan fastsette at leverandørene kan gi alternative tilbud bare når de samtidig gir tilbud som er i samsvar med løsningene som er beskrevet i anskaffelsesdokumentene.
- (3) Oppdragsgiveren skal angi hvilke absolutte krav de alternative tilbudene skal oppfylle, og eventuelle særlige krav som gjelder for utforming av de alternative tilbudene, i anskaffelsesdokumentene.
- (4) Dersom oppdragsgiveren tillater eller krever alternative tilbud, skal han sikre at tildelingskriteriene kan anvendes ved evalueringen av både de alternative tilbudene og tilbudene som er i samsvar med løsningen som er beskrevet i anskaffelsesdokumentene.
- (5) Alternative tilbud skal ha tilknytning til leveransen. Oppdragsgiveren kan ikke avvise et alternativt tilbud utelukkende på grunnlag av at det, dersom det antas, vil bli en tjenestekontrakt i istedenfor en varekontrakt eller en varekontrakt istedenfor en tjenestekontrakt.

§ 23–5. Ettersending og avklaring av opplysninger og dokumentasjon

- (1) Oppdragsgiveren kan skriftlig be leverandørene ettersende, supplere, avklare eller utfylle mottatte opplysninger og dokumentasjon innen en kort tilleggsfrist dersom opplysningene eller dokumentasjonen synes å inneholde feil eller uklarheter eller dersom bestemte opplysninger eller dokumenter mangler.
- (2) En ettersending, supplering, avklaring eller utfylling etter første ledd skal ikke medføre at tilbudet forbedres.

Gjennomføring av ulike anskaffelsesprosedyrer

§ 23–6. Gjennomføring av åpen og begrenset anbudskonkurranse

- (1) I en åpen anbudskonkurranse kan alle interesserte leverandører gi tilbud.
- (2) I en begrenset anbudskonkurranse kan alle interesserte leverandører levere en forespørsel om å delta i konkurransen. Bare de leverandørene som blir invitert av oppdragsgiveren, kan gi tilbud.
- (3) Det er ikke tillatt å gjennomføre forhandlinger.

§ 23–7. Gjennomføring av konkurranse med forhandling etter forutgående kunngjøring og konkurranse om innovasjonspartnerskap

(1) I en konkurranse med forhandling etter en forutgående kunngjøring og konkurranse om innovasjonspartnerskap kan alle interesserte leverandører levere en forespørsel om å delta i konkurransen. Bare de leverandørene som blir invitert av oppdragsgiveren, kan gi tilbud.

(2) Oppdragsgiveren skal forhandle med alle leverandørene, med mindre han reduserer antallet tilbud som det forhandles om, jf. § 23–11. Forhandlingene kan gjelde alle sider ved tilbudet. Det er ikke tillatt å forhandle om tildelingskriteriene og absolutte krav.

(3) Eventuelle endringer i konkurransegrunnlaget som følge av forhandlingene skal umiddelbart sendes til alle de gjenværende leverandørene. I etterkant av slike endringer skal oppdragsgiveren gi leverandørene tilstrekkelig tid til eventuelt å gi reviderte tilbud.

(4) Oppdragsgiveren skal avslutte forhandlingene ved å sette en felles frist for mottak av endelige tilbud fra de gjenværende leverandørene. Det er ikke tillatt å forhandle om de endelige tilbudene.

(5) Ved konkurranse med forhandling etter en forutgående kunngjøring kan oppdragsgiveren tildele kontrakten uten å gjennomføre forhandlinger dersom han har forbeholdt seg denne retten i kunngjøringen eller invitasjonen til å bekrefte interesse.

(6) Ved gjennomføringen av innovasjonspartnerskapet skal oppdragsgiveren følge reglene i § 26–8. Oppdragsgiveren kan inngå innovasjonspartnerskap med en eller flere partnere som gjennomfører separate forsknings- eller utviklingsaktiviteter.

§ 23–8. Gjennomføring av konkurransepreget dialog

(1) I en konkurransepreget dialog kan alle interesserte leverandører levere en forespørsel om å delta i konkurransen. Bare de leverandørene som blir invitert av oppdragsgiveren, kan delta i dialogen.

(2) Oppdragsgiveren skal innlede dialog med alle leverandørene, med mindre han reduserer antallet løsninger, jf. § 23–11. Formålet med dialogen skal være å identifisere og definere hvordan oppdragsgiverens behov best kan oppfylles. Oppdragsgiveren kan drøfte alle sider ved anskaffelsen med leverandørene i dialogen.

(3) Oppdragsgiveren kan tilby premier eller betaling til leverandørene som deltar i dialogen.

§ 23–9. Avslutning av konkurransepreget dialog

(1) Når oppdragsgiveren har funnet de løsningene som kan oppfylle hans behov, skal han avslutte dialogen. Oppdragsgiveren skal invitere de gjenværende leverandørene i dialogen til å gi endelige tilbud basert på løsningene de har fremlagt og presisert i dialogen. De endelige tilbudene skal inneholde alle elementene som er obligatoriske og nødvendige for å gjennomføre løsningene.

(2) På forespørsel fra oppdragsgiveren kan leverandørene avklare, presisere og optimere tilbudene. Avklaringene kan ikke innebære endringer i grunnleggende sider ved tilbudene eller anskaffelsesdokumentene, inkludert behovene og kravene oppdragsgiveren har fastsatt, dersom det er sannsynlig at slike endringer fører til konkurransevridning eller forskjellsbehandling.

(3) Oppdragsgiveren kan ferdigforhandle kontraktsvilkårene med den valgte leverandøren for å få bekreftet finansielle forpliktelser eller andre vilkår i tilbudet. Forhandlingene kan ikke føre til endringer i grunnleggende sider ved tilbudet eller anskaffelsesdokumentene, inkludert behovene og kravene oppdragsgiveren har fastsatt, dersom det er risiko for at slike endringer fører til konkurransevridning eller forskjellsbehandling.

§ 23–10. Fellesregler om gjennomføring av forhandlinger og dialog

(1) Oppdragsgiveren skal behandle leverandørene likt i forhandlingene eller dialogen. Oppdragsgiveren kan ikke på en diskriminerende måte gi opplysninger som kan gi noen leverandører en fordel fremfor andre.

(2) Under forhandlingene eller dialogen skal oppdragsgiveren ikke uten samtykke gi de øvrige leverandørene tilgang til løsninger eller andre fortrolige opplysninger som en leverandør har gitt. Et samtykke skal gjelde de bestemte opplysningene som oppdragsgiveren planlegger å gi tilgang til.

(3) På forespørsel fra en berørt leverandør skal oppdragsgiveren snarest mulig, og senest 15 dager etter mottak av forespørselen, gi alle de berørte leverandørene en skriftlig meddelelse om gjennomføringen av forhandlingene eller dialogen.

§ 23–11. Reduksjon av antallet tilbud eller løsninger

(1) I en konkurranse med forhandling etter en forutgående kunngjøring, en konkurranse om innovasjonspartnerskap og en konkurransepreget dialog, kan oppdragsgiveren beslutte at forhandlingene eller dialogen skal skje i flere faser for å redusere antallet tilbud eller løsninger. Slike reduksjoner skal foretas på grunnlag av tildelingskriteriene.

(2) Oppdragsgiveren skal angi om han forbeholder seg retten til å redusere antallet tilbud eller løsninger, i kunngjøringen eller invitasjonen til å bekrefte interesse.

(3) I den siste fasen av forhandlingene eller dialogen skal antallet tilbud eller løsninger være tilstrekkelig til å sikre reell konkurranse. Dette gjelder bare i den utstrekning det foreligger et tilstrekkelig antall gjenværende tilbud eller løsninger.

(4) Oppdragsgiveren kan redusere antallet tilbud eller løsninger første gang i forkant av forhandlingene eller dialogen, dersom han har forbeholdt seg denne retten i anskaffelsesdokumentene.

(5) Oppdragsgiveren skal snarest mulig gi leverandørene som har fått sine tilbud eller sine løsninger forkastet, en skriftlig meddelelse om dette. Meddelelsen skal inneholde en kort begrunnelse.

Kapittel 24. Avvisning

Avvisning på grunn av formalfeil

§ 24-1. *Avvisning på grunn av formalfeil*

- (1) Oppdragsgiver skal avvise en leverandør eller et tilbud
 - a) når tilbudet ikke er mottatt innen tilbudsfristen
 - b) når forespørselen om å delta i konkurransen eller tilbudet er levert i strid med kravene til kommunikasjonsmiddel.
- (2) Oppdragsgiveren kan avvise en leverandør eller et tilbud
 - a) når forespørselen om å delta i konkurransen ikke er mottatt innen fristen
 - b) når forespørselen om å delta i konkurransen eller tilbudet ikke oppfyller kravene til utforming som oppdragsgiveren har fastsatt

Avvisning på grunn av forhold ved leverandøren

§ 24-2. *Avvisning på grunn av forhold ved leverandøren*

- (1) Oppdragsgiveren skal avvise en leverandør
 - a) som ikke oppfyller kvalifikasjonskravene;
 - b) når oppdragsgiveren er kjent med at leverandøren ikke har oppfylt sine forpliktelser til å betale skatter, avgifter og trygdeavgifter i den staten han er etablert, eller i Norge, og dette er slått fast ved en rettskraftig dom eller et endelig forvaltningsvedtak, med mindre avvisningen vil være klart uforholdsmessig;
 - c) når det foreligger inhabilitet som oppdragsgiveren ikke kan avhjelpe med mindre inngripende tiltak, jf. § 7-5;
 - d) som har deltatt i forberedelsen av konkurransen og med dette oppnådd en urimelig konkurransefordel som ikke kan avhjelpes med mindre inngripende tiltak, jf. § 12-2. Før leverandøren avvises, skal oppdragsgiveren gi ham en mulighet til å sannsynliggjøre at deltakelsen i forberedelsen ikke vil medføre konkurransevridning.
- (2) Oppdragsgiveren skal også avvise en leverandør når han er kjent med at leverandøren er rettskraftig dømt eller har vedtatt et forelegg for følgende straffbare forhold:
 - a) deltakelse i en kriminell organisasjon
 - b) korrupsjon
 - c) bedrageri
 - d) terrorhandlinger eller straffbare handlinger med forbindelse til terroraktivitet
 - e) hvitvasking av penger eller finansiering av terrorisme
 - f) barnearbeid og andre former for menneskehandel.
- (3) Oppdragsgiveren kan avvise en leverandør, med mindre avvisningen vil være uforholdsmessig,
 - a) når oppdragsgiveren er kjent med at leverandøren ikke har oppfylt sine forpliktelser til å betale skatter, avgifter og trygdeavgifter i den staten han er etablert, eller i Norge, i andre tilfeller enn dem som er nevnt i første ledd bokstav b;
 - b) som er konkurs, gjenstand for insolvensbehandling eller under avvikling, har fått tvungen gjeldsordning eller stanset forretningsførselen, har sine aktiva forvaltet av en konkursforvalter eller retten, eller er i en tilsvarende prosess;
 - c) når oppdragsgiveren kan dokumentere at leverandøren har begått alvorlige eller gjentatte brudd på bestemmelser om miljø, arbeidsforhold og sosiale forhold som følger av nasjonale regler, EØS-regler, tariffavtaler eller internasjonale avtaler som angitt i vedlegg 5;
 - d) når det foreligger en interessekonflikt mellom oppdragsgiveren og leverandøren som kan ha negativ innvirkning på kontraktoppfyllelsen;
 - e) når oppdragsgiveren har klare holdepunkter for at leverandøren har inngått avtaler med hensikt å vri konkurransen;
 - f) som tidligere har begått et vesentlig kontraktsbrudd i forbindelse med oppfyllelsen av en kontrakt med en oppdragsgiver som er omfattet av anskaffelsesloven. Dette forutsetter at bruddet har ført til heving av kontrakten, erstatning eller lignende sanksjoner;
 - g) som har gitt grovt uriktige eller misvisende opplysninger som kan få vesentlig innflytelse på oppdragsgiverens beslutninger om avvisning, utvelgelse eller tildeling, eller som har unnlatte å gi slike opplysninger;
 - h) som har forsøkt å påvirke oppdragsgiverens beslutninger eller få tilgang til fortrolige opplysninger som kan gi leverandøren en urettmessig konkurransefordel;
 - i) når oppdragsgiveren kan dokumentere at leverandøren for øvrig har begått alvorlige feil som medfører tvil om hans yrkesmessige integritet.
- (4) Oppdragsgiveren kan unnlate å avvise en leverandør etter første ledd bokstav b eller c eller annet ledd når allmenne hensyn gjør det nødvendig å inngå kontrakten med leverandøren.

(5) Avvisning etter denne bestemmelsen kan skje for handlinger eller unnlatelser som er foretatt både før og under konkurransen.

§ 24-3. Identifikasjon

(1) Ved vurderingen av om en leverandør skal avvises etter § 24-2 annet ledd, skal oppdragsgiveren sidestille feil eller overtredelser begått av en person i leverandørens administrasjons-, ledelses- eller kontrollorgan, eller som har kompetanse til å representere, kontrollere eller treffe beslutninger i slike organer, med feil eller overtredelser begått av leverandøren selv.

(2) Ved vurderingen av om en leverandør kan eller skal avvises etter øvrige regler i § 24-2, kan oppdragsgiveren sidestille feil eller overtredelser begått av personer som nevnt i første ledd, med feil eller overtredelser begått av leverandøren selv.

(3) Ved vurderingen av om en leverandør kan eller skal avvises etter § 24-2, kan feil eller overtredelser begått av en annen juridisk person sidestilles med feil eller overtredelser begått av leverandøren selv. Avvisning i slike tilfeller skal særlig bero på en vurdering av graden av tilknytning mellom virksomhetene, inkludert personfellesskap og styrefellesskap, og omgåelsesbetraktninger.

§ 24-4. Utskiftning av underleverandører

(1) Dersom oppdragsgiveren i løpet av konkurransen blir kjent med at en underleverandør er i en situasjon som nevnt i § 24-2 første ledd bokstav b til d eller annet ledd, skal han kreve at leverandøren skifter ut underleverandøren.

(2) Dersom oppdragsgiveren i løpet konkurransen blir kjent med at en underleverandør er i en situasjon som nevnt i § 24-2 tredje ledd, kan han kreve at leverandøren skifter ut underleverandøren.

(3) Første og annet ledd gjelder tilsvarende for underleverandører som leverandøren engasjerer etter at kontrakt er inngått og som er i en situasjon som nevnt i § 24-2 første ledd bokstav b, annet eller tredje ledd, når oppdragsgiveren har krevd dokumentasjon for slike forhold etter fjerde ledd.

(4) Dersom oppdragsgiveren ønsker å kontrollere om en underleverandør er i en situasjon som nevnt i § 24-2, kan han kreve at leverandøren fremlegger dokumentasjon etter § 24-7, jf. § 17-1. For underleverandører som blir engasjert etter at kontrakten er inngått, kan oppdragsgiveren kreve at leverandøren fremlegger attester eller annen dokumentasjon i stedet for egenerklæringer.

(5) Dersom en leverandør støtter seg på kapasiteten til en underleverandør for å oppfylle kvalifikasjonskravene, jf. § 16-10, gjelder i stedet bestemmelsen i § 16-10 tredje ledd.

§ 24-5. Tiltak for å unngå avvisning etter § 24-2

(1) Oppdragsgiveren kan ikke avvise en leverandør etter § 24-2 annet ledd eller tredje ledd bokstav c, e, f og i, dersom leverandøren kan dokumentere å ha gjennomført følgende tiltak som viser at han likevel har den nødvendige integriteten som kontraktspart:

- a) betalt erstatning som leverandøren er pålagt for eventuelle tap som følge av forholdet, eller gitt tilsagn om slik betaling,
- b) aktivt samarbeidet med ansvarlige myndigheter for å klargjøre fakta og omstendigheter ved forholdet og
- c) truffet egnede tekniske, organisatoriske og personalmessige tiltak for å forebygge gjentakelser.

(2) Ved vurderingen av om tiltakene som nevnt i første ledd er tilstrekkelige, skal oppdragsgiveren legge vekt på grovheten av og de særlige omstendighetene ved feilen eller overtredelsen. Dersom oppdragsgiveren ikke vurderer tiltakene som tilstrekkelige, skal han gi leverandøren en begrunnelse.

(3) Oppdragsgiveren kan ikke avvise en leverandør etter § 24-2 første ledd bokstav b eller tredje ledd bokstav a dersom leverandøren har betalt skyldige beløp, inkludert renter og bøter, eller inngått en bindende betalingsavtale.

§ 24-6. Avvisningsperiode

(1) Oppdragsgiveren kan avvise en leverandør etter § 24-2 annet ledd i inntil fem år fra datoen for den rettskraftige dommen eller vedtakelsen av forelegget.

(2) Oppdragsgiveren kan avvise en leverandør etter § 24-2 tredje ledd bokstav c, e, f og i, i inntil tre år fra den relevante hendelsen.

§ 24-7. Dokumentasjon for fravær av avvisningsgrunner

(1) Oppdragsgiveren skal godta følgende dokumentasjon som tilstrekkelig bevis for at det ikke foreligger avvisningsgrunner:

- a) vandelsattest eller et tilsvarende dokument utstedt av et kompetent organ i leverandørens hjemstat eller den staten hvor leverandøren er etablert, som viser at det ikke foreligger avvisningsgrunner som nevnt i § 24-2 annet ledd
- b) attest utstedt av et kompetent organ i leverandørens hjemstat eller den staten hvor leverandøren er etablert, som viser at det ikke foreligger avvisningsgrunner som nevnt i § 24-2 første ledd bokstav b og tredje ledd bokstav a og b.

(2) Dersom det ikke utstedes dokumenter som nevnt i første ledd i leverandørens hjemstat eller den staten hvor han er etablert, eller dersom de ikke dekker alle avvisningsgrunnene som nevnt i § 24-2 første ledd bokstav b, annet ledd og tredje ledd bokstav a og b, skal oppdragsgiveren godta det europeiske egenerklæringskjemaet som tilstrekkelig bevis. Oppdragsgiveren kan kreve at leverandøren i stedet skal fremlegge en erklæring avgitt under ed eller en

forsikring avgitt for et kompetent organ i leverandørens hjemstat eller den stat hvor han er etablert, når dette er angitt i anskaffelsesdokumentene.

Avvisning på grunn av forhold ved tilbudet

§ 24–8. *Avvisning på grunn av forhold ved tilbudet*

- (1) Oppdragsgiveren skal avvise et tilbud som
 - a) ikke kan anses bindende
 - b) inneholder vesentlige avvik fra anskaffelsesdokumentene
 - c) er unormalt lavt i forhold til ytelsen, jf. § 24–9, fordi det ikke oppfyller bestemmelser om miljø, arbeidsforhold og sosiale forhold som følger av nasjonale regler, EØS-regler, tariffavtaler eller internasjonale avtaler som angitt i vedlegg 5.
- (2) Oppdragsgiveren kan avvise et tilbud som
 - a) inneholder avvik fra anskaffelsesdokumentene eller uklarheter som ikke må anses ubetydelige
 - b) er unormalt lavt i forhold til ytelsen, jf. § 24–9, av andre grunner enn dem som er nevnt i første ledd bokstav c
 - c) ikke oppfyller bestemmelser om miljø, arbeidsforhold og sosiale forhold som følger av nasjonale regler, EØS-regler, tariffavtaler eller internasjonale avtaler som angitt i vedlegg 5
 - d) overstiger oppdragsgiverens budsjett som er dokumentert fastsatt før iverksettelse av konkurransen
 - e) oppdragsgiveren for øvrig ikke kan akseptere fordi det foreligger lignende forhold som i bokstav a til d.

§ 24–9. *Unormalt lave tilbud*

- (1) Dersom et tilbud virker unormalt lavt i forhold til ytelsen, skal oppdragsgiveren skriftlig kreve at leverandøren redegjør for tilbudets sammensetning, for eksempel i form av opplysninger om
 - a) besparelsene ved fremstillingsmåten, utførelsen av tjenestene eller byggemetoden
 - b) tekniske løsninger eller usedvanlig fordelaktige vilkår som er tilgjengelige for leverandøren
 - c) ytelsens nyskapende karakter
 - d) oppfyllelsen av bestemmelser om miljø, arbeidsforhold og sosiale forhold som følger av nasjonale regler, EØS-regler, tariffavtaler eller internasjonale avtaler som angitt i vedlegg 5
 - e) eventuell offentlig støtte han har mottatt.
- (2) Oppdragsgiveren kan bare avvise tilbudet dersom pris- eller kostnadsnivået ikke kan forklares i tilstrekkelig grad ut fra opplysningene.
- (3) Dersom oppdragsgiveren finner at et tilbud er unormalt lavt fordi leverandøren har mottatt offentlig støtte, kan han ikke avvise tilbudet dersom leverandøren kan dokumentere at støtten er forenelig med EØS-avtalen. Dersom oppdragsgiveren avviser leverandøren på dette grunnlaget, skal han informere EFTAs overvåkingsorgan.
- (4) Oppdragsgiveren skal fastsette en rimelig frist for mottak av redegjørelser og dokumentasjon som nevnt i første og tredje ledd.

Fremgangsmåten ved avvisning

§ 24–10. *Fremgangsmåten ved avvisning*

- (1) Oppdragsgiveren skal ta stilling til spørsmålet om avvisning snarest mulig. Avvisning kan skje på ethvert tidspunkt i konkurransen når det viser seg at vilkårene for avvisning er oppfylt.
- (2) Oppdragsgiveren kan utsette avgjørelsen om avvisning til han har foretatt eventuelle avklaringer etter § 23–5. I en konkurranse med forhandling, konkurranse om innovasjonspartnerskap eller konkurransepreget dialog kan oppdragsgiveren utsette avgjørelsen om avvisning etter § 24–8 første ledd bokstav a og c eller annet ledd til han har avsluttet forhandlingene eller dialogen.
- (3) Oppdragsgiveren skal snarest mulig gi leverandøren en skriftlig meddelelse om avvisningen. Meddelelsen skal inneholde en kort begrunnelse.

Kapittel 25. Avslutning av konkurransen

§ 25–1. *Meddelelse om valg av leverandør og begrunnelse*

- (1) Oppdragsgiveren skal skriftlig og samtidig gi de berørte leverandørene en meddelelse om valget av leverandør før kontrakten inngås. Oppdragsgiveren skal gi en begrunnelse for valget og angi en karenperiode i meddelelsen.
- (2) Begrunnelsen skal inneholde navnet på den valgte leverandøren og en redegjørelse for det valgte tilbudets egenskaper og relative fordeler i samsvar med tildelingskriteriene.
- (3) Oppdragsgiveren kan unnta visse opplysninger fra begrunnelsen dersom utsendelse vil
 - a) hindre håndhevelsen av regler eller på annen måte være i strid med offentlige interesser,
 - b) skade bestemte offentlige eller private virksomheters legitime økonomiske interesser eller
 - c) skade konkurransen mellom leverandørene.
- (4) Dersom oppdragsgiveren finner at beslutningen om valg av leverandør er i strid med forskriften, kan beslutningen omgjøres frem til kontrakten er inngått.
- (5) Kontrakten anses inngått når begge parter har signert kontrakten.

§ 25-2. Karensperiode før inngåelse av kontrakt

(1) Oppdragsgiveren kan tidligst inngå en kontrakt etter utløpet av en karensperiode som er fastsatt av oppdragsgiveren. Karensperioden skal være minst 10 dager regnet fra dagen etter at meddelelsen om valget av leverandør er sendt. Dersom oppdragsgiveren har gjort unntak fra kravet om bruk av elektronisk kommunikasjon, skal karensperioden være minst 15 dager.

(2) Kravet om karensperiode gjelder ikke

- a) når oppdragsgiveren ikke har plikt til å kunngjøre konkurranse, jf. § 13-3 og § 13-4
- b) når den valgte leverandøren er den eneste berørte leverandøren
- c) når oppdragsgiveren tildeler kontrakter under en rammeavtale
- d) når oppdragsgiveren tildeler kontrakter under en dynamisk innkjøpsordning.

§ 25-3. Suspensjon av oppdragsgivers adgang til å inngå kontrakt

(1) Ved begjæring om midlertidig forføyning etter oppdragsgiverens valg av leverandør, suspenderes oppdragsgiverens adgang til å inngå kontrakt

- a) når oppdragsgiveren har fastsatt en karensperiode etter § 25-2 første ledd og begjæringen er fremsatt innen utløpet av karensperioden, eller
- b) når oppdragsgiveren har publisert en intensjonskunngjøring etter § 21-5 og begjæringen er fremsatt innen ti dager regnet fra dagen etter datoen for kunngjøringen.

(2) Suspensjonen inntreder når begjæringen er forkynt for oppdragsgiveren. Oppdragsgiveren informeres om suspensjonsvirkningen ved forkynnelsen.

(3) Tingretten skal samtidig som begjæringen sendes til forkynnelsen, beramme muntlige forhandlinger til behandlingen av begjæringen. Partene kan samtykke i at behandlingen i stedet skal være skriftlig.

(4) Suspensjonen varer inntil tingretten har tatt stilling til begjæringen. Suspensjonen opphører likevel tidligst ved utløpet av karensperioden eller etter ti dager regnet fra dagen etter datoen for intensjonskunngjøringen.

(5) Det inntreder ikke suspensjon ved anke over tingrettens avgjørelse.

§ 25-4. Avlysning av konkurransen

(1) Oppdragsgiveren kan avlyse konkurransen med øyeblikkelig virkning dersom det foreligger en saklig grunn.

(2) Oppdragsgiver skal snarest mulig gi leverandørene en skriftlig meddelelse om avlysningen. Meddelelsen skal inneholde en kort begrunnelse og eventuelle opplysninger om at han vil gjennomføre en ny konkurranse om den samme anskaffelsen.

§ 25-5. Anskaffelsesprotokoll

(1) Oppdragsgiveren skal føre protokoll for gjennomføringen av anskaffelsen.

(2) Protokollen skal inneholde følgende opplysninger i den utstrekning de er relevante:

- a) oppdragsgiverens navn og adresse
- b) en beskrivelse av hva som skal anskaffes, og den anslåtte verdien av anskaffelsen
- c) begrunnelsen for ikke å dele opp kontrakten
- d) begrunnelsen for å bruke konkurranse med forhandling etter forutgående kunngjøring eller konkurransepreget dialog
- e) begrunnelsen for å bruke konkurranse med forhandling uten forutgående kunngjøring eller anskaffelse uten konkurranse
- f) begrunnelsen for å bruke unntak fra kravet om bruk av elektronisk kommunikasjon ved mottak av tilbud
- g) navnet på leverandørene som har levert forespørsler om å delta i konkurransen
- h) navnet på leverandørene som er valgt ut i en konkurranse hvor det settes en grense for antallet deltakere, og begrunnelsen for utvelgelsen
- i) navnet på leverandørene som har levert tilbud
- j) navnet på leverandørene som er avvist, og begrunnelsen for å avvise deres forespørsler om å delta i konkurransen eller deres tilbud
- k) navnet på leverandørene som har fått sine tilbud forkastet, og begrunnelsen for reduksjonen
- l) opplysninger om tilfeller av inhabilitet eller konkurransevidning som følge av dialog med leverandører og eventuelle avhjelpende tiltak som er gjennomført
- m) navnet på den valgte leverandøren, begrunnelsen for valget og kontraktens verdi
- n) hvilke deler av kontrakten den valgte leverandøren planlegger at underleverandører skal utføre, og underleverandørenes navn, forutsatt at opplysningene er kjent
- o) begrunnelsen for at oppdragsgiveren avlyser konkurransen
- p) andre vesentlige forhold.

(3) Når oppdragsgiveren tildeler kontrakter under en rammeavtale, gjelder plikten til å føre protokoll bare når oppdragsgiveren gjenåpner konkurransen.

Kapittel 26. Rammeavtaler, dynamiske innkjøpsordninger og gjennomføring av innovasjonspartnerskap

Rammeavtaler

§ 26–1. Rammeavtaler

- (1) Oppdragsgiveren skal følge forskriften ved inngåelsen av en rammeavtale.
- (2) Oppdragsgiveren skal tildele kontrakter under en rammeavtale etter prosedyrene i § 26–2 eller § 26–3.
- (3) Bare de oppdragsgiverne som er klart identifisert i kunngjøringen eller invitasjonen til å bekrefte interesse og leverandørene som er parter i rammeavtalen, kan tildeles kontrakter under rammeavtalen.
- (4) Oppdragsgiveren kan ikke inngå rammeavtaler for mer enn fire år, med mindre det foreligger særlige forhold, for eksempel knyttet til avtalens formål, investeringskostnader eller brukerens behov.
- (5) Ved tildeling av kontrakter under en rammeavtale kan ikke oppdragsgiveren foreta vesentlige endringer i kontraktsvilkårene i rammeavtalen.

§ 26–2. Rammeavtaler med én leverandør

- (1) Under rammeavtaler med én leverandør skal oppdragsgiveren tildele kontrakter på grunnlag av kontraktsvilkårene i rammeavtalen.
- (2) Ved tildeling av kontrakt kan oppdragsgiveren kontakte leverandøren skriftlig og om nødvendig be ham om å utfylle tilbudet.

§ 26–3. Rammeavtaler med flere leverandører

- (1) Dersom en rammeavtale med flere leverandører fastsetter alle kontraktsvilkårene, skal oppdragsgiveren fastsette en fordelingsnøkkel for tildeling av kontrakter under rammeavtalen. Fordelingsnøgkelen skal være angitt i anskaffelsesdokumentene.
- (2) Dersom en rammeavtale med flere leverandører ikke fastsetter alle kontraktsvilkårene, skal oppdragsgiveren tildele kontrakter under rammeavtalen etter ny konkurranse mellom leverandørene.
- (3) Dersom en rammeavtale med flere leverandører fastsetter alle kontraktsvilkårene, kan oppdragsgiveren fastsette at han på nærmere spesifiserte vilkår likevel vil tildele kontrakter under rammeavtalen etter ny konkurranse mellom leverandørene. Der vilkårene for å gjenåpne konkurransen ikke er oppfylt, skal han tildele kontrakten i samsvar med prosedyren i første ledd.
- (4) Oppdragsgiveren skal gjenåpne konkurransen etter annet og tredje ledd på grunnlag av reglene som er angitt i anskaffelsesdokumentene for rammeavtalen. Dette kan være de samme reglene som ble brukt for å tildele rammeavtalen, eller andre regler. Oppdragsgiveren kan om nødvendig presisere reglene for å tilpasse dem til den bestemte kontrakten. Konkurransen skal gjennomføres på følgende måte:
 - a) Oppdragsgiveren skal skriftlig kontakte leverandørene som er i stand til å gjennomføre kontrakten.
 - b) Oppdragsgiveren skal fastsette en tilstrekkelig frist for mottak av tilbud. Ved fastsettelse av fristen skal oppdragsgiveren ta hensyn til kontraktens kompleksitet og tiden det tar for leverandørene å utarbeide tilbud.
 - c) Leverandørene skal gi tilbud skriftlig, og oppdragsgiveren kan ikke åpne dem før utløpet av tilbudsfristen.
 - d) Oppdragsgiveren skal tildele kontrakten til den leverandøren som har gitt det beste tilbudet på grunnlag av tildelingskriteriene angitt i anskaffelsesdokumentene for rammeavtalen.

Dynamiske innkjøpsordninger

§ 26–4. Generelle regler om dynamiske innkjøpsordninger

- (1) Oppdragsgiveren kan bruke en dynamisk innkjøpsordning til å anskaffe ytelser som ikke trenger særlige tilpasninger for å oppfylle hans krav, for eksempel hyllevarer.
- (2) Alle leverandører skal gis muligheten til å søke om opptak i ordningen under hele dens varighet.
- (3) Oppdragsgiveren skal gjennomføre ordningen som en fullt ut elektronisk prosess. All kommunikasjon skal skje ved bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler.
- (4) Ordningen kan deles inn i kategorier som er objektivt definert på grunnlag av egenskapene ved anskaffelsene som skal gjennomføres innenfor den enkelte kategori. Slike egenskaper kan blant annet være den maksimalt tillatte størrelsen på kontraktene eller det geografiske området hvor kontraktene skal utføres.
- (5) Oppdragsgiveren kan ikke kreve gebyr fra leverandørene for søknader om opptak i eller gjennomføringen av ordningen.

§ 26–5. Etablering av en dynamisk innkjøpsordning

- (1) Ved etableringen av en dynamisk innkjøpsordning skal oppdragsgiveren bruke en begrenset anbudskonkurranse.
- (2) Oppdragsgiveren skal kunngjøre etableringen av ordningen etter § 21–1 og § 21–2.
- (3) Oppdragsgiveren skal angi ordningens varighet i kunngjøringen. Oppdragsgiveren skal kunngjøre endringer i ordningens varighet
 - a) ved en kunngjøring som nevnt i annet ledd, dersom ordningen ikke avsluttes
 - b) ved en kunngjøring av kontraktsinngåelse, jf. § 21–6, dersom ordningen avsluttes.
- (4) Oppdragsgiveren skal gi gratis, direkte og ubegrenset elektronisk tilgang til konkurransegrunnlaget etter § 14–3 under hele ordningens varighet. Konkurransegrunnlaget skal inneholde følgende opplysninger:

- a) hvilke ytelser og den anslåtte mengden oppdragsgiveren planlegger å anskaffe
- b) eventuelle kategorier ordningen er delt inn i, egenskapene som definerer dem, og hvilke kvalifikasjonskrav som gjelder for hver enkelt kategori
- c) andre opplysninger av betydning, inkludert hvordan ordningen virker, hvilket elektronisk utstyr som brukes, og tekniske ordninger og spesifikasjoner for tilkobling.

§ 26-6. Opptak i en dynamisk innkjøpsordning

(1) Alle leverandører som oppfyller kvalifikasjonskravene, skal tas opp i den dynamiske innkjøpsordningen. Oppdragsgiveren kan ikke sette grenser for antallet leverandører som vil bli tatt opp i ordningen.

(2) Oppdragsgiveren skal fastsette en frist for mottak av søknader om opptak i ordningen før han sender invitasjonene til å gi tilbud på den første anskaffelsen under ordningen. Fristen skal være minst 30 dager regnet fra den dagen oppdragsgiveren sender den alminnelige kunngjøringen til TED-databasen eller invitasjonen til å bekrefte interesse. Det gjelder ingen frist for mottak av søknader etter at oppdragsgiveren har sendt invitasjonen til å gi tilbud på den første anskaffelsen.

(3) Oppdragsgiveren skal kontrollere om en leverandør oppfyller kvalifikasjonskravene senest 10 virkedager etter mottak av søknaden om opptak i ordningen. Fristen kan forlenges til 15 virkedager i særlig begrunnede tilfeller, særlig når det er nødvendig for å vurdere supplerende dokumentasjon eller på annen måte kontrollere om leverandøren oppfyller kvalifikasjonskravene.

(4) Oppdragsgiveren kan fastsette en lengre frist enn angitt i tredje ledd i anskaffelsesdokumentene for å vurdere søknader som mottas før han sender ut den første invitasjonen til å gi tilbud under ordningen.

(5) Oppdragsgiveren skal snarest mulig informere leverandørene om de er tatt opp i ordningen.

§ 26-7. Anskaffelser under en dynamisk innkjøpsordning

(1) For hver anskaffelse under den dynamiske innkjøpsordningen skal oppdragsgiveren invitere alle leverandørene som er tatt opp i ordningen, til å gi tilbud, jf. § 23-2. Dersom ordningen er delt inn i kategorier, skal oppdragsgiveren bare invitere leverandørene som er tatt opp i kategorien som anskaffelsen gjelder.

(2) Oppdragsgiveren kan ikke sende invitasjonen til å gi tilbud på den første anskaffelsen før han har vurdert alle søknadene om opptak i ordningen som han har mottatt innen fristen i § 26-6 annet ledd.

(3) Fristen for mottak av tilbud skal være minst 10 dager fra den dagen invitasjonen ble sendt. Ikke-statlige oppdragsgivere kan fastsette en kortere frist i samarbeid med leverandørene som er tatt opp i ordningen, etter § 20-3 tredje ledd.

(4) Oppdragsgiveren skal velge tilbud på grunnlag av tildelingskriteriene i kunngjøringen eller invitasjonen til å bekrefte interesse. Tildelingskriteriene kan presiseres i invitasjonen til å gi tilbud.

(5) Oppdragsgiveren skal kunngjøre inngåelsen av kontrakten etter § 21-6 første ledd.

(6) Oppdragsgiveren kan på et hvilket som helst tidspunkt kreve at leverandørene som er tatt opp i ordningen, leverer en oppdatert egenerklæring, jf. § 17-1, senest etter fem virkedager. Under hele ordningens varighet gjelder § 17-1 tredje til sjette ledd.

Gjennomføring av innovasjonspartnerskap

§ 26-8. Gjennomføring av innovasjonspartnerskap

(1) Innovasjonspartnerskapet skal sette delmål for forsknings- og innovasjonsprosessen som partneren eller partnerne skal oppfylle.

(2) Innovasjonspartnerskapet skal struktureres i faser etter rekkefølgen av trinnene i forsknings- og innovasjonsprosessen. Prosessen kan inkludere produksjonen av varene, utførelsen av tjenestene eller ferdigstillingen av bygge- og anleggsarbeidene.

(3) Oppdragsgiveren skal sørge for at innovasjonspartnerskapets struktur, og særlig varigheten og verdien av dets faser, reflekterer graden av innovasjon i den foreslåtte løsningen og rekkefølgen av forsknings- og utviklingsaktivitetene som er nødvendige for å utvikle en innovativ løsning som foreløpig ikke er tilgjengelig på markedet. Den anslåtte verdien av varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene som oppdragsgiver skal anskaffe, skal stå i forhold til investeringene som er nødvendige for å utvikle dem.

(4) Etter hvert trinn i prosessen kan oppdragsgiveren avslutte innovasjonspartnerskapet eller redusere antallet partnere ved å si opp individuelle kontrakter på grunnlag av de avtalte delmålene. Dette gjelder bare når oppdragsgiveren har forbeholdt seg denne retten og angitt vilkårene for å bruke den i anskaffelsesdokumentene.

(5) I et innovasjonspartnerskap med flere partnere kan oppdragsgiveren ikke uten samtykke gi de øvrige partnere tilgang til løsninger eller andre fortrolige opplysninger som en partner har gitt innenfor rammene av partnerskapet. Et samtykke skal gjelde de bestemte opplysningene som oppdragsgiveren planlegger å gi tilgang til.

(6) Oppdragsgiveren skal betale vederlag i passende avdrag til partneren eller partnerne i innovasjonspartnerskapet.

(7) Oppdragsgiveren kan bare anskaffe de utviklede varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene når de oppfyller de avtalte ytelsesmålene og ikke overstiger de avtalte maksimumskostnadene.

Kapittel 27. Elektroniske kataloger og elektroniske auksjoner

Elektroniske kataloger

§ 27-1. Elektroniske kataloger

(1) Oppdragsgiveren kan kreve eller tillate at leverandørene gir tilbud i form av en elektronisk katalog, eller at tilbudet omfatter en elektronisk katalog. Tilbud som gis i form av en elektronisk katalog, kan ledsages av andre dokumenter som gjør tilbudet fullstendig.

(2) Oppdragsgiveren skal angi i kunngjøringen eller invitasjonen til å bekrefte interesse om leverandørene skal eller kan gi tilbud i form av elektroniske kataloger. Oppdragsgiveren skal gi alle nødvendige opplysninger om format, hvilket elektronisk utstyr som brukes, og tekniske ordninger og spesifikasjoner for tilkobling i anskaffelsesdokumentene, jf. § 22-2 og § 22-5.

(3) Dersom oppdragsgiveren har inngått en rammeavtale med flere leverandører etter en konkurranse hvor tilbudene er gitt i form av elektroniske kataloger, kan han beslutte at gjenåpningen av konkurransen om en bestemt kontrakt skal skje på grunnlag av oppdaterte kataloger. Oppdragsgiveren skal i så fall

- a) invitere leverandørene til å levere katalogene på nytt, slik at de er tilpasset kravene til den bestemte kontrakten, eller
- b) informere leverandørene om at han har til hensikt å bruke opplysningene som er relevante for den bestemte kontrakten, i de allerede mottatte katalogene. Denne fremgangsmåten kan oppdragsgiveren bruke bare når han har opplyst om den i anskaffelsesdokumentene for rammeavtalen.

(4) Dersom oppdragsgiveren gjenåpner konkurransen om en bestemt kontrakt etter tredje ledd bokstav b, skal han informere leverandørene om datoen og klokkeslettet han vil hente ut opplysningene, og gi leverandørene muligheten til å nekte en slik uthenting. Før tildeling av kontrakten, skal oppdragsgiveren fremlegge opplysningene for den enkelte leverandøren og gi ham muligheten til å bekrefte eller avkrefte at tilbudet, basert på disse opplysningene, ikke inneholder feil.

(5) Dersom oppdragsgiveren har etablert en dynamisk innkjøpsordning, kan han kreve at leverandørene gir tilbud på en bestemt kontrakt i form av en elektronisk katalog. Oppdragsgiveren kan også inngå kontrakt etter tredje ledd bokstav b og fjerde ledd dersom søknaden om opptak i den dynamiske innkjøpsordningen inneholder en elektronisk katalog som oppfyller spesifikasjonene for katalogen og er levert i det formatet oppdragsgiveren har fastsatt. Når oppdragsgiveren informerer leverandørene om at han vil inngå kontrakt etter tredje ledd bokstav b, skal de ferdigstille katalogene.

Elektroniske auksjoner

§ 27-2. Generelle regler om elektroniske auksjoner

(1) Ved en åpen anbudskonkurranse, begrenset anbudskonkurranse og konkurranse med forhandling etter forutgående kunngjøring kan oppdragsgiveren avholde en elektronisk auksjon før tildeling av kontrakt. Dette gjelder bare når innholdet i konkurransegrunnlaget, særlig kravsspesifikasjonene, kan fastsettes nøyaktig og kvantifiseres.

(2) Oppdragsgiveren kan ikke avholde en elektronisk auksjon ved anskaffelser av tjenester eller bygge- og anleggsarbeider som omfatter intellektuell innsats som gjør at tilbudene ikke kan rangeres med automatiske evalueringsmetoder.

(3) Oppdragsgiveren kan avholde en elektronisk auksjon ved gjenåpning av konkurransen under en rammeavtale, jf. § 26-3 annet og tredje ledd, og ved tildeling av kontrakter under en dynamisk innkjøpsordning.

§ 27-3. Forberedelse av en elektronisk auksjon

(1) Oppdragsgiveren skal strukturere den elektroniske auksjonen som en elektronisk prosess hvor leverandørene gjentatte ganger tilbyr lavere priser eller lavere verdier av kvantifiserbare elementer i tilbudet.

(2) Auksjonen skal baseres på

- a) pris alene dersom oppdragsgiveren skal velge tilbud på grunnlag av den laveste prisen
- b) pris, verdier av kvantifiserbare elementer i tilbudet eller en kombinasjon av pris og slike verdier dersom oppdragsgiver skal velge tilbud på grunnlag av den laveste kostnaden eller det beste forholdet mellom pris eller kostnad og kvalitet.

(3) Dersom oppdragsgiveren skal avholde en elektronisk auksjon, skal han angi dette i kunngjøringen eller invitasjonen til å bekrefte interesse. Anskaffelsesdokumentene skal inneholde minst følgende opplysninger:

- a) elementene hvis verdier er gjenstand for elektronisk auksjon, kvantifisert og uttrykt i tall eller prosentdeler
- b) eventuelle begrensninger på verdiene som leverandørene kan tilby, slik de fremgår av kravspesifikasjonene
- c) hvilke opplysninger oppdragsgiveren vil gi leverandørene under gjennomføringen av auksjonen, og eventuelt når de vil motta disse opplysningene
- d) relevante opplysninger om auksjonsprosessen, inkludert hvordan auksjonen skal avsluttes
- e) vilkårene for tilbudsgivningen, særlig eventuelle krav til minste tillatte forskjeller mellom tilbudene
- f) relevante opplysninger om det elektroniske utstyret som leverandørene skal bruke, og tekniske ordninger og spesifikasjoner for tilkobling.

(4) Før oppdragsgiveren gjennomfører auksjonen, skal han evaluere tilbudene i henhold til tildelingskriteriene og deres angitte vekt.

§ 27-4. Gjennomføring av en elektronisk auksjon

- (1) Oppdragsgiveren skal samtidig invitere alle leverandørene som ikke er avvist, til å delta i den elektroniske auksjonen.
- (2) Invitasjonen skal inneholde følgende opplysninger:
 - a) en evaluering av leverandørens tilbud, jf. § 27-3 fjerde ledd;
 - b) den matematiske formelen som skal brukes til å rangere tilbudene automatisk på grunnlag av de nye prisene eller verdiene som leverandørene tilbyr. Dersom oppdragsgiveren skal velge tilbud på grunnlag av den laveste kostnaden eller det beste forholdet mellom pris eller kostnad og kvalitet, skal formelen inneholde tildelingskriterienes vekt. Når vekten er angitt innenfor et område med et passende maksimalt utslag, skal oppdragsgiveren fastsette en bestemt verdi. Dersom oppdragsgiveren tillater alternative tilbud, skal han angi en egen formel for hvert alternative tilbud;
 - c) alle relevante opplysninger for individuell tilkobling, samt dato og klokkeslett for auksjonen.
- (3) Auksjonen kan tidligst begynne to virkedager etter at oppdragsgiveren sender invitasjonen.
- (4) Auksjonen kan foregå i flere faser. I hver fase skal oppdragsgiveren umiddelbart gi leverandørene tilstrekkelige opplysninger til at de til enhver tid kan fastslå sin respektive rangering. Oppdragsgiveren kan gi opplysninger om tilbudte priser eller verdier dersom dette er angitt i konkurransegrunnlaget. Under auksjonen kan oppdragsgiveren også opplyse om antallet gjenværende deltakere, men ikke deres identitet.

§ 27-5. Avslutning av en elektronisk auksjon

- (1) Oppdragsgiveren skal avslutte den elektroniske auksjonen på en eller flere av følgende måter:
 - a) på den dagen og på det klokkeslettet som er angitt i konkurransegrunnlaget
 - b) når oppdragsgiveren ikke mottar nye priser eller verdier som oppfyller kravene til minste tillatte forskjeller mellom tilbudene, innen fristen som oppdragsgiveren har satt for hvor lang tid som skal gå fra mottak av den sist tilbudte prisen eller verdien til auksjonen vil bli avsluttet
 - c) når det angitte antallet faser er gjennomført.
- (2) Dersom oppdragsgiveren vil avslutte auksjonen etter første ledd bokstav c, eventuelt kombinert med bokstav b, skal invitasjonen til å delta i auksjonen inneholde en tidsplan for hver fase.
- (3) Etter at auksjonen er avsluttet, skal oppdragsgiveren velge tilbud etter § 18-1 på grunnlag av resultatet av auksjonen.

Kapittel 28. Endringer i kontrakten og oppsigelse**§ 28-1. Endringer som er tillatt**

- (1) Oppdragsgiveren kan foreta følgende endringer i en kontrakt uten å gjennomføre en ny konkurranse etter forskriften:
 - a) endringer som foretas etter en endringsklausul som nevnt i § 19-1 annet ledd;
 - b) endringer som gir en prisøkning som er lavere enn
 1. terskelverdiene i § 5-3, og
 2. 10 prosent av den opprinnelige kontraktsverdien for vare- og tjenestekontrakter eller 15 prosent av den opprinnelige kontraktsverdien for bygge- og anleggskontrakter.Dette gjelder bare når anskaffelsens overordnede karakter ikke blir endret. Dersom det foretas flere endringer etter hverandre, skal prisøkningen beregnes på grunnlag av den samlede prisøkningen som følge av alle endringene;
 - c) endringer som gjelder nødvendige tilleggsleveranser som ikke inngikk i den opprinnelige kontrakten. Dette gjelder bare når:
 1. skifte av leverandøren ikke kan skje av tekniske eller økonomiske grunner, for eksempel fordi tilleggsleveransene må kunne erstatte eller være compatible med eksisterende utstyr, software, tjenester eller installasjoner som ble anskaffet ved den opprinnelige kontrakten;
 2. skifte av leverandøren vil føre til betydelige vanskeligheter eller vesentlige ekstrakostnader for oppdragsgiveren; og
 3. prisøkningen ikke overstiger 50 prosent av den opprinnelige kontraktsverdien. Dersom det foretas flere endringer etter hverandre, gjelder denne begrensningen for hver enkelt endring. Slike endringer må ikke foretas for å omgå forskriften;
 - d) endringer som er nødvendige som følge av omstendigheter som en aktsom oppdragsgiver ikke kunne forutse. Dette gjelder bare når
 1. anskaffelsens overordnede karakter ikke blir endret; og
 2. prisøkningen ikke overstiger 50 prosent av den opprinnelige kontraktsverdien. Dersom det foretas flere endringer etter hverandre, gjelder denne begrensningen for hver enkelt endring. Slike endringer må ikke foretas for å omgå forskriften;
 - e) endringer som gjelder skifte av leverandøren ved at en ny leverandør helt eller delvis trer inn i den eksisterende leverandørens rettigheter og plikter som følge av en omstrukturering, for eksempel ved overtakelse, fusjon, oppkjøp eller konkurs. Dette gjelder bare når
 1. den nye leverandøren oppfyller de opprinnelige kvalifikasjonskravene,

2. det ikke foretas andre vesentlige endringer i kontrakten og
 3. skiftet av leverandøren ikke skjer for å omgå forskriften;
 - f) endringer, uavhengig av verdi, som ikke er vesentlige, jf. § 28–2.
- (2) Dersom kontrakten inneholder en prisindeksklausul, skal prisøkningen som følge av endringer etter første ledd bokstav b til d beregnes med utgangspunkt i den justerte prisen.
- (3) Oppdragsgiveren skal kunngjøre endringer som nevnt i første ledd bokstav c og d etter § 21–1.

§ 28–2. *Vesentlige endringer*

En endring er ikke tillatt etter § 28–1 første ledd bokstav f dersom den fører til at innholdet i kontrakten blir vesentlig forskjellig fra den opprinnelige kontrakten. En endring er alltid vesentlig dersom den

- a) gjelder nye betingelser som, dersom de hadde vært en del av den opprinnelige konkurransen, ville ha ført til at andre leverandører potensielt kunne ha deltatt, eller at oppdragsgiveren kunne tildelt kontrakten til en annen leverandør,
- b) endrer kontraktens økonomiske balanse til fordel for leverandøren,
- c) utvider kontraktens omfang betydelig eller
- d) gjelder skifte av leverandøren i andre tilfeller enn dem som er nevnt i § 28–1 første ledd bokstav e.

§ 28–3. *Oppsigelse i særlige tilfeller*

Oppdragsgiveren kan si opp en kontrakt dersom

- a) det er foretatt vesentlige endringer i kontrakten som krever at oppdragsgiveren gjennomfører en ny konkurranse, jf. § 28–2,
- b) leverandøren på tidspunktet for tildeling av kontrakten var i en situasjon som nevnt i § 24–2 annet ledd eller
- c) EFTA-domstolen har slått fast at oppdragsgiveren har begått et brudd på EØS-avtalen som innebærer at oppdragsgiver ikke skulle ha inngått kontrakten med den valgte leverandøren.

Kapittel 29. Samordnede innkjøp

§ 29–1. *Anskaffelser som gjennomføres i fellesskap*

- (1) Flere oppdragsgivere kan gjennomføre anskaffelser i fellesskap.
- (2) Når flere oppdragsgivere gjennomfører anskaffelser i fellesskap i alle oppdragsgivernes navn, er de felles ansvarlige for å overholde forskriften. Dette gjelder også når en av oppdragsgiverne gjennomfører anskaffelsen på vegne av de andre oppdragsgiverne.
- (3) Når flere oppdragsgivere gjennomfører deler av anskaffelsen i fellesskap, er de felles ansvarlige for å overholde forskriften bare for de delene som de gjennomfører i fellesskap. Hver av oppdragsgiverne er ansvarlige for å overholde reglene for de delene som de gjennomfører på egne vegne.

§ 29–2. *Samordnede innkjøp med oppdragsgivere fra andre EØS-stater*

- (1) Oppdragsgiveren kan anskaffe ytelser fra eller gjennom en innkjøpssentral i en annen EØS-stat etter § 7–8. Innkjøpssentralen skal gjennomføre sine anskaffelser etter reglene i den staten hvor sentralen er lokalisert. Disse reglene skal også gjelde dersom oppdragsgiveren selv tildeler en kontrakt under en rammeavtale eller en dynamisk innkjøpsordning.
 - (2) Oppdragsgivere fra forskjellige EØS-stater kan i fellesskap inngå en kontrakt eller rammeavtale eller etablere en dynamisk innkjøpsordning. De kan også i fellesskap tildele kontrakter under en rammeavtale eller en dynamisk innkjøpsordning.
 - (3) Med mindre annet følger av en internasjonal avtale, skal oppdragsgivere som foretar en anskaffelse i fellesskap etter annet ledd, inngå en avtale som fastsetter
 - a) oppdragsgivernes ansvarsområder og hvilke nasjonale regler som skal gjelde. Oppdragsgiverne kan fordele ansvaret til en eller flere av oppdragsgiverne og velge reglene i en EØS-stat hvor minst en av oppdragsgiverne er lokalisert. Fordelingen skal angis i anskaffelsesdokumentene; og
 - b) den interne organiseringen av anskaffelsen, inkludert gjennomføringen av konkurransen, fordelingen av varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene som skal anskaffes, og inngåelsen av kontrakter.
 - (4) Oppdragsgiveren anses å ha overholdt forskriften når han foretar en anskaffelse fra en oppdragsgiver som er ansvarlig for gjennomføringen av anskaffelsen etter tredje ledd.
 - (5) Når oppdragsgivere fra forskjellige EØS-stater har etablert en juridisk enhet som skal gjennomføre felles anskaffelser for oppdragsgiverne, kan de begrense samarbeidet til en bestemt periode, visse typer kontrakter eller til en eller flere bestemte kontrakter. Samarbeidet kan også gjelde for en ubestemt periode dersom dette er fastsatt i stiftelsesdokumentet. Følgende regler skal gjelde når den juridiske enheten gjennomfører anskaffelser:
 - a) reglene i EØS-staten hvor enheten er lokalisert, eller
 - b) reglene i EØS-staten hvor enheten utøver sine aktiviteter.
- Det kompetente organet under den juridiske enheten skal beslutte hvilke nasjonale regler som skal gjelde.
- (6) Oppdragsgiveren skal ikke bruke fremgangsmåtene i denne bestemmelsen for å unngå at nasjonale regler i lov eller forskrift skal gjelde.

Del IV. Anskaffelser av helse- og sosialtjenester

Kapittel 30. Anskaffelser av helse- og sosialtjenester

§ 30-1. Gjennomføring av konkurransen

- (1) Oppdragsgiveren skal fastsette hvordan konkurransen skal gjennomføres i anskaffelsesdokumentene.
- (2) Oppdragsgiveren skal gjennomføre konkurransen på en måte som innebærer at leverandørene behandles likt og gis mulighet til å bli kjent med de forholdene oppdragsgiveren vil vektlegge ved valg av leverandører til å delta i konkurransen og ved valg av tilbud.
- (3) Oppdragsgiveren kan ta i betraktning særtrekkene ved ytelsen ved gjennomføringen av anskaffelsen, inkludert ved fastsettelsen av kravene til ytelsen, kontraktsvilkårene, kvalifikasjonskravene og tildelingskriteriene. Dette gjelder spesielt brukerens behov for kvalitet, kontinuitet, universell utforming, akseptable priser, tilgjengelighet og et helhetlig tjenestetilbud, kompetanse og erfaring, brukermidvirkning, ivaretagelse av brukerens integritet, mestring og deltakelse i samfunnet og mobilisering av ressurser i brukerens nærmiljø. Oppdragsgiveren kan også vektlegge sine behov for mangfold, kontinuitet og innovasjon.
- (4) Oppdragsgiveren kan tildele kontrakter ved brukervalg. Brukervalg skal i så fall være det eneste tildelingskriteriet.
- (5) Oppdragsgiveren kan inngå langvarige kontrakter dersom det er nødvendig på grunn av brukernes behov, kontraktens formål, investeringskostnader eller andre relevante grunner. Oppdragsgiveren kan inngå løpende kontrakter med oppsigelsesadgang.
- (6) Kapittel 22 om kommunikasjon gjelder tilsvarende.
- (7) § 10-5 om anskaffelsesprotokoll gjelder tilsvarende.

§ 30-2. Reserverte kontrakter for visse helse- og sosialtjenester

- (1) Oppdragsgiveren kan reservere retten til å delta i konkurranser om helse- og sosialtjenester som angitt i vedlegg 4, til organisasjoner som oppfyller følgende vilkår:
 - a) organisasjonens formål er å utføre offentlige oppdrag knyttet til slike tjenester;
 - b) de ansatte eier eller medvirker i ledelsen av organisasjonen, eller de ansatte, brukere eller interessenter deltar aktivt i ledelsen;
 - c) organisasjonens overskudd blir brukt til å oppnå organisasjonens mål. Eventuell utdeling eller omfordeling av overskudd skal skje i tråd med kravene til medvirkning eller deltakelse som nevnt i bokstav b; og
 - d) organisasjonen har ikke hatt kontrakt om levering av de samme tjenestene i løpet av de siste tre årene med den samme oppdragsgiveren etter denne bestemmelsen.
- (2) Kontraktslengden skal ikke overstige tre år.
- (3) Kunngjøringen av konkurransen skal vise til denne bestemmelsen.

§ 30-3. Kontrakter som reserveres for virksomheter med funksjonshemmede eller vanskeligstilte personer

Oppdragsgiveren kan begrense konkurransen til virksomheter eller programmer som har som hovedformål å integrere funksjonshemmede eller vanskeligstilte personer i arbeidslivet. Dette gjelder bare når minst 30 prosent av de ansatte i virksomheten eller programmet har en funksjonshemming eller er vanskeligstilte. Dersom oppdragsgiveren bruker denne muligheten, skal han angi dette i kunngjøringen.

§ 30-4. Tjenester til enkeltbrukere

Oppdragsgiveren er ikke forpliktet til å følge del IV, unntatt § 30-7, ved inngåelsen av kontrakter om helse- og sosialtjenester til enkeltbrukere, forutsatt at:

- a) det ikke er mulig å gjennomføre en forsvarlig konkurranse uten å gi ut taushetsbelagte opplysninger om brukeren, og
- b) brukeren ikke samtykker i å gi ut slike opplysninger, eller bare samtykker i å gi ut slike opplysninger til en eller flere bestemte leverandører.

§ 30-5. Kunngjøring av konkurranse

- (1) Oppdragsgiver som skal inngå en kontrakt, skal kunngjøre konkurransen på en av følgende måter, i samsvar med § 21-1:
 - a) ved en alminnelig kunngjøring
 - b) ved en forhåndskunngjøring.
- (2) Kunngjøringen skal minst inneholde en beskrivelse av hva som skal anskaffes, og en frist for mottak av forespørsler om å delta i konkurransen, å melde sin interesse eller mottak av tilbud.
- (3) Forhåndskunngjøringen skal angi at kontraktene vil bli inngått uten annen kunngjøring av konkurransen, og at interesserte leverandører inviteres til å melde sin interesse.
- (4) Kunngjøringsplikten gjelder ikke når vilkårene i § 13-3 og § 13-4 er oppfylt.

§ 30-6. Intensjonskunngjøring

Dersom oppdragsgiveren mener at han har hjemmel til å inngå en kontrakt uten å kunngjøre konkurransen i samsvar med § 30-5, kan han etter at valget av leverandør er besluttet, kunngjøre at kontrakten vil bli inngått ved å publisere en intensjonskunngjøring, i samsvar med § 21-1.

§ 30-7. Kunngjøring av kontraktsinngåelse

Når oppdragsgiveren har inngått en kontrakt, skal han kunngjøre kontraktsinngåelsen etter § 21-1 og § 21-6.

§ 30-8. Meddelelse om valg av leverandør og begrunnelse for valget

(1) Oppdragsgiveren skal skriftlig og samtidig gi berørte leverandører en meddelelse om valget av leverandør for kontrakten inngås. Oppdragsgiveren skal gi en begrunnelse for valget og angi karenstiden i meddelelsen.

(2) Begrunnelsen skal inneholde navnet på den valgte leverandøren og en redegjørelse for det valgte tilbudets egenskaper og relative fordeler i samsvar med tildelingskriteriene.

(3) Oppdragsgiveren kan unnta visse opplysninger fra begrunnelsen dersom utsendelse vil

- a) hindre håndhevelsen av regler eller på annen måte være i strid med offentlige interesser,
- b) skade bestemte offentlige eller private virksomheters legitime økonomiske interesser eller
- c) skade konkurransen mellom leverandørene.

(4) Dersom oppdragsgiveren finner at beslutningen om valg av leverandør er i strid med forskriften, kan beslutningen omgjøres frem til kontrakten er inngått.

(5) Kontrakten anses inngått når begge parter har signert kontrakten.

§ 30-9. Karenstid for inngåelse av kontrakt

(1) Oppdragsgiveren kan tidligst inngå en kontrakt etter utløpet av en karenstid som er fastsatt av oppdragsgiveren. Karenstiden skal være minst 10 dager regnet fra dagen etter at meddelelsen om valget av leverandør er sendt. Dersom oppdragsgiveren har gjort unntak fra kravet om bruk av elektronisk kommunikasjon, skal karenstiden være minst 15 dager.

(2) Kravet om karenstid gjelder ikke når oppdragsgiveren ikke har plikt til å kunngjøre konkurransen, jf. § 30-5 fjerde ledd, eller når den valgte leverandøren er den eneste berørte leverandøren.

§ 30-10. Suspensjon av oppdragsgivers adgang til å inngå kontrakt

(1) Ved begjæring om midlertidig forføyning etter oppdragsgiverens valg av leverandør, suspenderes oppdragsgiverens adgang til å inngå kontrakten

- a) når oppdragsgiveren har fastsatt en karenstid etter § 30-9 og begjæringen er fremsatt innen utløpet av karenstiden, eller
- b) når oppdragsgiveren har publisert en intensjonskunngjøring etter § 30-6 og begjæringen er fremsatt innen ti dager regnet fra dagen etter datoen for kunngjøringen.

(2) Suspensjonen inntreffer når begjæringen er forkynt for saksøkte. Saksøkte informeres om suspensjonsvirkningen ved forkynnelsen.

(3) Tingretten skal samtidig som begjæringen sendes til forkynnelse, beramme muntlige forhandlinger til behandlingen av begjæringen. Partene kan samtykke i at behandlingen i stedet skal være skriftlig.

(4) Suspensjonen varer inntil tingretten har tatt stilling til begjæringen. Suspensjonen opphører likevel tidligst ved utløpet av karenstiden eller etter ti dager regnet fra dagen etter datoen for intensjonskunngjøringen.

(5) Det inntreffer ikke suspensjon ved anke over tingrettens avgjørelse.

Del V. Plan- og designkonkurranser**Kapittel 31. Plan- og designkonkurranser****§ 31-1. Definisjon**

En plan- og designkonkurranse er en anskaffelsesprosedyre som gjør det mulig for oppdragsgiveren å få utarbeidet et planleggings- eller prosjekteringsarbeid, inkludert en design, gjennom en konkurranse der en jury kårer en eller flere vinnere. Oppdragsgiveren kan gjennomføre en plan- og designkonkurranse

- a) som skal lede til inngåelsen av en tjenestekontrakt med eller uten premier eller utbetalinger til deltakerne
- b) utelukkende med premier eller utbetalinger til deltakerne.

§ 31-2. Kunngjøring

(1) Ved en plan- og designkonkurranse med en anslått verdi som er lik eller overstiger EØS-terskelverdiene i § 5-3 første ledd bokstav a eller b, jf. § 5-4 trettende ledd, skal oppdragsgiveren kunngjøre konkurransen etter § 21-1. Dersom oppdragsgiveren planlegger å inngå en etterfølgende tjenestekontrakt, jf. § 13-3 første ledd bokstav d eller § 13-4 bokstav g, skal han angi dette i kunngjøringen.

(2) Ved en plan- og designkonkurranse med en anslått verdi på minst 1,1 millioner kroner ekskl. mva., men som ikke overstiger EØS-terskelverdiene i § 5-3 første ledd bokstav a eller b, jf. § 5-4 trettende ledd, skal oppdragsgiveren kunngjøre konkurransen etter § 8-17 første ledd bokstav a. Dersom oppdragsgiveren planlegger å inngå en etterfølgende tjenestekontrakt, jf. § 8-17 femte ledd bokstav a, skal han angi dette i kunngjøringen.

(3) Oppdragsgiveren skal kunngjøre resultatet av en plan- og designkonkurranse med en anslått verdi som er lik eller overstiger EØS-terskelverdiene, jf. § 21-1 og § 21-6 fjerde ledd.

§ 31-3. Organiseringen av en plan- og designkonkurranse og utvelgelsen av deltakere

(1) Ved gjennomføringen av en plan- og designkonkurranse gjelder § 10-5, § 16-8, § 16-11 og kapittel 22 tilsvarende.

(2) Dersom oppdragsgiveren begrenser antallet deltakere i en plan- og designkonkurranse, skal han fastsette klare og ikke-diskriminerende utvelgelseskriterier. Antallet deltakere som oppdragsgiveren velger ut, skal være tilstrekkelig til å sikre reell konkurranse.

(3) Oppdragsgiveren skal i kunngjøringen angi kriteriene for juryens evaluering av planene og prosjektene.

§ 31-4. Juryen

(1) Juryen skal utelukkende bestå av fysiske personer som er uavhengige av deltakerne i konkurransen. Dersom oppdragsgiveren krever at deltakerne har særskilte faglige kvalifikasjoner, skal minst en tredjedel av medlemmene i juryen ha tilsvarende kvalifikasjoner.

(2) Juryen skal foreta selvstendige og uavhengige vurderinger.

(3) Deltakerne skal levere sine planer og prosjekter anonymt. Anonymiteten skal bevares frem til juryens beslutning eller uttalelse foreligger.

(4) Juryen skal evaluere planene og prosjektene i henhold til kriteriene angitt i kunngjøringen. Juryen skal dokumentere evalueringen i en protokoll som alle medlemmene skal signere. Protokollen skal inneholde juryens merknader og eventuelle spørsmål som krever klargjøring. Spørsmålene kan gjelde alle sider ved planene og prosjektene.

(5) Juryen kan be deltakerne om å svare på spørsmålene angitt i protokollen. Det skal føres et fullstendig referat av kommunikasjonen mellom medlemmene i juryen og deltakerne.

Del VI. Avsluttende bestemmelser

Kapittel 32. Avsluttende bestemmelser

§ 32-1. Ikrafttredelse

Forskriften gjelder fra den tid Nærings- og fiskeridepartementet bestemmer. Fra samme tidspunkt oppheves forskrift 7. april 2006 nr. 402 om offentlige anskaffelser.

§ 32-2. Overgangsregler

(1) Forskriften gjelder anskaffelser iverksatt etter forskriftens ikrafttredelse. En anskaffelse er iverksatt når den er kunngjort. En anskaffelse som ikke kunngjøres, er iverksatt når oppdragsgiveren har sendt ut en forespørsel til en eller flere leverandører om å melde sin interesse eller inngi tilbud i forbindelse med en planlagt anskaffelse.

(2) § 22-1 første ledd om kommunikasjon og informasjonsutveksling ved bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler trer i kraft:

1. april 2017 for innkjøpsentraler, jf. § 4-3 bokstav a
1. januar 2018 for statlige myndigheter
1. juli 2018 for andre oppdragsgivere.

(3) For kommunikasjon og informasjonsutveksling med leverandørene som foretas frem til tidspunktene angitt i annet ledd, kan følgende kommunikasjonsmidler brukes:

- elektroniske kommunikasjonsmidler i samsvar med kapittel 22
- ordinær postgang eller andre egnede forsendelsesmåter
- en kombinasjon av disse kommunikasjonsmidlene.

Vedlegg 1. Bygge- og anleggsaktiviteter

Ved motstrid mellom CPV og NACE gjelder CPV-klassifikasjonen.

		NACE Rev. 1 ¹		CPV-kode
Hovedgruppe	Hovedavdeling F Gruppe	Undergruppe	Bygge- og anleggsvirksomhet Beskrivelse	
45			Bygge- og anleggsvirksomhet	45000000
	45,1		Forberedende anleggsarbeid	45100000
		45,11	Nedrivning av bygninger og jordarbeid	45110000
		45,12	Prøvedrilling og -boring	45120000
	45,2		Deler av eller komplette byggekonstruksjoner samt anleggsarbeider	45200000
		45,21	Oppføring av bygninger og anleggsarbeider	45210000
			Unntatt:	
				-45213316
				45220000
				45231000
				45232000
		45,22	Montasje av takkonstruksjoner og taktekking samt følgearbeid	45261000
		45,23	Bygging av veier, flyplasser og idrettsanlegg	45212212 og DA03 (offentlig*)

<i>Hovedgruppe</i>	<i>NACE Rev. I¹</i>		<i>Bygge- og anleggsvirksomhet</i> <i>Beskrivelse</i>	<i>CPV-kode</i>
	<i>Hovedavdeling F</i> <i>Gruppe</i>	<i>Undergruppe</i>		
				45230000
				Unntatt:
				–45231000
				–45232000
				–45234115
		45,24	Anleggsarbeider i forbindelse med vannprosjekter	45240000
		45,25	Andre spesialiserte bygge- og anleggsarbeider	45250000
	45,3		Bygningsinstallasjonsarbeid	45262000
		45,31	Installasjon av elektriske ledninger og armaturer	45300000
				45213316
				45310000
				Unntatt:
				–45316000
		45,32	Isoleringsarbeid	45320000
		45,33	Blikkenslager- og rørleggerarbeid	45330000
		45,34	Annet bygningsinstallasjonsarbeid	45234115
				45316000
				45340000
	45,4		Ferdigstillende bygningsarbeid	45400000
		45,41	Pussearbeid	45410000
		45,42	Snekkermonteringsarbeid	45420000
		45,43	Utførelse av gulvlegging og veggbekledning	45430000
		45,44	Maler- og glassarbeid	45440000
		45,45	Øvrige arbeider i forbindelse med ferdiggjøring av bygninger	45212212
				og DA04 (private*)
				45450000
	45,5		Utleie av entreprenørmateriell og -utstyr med operatør	45500000
		45,50	Utleie av entreprenørmateriell og -utstyr med operatør	45500000

¹ Forordning (EØF) nr. 3037/90 av 9. oktober 1990 om statistisk klassifisering av økonomisk virksomhet innen De europeiske fellesskap.

* Jf. hovedgruppe D, gruppe A i EU-kommisjonens forordning (EF) nr. 213/2008 av 28. november 2007 om en felles klassifikasjon for offentlige innkjøp (CPV).

Vedlegg 2. Særlige tjenester

<i>CPV-kode</i>	<i>Beskrivelse</i>
75200000	Samfunnstjenester
79611000	Jobbsøkingstjenester
79622000	Formidling av hushjelpspersonal
79624000	Formidling av pleiepersonale
79625000	Formidling av medisinsk personale
98133000	Tjenester levert av sosiale medlemskapsorganisasjoner
98200000	Konsulenttjenester for likestilling
98500000	Lønnet arbeid i private husholdninger
75000000	Offentlig administrasjon, forsvars- og trygdetjenester
75124000	Administrative tjenester i forbindelse med rekreasjon, kultur og religion
79995000	Administrasjon av bibliotek
79995100	Arkiveringstjenester
79995200	Katalogisering
92000000–92700000	Rekreasjon, kultur og sport
79950000	Organisering av utstillinger, messer og kongresser
79951000	Organisering av seminarer
79952000	Organisering av arrangement

<i>CPV-kode</i>	<i>Beskrivelse</i>
79952100	Organisering av kulturarrangement
79953000	Organisering av festival
79954000	Organisering av selskap
79955000	Organisering av moteshow
79956000	Organisering av messer og utstillinger
79957000	Organisering av auksjoner
75300000	Obligatoriske trygdetjenester
75310000	Bidragstjenester
75311000	Sykebidrag
75312000	Bidrag i forbindelse med svangerskap og fødsel
75313000	Uføretrygd
75313100	Bidrag ved midlertidig uførhet
75314000	Arbeidsledighetstrygd
75320000	Pensjonsordninger for statlige ansatte
75330000	Familiebidrag
75340000	Barnebidrag
98000000	Andre kommunale, sosiale og personlige tjenester
98120000	Tjenester levert av fagforeninger
98132000	Tjenester levert av politiske organisasjoner
98133110	Tjenester utført av ungdomsorganisasjoner
98130000	Diverse medlemsorganisasjonstjenester
98131000	Religiøse tjenester
55100000–55410000	Hotelltjenester
55521000–55521200	Catering til private
55521100	Matombringningstjenester
55521200	Matleveransetjenester
55520000	Cateringvirksomhet
55522000	Catering til transportvirksomheter
55523000	Catering til andre virksomheter eller institusjoner
55524000	Catering til skoler
55510000	Kantinevirksomhet
55511000	Kantine- og annen kafeteriavirksomhet med begrenset adgang
55512000	Drift av kantiner
55523100	Tjenesteytelser i forbindelse med skolemåltider
79100000–79140000	Juridiske tjenester
75231100	Administrative tjenester vedrørende domstoler
75100000–75120000	Offentlig forvaltning
75125000–75131000	Administrative tjenester vedrørende turisme, støttetjenester for staten, statlige tjenester
75200000–75231000	Samfunnstjenester
75240000–75252000	Tjenester vedrørende allmenn sikkerhet, lov og orden og brannvesen og redningstjenester
79430000	Krisehåndteringstjenester
98113100	Kjernefysiske sikkerhetstjenester
79700000–79723000	Etterforsknings- og sikkerhetstjenester
98900000	Tjenester utført av internasjonale organisasjoner og organer
98910000	Tjenester særskilt knyttet til internasjonale organisasjoner og organer
64000000	Post- og telekommunikasjonstjenester
64100000	Post- og budtjenester
64110000	Posttjenester
64111000	Posttjenester tilknyttet aviser og tidsskrifter

<i>CPV-kode</i>	<i>Beskrivelse</i>
64112000	Posttjenester tilknyttet brev
64113000	Posttjenester tilknyttet pakker
64114000	Postkontortjenester
64115000	Utleie av postbokser
64116000	Poste restantetjenester
64122000	Interne post- og budtjenester
50116510	Regummiering av dekk
71550000	Smedtjenester

Vedlegg 3. Helse- og sosialtjenester

<i>CPV-kode</i>	<i>Beskrivelse</i>
85000000–85323000	Helse- og sosialtjenesteyting
85321000	Administrative tjenester i forbindelse med sosialtjenester
85322000	Kommunale handlingsprogrammer
98133100	Forbedring av samfunnet og støttetjenester til befolkningen
98513000–98514000	Arbeidskrafttjenester innen private husholdninger og husarbeid
75121000	Administrative utdanningstjenester
75122000	Administrative helsetjenester
75123000	Administrative boligstjenester
75231200	Tjenester tilknyttet forvaring eller rehabilitering av kriminelle
75231210–75231230	Tjenester i forbindelse med fengsling og fangeledsagelse og fengselstjenester
75231240	Tilsynsvergetjenester
80000000–80660000	Tjenester i forbindelse med trening og utdanning

Vedlegg 4. Helse- og sosialtjenester som er omfattet av § 30–2

<i>CPV-kode</i>	<i>Beskrivelse</i>
85000000–85323000	Helse- og sosial tjenesteyting
75121000	Administrative utdanningstjenester
75122000	Administrative helsetjenester
75123000	Administrative boligstjenester

Vedlegg 5. Internasjonale konvensjoner

- ILOs konvensjon nr. 87 om foreningsfrihet og vern av organisasjonsretten
- ILOs konvensjon nr. 98 om retten til å organisere seg og til å føre kollektive forhandlinger
- ILOs konvensjon nr. 29 om tvangsarbeid
- ILOs konvensjon nr. 105 om avskaffelse av tvangsarbeid
- ILOs konvensjon nr. 138 om minstealder for adgang til sysselsetting
- ILOs konvensjon nr. 111 om diskriminering i sysselsetting og yrke
- ILOs konvensjon nr. 100 om lik lønn for mannlige og kvinnelige arbeidere for arbeid av lik verdi
- ILOs konvensjon nr. 182 om forbud mot og umiddelbare tiltak for å avskaffe de verste former for barnearbeid
- Wienkonvensjonen om beskyttelse av ozonlaget og Montrealprotokollen
- Baselkonvensjonen om kontroll av grensekryssende transport av farlig avfall og dets disponering
- Stockholmkonvensjonen om persistente organiske miljøgifter
- Rotterdamkonvensjonen om informasjon og forhåndssamtykke i handel med visse farlige kjemikalier.

12. aug. Nr. 975 2016

Forskrift om innkjøpsregler i forsyningssektorene (forsyningsforskriften)

Hjemmel: Fastsatt av Nærings- og fiskeridepartementet 12. august 2016 med hjemmel i lov 17. juni 2016 nr. 73 om offentlige anskaffelser (anskaffelsesloven) § 2, § 5, § 7a, § 8, § 9 og § 16.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg XVI nr. 4 (direktiv 2014/25/EU). Kunngjort 18. august 2016 kl. 11.00.

Del I. Alminnelige bestemmelser

Kapittel 1. Virkeområde

Hvilke anskaffelser som er omfattet av forskriften, og hvem den gjelder for

§ 1-1. *Hvilke anskaffelser som er omfattet av forskriften*

Forskriften gjelder når oppdragsgivere som nevnt i § 1-2 inngår vare-, tjeneste- eller bygge- og anleggskontrakter, eller gjennomfører plan- og designkonkurranser, med en anslått verdi som er lik eller overstiger 100 000 kroner ekskl. mva., knyttet til utøvelsen av følgende forsyningsaktiviteter:

- a) gass og varme som definert i § 1-3
- b) elektrisitet som definert i § 1-4
- c) drikkevann som definert i § 1-5
- d) transport som definert i § 1-6
- e) havner og lufthavner som definert i § 1-7
- f) post som definert i § 1-8
- g) olje, gass, kull og andre typer fast brensel som definert i § 1-9.

§ 1-2. *Hvem forskriften gjelder for*

(1) Forskriften gjelder for følgende oppdragsgivere:

- a) statlige myndigheter
- b) fylkeskommunale og kommunale myndigheter
- c) offentligrettslige organer
- d) sammenslutninger med en eller flere oppdragsgivere som nevnt i bokstav a til c
- e) offentlige foretak
- f) andre virksomheter som utøver forsyningsaktivitet på grunnlag av enerett eller særrett.

(2) Et offentligrettslig organ er et organ som

- a) er opprettet for å tjene allmennhetens behov og ikke er av industriell eller forretningsmessig karakter,
- b) er et selvstendig rettssubjekt og
- c) har tilknytning til det offentlige ved at
 1. organet hovedsakelig er finansiert av offentlige myndigheter eller andre offentligrettslige organer,
 2. organets forvaltning er underlagt slike myndigheters eller organers ledelsesmessige kontroll, eller
 3. organet har et administrasjons-, ledelses- eller kontrollorgan der over halvparten av medlemmene er oppnevnt av slike myndigheter eller organer.

(3) Et offentlig foretak er et foretak som offentlige myndigheter direkte eller indirekte kan utøve avgjørende innflytelse over i kraft av eierforhold, annen økonomisk deltakelse eller reglene som gjelder for foretaket. Avgjørende innflytelse antas å foreligge når slike myndigheter direkte eller indirekte

- a) eier majoriteten av foretakets tegnede kapital,
- b) kontrollerer flertallet av stemmene knyttet til andeler utstedt av foretaket, eller
- c) kan utpeke mer enn halvparten av medlemmene i foretakets administrasjons-, ledelses- eller kontrollorgan.

(4) Med enerett eller særrett menes rettigheter som er tildelt av kompetent myndighet ved lov, forskrift eller forvaltningsvedtak, og som medfører at utøvelsen av en forsyningsaktivitet begrenses til en eller flere virksomheter, og dermed i vesentlig grad påvirker muligheten for andre virksomheter til å utøve en slik aktivitet. Rettigheter som er tildelt etter en prosedyre som sikrer tilstrekkelig gjennomsiktighet og er basert på objektive kriterier, inkludert prosedyrer som angitt i vedlegg 1, utgjør ikke en enerett eller særrett.

Aktiviteter som er omfattet av forskriften

§ 1-3. *Gass og varme*

(1) Forskriften gjelder for aktiviteter som har til formål

- a) å stille til rådighet eller drive faste nettverk beregnet på å yte tjenester til offentligheten i forbindelse med produksjon, transport eller distribusjon av gass og varme
- b) å forsyne slike nettverk med gass eller varme.

(2) Forskriften gjelder likevel ikke for aktiviteter som definert i første ledd bokstav b som en oppdragsgiver som nevnt i § 1-2 første ledd bokstav e eller f utøver, når

- a) oppdragsgiverens produksjon av gass eller varme er en uunngåelig følge av utøvelsen av en annen aktivitet enn dem som er definert i første ledd eller § 1-4, § 1-5 eller § 1-6; og
- b) forsyningen til nettverket bare tar sikte på en økonomisk utnyttelse av denne produksjonen og ikke overstiger 20 prosent av oppdragsgiverens omsetning. Omsetningen beregnes på grunnlag av gjennomsnittet for de siste tre årene medregnet inneværende år.

(3) Forsyning av gass og varme omfatter produksjon, grossistsalg og detaljsalg.

§ 1-4. *Elektrisitet*

(1) Forskriften gjelder for aktiviteter som har til formål

- a) å stille til rådighet eller drive faste nettverk beregnet på å yte tjenester til offentligheten i forbindelse med produksjon, transport eller distribusjon av elektrisitet
 - b) å forsyne slike nettverk med elektrisitet.
- (2) Forskriften gjelder likevel ikke for aktiviteter som definert i første ledd bokstav b som en oppdragsgiver som nevnt i § 1–2 første ledd bokstav e eller f utøver, når
- a) oppdragsgiverens produksjon av elektrisitet er nødvendig for å utøve en annen aktivitet enn dem som er definert i første ledd eller § 1–3, § 1–5 eller § 1–6, og
 - b) forsyningen til nettverket skyldes overskuddskapasitet som avhenger av oppdragsgiverens eget forbruk, og ikke overstiger 30 prosent av oppdragsgiverens samlede energiproduksjon. Produksjonen beregnes på grunnlag av gjennomsnittet for de siste tre årene medregnet inneværende år.
- (3) Forsyning av elektrisitet omfatter produksjon, grossistsalg og detaljsalg.

§ 1–5. *Drikkevann*

- (1) Forskriften gjelder for aktiviteter som har til formål
- a) å stille til rådighet eller drive faste nettverk beregnet på å yte tjenester til offentligheten i forbindelse med produksjon, transport eller distribusjon av drikkevann
 - b) å forsyne slike nettverk med drikkevann.
- (2) Forskriften gjelder også når en oppdragsgiver som utøver en aktivitet som nevnt i første ledd, inngår kontrakter knyttet til
- a) vannbyggingsprosjekter, irrigasjon eller drenering, forutsatt at vannmengden som er beregnet på forsyning av drikkevann, utgjør mer enn 20 prosent av den totale vannmengden som stilles til rådighet, eller
 - b) å lede bort eller rense avløpsvann.
- (3) Forskriften gjelder likevel ikke for aktiviteter som definert i første ledd bokstav b som en oppdragsgiver som nevnt i § 1–2 første ledd bokstav e eller f utøver, når
- a) oppdragsgiverens produksjon av drikkevann er nødvendig for å utøve en annen aktivitet enn dem som er definert i første eller annet ledd eller § 1–3, § 1–4 eller § 1–6, og
 - b) forsyningen til nettverket skyldes overskuddskapasitet som avhenger av oppdragsgiverens eget forbruk, og ikke overstiger 30 prosent av oppdragsgiverens samlede produksjon av drikkevann. Produksjonen beregnes på grunnlag av gjennomsnittet for de siste tre årene medregnet inneværende år.
- (4) Forsyning av drikkevann omfatter produksjon, grossistsalg og detaljsalg.

§ 1–6. *Transport*

- (1) Forskriften gjelder for aktiviteter som har til formål å stille til rådighet eller drive rutenett beregnet på å yte transporttjenester til offentligheten med jernbane, automatiserte systemer, sporvei, trolleybuss, buss eller kabel.
- (2) Et rutenett antas å foreligge dersom driftsvilkårene for tjenesten er fastlagt av en offentlig myndighet. Driftsvilkår kan for eksempel være krav til hvilke ruter som skal betjenes, hvor stor kapasiteten skal være og hvor ofte rutene skal betjenes.

§ 1–7. *Havner og lufthavner*

Forskriften gjelder for aktiviteter som har til formål å utnytte et geografisk område for å stille til rådighet luft-, sjø- eller innlandshavner eller andre terminalanlegg for luft-, sjø- eller elvetransportører.

§ 1–8. *Post*

- (1) Forskriften gjelder for aktiviteter som har til formål å yte
- a) posttjenester
 - b) andre tjenester enn posttjenester dersom de leveres av en oppdragsgiver som også leverer posttjenester, og vilkårene i direktiv 2014/25/EU artikkel 34 nr. 1 ikke er oppfylt for slike tjenester.
- (2) I denne bestemmelsen menes med
- a) *posttjenester*: tjenester som består av å samle inn, sortere, transportere og dele ut postsendinger. Dette gjelder både tjenester som er omfattet og tjenester som ikke er omfattet av en enerett som er fastsatt i forskrift om formidling av postsendinger;
 - b) *postsending*: en adressert sending i den endelige formen som den har på innleveringstidspunktet, uansett vekt. I tillegg til brev, omfatter slike sendinger for eksempel bøker, kataloger, aviser, tidsskrifter og postpakker som inneholder varer med eller uten kommersiell verdi, uansett vekt;
 - c) *andre tjenester enn posttjenester*:
 1. forvaltning av kurer tjenester, både før og etter forsendelse, for eksempel postromforvaltning
 2. tjenester knyttet til postsendinger som ikke er omfattet av bokstav b, for eksempel uadressert reklame.

§ 1–9. *Olje, gass, kull og andre typer fast brensel*

Forskriften gjelder for aktiviteter som har til formål å utnytte et geografisk område til

- a) utvinning av olje eller gass, inkludert gassproduksjon
- b) leting etter eller utvinning av kull eller andre typer fast brensel.

Kapittel 2. Unntak

§ 2-1. Unntak for anskaffelser som er omfattet av andre regler

- (1) Forskriften gjelder ikke for
 - a) anskaffelser på forsvars- og sikkerhetsområdet som definert i forskrift om forsvars- og sikkerhetsanskaffelser § 1-3 første ledd
 - b) konsesjonskontrakter.
- (2) Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke for kontrakter om offentlig persontransport med jernbane eller t-bane som er omfattet av forskrift 17. desember 2010 nr. 1673 om gjennomføring i norsk rett av EØS-avtalen vedlegg XIII nr. 4a (forordning (EF) nr. 1370/2007) om offentlig persontransport med jernbane og på vei og om oppheving av rådsforordning (EØF) nr. 1191/69 og nr. 1107/70.
- (3) Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke for anskaffelser som oppdragsgiveren
 - a) er forpliktet til å gjennomføre etter anskaffelsesreglene
 1. i en internasjonal avtale med offentlige myndigheter utenfor EØS-området, og som omfatter ytelser som er beregnet på et felles prosjekt som avtalepartene gjennomfører eller utnytter,
 2. i en internasjonal avtale i forbindelse med stasjonering av tropper, eller
 3. som er fastsatt av en internasjonal organisasjon, eller
 - b) velger å gjennomføre etter anskaffelsesregler som er fastsatt av en internasjonal organisasjon eller finansieringsinstitusjon, forutsatt at organisasjonen eller institusjonen fullt ut finansierer anskaffelsen. Dersom en slik organisasjon eller institusjon finansierer hoveddelen av anskaffelsen, skal partene avtale hvilke regler som skal gjelde.
- (4) Oppdragsgiveren skal underrette departementet om internasjonale avtaler som nevnt i tredje ledd bokstav a nr. 1.

§ 2-2. Unntak for anskaffelser som gjelder sikkerhetsmessige forhold eller som er erklært hemmelige

- (1) Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke for anskaffelser
 - a) som oppdragsgiveren kan unnta etter EØS-avtalen artikkel 123, eller
 - b) som er erklært hemmelige eller bare kan utføres under særlige sikkerhetstiltak i henhold til lov, forskrift eller forvaltningsvedtak, og de aktuelle vesentlige interessene ikke kan sikres gjennom mindre inngripende tiltak.
- (2) Oppdragsgiver kan unnta konsesjonskontrakter fra anskaffelsesloven og forskriften dersom dette er nødvendig for å ivareta vesentlige sikkerhetsinteresser. Anskaffelsesloven og forskriften gjelder likevel dersom oppdragsgiveren kan ivareta disse interessene ved mindre inngripende tiltak, for eksempel ved å pålegge leverandørene taushetsplikt.

§ 2-3. Unntak for tjenestekontrakter som inngås på grunnlag av en enerett

Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke for tjenestekontrakter som oppdragsgiveren inngår med en annen oppdragsgiver som nevnt i § 1-2 første ledd bokstav a til d som har en enerett til å utføre tjenesten. Dette gjelder bare når eneretten er tildelt ved lov, forskrift eller kunngjort forvaltningsvedtak som er forenlig med EØS-avtalen.

§ 2-4. Unntak for visse tjenestekontrakter

Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke for kontrakter om

- a) erverv eller leie av jord, eksisterende bygninger eller annen fast eiendom, eller om rettigheter til slik eiendom
- b) sendetider eller programtilbud som oppdragsgiveren inngår med en kringkaster eller tilbyder av audiovisuelle bestillingstjenester
- c) voldgifts- og meklings-tjenester
- d) følgende juridiske tjenester:
 1. representasjon ved advokat i tvistesaker for nasjonale eller internasjonale domstoler, nemnder, offentlige myndigheter eller institusjoner, eller ved nasjonal eller internasjonal voldgift eller mekling
 2. juridisk rådgivning ved advokat til forberedelse av en sak som nevnt i nr. 1 eller der det er klar sannsynlighetsovervekt for at spørsmålene rådgivningen gjelder, vil bli gjenstand for en slik sak
 3. notarialforretninger
 4. tjenester som blir utført av en formuesforvalter, verge eller annen person som er oppnevnt av en domstol eller nemnd eller ved lov til å utføre bestemte oppgaver under tilsyn fra en domstol eller nemnd
- e) følgende finansielle tjenester:
 1. lån
 2. tjenester i forbindelse med emisjon, salg, kjøp eller annen overdragelse av verdipapirer eller andre finansielle instrumenter
 3. prosjekter som oppdragsgiveren utfører sammen med European Financial Stability Facility eller European Stability Mechanism
- f) ansettelser
- g) sivilforsvars-, beredskaps- eller forebyggingstjenester som oppdragsgiveren inngår med ideelle organisasjoner, og som er omfattet av CPV-kodene 75250000 (brannvesen og redningstjenester), 75251000 (tjenester utført av brannvesenet), 75251100 (brannbekjempelse), 75251110 (brannforebygging), 75251120 (bekjempelse av

skogbranner), 75252000 (redningstjenester), 75222000 (sivilforsvarstjenester), 98113100 (kjernefysiske sikkerhetstjenester) eller 85143000 (ambulansetjenester) med unntak av pasienttransport med ambulanse

- h) tjenester som innebærer utøvelse av offentlig myndighet som er unntatt EØS-avtalen etter artikkel 39, jf. artikkel 32.

§ 2-5. *Unntak for kontrakter om forsknings- og utviklingstjenester*

- (1) Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke for kontrakter om forsknings- og utviklingstjenester.
- (2) Anskaffelsesloven og forskriften gjelder likevel for kontrakter som er omfattet av CPV-kodene 73000000 (forsknings- og utviklingsvirksomhet og tilhørende konsulenttjenester), 73100000 (forskning og eksperimentell utvikling), 73110000 (forskning), 73111000 (forskningslaboratorietjenester), 73112000 (havforskning), 73120000 (eksperimentell utvikling), 73300000 (planleggingsarbeid og utførelse av forskning og utvikling), 73420000 (tidlig gjennomførlighetsundersøkelse og teknologisk demonstrasjon) eller 73430000 (test og evaluering), når
- utbyttet fullt ut tilfaller oppdragsgiveren til bruk i sin virksomhet, og
 - oppdragsgiveren fullt ut betaler for tjenesten.

§ 2-6. *Unntak for anskaffelser knyttet til utøvelsen av aktiviteter i tredjeland*

Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke for anskaffelser knyttet til utøvelsen av forsyningsaktiviteter i en stat som ikke er part i EØS-avtalen. Dette gjelder bare når aktiviteten ikke innebærer fysisk utnyttelse av et nettverk eller et geografisk område i en stat som er part i EØS-avtalen.

§ 2-7. *Unntak for kontrakter som inngås med sikte på videresalg eller utleie til tredjeperson*

- (1) Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke for kontrakter som oppdragsgiveren inngår med sikte på videresalg eller utleie til tredjeperson. Dette gjelder bare når oppdragsgiveren ikke har en enerett eller særrett til å selge eller leie ut de ytelsene kontrakten gjelder, og andre virksomheter har adgang til å selge eller leie dem ut på samme vilkår som oppdragsgiveren.
- (2) Unntaket i første ledd gjelder ikke når innkjøpssentraler foretar samordnede innkjøp.

§ 2-8. *Unntak for kontrakter om kjøp av vann, levering av energi og levering av brensel til energiproduksjon*

Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke for kontrakter om

- kjøp av vann som en oppdragsgiver som utøver aktiviteter som nevnt i § 1-5 første ledd, inngår
- levering av energi, eller brensel til energiproduksjon, som en oppdragsgiver som utøver aktiviteter som nevnt i § 1-3 første ledd, § 1-4 første ledd eller § 1-9, inngår.

§ 2-9. *Fritak for liberaliserte sektorer*

- (1) Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke for anskaffelser knyttet til utøvelsen av en forsyningsaktivitet, dersom EFTAs overvåkingsorgan har fattet vedtak om å unnta aktiviteten etter direktiv 2004/17/EF artikkel 30 eller etter direktiv 2014/25/EU artikkel 34 og 35 fordi den er konkurranseutsatt og det er fri adgang til markedet.
- (2) Oppdragsgiveren kan sende søknad om fritak til EFTAs overvåkingsorgan i samsvar med kravene i direktivet og krav som er fastsatt av overvåkingsorganet.
- (3) Søknaden skal inneholde en uttalelse fra Konkurransetilsynet. Tilsynet skal avgi en uttalelse innen 60 virkedager fra oppdragsgiverens forespørsel.

Kapittel 3. Samarbeid i offentlig sektor

§ 3-1. *Utvidet egenregi*

- (1) Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke ved utvidet egenregi, det vil si når en oppdragsgiver som nevnt i § 1-2 første ledd bokstav a til d inngår kontrakter med et annet rettssubjekt
- som oppdragsgiveren utøver en kontroll over som svarer til den kontrollen han utøver over sin egen virksomhet,
 - som utfører mer enn 80 prosent av sin aktivitet for oppdragsgiveren eller andre rettssubjekter som oppdragsgiveren kontrollerer, og
 - som det ikke er direkte private eierandeler i.
- (2) Kravet til kontroll i første ledd bokstav a er oppfylt når oppdragsgiveren utøver bestemmende innflytelse over både strategiske mål og viktige beslutninger i det kontrollerte rettssubjektet. Slik kontroll kan også utøves gjennom andre rettssubjekter som oppdragsgiveren kontrollerer på samme måte.
- (3) Når vilkårene i første ledd er oppfylt, gjelder anskaffelsesloven og forskriften heller ikke når det kontrollerte rettssubjektet inngår kontrakter med
- det kontrollerende rettssubjektet, eller
 - andre rettssubjekter som det kontrollerende rettssubjektet kontrollerer.

Dette gjelder bare når det ikke er direkte private eierandeler i rettssubjektene som angitt i bokstav a og b.

§ 3-2. *Felles kontroll*

- (1) Selv om en oppdragsgiver som nevnt i § 1-2 første ledd bokstav a til d ikke alene oppfylder vilkårene i § 3-1 første ledd, gjelder anskaffelsesloven og forskriften heller ikke når han inngår kontrakter med et annet rettssubjekt
- som oppdragsgiveren og andre oppdragsgivere i fellesskap utøver kontroll over som svarer til den kontrollen de utøver over sin egen virksomhet,

- b) som utfører mer enn 80 prosent av sin aktivitet for de kontrollerende oppdragsgiverne eller andre rettssubjekter som oppdragsgiverne kontrollerer, og
 - c) som det ikke er direkte private eierandeler i.
- (2) Kravet til felles kontroll i første ledd bokstav a er oppfylt når
- a) det kontrollerte rettssubjektets styrende organer er sammensatt av representanter for alle de kontrollerende oppdragsgiverne. En representant kan representere flere av eller alle oppdragsgiverne;
 - b) de kontrollerende oppdragsgiverne i fellesskap utøver bestemmende innflytelse over både strategiske mål og viktige beslutninger i det kontrollerte rettssubjektet; og
 - c) det kontrollerte rettssubjektet ikke forfølger interesser som er i strid med de kontrollerende oppdragsgivernes interesser.

§ 3-3. Samarbeidsavtaler

Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke for kontrakter som inngås utelukkende mellom to eller flere oppdragsgivere som nevnt i § 1-2 første ledd bokstav a til d, og som etablerer eller gjennomfører et samarbeid

- a) som har til formål å sikre at offentlige oppgaver blir utført for å oppnå et felles mål,
- b) som blir utført utelukkende av hensyn til offentlige interesser, og
- c) der mindre enn 20 prosent av aktivitetene som samarbeidet omfatter, blir utført for andre enn oppdragsgiverne.

§ 3-4. Beregning av aktivitet

(1) Beregningen av den prosentvise aktiviteten etter § 3-1 første ledd bokstav b, § 3-2 første ledd bokstav b og § 3-3 bokstav c skal baseres på enten en gjennomsnittlig omsetning eller annen egnet aktivitetsbasert metode, for eksempel kostnader som er pådratt i tilknytning til varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene.

(2) Beregningen skal baseres på virksomhetens aktiviteter de siste tre årene før kontrakten blir inngått. Dette gjelder ikke dersom det ikke finnes relevante omsetningstall eller andre opplysninger for den aktuelle perioden fordi virksomheten ble stiftet eller aktivitetene ble igangsatt eller endret i perioden. Det er tilstrekkelig å vise at beregningen av fremtidig aktivitet er troverdig, særlig ved hjelp av forventet forretningsutvikling.

§ 3-5. Kontrakter med foretak i samme gruppe

- (1) Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke for kontrakter
- a) som oppdragsgiveren inngår med et foretak i samme gruppe, eller
 - b) som et fellesforetak som er sammensatt utelukkende av oppdragsgivere for å utøve forsyningsaktivitet, inngår med et foretak i samme gruppe som en av disse oppdragsgiverne.
- (2) Et foretak i samme gruppe er et foretak
- a) som har årsregnskaper som er konsolidert med oppdragsgiverens årsregnskaper i samsvar med regnskapsloven,
 - b) som oppdragsgiveren direkte eller indirekte kan utøve avgjørende innflytelse over,
 - c) som kan utøve avgjørende innflytelse over oppdragsgiveren, eller
 - d) som sammen med oppdragsgiveren er under avgjørende innflytelse fra et annet foretak i kraft av eierskap, annen økonomisk deltakelse eller reglene for virksomheten.

Begrepet avgjørende innflytelse har samme betydning som i § 1-2 tredje ledd.

(3) Første ledd gjelder bare når minst 80 prosent av foretakets gjennomsnittlige omsetning av enten varer, tjenester eller bygge- og anleggsarbeider skriver seg fra henholdsvis vare-, tjeneste- eller bygge- og anleggskontrakter som er utført for oppdragsgiveren eller andre foretak i gruppen.

(4) Beregningen skal baseres på virksomhetens aktiviteter de siste tre årene før kontrakten blir inngått. Dette gjelder ikke dersom det ikke finnes relevante omsetningstall for den aktuelle perioden fordi virksomheten ble stiftet eller aktivitetene ble igangsatt i perioden. Det er tilstrekkelig å vise at beregningen av fremtidig aktivitet er sannsynlig, særlig ved hjelp av forventet forretningsutvikling.

(5) Dersom flere foretak i samme gruppe leverer de samme eller lignende varer, tjenester eller bygge- og anleggsarbeider, skal beregningen baseres på den samlede omsetningen av henholdsvis varer, tjenester eller bygge- og anleggsarbeider i foretakene i gruppen.

§ 3-6. Kontrakter som tildeles av eller til et fellesforetak

- (1) Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke for kontrakter
- a) som et fellesforetak inngår med en eller flere av oppdragsgiverne som fellesforetaket er satt sammen av, eller
 - b) som oppdragsgiveren inngår med et fellesforetak som han er en del av.
- (2) Første ledd gjelder bare fellesforetak som er etablert for å utøve forsyningsaktivitet i minst tre år, og der oppdragsgiverne har angitt i stiftelsesdokumentet at de vil være en del av fellesforetaket i minimum den samme perioden.

Kapittel 4. Definisjoner

§ 4-1. Kontraktstyper

I forskriften menes med

- a) *kontrakt*: gjensidig bebyrdende avtale som en eller flere oppdragsgivere inngår skriftlig med en eller flere leverandører;

- b) *varekontrakt*: kontrakt om kjøp, avbetalingskjøp, leasing eller leie med eller uten rett til kjøp av varer. En varekontrakt kan inkludere monterings- og installasjonsarbeid;
- c) *tenestekontrakt*: kontrakt om utførelsen av tjenester, unntatt kontrakter som nevnt i bokstav d;
- d) *bygge- og anleggskontrakt*: kontrakt om
 - 1. utførelsen eller både utførelsen og planleggingen av bygge- og anleggsarbeider i forbindelse med aktiviteter som angitt i vedlegg 2,
 - 2. utførelsen eller både utførelsen og planleggingen av et bygge- og anleggsarbeid eller
 - 3. utførelsen på en hvilken som helst måte av et bygge- og anleggsarbeid som oppfyller kravene som er satt av en oppdragsgiver som har avgjørende innflytelse på arbeidets art eller planlegging;
- e) *bygge- og anleggsarbeid*: resultatet av et sett av bygge- og anleggsaktiviteter som i sin helhet er tilstrekkelig til å oppfylle en økonomisk eller teknisk funksjon;
- f) *særlige tjenester*: tjenester som angitt i vedlegg 3;
- g) *helse- og sosialtjenester*: tjenester som angitt i vedlegg 4;
- h) *konsesjonskontrakt*: tenestekontrakt eller bygge- og anleggskontrakt der vederlaget består enten utelukkende av retten til å utnytte tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene eller en slik rett sammen med betaling, og der driftsrisikoen er overført fra oppdragsgiveren til leverandøren;
- i) *rammeavtale*: avtale som en eller flere oppdragsgivere inngår med en eller flere leverandører, og som har til formål å fastsette kontraktsvilkårene for de kontraktene som oppdragsgiveren skal inngå i løpet av en bestemt periode, særlig om pris og mengde.

§ 4-2. Dokumenter

I forskriften menes med

- a) *konkurransegrunnlag*: alle dokumenter, unntatt kunngjøringen, som oppdragsgiveren utformer eller henviser til for å beskrive eller fastlegge elementene i anskaffelsen eller konkurransen, inkludert dokumenter som beskriver hva som skal anskaffes, kontraktsvilkårene og hvordan oppdragsgiveren skal gjennomføre konkurransen, kvalifikasjonsgrunnlag og eventuelle supplerende dokumenter og tilleggsopplysninger
- b) *anskaffelsesdokumentene*: fellesbetegnelse for kunngjøringen, konkurransegrunnlaget og det europeiske egenerklærings skjemaet.

§ 4-3. Samordnede innkjøp

I forskriften menes med

- a) *innkjøpssentral*: en oppdragsgiver som foretar samordnede innkjøp og eventuelt utfører tilknyttede innkjøpstjenester
- b) *samordnede innkjøp*: aktiviteter som på permanent grunnlag utføres på en av følgende måter:
 - 1. anskaffelser av varer og tjenester til bruk for oppdragsgivere
 - 2. inngåelse av kontrakter om varer, tjenester eller bygge og anleggsarbeider for oppdragsgivere
- c) *tilknyttede innkjøpstjenester*: støtte til innkjøpsaktiviteter, særlig i form av
 - 1. å stille til rådighet teknisk infrastruktur som gjør det mulig for oppdragsgivere å inngå kontrakter
 - 2. å gi råd om gjennomføringen eller utformingen av anskaffelser
 - 3. å forberede og gjennomføre anskaffelser på vegne av oppdragsgivere.

§ 4-4. Standarder og spesifikasjoner

I forskriften menes med

- a) *standard*: en offentlig tilgjengelig teknisk spesifikasjon som er godkjent av et anerkjent nasjonalt, europeisk eller internasjonalt standardiseringsorgan
- b) *europeisk teknisk bedømmelse*: en bedømmelse av vesentlige egenskaper ved en byggevares ytelse i samsvar med et europeisk bedømmelsesdokument som definert i forordning (EU) nr. 305/2011 (byggevareforordningen) artikkel 2 nr. 12
- c) *felles teknisk spesifikasjon*: en teknisk spesifikasjon for IKT som er utarbeidet i samsvar med forordning (EU) nr. 1025/2012 artikkel 13 og 14
- d) *teknisk referanse*: et produkt fra europeiske standardiseringsorganer, unntatt europeiske standarder, som er utarbeidet etter prosedyrer som er innført med tanke på utvikling av markedets behov
- e) *CPV-kode*: et referansenummer som viser til EU-kommisjonens felles klassifikasjon for offentlige innkjøp
- f) *CPC-kode*: et referansenummer som viser til De forente nasjoners sentrale produktomenklatur.

§ 4-5. Andre definisjoner

I forskriften menes med

- a) *Doffin*: den norske offisielle databasen for kunngjøringer;
- b) *TED-databasen*: den europeiske offisielle databasen for kunngjøringer;
- c) *forsyningsaktiviteter*: aktiviteter som definert i § 1-3 til § 1-9;
- d) *livssyklus*: alle faser i hele varens, tjenestens eller bygge- og anleggsarbeidets levetid fra anskaffelsen av råvarer eller opparbeidingen av ressurser, til avhendingen, kasseringen eller opphøret. Dette inkluderer blant annet forskning og utvikling, produksjon, handel, transport, bruk og vedlikehold;

- e) *alternativt tilbud*: et tilbud som på oppdragsgiverens oppfordring beskriver en annen løsning enn den som er beskrevet i anskaffelsesdokumentene;
- f) *berørte leverandører*: leverandørene som har levert en forespørsel om å delta i konkurransen og ikke har fått en meddelelse om at forespørselen er avvist eller forkastet, og alle leverandørene som har gitt tilbud;
- g) *karensperiode*: tidsrommet mellom meddelelsen om valget av leverandør og det tidspunktet oppdragsgiveren tidligst kan inngå kontrakten;
- h) *innovasjon*: innføring av en ny eller betydelig forbedret vare, tjeneste eller prosess, inkludert produksjons-, bygge- eller anleggsprosesser, en ny markedsføringsmetode eller en ny organisasjonsmetode innen forretningspraksis, arbeidsplassorganisering eller eksterne relasjoner.

Kapittel 5. Anvendelsesområde for de ulike delene i forskriften og terskelverdier

§ 5-1. Anvendelsesområde

- (1) Del I gjelder for alle anskaffelser som er omfattet av forskriften.
- (2) Del II gjelder for kontrakter med en anslått verdi som er lik eller overstiger EØS-terskelverdiene i § 5-2 første ledd, unntatt kontrakter om særlige tjenester og kontrakter om helse- og sosialtjenester.
- (3) Del III gjelder for kontrakter om særlige tjenester og kontrakter om helse- og sosialtjenester med en anslått verdi som er lik eller overstiger EØS-terskelverdien i § 5-2 annet ledd.
- (4) Del IV gjelder for plan- og designkonkurranser med en anslått verdi som er lik eller overstiger EØS-terskelverdien i § 5-2 første ledd bokstav a.

§ 5-2. EØS-terskelverdier

- (1) EØS-terskelverdiene er
 - a) 3,5 millioner kroner ekskl. mva. for vare- og tjenestekontrakter og plan- og designkonkurranser
 - b) 44 millioner kroner ekskl. mva. for bygge- og anleggskontrakter
- (2) EØS-terskelverdien er 8,4 millioner kroner ekskl. mva. for kontrakter om særlige tjenester og helse- og sosialtjenester.

§ 5-3. Beregning av anskaffelsens anslåtte verdi

- (1) Oppdragsgiveren skal beregne kontraktens verdi på grunnlag av et anslag over den samlede betalingen ekskl. mva., inkludert enhver form for opsjon som er fastsatt i anskaffelsesdokumentene. Eventuelle betalinger eller premier til leverandørene skal tas med i beregningen.
- (2) Beregningen skal være forsvarlig på tidspunktet for kunngjøringen av konkurransen. For anskaffelser som ikke krever kunngjøring, skal beregningen være forsvarlig på det tidspunktet oppdragsgiveren innleder anskaffelsesprosessen.
- (3) Dersom oppdragsgiveren består av flere atskilte driftsenheter, skal den samlede anslåtte verdien for alle driftsenhetene legges til grunn for beregningen. Dette gjelder likevel ikke når en driftsenhet selv er ansvarlig for sine anskaffelser eller visse kategorier anskaffelser.
- (4) Oppdragsgiveren skal ikke velge beregningsmåte eller dele opp en kontrakt med det formål å unnta kontrakten fra forskriften.
- (5) Ved rammeavtaler og dynamiske innkjøpsordninger skal oppdragsgiveren legge til grunn den maksimale verdien av alle kontraktene som han forventer å inngå i løpet av avtalens eller ordningens varighet.
- (6) Ved konkurranse om innovasjonspartnerskap skal oppdragsgiveren legge til grunn den maksimale verdien av forsknings- og utviklingsaktivitetene som skal utføres i løpet av partnerskapet. I tillegg skal oppdragsgiveren ta med i beregningen verdiene av varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene som han forventer å få utviklet og anskaffet ved det planlagte partnerskapets opphør.
- (7) Ved bygge- og anleggskontrakter skal oppdragsgiveren ta hensyn til verdien av både bygge- og anleggsarbeidene og alle varer og tjenester som oppdragsgiveren stiller til leverandørens rådighet, og som er nødvendige for å utføre arbeidene.
- (8) Dersom oppdragsgiveren planlegger å anskaffe tjenester, bygge- og anleggsarbeider eller ensartede varer ved separate delkontrakter, skal den samlede verdien av alle delkontraktene legges til grunn. Dersom den samlede verdien av delkontraktene er lik eller overstiger en terskelverdi i § 5-2, skal denne terskelverdien legges til grunn ved avgjørelsen av hvilken del av forskriften som gjelder for hver enkelt delkontrakt. For delkontrakter med en anslått verdi under 650 000 kroner for varer og tjenester eller under 8,4 millioner kroner for bygge- og anleggsarbeider, gjelder likevel bare del I når verdien av delkontraktene som inngås etter del I, ikke overstiger 20 prosent av den samlede verdien av alle delkontraktene som anskaffelsen er delt opp i.
- (9) Ved vare- og tjenestekontrakter som oppdragsgiveren inngår regelmessig eller som skal fornyes innenfor et bestemt tidsrom, skal oppdragsgiveren beregne kontraktens verdi på grunnlag av
 - a) den samlede faktiske verdien av liknende kontrakter som er tildelt i løpet av de foregående 12 månedene eller det foregående regnskapsåret, om mulig justert for forventede endringer i løpet av de 12 etterfølgende månedene, eller
 - b) den samlede anslåtte verdien av de kontraktene som vil bli tildelt i løpet av 12 måneder fra den første leveransen, eller i løpet av regnskapsåret dersom dette er lengre enn 12 måneder.
- (10) Ved kontrakter om leasing, leie eller avbetalingskjøp av varer gjelder følgende:

- a) for tidsbegrensede kontrakter med en varighet på 12 måneder eller kortere skal verdien beregnes på grunnlag av kontraktens samlede verdi
 - b) for tidsbegrensede kontrakter med varighet over 12 måneder skal verdien beregnes på grunnlag av kontraktens samlede verdi, inkludert anslått restverdi
 - c) for tidsubegrensede kontrakter eller kontrakter der varigheten ikke kan fastsettes nærmere, skal verdien beregnes på grunnlag av den månedlige verdien multiplisert med 48.
- (11) Ved beregningen av verdien av visse tjenestekontrakter skal følgende verdier inkluderes:
- a) forsikringstjenester: premie og andre former for vederlag
 - b) banktjenester og andre finansielle tjenester: gebyrer, provisjoner, renter og andre former for vederlag
 - c) kontrakter vedrørende prosjektering: honorarer, provisjoner og andre former for vederlag.
- (12) Ved tjenestekontrakter uten en fastsatt samlet pris gjelder følgende beregningsmetode:
- a) for tidsbegrensede kontrakter med en varighet på 48 måneder eller mindre skal verdien beregnes på grunnlag av den samlede verdien for hele kontraktens varighet, og
 - b) for tidsubegrensede kontrakter eller kontrakter med en varighet på over 48 måneder skal verdien beregnes på grunnlag av den månedlige verdien multiplisert med 48.
- (13) Ved plan- og designkonkurranser skal oppdragsgiveren beregne verdien på grunnlag av betalinger eller premier til deltakerne i konkurransen. Dersom plan- og designkonkurransen skal lede til inngåelsen av en tjenestekontrakt, skal oppdragsgiveren beregne verdien på grunnlag av kontraktens anslåtte verdi i tillegg til eventuelle betalinger eller premier til deltakerne i konkurransen.

Kapittel 6. Blandede anskaffelser

§ 6-1. *Blandede anskaffelser knyttet til utøvelsen av samme aktivitet der alle ytelsene er omfattet av forskriften*

(1) Kontrakter om minst to typer ytelser (varer, tjenester eller bygge- og anleggsarbeider) som er knyttet til utøvelsen av samme aktivitet og som alle er omfattet av forskriften, skal inngås etter reglene som gjelder for ytelsen som utgjør kontraktens hovedelement.

(2) I en blandet kontrakt om forskjellige typer tjenester (særlige tjenester, helse- og sosialtjenester og andre tjenester) eller varer og tjenester, utgjør ytelsen som har den høyeste verdien, kontraktens hovedelement.

(3) Det er den samlede anslåtte kontraktsverdien av den blendede kontrakten som skal legges til grunn ved beregningen av kontraktens verdi for å avgjøre hvilken del av forskriften som gjelder.

(4) Dersom ytelsene i en blandet kontrakt kan skilles fra hverandre på en objektiv måte og

- a) ytelsen som utgjør kontraktens hovedelement ikke overstiger EØS-terskelverdiene, og
- b) ytelsen som ikke utgjør kontraktens hovedelement overstiger EØS-terskelverdiene,

skal oppdragsgiver likevel inngå kontrakten etter den delen av forskriften som gjelder for ytelsen som overstiger EØS-terskelverdiene.

§ 6-2. *Blandede anskaffelser knyttet til utøvelsen av samme aktivitet og som delvis er omfattet av forskriften og delvis er unntatt anskaffelsesregelverket*

(1) En oppdragsgiver som skal anskaffe ytelser som kan skilles fra hverandre på en objektiv måte, er knyttet til utøvelsen av samme aktivitet og delvis er omfattet av forskriften og delvis er unntatt fra anskaffelsesregelverket, kan velge å inngå

- a) separate kontrakter etter reglene som gjelder for den enkelte kontrakten, eller
- b) en blandet kontrakt etter forskriften.

(2) En oppdragsgiver som skal anskaffe ytelser som ikke kan skilles fra hverandre på en objektiv måte, er knyttet til utøvelsen av samme aktivitet og delvis er omfattet av forskriften og delvis er unntatt fra anskaffelsesregelverket, skal inngå en blandet kontrakt etter reglene som gjelder for ytelsen som utgjør kontraktens hovedelement.

(3) Dersom en blandet kontrakt som nevnt i første eller annet ledd delvis er omfattet av EØS-avtalens artikkel 123, gjelder i stedet § 6-5.

§ 6-3. *Blandede anskaffelser knyttet til utøvelsen av samme aktivitet og som delvis er omfattet av forskriften og delvis innebærer en konsesjon*

(1) En oppdragsgiver som skal anskaffe ytelser som kan skilles fra hverandre på en objektiv måte, er knyttet til utøvelsen av samme aktivitet og delvis er omfattet av forskriften og delvis innebærer en konsesjon, kan velge å inngå

- a) separate kontrakter etter reglene som gjelder for den enkelte kontrakten, eller
- b) en blandet kontrakt etter forskriften. Dersom ytelsen som er omfattet av forskriften ikke overstiger EØS-terskelverdiene i § 5-2, gjelder likevel konsesjonskontraktforskriften når ytelsen som er omfattet av konsesjonskontraktforskriften overstiger EØS-terskelverdien i konsesjonskontraktforskriftens § 5-1.

(2) En oppdragsgiver som skal anskaffe ytelser som ikke kan skilles fra hverandre på en objektiv måte, er knyttet til utøvelsen av samme aktivitet og delvis er omfattet av forskriften og delvis innebærer en konsesjon, skal inngå en blandet kontrakt etter reglene som gjelder for ytelsen som utgjør kontraktens hovedelement.

(3) Dersom en blandet kontrakt som nevnt i første eller annet ledd delvis inneholder forsvars- eller sikkerhetslementer, gjelder i stedet § 6-5.

§ 6-4. Blandede anskaffelser knyttet til utøvelsen av flere aktiviteter

- (1) En oppdragsgiver som skal anskaffe ytelser knyttet til utøvelsen av flere aktiviteter, kan velge å inngå:
 - a) separate kontrakter etter reglene som gjelder for den enkelte aktiviteten;
 - b) en blandet kontrakt etter reglene som gjelder for den aktiviteten som anskaffelsen i hovedsak er beregnet for. Dette forutsetter at valget om å inngå en blandet kontrakt ikke tas med sikte på å unnta kontrakten fra forskriften, anskaffelsesforskriften eller konsesjonskontraktforskriften.
- (2) Dersom det er objektivt umulig å avgjøre hvilken aktivitet som anskaffelsen i hovedsak er beregnet for, og den ene aktiviteten er omfattet av forskriften og den andre aktiviteten er omfattet av anskaffelsesforskriften, skal kontrakten inngås etter reglene i anskaffelsesforskriften. Forskriften gjelder likevel når ytelsen som er omfattet av forskriften overstiger EØS-terskelverdien i § 5-2, men ytelsen som er omfattet av anskaffelsesforskriften, ikke overstiger EØS-terskelverdiene i anskaffelsesforskriften § 5-3.
- (3) Dersom det er objektivt umulig å avgjøre hvilken aktivitet som anskaffelsen i hovedsak er beregnet for, og den ene aktiviteten er omfattet av forskriften og den andre aktiviteten er omfattet av konsesjonskontraktforskriften, skal kontrakten inngås etter reglene i forskriften. Konsesjonskontraktforskriften gjelder likevel når ytelsen som er omfattet av den forskriften, overstiger EØS-terskelverdien i konsesjonskontraktforskriften § 5-1, mens ytelsen som er omfattet av forskriften, ikke overstiger EØS-terskelverdiene i § 5-2.
- (4) Dersom det er objektivt umulig å avgjøre hvilken aktivitet som anskaffelsen i hovedsak er beregnet for, og den ene aktiviteten er omfattet av forskriften og den andre aktiviteten verken er omfattet av forskriften, anskaffelsesforskriften eller konsesjonskontraktforskriften, skal kontrakten inngås etter forskriften.
- (5) Dersom en blandet kontrakt som nevnt i første ledd inneholder forsvars- eller sikkerhetslementer, gjelder i stedet § 6-5.

§ 6-5. Blandede anskaffelser som delvis er omfattet av forskriften og delvis inneholder forsvars- eller sikkerhetslementer

- (1) En oppdragsgiver som skal anskaffe ytelser knyttet til utøvelsen av samme aktivitet som kan skilles fra hverandre på en objektiv måte, og som delvis er omfattet av forskriften og delvis inneholder forsvars- eller sikkerhetslementer, kan velge å inngå
 - a) separate kontrakter etter reglene som gjelder for den enkelte kontrakten, eller
 - b) en blandet kontrakt.
- (2) En oppdragsgiver som skal anskaffe ytelser knyttet til utøvelsen av flere aktiviteter der den ene aktiviteten er omfattet av forskriften og den andre aktiviteten vedrører forsvars- og sikkerhetslementer, kan inngå en blandet kontrakt.
- (3) Valget om ikke å skille ytelsene fra hverandre i en blandet kontrakt etter første eller annet ledd skal være objektivt begrunnet og ikke tas med sikte på å unnta kontrakten fra forskriften eller forskrift om forsvars- og sikkerhetsanskaffelser.
- (4) Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke for blendede kontrakter som nevnt i første ledd, blendede kontrakter om slike ytelser som ikke kan skilles fra hverandre på en objektiv måte og blendede kontrakter etter annet ledd, og som delvis er omfattet av EØS-avtalen artikkel 123.
- (5) Oppdragsgiveren kan velge om reglene i forskriften eller forskrift om forsvars- og sikkerhetsanskaffelser skal gjelde for blendede kontrakter som nevnt i første ledd, blendede kontrakter om slike ytelser som ikke kan skilles fra hverandre på en objektiv måte og blendede kontrakter etter annet ledd, og som delvis er omfattet av forskrift om forsvars- og sikkerhetsanskaffelser. Dette gjelder likevel ikke når annet ledd gjelder.

Kapittel 7. Fellesbestemmelser**§ 7-1. Dokumentasjonsplikt**

- (1) Oppdragsgiveren skal oppbevare dokumentasjon som er tilstrekkelig til å begrunne viktige beslutninger i anskaffelsesprosessen.
- (2) Oppdragsgiveren skal oppbevare kontrakten gjennom hele kontraktsperioden.

§ 7-2. Offentlighet

For allmennhetens innsyn i dokumentene knyttet til en offentlig anskaffelse gjelder offentliglova. Oppdragsgiveren som ikke er omfattet av offentliglova, skal gi allmennheten innsyn i vare- og tjenestekontrakter med en verdi på minst 8,4 millioner kroner ekskl. mva. og bygge- og anleggskontrakter med en verdi på minst 84,5 millioner kroner ekskl. mva. Reglene i offentliglova om unntak fra innsyn gjelder tilsvarende.

§ 7-3. Taushetsplikt

- (1) Ved gjennomføringen av en anskaffelse som er omfattet av forskriften, gjelder reglene om taushetsplikt i forvaltningsloven. For oppdragsgivere som ikke er omfattet av forvaltningsloven, gjelder forvaltningsloven § 13 tilsvarende.
- (2) Oppdragsgiveren kan stille krav til leverandørene om å beskytte informasjon av fortrolig karakter som gjøres tilgjengelig for dem i forbindelse med en anskaffelse.

§ 7-4. Habilitet

(1) Ved gjennomføringen av en anskaffelse som er omfattet av forskriften, gjelder reglene om habilitet i forvaltningsloven § 6 til § 10 og kommuneloven § 40 nr. 3. For oppdragsgivere som ikke er omfattet av forvaltningsloven, gjelder forvaltningsloven § 6 til § 10 tilsvarende.

(2) Oppdragsgiveren skal treffe egnede tiltak for å forebygge, identifisere og avhjelpe tilfeller av inhabilitet.

§ 7-5. Fristberegning

Alle frister skal beregnes i samsvar med forskrift om tidsfrister i EØS-avtalen.

§ 7-6. Språkkrav

Oppdragsgiveren kan utforme alle dokumenter på norsk, og kan kreve at leverandøren utformer tilbudene og andre dokumenter på norsk.

§ 7-7. Innkjøpsentraler

(1) Oppdragsgiveren kan anskaffe

a) varer og tjenester fra innkjøpsentraler;

b) varer, tjenester og bygge- og anleggsarbeider gjennom innkjøpsentraler. Dette kan skje ved at oppdragsgiveren bruker kontrakter eller rammeavtaler som er inngått eller dynamiske innkjøpsordninger som er etablert av en innkjøpsentral. Oppdragsgiveren skal i så fall være identifisert i kunngjøringen.

(2) Dersom oppdragsgiveren anskaffer ytelser fra eller gjennom en innkjøpsentral, anses han å ha overholdt forskriften. Oppdragsgiveren er likevel ansvarlig for å overholde reglene for de delene av anskaffelsen som han selv gjennomfører, inkludert når han inngår kontrakter under innkjøpsentralens rammeavtale eller dynamiske innkjøpsordning.

(3) Oppdragsgiveren kan inngå kontrakter om samordnede innkjøpsaktiviteter med en innkjøpsentral uten å følge forskriften. Slike kontrakter kan også inkludere tilknyttede innkjøpstjenester.

§ 7-8. Begrensning av antallet ledd i leverandørkjeden

(1) Oppdragsgivere som nevnt i § 1-2 første ledd bokstav a til d skal stille krav om at leverandørene kan ha maksimalt to ledd i leverandørkjeden under seg når leverandøren skal utføre bygge- og anleggsarbeider eller renholdstjenester som er omfattet av CPV-kode 90910000 (rengjøring) i kontrakter med en anslått verdi som er lik eller overstiger 3,5 millioner kroner ekskl. mva.

(2) Oppdragsgiveren kan godta flere ledd i leverandørkjeden dersom det er nødvendig for å sikre tilstrekkelig konkurranse. Det maksimale antallet ledd oppdragsgiveren kan godta, skal angis i anskaffelsesdokumentene. Etter at kontrakten er inngått, kan oppdragsgiveren godta flere ledd dersom det på grunn av uforutsette omstendigheter er nødvendig for å få gjennomført kontrakten.

Del II. Anskaffelser over EØS-terskelverdiene**Kapittel 8. Dialog med markedet før konkurransen****§ 8-1. Forberedende undersøkelser**

(1) Oppdragsgiveren kan gjennomføre markedsundersøkelser for å forberede anskaffelsen og gi informasjon til leverandørene om sine planer og behov.

(2) Oppdragsgiveren kan søke eller motta råd fra uavhengige eksperter, myndigheter, leverandører eller andre markedsaktører. Rådene kan brukes i planleggingen og gjennomføringen av anskaffelsen. Forutsetningen er at rådene ikke har konkurransevridende effekt eller fører til brudd på likebehandlingsprinsippet.

§ 8-2. Dialog med leverandører før konkurransen

(1) Når en leverandør eller en virksomhet tilknyttet leverandøren har gitt råd til oppdragsgiveren forut for konkurransen, skal oppdragsgiveren treffe egnede tiltak for å sikre at leverandøren ikke får en urimelig konkurransefordel dersom han deltar i konkurransen. Det samme gjelder dersom leverandøren har vært involvert i planleggingen av konkurransen på annen måte.

(2) Egnede tiltak vil blant annet være:

a) å sørge for at de andre leverandørene som deltar i konkurransen, mottar de samme relevante opplysningene som er utvekslet i dialogen med leverandøren ved planleggingen av konkurransen

b) å fastsette en tilstrekkelig frist for mottak av tilbud for å utjevne eventuelle fordeler.

Kapittel 9. Valg av anskaffelsesprosedyre**§ 9-1. Tillatte anskaffelsesprosedyrer**

(1) Oppdragsgiveren kan alltid bruke åpen anbudskonkurranse, begrenset anbudskonkurranse, konkurranse med forhandling etter forutgående kunngjøring eller konkurransepreget dialog.

(2) Oppdragsgiveren kan bruke konkurranse om innovasjonspartnerskap for å utvikle og anskaffe innovative varer, tjenester eller bygge- og anleggsarbeider.

(3) Oppdragsgiveren kan bruke konkurranse med forhandling uten forutgående kunngjøring bare når vilkårene i § 9-2 er oppfylt.

(4) Oppdragsgiveren kan gjennomføre en anskaffelse uten konkurranse bare når vilkårene i § 9–3 er oppfylt.

§ 9–2. *Vilkår for bruk av konkurranse med forhandling uten forutgående kunngjøring*

Oppdragsgiveren kan bruke konkurranse med forhandling uten forutgående kunngjøring dersom

- a) oppdragsgiveren i en forutgående konkurranse som ble kunngjort etter § 17–2, ikke mottok forespørsler om å delta i konkurransen eller tilbud. Det samme gjelder dersom oppdragsgiveren bare mottok forespørsler eller tilbud som skulle eller kunne avvises etter § 20–2, eller bare mottok tilbud som åpenbart ikke oppfylte oppdragsgiverens behov eller krav som følge av vesentlige avvik fra anskaffelsesdokumentene. Oppdragsgiveren kan ikke foreta vesentlige endringer i kravspesifikasjonene eller kontraktsvilkårene;
- b) oppdragsgiveren skal inngå en kontrakt til forsknings-, forsøks-, undersøkelses- eller utviklingsformål, og ikke for å oppnå fortjeneste eller dekke forsknings- og utviklingskostnader. Dette gjelder likevel ikke dersom inngåelse av kontrakten påvirker vilkårene for inngåelse av etterfølgende kontrakter som hovedsakelig har samme formål;
- c) oppdragsgiveren skal inngå en tjenestekontrakt med en av vinnerne av en plan- og designkonkurranse. Oppdragsgiveren skal invitere alle vinnerne til forhandlinger;
- d) det er umulig å overholde fristene for en åpen anbudskonkurranse, en begrenset anbudskonkurranse eller en konkurranse med forhandling etter forutgående kunngjøring som følge av forhold som ikke skyldes oppdragsgiveren, og som oppdragsgiveren ikke kunne forutse. Kontraktens omfang skal ikke være større enn strengt nødvendig;
- e) kontrakten gjelder dekningskjøp som er nødvendige fordi en kontrakt er kjent uten virkning etter anskaffelsesloven § 13. Dette gjelder bare når det er umulig å overholde fristene for en åpen anbudskonkurranse, en begrenset anbudskonkurranse eller en konkurranse med forhandling etter forutgående kunngjøring og oppdragsgiveren ikke inngår kontrakten for en periode som er lengre enn nødvendig for å få gjennomført en slik konkurranse.

§ 9–3. *Vilkår for anskaffelser uten konkurranse*

Oppdragsgiveren kan gjennomføre en anskaffelse uten konkurranse dersom

- a) det er umulig å gjennomføre en konkurranse med forhandling uten forutgående kunngjøring etter § 9–2,
- b) anskaffelsen gjelder ytelser som bare en bestemt leverandør kan levere fordi
 1. formålet er å skape eller anskaffe et unikt kunstnerisk verk eller en unik kunstnerisk fremføring,
 2. konkurranse er umulig av tekniske årsaker eller
 3. leverandøren har en enerett, inkludert immaterielle rettigheter.

Nr. 2 og 3 gjelder bare når det ikke foreligger rimelige alternativer og den manglende konkurransen ikke skyldes at oppdragsgiveren har tilpasset anskaffelsesdokumentene til en bestemt leverandør;

- c) oppdragsgiveren skal inngå en varekontrakt om tilleggsleveranser med den opprinnelige leverandøren. Tilleggsleveransene skal være beregnet på enten delvis å erstatte leveranser eller installasjoner eller å utvide eksisterende leveranser eller installasjoner. Dette gjelder bare når et skifte av leverandør ville tvinge oppdragsgiveren til å anskaffe varer med tekniske egenskaper som er uforenlige med de opprinnelige leveransene eller installasjonene, eller som ville gjøre drift og vedlikehold uforholdsmessig teknisk vanskelig. Varigheten av den opprinnelige kontrakten og kontrakten om tilleggsleveransene skal normalt ikke overstige tre år;
- d) oppdragsgiveren skal inngå en kontrakt om nye tjenester eller bygge- og anleggsarbeider som er en gjentakelse av lignende tjenester eller bygge- og anleggsarbeider som er utført i forbindelse med en tidligere kontrakt mellom oppdragsgiveren og den samme leverandøren. Dette gjelder bare når den tidligere kontrakten er inngått etter en konkurranse som er kunngjort etter § 17–2, og de nye tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene er i samsvar med det prosjektet som denne kontrakten gjaldt. Oppdragsgiveren skal i anskaffelsesdokumentene for den opprinnelige konkurransen angi omfanget av slike nye tjenester eller bygge- og anleggsarbeider, vilkårene for å inngå en ny kontrakt om disse ytelsene, og at han forbeholder seg retten til å inngå kontrakten uten konkurranse. Oppdragsgiveren skal inkludere den anslåtte verdien av de nye tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene i beregningen av verdien av den opprinnelige kontrakten. Oppdragsgiveren kan inngå en slik kontrakt inntil tre år etter at den opprinnelige kontrakten ble inngått;
- e) anskaffelsen gjelder varer som noteres og kjøpes på en varebørs;
- f) oppdragsgiveren kan anskaffe varer til en pris som ligger vesentlig under normale markedspriser, på grunnlag av et usedvanlig fordelaktig tilbud som foreligger i et meget begrenset tidsrom;
- g) anskaffelsen gjelder varer eller tjenester som oppdragsgiveren kan anskaffe på særlig fordelaktige vilkår hos en leverandør som har stanset forretningsførselen, eller hos en forvalter av et konkursbo, en gjeldsforhandling eller en tilsvarende prosess med hjemmel i lov eller forskrift;
- h) oppdragsgiveren skal inngå en tjenestekontrakt med vinneren av en plan- og designkonkurranse.

Kapittel 10. Konkurransesgrunnlag

§ 10–1. *Konkurransesgrunnlag*

(1) Oppdragsgiveren skal utarbeide et konkurransesgrunnlag, med mindre kunngjøringen inneholder opplysningene som angitt i tredje og fjerde ledd.

(2) Konkurranses grunnlaget skal gjøres tilgjengelig fra den dagen oppdragsgiveren kunngjør konkurransen i TED-databasen eller sender en invitasjon til å bekrefte interesse, jf. § 10–3. Ved anskaffelser som gjennomføres ved bruk av en kvalifikasjonsordning, skal konkurranses grunnlaget gjøres tilgjengelig snarest mulig og senest når oppdragsgiveren sender invitasjonen til å gi tilbud.

(3) Konkurranses grunnlaget skal inneholde følgende opplysninger, med mindre de allerede er tilstrekkelig beskrevet i kunngjøringen:

- a) hva som skal anskaffes, inkludert eventuelle kravspesifikasjoner og merkekrav, jf. kapittel 11, og absolutte krav som alle leverandørene må oppfylle
- b) hvilke kontraktsvilkår som gjelder for oppdraget, jf. § 15–1
- c) hvorvidt oppdragsgiveren vil inngå en rammeavtale, et innovasjonspartnerskap eller etablere en dynamisk innkjøpsordning, jf. kapittel 22
- d) hvordan oppdragsgiveren skal gjennomføre konkurransen, inkludert
 1. hvilken anskaffelsesprosedyre som er valgt, jf. kapittel 9
 2. hvilke frister som gjelder, jf. kapittel 16
 3. hvilke kvalifikasjonskrav og utvelgelseskriterier leverandørene må oppfylle, jf. kapittel 12
 4. hvilke tildelingskriterier som gjelder, jf. kapittel 14
 5. krav til kommunikasjon, jf. kapittel 18
 6. hvorvidt elektroniske kataloger eller elektroniske auksjoner vil bli brukt, jf. kapittel 23
- e) hvilke krav som gjelder for innholdet i og utformingen av en forespørsel om å delta i konkurransen eller et tilbud
- f) andre opplysninger som er av betydning for utarbeidelsen av en forespørsel om å delta i konkurransen eller et tilbud.

(4) Ved konkurranse om innovasjonspartnerskap skal konkurranses grunnlaget i tillegg inneholde følgende opplysninger:

- a) en beskrivelse av behovet for den innovative varen, tjenesten eller bygge- og anleggsarbeidet
- b) hvilke ordninger som gjelder for de immaterielle rettighetene.

(5) Oppdragsgiveren har risikoen for uklarheter i konkurranses grunnlaget.

§ 10–2. *Rettelser, suppleringer eller endringer av konkurranses grunnlaget*

(1) Før tilbudsfristens utløp kan oppdragsgiveren foreta rettelser, suppleringer og endringer av konkurranses grunnlaget som ikke er vesentlige. Slike rettelser, suppleringer og endringer skal umiddelbart sendes til samtlige leverandører som har mottatt konkurranses grunnlaget.

(2) På forespørsel fra en leverandør skal oppdragsgiveren gi supplerende opplysninger om konkurranses grunnlaget senest seks dager før tilbudsfristens utløp, forutsatt at leverandøren har bedt om dem i tilstrekkelig tid i forkant. I hastetilfeller, jf. § 16–2 tredje ledd, er fristen for å gi slike opplysninger fire dager. Opplysninger som gis på forespørsel fra en leverandør, skal sendes til samtlige leverandører som deltar i konkurransen.

(3) Ved rettelser, suppleringer og endringer av konkurranses grunnlaget skal oppdragsgiveren forlenge tilbudsfristen i samsvar med § 16–1 tredje ledd.

§ 10–3. *Elektronisk tilgang til konkurranses grunnlaget*

(1) Oppdragsgiveren skal gi gratis, direkte og ubegrenset elektronisk tilgang til konkurranses grunnlaget. Kunngjøringen eller invitasjonen skal inneholde internettdressen der konkurranses grunnlaget er tilgjengelig.

(2) Dersom oppdragsgiveren ikke kan gi gratis, direkte og ubegrenset elektronisk tilgang til deler av konkurranses grunnlaget av grunner som angitt i § 18–4, skal han angi i kunngjøringen eller invitasjonen til å bekrefte interesse hvordan leverandørene kan få tilgang til disse dokumentene. Ved anskaffelser som gjennomføres ved bruk av en kvalifikasjonsordning, skal opplysningene angis i invitasjonen til å gi tilbud. Oppdragsgiveren skal i så fall forlenge tilbudsfristen med fem dager, unntatt i hastetilfeller, jf. § 16–2 tredje ledd, og der tilbudsfristen er fastsatt ved en felles avtale, jf. § 16–3 annet ledd.

(3) Dersom oppdragsgiveren ikke kan gi gratis, direkte og ubegrenset elektronisk tilgang til deler av konkurranses grunnlaget fordi det inneholder opplysninger av fortrolig karakter, jf. § 7–3 annet ledd, skal han i kunngjøringen eller invitasjonen til å bekrefte interesse angi hvilke tiltak som er nødvendige for å sikre opplysningenes fortrolighet, og hvordan leverandørene kan få tilgang til dokumentene. Ved anskaffelser som gjennomføres ved bruk av en kvalifikasjonsordning, skal opplysningene angis i invitasjonen til å gi tilbud. Oppdragsgiveren skal i så fall forlenge tilbudsfristen med fem dager, unntatt i hastetilfeller, jf. § 16–2 tredje ledd, og der tilbudsfristen er fastsatt ved en felles avtale, jf. § 16–3 annet ledd.

Kapittel 11. Kravspesifikasjoner m.m.

§ 11–1. *Kravspesifikasjoner*

(1) Kravspesifikasjonene skal angi kravene som stilles til egenskapene til varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene som oppdragsgiveren skal anskaffe.

(2) Kravspesifikasjonene skal ha tilknytning til leveransen og stå i forhold til anskaffelsens formål og verdi. De kan vise til alle sider av og trinn i livssyklusen til varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene som kontrakten gjelder, inkludert faktorer som inngår i produksjonsprosessen, leveringen av eller handelen med dem, eller en annen

prosess i livssyklusen. Dette gjelder også når slike faktorer ikke påvirker varenes, tjenestenes eller bygge- og anleggsarbeidenes egenskaper.

- (3) Med mindre annet er fastsatt i rettslig bindende tekniske regler, skal kravene utformes
 - a) som ytelses- eller funksjonskrav, inkludert miljøegenskaper;
 - b) ved henvisninger til tekniske spesifikasjoner og, i rangert rekkefølge, nasjonale standarder som gjennomfører europeiske standarder, europeiske tekniske bedømmelser, felles tekniske spesifikasjoner, internasjonale standarder eller andre tekniske referanser. Dersom ingen av disse finnes, skal kravspesifikasjonene vise til nasjonale standarder, tekniske godkjenninger eller tekniske spesifikasjoner for prosjektering, beregning og utførelse av bygge- og anleggsarbeidene og bruk av varene. Henvisningene skal følges av uttrykket «eller tilsvarende»;
 - c) som kombinasjoner av bokstav a og b.
- (4) Kravene kan ikke vise til bestemte fabrikater, prosesser, varemerker, patenter eller typer eller til en bestemt opprinnelse eller produksjon som fører til at visse leverandører eller produkter favoriseres eller utelukkes. En slik henvisning er likevel tillatt dersom
 - a) det er nødvendig ut fra anskaffelsens formål, eller
 - b) det ikke er mulig for oppdragsgiveren å beskrive anskaffelsen tilstrekkelig presist og forståelig etter tredje ledd. Henvisningen skal følges av uttrykket «eller tilsvarende».
- (5) Dersom oppdragsgiveren stiller ytelses- eller funksjonskrav etter tredje ledd bokstav a, kan han ikke avvise et tilbud dersom de tilbudte varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene oppfyller nasjonale standarder som gjennomfører europeiske standarder, europeiske tekniske bedømmelser, felles tekniske spesifikasjoner, internasjonale standarder eller andre tekniske referanser og disse standardene er ment å dekke ytelses- eller funksjonskravene. Leverandøren skal på egnet måte påvise i tilbudet at varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene som oppfyller spesifikasjonene, oppfyller ytelses- eller funksjonskravene. En egnet måte kan blant annet være å fremlegge testrapporter, sertifikater og annen dokumentasjon etter § 11–4.
- (6) Oppdragsgiveren kan ikke avvise et tilbud med den begrunnelsen at de tilbudte varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene ikke oppfyller spesifikasjonene som nevnt i tredje ledd bokstav b, dersom leverandøren på en egnet måte påviser i tilbudet at de tilbudte løsningene oppfyller kravene i spesifikasjonene. En egnet måte kan blant annet være å fremlegge testrapporter, sertifikater og annen dokumentasjon etter § 11–4.

§ 11–2. *Plikt til å ta hensyn til universell utforming i visse anskaffelser*

Kravspesifikasjonene skal ta hensyn til universell utforming når oppdragsgiveren skal anskaffe ytelser som skal brukes av personer, enten det er allmennheten eller ansatte hos oppdragsgiver, med mindre unntak kan begrunnes særskilt. Kravspesifikasjonene skal vise til eventuelle bestemmelser i lov eller forskrift som stiller krav til universell utforming.

§ 11–3. *Merkeordninger*

- (1) Oppdragsgiveren kan kreve en bestemt merkeordning som dokumentasjon for at varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene har miljømessige, sosiale eller andre egenskaper som angitt i kravspesifikasjonene, tildelingskriteriene eller kontraktsvilkårene. Med en merkeordning forstås dokumenter, sertifikater eller attester som bekrefter at varene, tjenestene, bygge- og anleggsarbeidene, prosessene eller prosedyrene oppfyller etterspurte merkekrav. Oppdragsgiveren kan bare kreve en bestemt merkeordning dersom
 - a) samtlige merkekrav har tilknytning til leveransen og er egnet til å beskrive egenskaper ved varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene som oppdragsgiveren skal anskaffe,
 - b) merkekravene er basert på etterprøvbare og ikke-diskriminerende kriterier,
 - c) merkeordningen er utviklet i en åpen og gjennomsiktig prosedyre hvor alle relevante interessenter kan delta,
 - d) merkeordningen er tilgjengelig for alle interesserte parter og
 - e) merkekravene er fastsatt av en tredjepart som leverandøren som søker om merkeordningen, ikke utøver bestemmende innflytelse over.

Oppdragsgiveren skal angi hvilke merkekrav varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene skal oppfylle, dersom han ikke krever at alle kravene i en merkeordning skal være oppfylt.

- (2) Oppdragsgiveren som krever en bestemt merkeordning, skal også godta
 - a) andre merkeordninger som bekrefter at varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene oppfyller tilsvarende merkekrav;
 - b) annen dokumentasjon for at merkekravene er oppfylt, dersom leverandøren ikke har mulighet til å delta i merkeordningen eller en tilsvarende merkeordning innen fristen og dette ikke skyldes leverandøren selv. Annen dokumentasjon kan blant annet være teknisk dokumentasjon fra produsenten.
- (3) Dersom en merkeordning bare oppfyller vilkårene i første ledd bokstav b til e, kan oppdragsgiveren utforme kravspesifikasjonene ved henvisning til merkekravene som har tilknytning til leveransen og er egnet til å beskrive egenskapene til varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene som oppdragsgiveren skal anskaffe.

§ 11–4. *Testrapporter, attester og annen dokumentasjon*

- (1) Oppdragsgiveren kan kreve at leverandørene fremlegger en testrapport fra et samsvarsvurderingsorgan, eller en attest som er utstedt av et slikt organ, som dokumentasjon for at de tilbudte varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene oppfyller kravspesifikasjonene, tildelingskriteriene eller kontraktsvilkårene. Med

samsvarsvurderingsorgan menes et organ som utøver samsvarsvurderingsvirksomhet, inkludert kalibrering, testing, sertifisering og inspeksjon, og som er akkreditert etter forordning (EF) nr. 765/2008.

(2) Dersom oppdragsgiveren krever at leverandørene fremlegger attester som er utstedt av et bestemt samsvarsvurderingsorgan, skal han også godta attester fra tilsvarende organer.

(3) Oppdragsgiveren skal godta annen passende dokumentasjon, for eksempel teknisk dokumentasjon fra produsenten, dersom leverandøren ikke har tilgang til testrapporter eller attester som nevnt i første ledd, eller ikke har mulighet til å få dem utstedt innen fristen, og dette ikke skyldes leverandøren selv. Dokumentasjonen skal påvise at de tilbudte varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene oppfyller kravspesifikasjonene, tildelingskriteriene eller kontraktsvilkårene.

§ 11-5. Forespørsler om tilgang til kravspesifikasjoner

(1) Oppdragsgiveren skal på forespørsel gi interesserte leverandører gratis, direkte og ubegrenset elektronisk tilgang til kravspesifikasjonene han regelmessig bruker i sine kontrakter, eller til kravspesifikasjonene han planlegger å bruke i en anskaffelse som er omfattet av en forhåndskunngjøring.

(2) Oppdragsgiveren skal gi tilgang på andre måter dersom han ikke kan gi slik elektronisk tilgang av grunner som nevnt i § 18-4 eller § 7-3.

Kapittel 12. Kvalifikasjonskrav og utvelgelse av leverandører

Kvalifikasjonskrav

§ 12-1. Kvalifikasjonskrav

(1) Oppdragsgiveren kan fastsette objektive regler og kriterier for kvalifisering av leverandørene. Reglene og kriteriene skal gjøres tilgjengelige for alle interesserte leverandører.

(2) Oppdragsgiveren kan stille krav til leverandørens kvalifikasjoner som angitt i anskaffelsesforskriften § 16-1 på de vilkår som er fastsatt i denne bestemmelsen. I så fall gjelder anskaffelsesforskriften § 16-2 til § 16-6 og § 17-1 tilsvarende.

(3) Ved begrenset anbudskonkurranse, konkurranse med forhandling etter forutgående kunngjøring, konkurranse om innovasjonspartnerskap eller konkurransepreget dialog skal oppdragsgiveren ikke stille administrative, tekniske eller finansielle krav til noen leverandører som ikke stilles til andre, eller kreve prøver eller bevis som dekkes av allerede tilgjengelig objektiv dokumentasjon.

(4) Ved konkurranse om innovasjonspartnerskap skal oppdragsgiveren særlig stille krav til leverandørens kvalifikasjoner innenfor forskning og utvikling, inkludert utvikling og gjennomføring av innovative løsninger.

§ 12-2. Kvalitetssikringsstandarder og miljøledelsesstandarder

(1) Oppdragsgiveren kan kreve fremlagt attester utstedt av uavhengige organer som dokumentasjon for at leverandøren oppfyller visse kvalitetssikringsstandarder, inkludert krav til universell utforming. Slike kvalitetssikringsstandarder skal være basert på relevante europeiske standardserier som er sertifisert av akkrediterte organer. Oppdragsgiveren skal godta tilsvarende attester utstedt av organer i andre EØS-stater.

(2) Oppdragsgiveren kan kreve fremlagt attester utstedt av uavhengige organer som dokumentasjon for at leverandøren oppfyller visse miljøledelsessystemer eller -standarder. Oppdragsgiveren skal vise til EU-ordningen for miljøstyring og miljørevisjon (EMAS), andre anerkjente miljøledelsessystemer i forordning (EF) nr. 1221/2009 artikkel 45 eller andre miljøledelsesstandarder basert på relevante europeiske eller internasjonale standarder fra akkrediterte organer. Oppdragsgiveren skal godta tilsvarende attester utstedt av organer i andre EØS-stater.

(3) Oppdragsgiveren skal godta annen dokumentasjon for tilsvarende kvalitetssikringstiltak eller miljøledelsestiltak dersom leverandøren ikke har mulighet til å få slike attester innen fristen og dette ikke skyldes leverandøren selv. Dette forutsetter at leverandøren dokumenterer at disse tiltakene tilsvarende de etterspurte kvalitetssikringsstandardene eller miljøledelsessystemene eller -standardene.

§ 12-3. Krav til leverandørens organisering

(1) Oppdragsgiveren kan ikke avvise en leverandør med den begrunnelsen at leverandøren må være enten en fysisk eller juridisk person etter norsk lovgivning, dersom leverandøren har rett til å levere ytelsene etter lovgivningen i den staten han er etablert.

(2) Oppdragsgiveren kan kreve at en leverandør som er en juridisk person, oppgir navn og faglige kvalifikasjoner til personene som skal være ansvarlige for å utføre kontrakten. Opplysningene skal gis i forespørselen om å delta i konkurransen eller i tilbudet. Dette gjelder ikke ved anskaffelser av varer som ikke inkluderer tjenester eller monterings- og installasjonsarbeid.

§ 12-4. Kontrakter som reserveres for virksomheter med funksjonshemmede eller vanskeligstilte personer

Oppdragsgiveren kan begrense konkurransen til virksomheter eller programmer som har som hovedformål å integrere funksjonshemmede eller vanskeligstilte personer i arbeidslivet. Dette gjelder bare når minst 30 prosent av de ansatte i virksomheten eller programmet har en funksjonshemming eller er vanskeligstilt. Dersom oppdragsgiveren bruker denne muligheten, skal han angi dette i kunngjøringen.

Støtte fra andre virksomheter og deltakelse i fellesskap

§ 12-5. Støtte fra andre virksomheter

(1) En leverandør kan for en bestemt kontrakt eller for opptak i en kvalifikasjonsordning, støtte seg på kapasiteten til andre virksomheter for å oppfylle kravene til økonomisk og finansiell kapasitet og tekniske og faglige kvalifikasjoner. Dette gjelder uavhengig av den rettslige forbindelsen mellom dem.

(2) Dersom en leverandør støtter seg på kapasiteten til andre virksomheter, skal han dokumentere at han råder over de nødvendige ressursene, for eksempel ved å fremlegge en forpliktelseserklæring fra disse virksomhetene. Ved søknaden om opptak i en kvalifikasjonsordning skal leverandøren kunne dokumentere at han vil råde over ressursene gjennom hele kvalifikasjonsordningens varighet.

(3) Oppdragsgiveren skal kontrollere om virksomhetene som leverandøren støtter seg på, oppfyller de relevante kvalifikasjonskravene, og at det for øvrig ikke foreligger grunner for avvisning. Oppdragsgiveren skal avvise leverandøren dersom en slik virksomhet ikke oppfyller de relevante kvalifikasjonskravene eller er i en situasjon som nevnt i § 20-2 første ledd bokstav b eller c. Oppdragsgiveren som nevnt i § 1-2 første ledd bokstav a til d skal også avvise en leverandør dersom en slik virksomhet er i en situasjon som nevnt i § 20-2 fjerde ledd. Oppdragsgiveren kan avvise leverandøren dersom en slik virksomhet er i en situasjon som nevnt i § 20-2 annet eller tredje ledd.

(4) Dersom en leverandør støtter seg på kapasiteten til andre virksomheter for å oppfylle kravene til økonomisk og finansiell kapasitet, kan oppdragsgiveren kreve at de er solidarisk ansvarlige for utførelsen av kontrakten.

(5) Dersom en leverandør støtter seg på kapasiteten til andre virksomheter for å oppfylle kravene til utdanning og faglige kvalifikasjoner eller til relevant faglig erfaring, skal disse virksomhetene utføre tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene som krever slike kvalifikasjoner.

(6) Ved anskaffelser av varer som inkluderer monterings- og installeringsarbeid, tjenester og bygge- og anleggsarbeider, kan oppdragsgiveren stille krav om at bestemte kritiske oppgaver skal utføres av leverandøren selv eller en bestemt deltaker i et fellesskap, jf. § 12-6.

(7) Leverandører som deltar i fellesskap, jf. § 12-6, kan støtte seg på kapasiteten til deltakerne i fellesskapet, samt andre virksomheter.

§ 12-6. Krav til leverandører som deltar i fellesskap

(1) Flere leverandører kan delta i konkurransen i fellesskap. Oppdragsgiveren kan bare kreve at slike fellesskap etablerer en bestemt foretaksform etter at kontrakt er inngått og bare så langt det er nødvendig for å sikre en tilfredsstillende utførelse av kontrakten.

(2) Oppdragsgiveren kan stille egne kontraktsvilkår for fellesskapet dersom de er objektivt begrunnet og forholdsmessige.

(3) Oppdragsgiveren kan presisere hvordan kravene til økonomisk og finansiell kapasitet og tekniske og faglige kvalifikasjoner vil bli anvendt på fellesskapet. Presiseringen skal være objektivt begrunnet og forholdsmessig.

Utvelgelse av leverandører

§ 12-7. Utvelgelse av leverandører

(1) Ved en begrenset anbudskonkurranse, konkurranse med forhandling etter forutgående kunngjøring, konkurranse om innovasjonspartnerskap og konkurransepreget dialog kan oppdragsgiver fastsette en nedre, eventuelt også øvre, grense for antallet leverandører som velges ut til å gi tilbud.

(2) Oppdragsgiveren skal angi den nedre og øvre grensen i kunngjøringen eller i invitasjonen til å bekrefte interesse, sammen med objektive og ikke-diskriminerende kriterier eller regler for utvelgelsen av eventuelle overtallige kvalifiserte leverandører. Ved anskaffelser som gjennomføres ved bruk av en kvalifikasjonsordning, skal opplysningene angis i invitasjonen til å gi tilbud.

(3) Oppdragsgiveren skal velge ut et antall deltakere som er tilstrekkelig til å sikre reell konkurranse. Oppdragsgiveren kan velge ut færre leverandører enn oppgitt i kunngjøringen eller i invitasjonen dersom det ikke foreligger et tilstrekkelig antall leverandører.

(4) Oppdragsgiveren skal snarest mulig gi leverandørene som ikke blir valgt ut, en skriftlig meddelelse om utvelgelsen. Meddelelsen skal inneholde en kort begrunnelse.

Kapittel 13. Kvalifikasjonsordninger

§ 13-1. Etablering av en kvalifikasjonsordning

(1) En eller flere oppdragsgivere eller organer kan etablere en kvalifikasjonsordning hvor leverandørene til enhver tid skal kunne søke om opptak. Etableringen av ordningen skal kunngjøres etter § 17-1 og § 17-2 tredje ledd.

(2) Kvalifikasjonsordningen kan omfatte ulike kvalifikasjonstrinn. Det skal fastsettes objektive regler og kriterier som omfatter

- a) utvelgelsen av leverandørene som søker om opptak i ordningen,
- b) forvaltningen av ordningen, inkludert eventuelle oppdateringer av kvalifikasjoner og ordningens varighet og
- c) eventuelle kravspesifikasjoner; i så fall gjelder § 11-1 til § 11-4.

(3) Reglene og kriteriene skal gjøres tilgjengelig for interesserte leverandører og kan oppdateres ved behov. Leverandørene skal informeres om oppdateringer.

- (4) Oppdragsgiveren skal kunngjøre endringer i ordningens varighet
 - a) ved en kunngjøring som nevnt i første ledd dersom ordningen ikke avsluttes, eller
 - b) ved en kunngjøring av kontraktsinngåelsen, jf. § 17–6, dersom ordningen avsluttes.

§ 13–2. Opptak i en kvalifikasjonsordning

- (1) Leverandørene skal innen rimelig tid underrettes om de er tatt opp i ordningen. Dersom det vil ta lenger tid enn fire måneder å behandle søknadene, skal leverandørene senest to måneder etter at søknadene er mottatt, underrettes om når avgjørelsen vil bli tatt, samt grunnen til at en forlenget saksbehandlingstid er nødvendig. Saksbehandlingstiden kan ikke overstige seks måneder.
- (2) Leverandørene som ikke blir tatt opp i ordningen, skal snarest mulig, og senest 15 dager etter avgjørelsen, gis en skriftlig meddelelse om avslaget. Meddelelsen skal inneholde en kort begrunnelse.
- (3) Det skal føres en liste over leverandørene som er tatt opp i ordningen. Listen kan deles inn i kategorier etter hvilke typer kontrakter ordningen gjelder.
- (4) En leverandør kan fjernes fra ordningen dersom han ikke lenger er kvalifisert. Leverandøren skal underrettes og gis en begrunnelse for avgjørelsen senest 15 dager før leverandøren blir fjernet.
- (5) Det kan kreves gebyr for søknaden om opptak i ordningen eller for oppdatering eller opprettholdelse av en allerede oppnådd kvalifikasjon. Gebyrene skal stå i forhold til de faktiske kostnadene.
- (6) En oppdragsgiver kan slutte seg til en allerede etablert kvalifikasjonsordning. Tilslutningen skal kunngjøres etter § 17–2.

§ 13–3. Anskaffelser som gjennomføres ved bruk av en kvalifikasjonsordning

En oppdragsgiver som vil gjennomføre en anskaffelse ved bruk av en kvalifikasjonsordning, skal inngå kontrakten etter reglene for begrenset anbudskonkurranse, konkurranse med forhandling etter forutgående kunngjøring eller konkurransepreget dialog. Oppdragsgiveren skal bare invitere leverandørene som er tatt opp i ordningen, til å gi tilbud.

Kapittel 14. Tildelingskriterier

§ 14–1. Tildelingskriterier

- (1) Oppdragsgiveren skal velge tilbud på grunnlag av
 - a) den laveste prisen,
 - b) den laveste kostnaden eller
 - c) det beste forholdet mellom pris eller kostnad og kvalitet.
- (2) Ved valg av tilbud på grunnlag av den laveste kostnaden skal oppdragsgiveren basere valget på en kostnadseffektivitetsberegning, som for eksempel en beregning av livssyklus kostnader etter § 14–2.
- (3) Ved valg av tilbud på grunnlag av det beste forholdet mellom pris eller kostnad og kvalitet kan tildelingskriteriene for eksempel omfatte:
 - a) kvalitet, inkludert tekniske, estetiske og funksjonelle egenskaper, tilgjengelighet, universell utforming og miljømessige, sosiale og innovative egenskaper
 - b) den tilbudte bemanningens organisering, kvalifikasjoner og erfaringer, forutsatt at kvaliteten på bemanningen er av stor betydning for utførelsen av kontrakten
 - c) kundeservice, teknisk bistand og leveringsbetingelser, for eksempel leveringsmåte og tid for levering eller ferdigstillelse.
- (4) Tildelingskriteriene skal ha tilknytning til leveransen. Tildelingskriteriene har tilknytning til leveransen når de relaterer seg til varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene som kontrakten gjelder. Dette omfatter alle sider av og trinn i deres livssyklus, inkludert faktorer som inngår i produksjonsprosessen, leveringen av eller handelen med dem eller en annen prosess i livssyklusen. Dette gjelder også når slike faktorer ikke påvirker deres egenskaper.
- (5) Tildelingskriteriene skal ikke være så skjønnspregede at de gir oppdragsgiveren en ubegrenset valgfrihet.
- (6) Ved valg av tilbud på grunnlag av det beste forholdet mellom pris eller kostnad og kvalitet skal oppdragsgiveren angi tildelingskriterienes relative vekt. Oppdragsgiveren kan angi vekten innenfor en ramme med et passende maksimalt utslag. Dersom det av objektive grunner ikke er mulig å vekte tildelingskriteriene, skal oppdragsgiveren angi dem i prioritert rekkefølge.
- (7) Oppdragsgiveren kan sette en fast pris eller kostnad, og velge tilbud bare på grunnlag av andre tildelingskriterier som nevnt i tredje ledd.
- (8) Ved konkurranse om innovasjonspartnerskap og konkurransepreget dialog kan oppdragsgiveren bare velge tilbud på grunnlag av det beste forholdet mellom pris eller kostnad og kvalitet.
- (9) Oppdragsgiveren skal angi krav til dokumentasjon for hvert tildelingskriterium.

§ 14–2. Beregning av livssyklus kostnader

- (1) Dersom oppdragsgiveren skal beregne livssyklus kostnadene ved varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene, skal han angi i anskaffelsesdokumentene hvilke opplysninger leverandørene skal gi, og hvilken beregningsmetode han skal bruke.
- (2) I beregningen av livssyklus kostnadene skal alle eller noen av de følgende kostnadene inngå så langt de er relevante:
 - a) kostnader som oppdragsgiveren eller andre brukere dekker, for eksempel

1. kostnader knyttet til anskaffelsen
 2. driftskostnader, for eksempel forbruk av energi og andre ressurser
 3. vedlikeholdskostnader
 4. kostnader ved livssyklusens slutt, for eksempel innsamlings- og gjenvinningskostnader
- b) kostnader som skyldes miljøbelastninger knyttet til varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene gjennom livssyklusen, inkludert kostnader ved utslipp av klimagasser og andre forurensende utslipp og andre klimatiltakskostnader. Dette gjelder bare dersom verdien kan tallfestes og etterprøves.
- (3) Metoden for å beregne kostnadene som er nevnt i annet ledd bokstav b skal være
- a) basert på objektivt etterprøvbare og ikke-diskriminerende kriterier,
 - b) tilgjengelig for alle interesserte parter og
 - c) basert på opplysninger som leverandørene skal kunne fremskaffe med rimelig innsats.

Kapittel 15. Kontraktsvilkår, bruk av underleverandører og oppdeling av anskaffelser

§ 15-1. Kontraktsvilkår

(1) Oppdragsgiveren kan fastsette kontraktsvilkår, for eksempel om økonomi, innovasjon, miljø, sysselsetting og sosiale hensyn. Kontraktsvilkårene skal ha tilknytning til leveransen og fremgå av anskaffelsesdokumentene. Der det finnes fremforhandlede og balanserte kontraktsstandarder, skal oppdragsgiveren som hovedregel bruke disse.

(2) Oppdragsgiveren kan fastsette endringsklausuler, for eksempel prisindeksklausuler eller opsjoner. Endringsklausulene skal angis i anskaffelsesdokumentene, og det skal fremgå klart hvilke endringer oppdragsgiveren kan foreta, i hvilket omfang og på hvilke vilkår. Endringsklausulene kan ikke åpne for at anskaffelsens overordnede karakter blir endret.

§ 15-2. Bruk av underleverandører

(1) Oppdragsgiveren kan kreve at leverandøren angir i tilbudet hvilke deler av kontrakten han planlegger at underleverandører skal utføre, og hvilke underleverandører han planlegger å bruke. Bruk av underleverandører har ikke betydning for leverandørens kontraktsansvar overfor oppdragsgiveren.

(2) Ved anskaffelser av varer som inkluderer monterings- og installasjonsarbeid, tjenester og bygge- og anleggsarbeider, kan oppdragsgiveren stille krav om at bestemte kritiske oppgaver skal utføres av leverandøren selv.

(3) Oppdragsgiveren kan, før kontraktsoppstart, fastsette i kontrakten at leverandøren skal gi kontaktopplysninger til underleverandørene og opplysninger om hvem som har signaturrett for disse. Oppdragsgiveren kan også stille krav om å bli informert om endringer i slike opplysninger i kontraktsperioden, inkludert opplysninger om nye underleverandører.

(4) Ved anskaffelser av tjenester som skal leveres på steder som er under oppdragsgivers direkte tilsyn, og bygge- og anleggsarbeider, skal oppdragsgiveren kreve slike opplysninger som nevnt i tredje ledd for underleverandørene som har kontrakt direkte med leverandøren, og som skal delta i utførelsen av tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene.

§ 15-3. Oppdeling av anskaffelser

(1) Oppdragsgiveren kan velge å dele opp anskaffelsen i delkontrakter. Oppdragsgiveren bestemmer selv størrelsen på og innholdet i delkontraktene.

(2) Dersom oppdragsgiver deler opp anskaffelsen i delkontrakter, skal han angi i kunngjøringen eller i invitasjonen til å bekrefte interesse, om leverandørene kan gi tilbud på en, flere eller alle delkontraktene. Ved anskaffelser som gjennomføres ved bruk av en kvalifikasjonsordning skal opplysningene angis i invitasjonen til å gi tilbud.

(3) Oppdragsgiveren kan begrense antallet delkontrakter som kan tildeles til en leverandør. Dette gjelder også når leverandørene kan gi tilbud på flere eller alle delkontraktene. Oppdragsgiveren skal angi det maksimale antallet delkontrakter som kan tildeles en leverandør, i kunngjøringen eller i invitasjonen til å bekrefte interesse. Ved anskaffelser som gjennomføres ved bruk av en kvalifikasjonsordning skal opplysningene angis i invitasjonen til å gi tilbud. Oppdragsgiveren skal i anskaffelsesdokumentene fastsette objektive og ikke-diskriminerende kriterier for vurderingen av hvilke delkontrakter som skal tildeles hvilke leverandører, dersom evalueringen av tilbudene etter tildelingskriteriene ellers ville ført til at en leverandør ville fått tildelt flere delkontrakter enn det maksimale antallet.

(4) Dersom oppdragsgiveren har tillatt leverandørene å gi tilbud på flere delkontrakter, kan han likevel tildele en samlet kontrakt til en leverandør. Dette gjelder selv om leverandøren ikke har levert det beste tilbudet for hver delkontrakt, når det samlede tilbudet fra denne leverandøren totalt sett oppfyller tildelingskriteriene bedre. Dersom oppdragsgiveren vil forbeholde seg retten til å gjøre dette, skal det angis i kunngjøringen eller i invitasjonen til å bekrefte interesse. Han skal også angi hvilke delkontrakter som kan slås sammen i en samlet kontrakt. Ved anskaffelser som gjennomføres ved bruk av en kvalifikasjonsordning skal opplysningene angis i invitasjonen til å gi tilbud.

Kapittel 16. Frister

§ 16-1. Fastsettelse av frister

(1) Ved fastsettelsen av frister for mottak av forespørsler om å delta i konkurransen og tilbud skal oppdragsgiveren ta hensyn til kontraktens kompleksitet og tiden det tar for leverandørene å utarbeide forespørsler og tilbud.

(2) Oppdragsgiveren skal sette en tilbudsfrist som er forholdsmessig lenger enn minimumsfristen, dersom tilbudene bare kan utarbeides etter en befaring eller gjennomgang av anskaffelsesdokumentene på stedet.

(3) Oppdragsgiveren skal forlenge fristen for mottak av tilbud forholdsmessig dersom

- a) det foretas endringer i anskaffelsesdokumentene som medfører at leverandørene trenger mer tid til å utarbeide tilbudet, jf. § 10-2 første ledd, eller
- b) oppdragsgiveren gir tilleggsopplysninger senere enn seks dager før tilbudsfristen, eller senere enn fire dager i hastetilfeller, jf. § 10-2 annet ledd.

(4) Oppdragsgiveren er ikke forpliktet til å forlenge fristen etter tredje ledd dersom opplysningene er ubetydelige for utarbeidelsen av tilbudet eller leverandøren ikke har bedt om tilleggsopplysninger i rimelig tid før utløpet av fristen.

§ 16-2. Minimumsfrister i en åpen anbudskonkurranse

(1) I en åpen anbudskonkurranse skal fristen for mottak av tilbud være minst 30 dager regnet fra den dagen den alminnelige kunngjøringen sendes til TED-databasen. Dersom oppdragsgiveren ikke krever at tilbudene skal leveres elektronisk, skal tilbudsfristen være minst 35 dager.

(2) Oppdragsgiveren kan forkorte tilbudsfristen i første ledd til minst 15 dager dersom

- a) oppdragsgiveren har publisert en veiledende kunngjøring etter § 17-3 tidligst 12 måneder og senest 35 dager før kunngjøringen, og
- b) den veiledende kunngjøringen inneholder alle opplysningene som skal fylles ut i kunngjøringsskjemaet for veiledende kunngjøringer, så langt disse opplysningene forelå på kunngjøringstidspunktet.

(3) Oppdragsgiveren kan forkorte tilbudsfristen til minst 15 dager dersom det i hastetilfeller vil være umulig å overholde fristen i første ledd.

(4) Dersom oppdragsgiveren ikke kan gi gratis, direkte og ubegrenset elektronisk tilgang til deler av konkurransegrunnlaget, jf. § 10-3 annet eller tredje ledd, skal oppdragsgiveren forlenge tilbudsfristen med fem dager, unntatt i hastetilfeller.

§ 16-3. Minimumsfrister i andre prosedyrer

(1) I en begrenset anbudskonkurranse, konkurranse med forhandling etter forutgående kunngjøring, konkurranse om innovasjonspartnerskap og konkurransepreget dialog skal fristen for mottak av forespørsler om å delta i konkurransen som hovedregel være minst 30 dager regnet fra den dagen den alminnelige kunngjøringen sendes til TED-databasen. Dersom oppdragsgiveren har kunngjort konkurransen ved en forhåndskunngjøring, regnes fristen fra den dagen oppdragsgiveren sender invitasjonen til å bekrefte interessen. Fristen kan ikke være kortere enn 15 dager.

(2) Oppdragsgiveren kan fastsette fristen for mottak av tilbud i samarbeid med leverandørene som vil bli invitert til å gi tilbud. Forutsetningen er at den samme tilbudsfristen gjelder for alle leverandørene. Dersom oppdragsgiveren og leverandørene ikke blir enige om en frist, skal tilbudsfristen være minst 10 dager regnet fra den dagen oppdragsgiveren sender invitasjonen til å gi tilbud.

§ 16-4. Vedståelsesfrist

(1) Oppdragsgiveren kan fastsette en vedståelsesfrist som angir hvor lenge tilbudene skal være bindende. Fristen skal ikke settes lenger enn det som er nødvendig.

(2) Dersom oppdragsgiveren ikke har fastsatt en vedståelsesfrist, gjelder en frist på 30 dager regnet fra utløpet av tilbudsfristen.

(3) Før utløpet av vedståelsesfristen kan oppdragsgiveren spørre leverandørene som har gitt tilbud, og som ikke er avvist og ikke har fått sine tilbud forkastet etter § 19-12, om å forlenge fristen. Oppdragsgiveren kan også innen rimelig tid etter utløpet av fristen spørre disse leverandørene om å fastholde tilbudet. Vedståelsesfristen kan bare forlenges, og tilbudet bare fastholdes etter utløpet av fristen, når dette ikke fører til en vesentlig endring av grunnlaget for konkurransen eller leverandørens opprinnelige tilbud.

§ 16-5. Frist for begjæring om midlertidig forføyning

(1) I en begrenset anbudskonkurranse, konkurranse med forhandling etter forutgående kunngjøring, konkurranse om innovasjonspartnerskap eller konkurransepreget dialog kan oppdragsgiveren fastsette en frist for når en begjæring om midlertidig forføyning mot oppdragsgiverens beslutning om å avvise en forespørsel om å delta i konkurransen, jf. § 20-1 og § 20-2, eller ikke velge ut en leverandør, jf. § 12-7, må settes frem for tingretten.

(2) Fristen skal være minst 15 dager regnet fra dagen etter oppdragsgiveren sender en meddelelse etter § 20-10 tredje ledd eller § 12-7 fjerde ledd.

(3) Oppdragsgiveren skal angi fristen i anskaffelsesdokumentene og i meddelelsen til leverandøren om at forespørselen er avvist eller forkastet.

Kapittel 17. Kunngjøring

§ 17-1. Fremgangsmåten ved kunngjøringer

(1) Oppdragsgiveren skal publisere alle kunngjøringer i Doffin i samsvar med skjemaer fastsatt av departementet. Doffin videresender kunngjøringene til TED-databasen.

(2) Oppdragsgiveren skal utarbeide kunngjøringen på norsk og ett av de offisielle EU-språkene. Oppdragsgiveren kan bruke oversettingstjenesten til Doffin. Det er bare kunngjøringene på EU-språket som er autentisk.

(3) En kunngjøring som ikke er i samsvar med kapittel 17, kapittel 16 eller kunngjøringsskjemaene, kan avvises av Doffin.

(4) Oppdragsgiveren skal kunne dokumentere når kunngjøringen sendes TED-databasen.

(5) Kunngjøringen eller opplysningene i den skal ikke publiseres i Doffin eller på annen måte gjøres kjent før den dagen de publiseres i TED-databasen, med mindre TED-databasen ikke har publisert kunngjøringen innen 48 timer etter at oppdragsgiveren har mottatt bekreftelse på mottak av kunngjøringen. Den nasjonale offentliggjøringen skal ikke inneholde andre opplysninger enn dem som blir publisert i TED-databasen eller på en kjøperprofil.

§ 17-2. Kunngjøring av konkurranse

(1) Når oppdragsgiveren skal inngå en kontrakt ved en åpen anbudskonkurranse, begrenset anbudskonkurranse, konkurranse med forhandling etter forutgående kunngjøring, konkurranse om et innovasjonspartnerskap, konkurransepreget dialog eller innføre en dynamisk innkjøpsordning, skal han kunngjøre konkurransen ved en alminnelig kunngjøring.

(2) Ved en begrenset anbudskonkurranse og konkurranse med forhandling etter forutgående kunngjøring kan oppdragsgiveren i stedet kunngjøre konkurransen ved en forhåndskunngjøring. En forhåndskunngjøring skal:

- a) angi presist hvilke ytelser kontrakten omfatter,
- b) angi at kontrakten vil bli inngått uten annen kunngjøring av konkurransen, og at interesserte leverandører inviteres til å melde sin interesse og
- c) sendes til publisering tidligst 12 måneder og senest 35 dager før den dagen oppdragsgiveren inviterer leverandørene til å bekrefte sin interesse.

(3) Når oppdragsgiveren bruker en kvalifikasjonsordning, jf. § 13-1, vil kravet til kunngjøring av konkurransen være oppfylt gjennom kunngjøringen av kvalifikasjonsordningen. Kunngjøringen av kvalifikasjonsordningen skal angi formålet med ordningen, varigheten og hvordan interesserte leverandører kan få tilgang til reglene som gjelder for ordningen.

§ 17-3. Veiledende kunngjøring

(1) Oppdragsgiveren kan gjøre sine planlagte anskaffelser kjent ved å publisere en veiledende kunngjøring. Kunngjøringen skal inneholde en kort beskrivelse av anskaffelsene.

(2) Oppdragsgiveren kan i stedet for å publisere den veiledende kunngjøringen i Doffin og TED-databasen, publisere den på sin kjøperprofil, jf. § 17-4.

§ 17-4. Kunngjøring på kjøperprofil

(1) Oppdragsgiveren kan opprette en kjøperprofil på sin nettside som kan inneholde opplysninger om hans anskaffelser, inkludert opplysninger om pågående konkurranser, planlagte anskaffelser, inngåtte kontrakter og avlyste konkurranser.

(2) Når oppdragsgiveren bruker kjøperprofilen til å publisere veiledende kunngjøringer, jf. § 17-3 annet ledd, skal han publisere en kunngjøring av bruken av kjøperprofilen. Oppdragsgiveren kan ikke publisere veiledende kunngjøringer på sin kjøperprofil før den dagen kunngjøringen av bruken av kjøperprofilen sendes til TED-databasen. Oppdragsgiveren skal angi datoen for oversendelsen av kunngjøringen til TED-databasen på kjøperprofilen.

§ 17-5. Intensjonskunngjøring

Dersom oppdragsgiveren mener at han har hjemmel til å inngå en kontrakt uten å kunngjøre konkurransen i samsvar med § 17-2, kan han etter at valget av leverandør er besluttet, kunngjøre at kontrakten vil bli inngått ved å publisere en intensjonskunngjøring.

§ 17-6. Kunngjøring av kontraktsinngåelse

(1) Når oppdragsgiveren har inngått en kontrakt, skal han kunngjøre kontraktsinngåelsen snarest og senest 30 dager etter at kontrakten ble inngått.

(2) Oppdragsgiveren har ikke plikt til å kunngjøre inngåelsen av kontrakter under rammeavtaler.

(3) Dersom oppdragsgiveren har kunngjort konkurransen ved en forhåndskunngjøring og ikke vil inngå flere kontrakter i tidsrommet som forhåndskunngjøringen dekker, skal oppdragsgiveren angi dette i kunngjøringen av kontraktsinngåelsen.

(4) Oppdragsgiveren kan unnta visse opplysninger fra kunngjøringen dersom offentliggjøring vil

- a) hindre håndhevelsen av regler eller på annen måte være i strid med offentlige interesser,
- b) skade bestemte offentlige eller private virksomheters legitime økonomiske interesser eller
- c) skade konkurransen mellom leverandørene.

(5) Ved kontrakter om forsknings- og utviklingstjenester kan oppdragsgiveren i kunngjøringen begrense opplysningene om tjenestenes art og omfang på følgende måte:

- a) dersom kontrakten er inngått etter § 9–2 bokstav b, kan opplysningene begrenses til «tjenester vedrørende forskning og utvikling», og
- b) dersom konkurransen er kunngjort, kan opplysningene begrenses til opplysninger som ikke er mindre detaljerte enn opplysningene i kunngjøringen av konkurransen.

Kapittel 18. Kommunikasjon

§ 18–1. Krav om bruk av elektronisk kommunikasjon

(1) All kommunikasjon og informasjonsutveksling mellom oppdragsgiveren og leverandørene skal skje skriftlig ved bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler etter reglene i dette kapittelet.

(2) Muntlig kommunikasjon kan likevel brukes, unntatt i forbindelse med utveksling av anskaffelsesdokumentene, forespørsler om å delta i konkurransen, bekreftelser av interesse og tilbud. Muntlig kommunikasjon skal dokumenteres i tilstrekkelig grad, for eksempel i form av et skriftlig referat eller sammendrag av hovedelementene i kommunikasjonen eller ved lydopptak. Oppdragsgiveren skal tilpasse omfanget av dokumentasjonen til den betydningen innholdet i den muntlige kommunikasjonen kan ha for forståelsen av anskaffelsesdokumentene.

§ 18–2. Generelle krav til verktøy og løsninger som brukes til elektronisk kommunikasjon

(1) Verktøy og løsninger som brukes til elektronisk kommunikasjon, skal være ikke-diskriminerende og alminnelig tilgjengelige og ikke begrense leverandørenes muligheter for å delta i konkurransen. De skal også kunne fungere sammen med alminnelig brukte IKT-produkter.

(2) Spesifikasjoner og andre opplysninger som er nødvendige for å kunne levere forespørsler om å delta i konkurransen eller tilbud elektronisk, inkludert opplysninger om kryptering og tidsstempling, skal være tilgjengelige for alle leverandørene.

(3) Oppdragsgiveren kan kreve bruk av bestemte verktøy og løsninger som ikke er alminnelig tilgjengelige, dersom de er nødvendige for å utveksle relevante dokumenter. Oppdragsgiveren skal i så fall tilby alternative tilgangsmuligheter eller oppfyllelsemåter. Oppdragsgiveren anses å ha tilbudt tilfredsstillende alternative tilgangsmuligheter eller oppfyllelsemåter dersom han

- a) gir gratis, direkte og ubegrenset elektronisk tilgang til de aktuelle verktøyene og løsningene fra kunngjøringstidspunktet eller den dagen oppdragsgiveren sender invitasjonen til å bekrefte interessen. Oppdragsgiver skal angi internettadressen hvor verktøyene og løsningene er tilgjengelige, i kunngjøringen eller invitasjonen;
- b) gir leverandørene muligheten til å delta i konkurransen ved bruk av midlertidige passord eller andre midlertidige adgangstegn som han gratis stiller til disposisjon for leverandørene. Oppdragsgiveren er likevel ikke forpliktet til å gi slik tilgang dersom leverandøren selv er skyld i at han ikke får tilgang; eller
- c) tilbyr en alternativ kanal eller oppfyllelsemåte for å gi tilbud elektronisk.

§ 18–3. Krav til mottak og oppbevaring av forespørsler om å delta i konkurransen og tilbud mv.

(1) Oppdragsgiveren skal sikre at forespørsler om å delta i konkurransen og tilbud holdes fortrolig, og at innholdet beskyttes mot endringer og uautorisert innsyn under overføring og lagring.

(2) Ingen skal ha tilgang til innholdet i forespørslene om å delta i konkurransen eller tilbudene før fristen for mottak har løpt ut. Bare autoriserte personer skal kunne fastsette eller endre datoene for åpning av forespørslene eller tilbudene.

(3) Bare autoriserte personer skal ha tilgang til de mottatte opplysningene.

(4) Tidspunktet for mottak og åpning av forespørslene om delta i konkurransen og tilbudene skal kunne fastslås nøyaktig.

(5) Oppdragsgiveren skal i tilfredsstillende grad sikre at overtredelser eller forsøk på overtredelser av denne bestemmelsen klart kan spores.

§ 18–4. Unntak fra kravet om bruk av elektronisk kommunikasjon

(1) Oppdragsgiveren er ikke forpliktet til å kreve bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler dersom

- a) anskaffelsens art innebærer at bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler ville kreve særlige verktøy, løsninger eller filformater som ikke er alminnelig tilgjengelige eller ikke kan behandles av alminnelig tilgjengelig programvare, og oppdragsgiveren ikke kan tilby alternative tilgangsmuligheter eller oppfyllelsemåter som nevnt i § 18–2 tredje ledd
 - b) de filformatene som ville vært egnet for utformingen av tilbudene, ikke kan behandles av en åpen eller alminnelig tilgjengelig programvare, eller er omfattet av en lisensordning og ikke kan lastes ned av oppdragsgiveren eller gjøres tilgjengelig over internett eller på annen lett tilgjengelig måte
 - c) opplysningene som skal utveksles, forventes å være av en slik art eller et slikt format at bruk av elektronisk kommunikasjonsmidler ville kreve særlig utstyr som ikke er alminnelig tilgjengelig for oppdragsgiveren.
- (2) Oppdragsgiveren er heller ikke forpliktet til å kreve bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler til levering av fysiske modeller eller skalamodeller som ikke kan leveres ved hjelp av elektroniske kommunikasjonsmidler.
- (3) Oppdragsgiveren kan ikke tillate bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler dersom det er nødvendig å bruke andre kommunikasjonsmidler

- a) som følge av sikkerhetsbrudd i den elektroniske kommunikasjonsløsningen, eller
 - b) fordi sensitive opplysninger ikke kan beskyttes på tilfredsstillende måte ved bruk av elektroniske verktøy og løsninger som er alminnelig tilgjengelig for leverandørene, eller som kan gjøres tilgjengelig på en alternativ måte som nevnt i § 18–2 tredje ledd.
- (4) Dersom oppdragsgiveren ikke krever bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler, skal det brukes ordinær postgang eller andre egnede forsendelsesmåter, eventuelt kombinert med elektroniske hjelpemidler.

§ 18–5. *Bruk av elektroniske signaturer mv.*

(1) Oppdragsgiveren kan ikke kreve at leverandørene skal bruke elektronisk signatur eller elektroniske identifikasjonsbevis for å få tilgang til konkurransegrunnlaget eller for å melde sin interesse.

(2) Oppdragsgiveren kan kreve at leverandørene ved levering av forespørsler om å delta i konkurransen og tilbud bruker løsninger som gir tilfredsstillende sikkerhet for at han kan sannsynliggjøre hvilken leverandør som har levert den enkelte forespørsel og det enkelte tilbud, og knytte avsenderen til innholdet. Oppdragsgiveren kan kreve bruk av

- a) elektronisk signatur
- b) elektronisk segl
- c) elektronisk identitetsbevis eller midlertidige adgangstegn dersom det brukes en tredjeparts innsendingsløsning som støtter dette og kan knytte avsenderen til innholdet i forespørselen eller tilbudet.

(3) Oppdragsgiveren skal i konkurransegrunnlaget angi kravene til sikkerhetsnivå for elektronisk signatur, elektronisk segl, elektronisk identitetsbevis og øvrige sikkerhetstiltak ved bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler. Sikkerhetsnivået skal ikke være høyere enn det som er nødvendig av hensyn til relevante risikofaktorer.

(4) Når oppdragsgiveren krever bruk av elektronisk signatur, skal han godta avanserte elektroniske signaturer som er understøttet av et kvalifisert sertifikat som er utstedt av et organ som er oppført på en liste over registrerte sertifikatutstedere i henhold til EU-kommisjonens beslutning 2009/767/EF.

(5) Oppdragsgiveren kan etter en risikovurdering kreve bruk av avansert elektronisk signatur. Når oppdragsgiveren krever bruk av slik signatur eller elektronisk segl, skal kravene til formater for signatur eller segl være basert på formater som er fastsatt i EU-kommisjonens beslutning 2011/130/EU. Oppdragsgiveren skal iverksette de tiltakene som er nødvendige for å kunne behandle formatene teknisk. Oppdragsgiveren kan velge å godta andre formater for signaturer og segl som han er i stand til å validere på grunnlag av opplysninger i signaturen, seglet eller tilknyttet informasjon.

(6) Departementet kan fastsette nærmere regler om bruk av elektronisk signatur, elektronisk segl, elektroniske identitetsbevis, tredjeparts innsendingsløsninger og øvrige sikkerhetstiltak ved bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler.

Kapittel 19. Gjennomføring av konkurransen

Fremgangsmåte og invitasjoner

§ 19–1. *Fremgangsmåte ved valg av leverandør*

(1) Oppdragsgiveren skal velge tilbud på grunnlag av tildelingskriteriene som er fastsatt etter § 14–1. Før oppdragsgiveren tildeler kontrakt, skal han kontrollere at

- a) leverandøren oppfyller kvalifikasjonskravene
- b) det ikke foreligger andre grunner til avvisning
- c) leverandøren oppfyller eventuelle utvelgelseskrav.

(2) Ved en åpen anbudskonkurranse kan oppdragsgiveren velge å evaluere tilbudene før han kontrollerer om leverandøren oppfyller kvalifikasjonskravene, eller om det foreligger andre grunner til avvisning.

§ 19–2. *Invitasjon til å gi tilbud, delta i dialog eller bekrefte interesse*

(1) Ved en begrenset anbudskonkurranse, konkurranse med forhandling etter forutgående kunngjøring og konkurranse om innovasjonspartnerskap, skal oppdragsgiveren skriftlig og samtidig invitere leverandørene til å gi tilbud. Ved konkurransepreget dialog skal oppdragsgiveren invitere leverandørene til å delta i dialogen.

(2) Dersom oppdragsgiveren har kunngjort konkurransen ved en forhåndskunngjøring, jf. § 17–2 annet ledd, skal han skriftlig og samtidig invitere leverandørene som har meldt sin interesse, til å bekrefte interessen.

(3) Oppdragsgiveren skal angi internettadressen der konkurransegrunnlaget er tilgjengelig, i invitasjonen. Dersom oppdragsgiveren ikke har gitt gratis, direkte og ubegrenset tilgang til konkurransegrunnlaget av grunner som nevnt i § 18–4, og dokumentene ikke er gjort tilgjengelige på andre måter, skal han oversende dem sammen med invitasjonen.

(4) Invitasjonen til å gi tilbud og invitasjonen til delta i dialogen skal inneholde følgende opplysninger, med mindre de allerede er angitt i anskaffelsesdokumentene:

- a) en henvisning til kunngjøringen av konkurransen
- b) fristen for mottak av tilbud, adressen for mottak av tilbud og opplysninger om på hvilket språk tilbudet skal utformes
- c) datoen for når dialogen skal begynne i en konkurransepreget dialog, og opplysninger om hvilket sted og på hvilket språk dialogen skal foregå

- d) hvilke dokumentasjonsbevis leverandørene eventuelt skal fremlegge som dokumentasjon for at de oppfyller kvalifikasjonskravene, at det ikke foreligger grunner for avvising, og at de oppfyller eventuelle utvelgelseskriterier
 - e) tildelingskriterienes relative vekt, eller tildelingskriteriene i prioritert rekkefølge dersom det av objektive grunner ikke er mulig å vekte dem.
- (5) Invitasjonen til å bekrefte interesse skal inneholde følgende opplysninger, med mindre de allerede er angitt i forhåndskunngjøringen:
- a) hva som skal anskaffes, anskaffelsens omfang, inkludert alle opsjoner og dersom det er mulig, eventuelle frister for å utløse dem
 - b) om valgt anskaffelsesprosedyre er begrenset anbuds konkurranse eller konkurranse med forhandling etter forutgående kunngjøring
 - c) den eventuelle datoen for påbegynnelsen eller avslutningen av kontraktsytelsene
 - d) opplysninger om hvordan leverandørene kan få tilgang til konkurransegrunnlaget dersom oppdragsgiveren ikke kan gi elektronisk tilgang til det
 - e) oppdragsgiverens adresse
 - f) kvalifikasjonskravene og tilhørende dokumentasjonskrav
 - g) opplysninger om kontrakten gjelder kjøp, leasing, leie eller avbetalingskjøp, eller en kombinasjon av disse
 - h) tildelingskriteriene, inkludert kriterienes relative vekt eller kriteriene i prioritert rekkefølge dersom det av objektive grunner ikke er mulig å vekte dem.

Tilbudet

§ 19-3. Tilbudet

- (1) Tilbudet skal være skriftlig og bindende.
- (2) Leverandøren har risikoen for uklarheter i tilbudet.

§ 19-4. Alternativt tilbud

- (1) Oppdragsgiveren kan tillate eller kreve alternative tilbud. I så fall skal han angi dette i kunngjøringen eller invitasjonen til å bekrefte interesse.
- (2) Oppdragsgiveren kan fastsette at leverandørene kan gi alternative tilbud bare når de samtidig gir tilbud som er i samsvar med løsningene som er beskrevet i anskaffelsesdokumentene.
- (3) Oppdragsgiveren skal angi hvilke absolutte krav de alternative tilbudene skal oppfylle, og eventuelle særlige krav som gjelder for utformingen av de alternative tilbudene, i anskaffelsesdokumentene.
- (4) Dersom oppdragsgiver tillater eller krever alternative tilbud, skal han sikre at tildelingskriteriene kan anvendes ved evalueringen av både alternative tilbud og tilbud som er i samsvar med løsningen som er beskrevet i anskaffelsesdokumentene.
- (5) Alternativt tilbud skal ha tilknytning til leveransen. Oppdragsgiveren kan ikke avvise et alternativt tilbud utelukkende på grunnlag av at det, dersom det antas, vil bli en tjenestekontrakt i istedenfor en varekontrakt eller en varekontrakt istedenfor en tjenestekontrakt.

§ 19-5. Ettersending og avklaring av opplysninger og dokumentasjon

- (1) Oppdragsgiveren kan skriftlig be leverandørene ettersende, supplere, avklare eller utfylle mottatte opplysninger og dokumentasjon innen en kort tilleggsfrist dersom opplysningene eller dokumentasjonen synes å inneholde feil eller uklarheter eller dersom bestemte opplysninger eller dokumenter mangler.
- (2) En ettersending, supplering, avklaring eller utfylling etter første ledd skal ikke medføre at tilbudet forbedres.

Gjennomføring av ulike anskaffelsesprosedyrer

§ 19-6. Gjennomføring av åpen og begrenset anbuds konkurranse

- (1) I en åpen anbuds konkurranse kan alle interesserte leverandører gi tilbud.
- (2) I en begrenset anbuds konkurranse kan alle interesserte leverandører levere en forespørsel om å delta i konkurransen. Bare de leverandørene som blir invitert av oppdragsgiveren, kan gi tilbud.
- (3) Det er ikke tillatt å gjennomføre forhandlinger.

§ 19-7. Gjennomføring av konkurranse med forhandling etter forutgående kunngjøring

- (1) I en konkurranse med forhandling etter en forutgående kunngjøring kan alle interesserte leverandører levere forespørsel om å delta i konkurransen. Bare de leverandørene som blir invitert av oppdragsgiveren, kan gi tilbud.
- (2) Oppdragsgiveren kan forhandle med leverandørene om alle sider ved tilbudet.

§ 19-8. Gjennomføring av konkurranse om innovasjonspartnerskap

- (1) I en konkurranse om innovasjonspartnerskap kan alle interesserte leverandører levere forespørsel om å delta i konkurransen. Bare de leverandørene som blir invitert av oppdragsgiveren, kan gi tilbud.
- (2) Oppdragsgiveren skal forhandle med alle leverandørene, med mindre han reduserer antallet tilbud som det forhandles om, jf. § 19-12. Forhandlingene kan gjelde alle sider ved tilbudet. Det er ikke tillatt å forhandle om tildelingskriteriene og absolutte krav.

(3) Eventuelle endringer i konkurransegrunnlaget som følge av forhandlingene skal umiddelbart sendes til alle de gjenværende leverandørene. I etterkant av slike endringer skal oppdragsgiveren gi leverandørene tilstrekkelig tid til eventuelt å gi reviderte tilbud.

(4) Oppdragsgiveren skal avslutte forhandlingene ved å sette en felles frist for mottak av endelige tilbud fra de gjenværende leverandørene. Det er ikke tillatt å forhandle om de endelige tilbudene.

(5) Ved gjennomføringen av innovasjonspartnerskapet skal oppdragsgiveren følge reglene i § 22–6. Oppdragsgiveren kan inngå innovasjonspartnerskap med en eller flere partnere som gjennomfører separate forsknings- eller utviklingsaktiviteter.

§ 19–9. Gjennomføring av konkurransepreget dialog

(1) I en konkurransepreget dialog kan alle interesserte leverandører levere forespørsel om å delta i konkurransen. Bare de leverandørene som blir invitert av oppdragsgiveren, kan delta i dialogen.

(2) Oppdragsgiveren skal innlede dialog med alle leverandørene, dersom han ikke reduserer antallet løsninger, jf. § 19–12. Formålet med dialogen skal være å identifisere og definere hvordan oppdragsgiverens behov best kan oppfylles. Oppdragsgiveren kan drøfte alle sider ved anskaffelsen med leverandørene i dialogen.

(3) Oppdragsgiveren kan tilby premier eller betaling til leverandørene som deltar i dialogen.

§ 19–10. Avslutning av konkurransepreget dialog

(1) Når oppdragsgiveren har funnet de løsningene som kan oppfylle hans behov, skal han avslutte dialogen. Oppdragsgiveren skal invitere de gjenværende leverandørene i dialogen til å gi endelige tilbud basert på løsningene de har fremlagt og presisert i dialogen. De endelige tilbudene skal inneholde alle elementene som er obligatoriske og nødvendige for å gjennomføre løsningene.

(2) På forespørsel fra oppdragsgiveren kan leverandørene avklare, presisere og optimere tilbudene. Avklaringene kan ikke innebære endringer i grunnleggende sider ved tilbudene eller anskaffelsesdokumentene, inkludert behovene og kravene oppdragsgiver har fastsatt, dersom det er sannsynlig at slike endringer fører til konkurransevridning eller forskjellsbehandling.

(3) Oppdragsgiveren kan ferdigforhandle kontraktsvilkårene med den valgte leverandøren for å få bekreftet finansielle forpliktelser eller andre vilkår i tilbudet. Forhandlingene kan ikke føre til endringer i grunnleggende sider ved tilbudet eller anskaffelsesdokumentene, inkludert behovene og kravene oppdragsgiveren har fastsatt, dersom det er risiko for at slike endringer fører til konkurransevridning eller forskjellsbehandling.

§ 19–11. Fellesregler om gjennomføring av forhandlinger og dialog

(1) Oppdragsgiveren skal behandle leverandørene likt i forhandlingene eller dialogen. Oppdragsgiveren kan ikke på en diskriminerende måte gi opplysninger som kan gi noen leverandører en fordel fremfor andre.

(2) Under forhandlingene eller dialogen skal oppdragsgiveren ikke uten samtykke gi de øvrige leverandørene tilgang til løsninger eller andre fortrolige opplysninger som en leverandør har gitt. Et samtykke skal gjelde de bestemte opplysningene som oppdragsgiveren planlegger å gi tilgang til.

(3) På forespørsel fra en berørt leverandør skal oppdragsgiver snarest mulig, og senest 15 dager etter mottak av forespørselen, gi alle de berørte leverandørene en skriftlig meddelelse om gjennomføringen av forhandlingene eller dialogen.

§ 19–12. Reduksjon av antallet tilbud eller løsninger

(1) I en konkurranse med forhandling etter forutgående kunngjøring, en konkurranse om innovasjonspartnerskap og en konkurransepreget dialog, kan oppdragsgiveren beslutte at forhandlingene eller dialogen skal skje i flere faser for å redusere antallet tilbud eller løsninger. Slike reduksjoner skal foretas på grunnlag av tildelingskriteriene.

(2) Oppdragsgiveren skal angi om han forbeholder seg retten til å redusere antallet tilbud eller løsninger, i kunngjøringen eller invitasjonen til å bekrefte interesse.

(3) I den siste fasen av forhandlingene eller dialogen skal antallet tilbud eller løsninger være tilstrekkelig til å sikre reell konkurranse. Dette gjelder bare i den utstrekning det foreligger tilstrekkelig mange gjenværende tilbud eller løsninger.

(4) Oppdragsgiveren kan redusere antallet tilbud eller løsninger første gang i forkant av forhandlingene eller dialogen, dersom han har forbeholdt seg denne retten i anskaffelsesdokumentene.

(5) Oppdragsgiveren skal snarest mulig gi leverandørene som har fått sine tilbud eller sine løsninger forkastet, en skriftlig meddelelse om dette. Meddelelsen skal inneholde en kort begrunnelse.

Kapittel 20. Avvisning

Avvisning på grunn av formalfeil

§ 20–1. Avvisning på grunn av formalfeil

(1) Oppdragsgiveren skal avvise en leverandør eller et tilbud

a) når tilbudet ikke er mottatt innen tilbudsfristen

b) når forespørselen om å delta i konkurransen eller tilbudet er levert i strid med kravene til kommunikasjonsmiddel, jf. kapittel 18.

(2) Oppdragsgiveren kan avvise en leverandør eller et tilbud

- a) når forespørselen om å delta i konkurransen ikke er mottatt innen fristen
- b) når forespørselen om å delta i konkurransen eller tilbudet ikke oppfyller kravene til utforming som oppdragsgiveren har fastsatt.

Avvisning på grunn av forhold ved leverandøren

§ 20–2. *Avvisning på grunn av forhold ved leverandøren*

- (1) Oppdragsgiveren skal avvise en leverandør
 - a) som ikke oppfyller kvalifikasjonskravene;
 - b) når det foreligger inhabilitet som oppdragsgiveren ikke kan avhjelpe med mindre inngripende tiltak, jf. § 7–4;
 - c) som har deltatt i forberedelsen av konkurransen og med dette oppnådd en urimelig konkurransefordel som ikke kan avhjelpe med mindre inngripende tiltak, jf. § 8–2. Før leverandøren avvises, skal oppdragsgiveren gi ham en mulighet til å sannsynliggjøre at deltakelsen i forberedelsen ikke vil medføre konkurransevridning.
- (2) Oppdragsgiveren kan avvise en leverandør når han er kjent med at leverandøren er rettskraftig dømt eller har vedtatt et forelegg for følgende straffbare forhold:
 - a) deltakelse i en kriminell organisasjon
 - b) korrupsjon
 - c) bedrageri
 - d) terrorhandlinger eller straffbare handlinger med forbindelse til terroraktivitet
 - e) hvitvasking av penger eller finansiering av terrorisme
 - f) barnearbeid og andre former for menneskehandel.
- (3) Oppdragsgiveren kan også avvise en leverandør, med mindre avvisningen vil være uforholdsmessig,
 - a) når oppdragsgiveren er kjent med at leverandøren ikke har oppfylt sine forpliktelser til å betale skatter, avgifter og trygdeavgifter i den staten han er etablert, eller i Norge;
 - b) som er konkurs, gjenstand for insolvensbehandling eller under avvikling, har fått tvungen gjeldsordning eller stanset forretningsførselen, har sine aktiva forvaltet av en konkursforvalter eller retten, eller er i en tilsvarende prosess;
 - c) når oppdragsgiveren kan dokumentere at leverandøren har begått alvorlige eller gjentatte brudd på bestemmelser om miljø, arbeidsforhold og sosiale forhold som følger av nasjonale regler, EØS-regler, tariffavtaler eller internasjonale avtaler som angitt i vedlegg 6;
 - d) når det foreligger en interessekonflikt mellom oppdragsgiveren og leverandøren som kan ha negativ innvirkning på kontraktoppfyllelsen;
 - e) når oppdragsgiveren har klare holdepunkter for at leverandøren har inngått avtale med hensikt å vri konkurransen;
 - f) som tidligere har begått et vesentlige kontraktsbrudd i forbindelse med oppfyllelsen av en kontrakt med en oppdragsgiver som er omfattet av anskaffelsesloven. Dette forutsetter at bruddet har ført til heving av kontrakten, erstatning eller lignende sanksjoner;
 - g) som har gitt grovt uriktige eller misvisende opplysninger som kan få vesentlig innflytelse på oppdragsgiverens beslutninger om avvisning, utvelgelse eller tildeling, eller som har unnlat å gi slike opplysninger;
 - h) som har forsøkt å påvirke oppdragsgiverens beslutninger eller få tilgang til fortrolige opplysninger som kan gi leverandøren en urettmessig konkurransefordel;
 - i) når oppdragsgiveren kan dokumentere at leverandøren for øvrig har begått alvorlige feil som medfører tvil om hans yrkesmessige integritet.
- (4) Oppdragsgivere som nevnt i § 1–2 første ledd bokstav a til d skal avvise en leverandør for
 - a) overtredelser som nevnt i annet ledd
 - b) overtredelser som nevnt tredje ledd bokstav a som er slått fast ved rettskraftig dom eller endelig forvaltningsvedtak.
- (5) Oppdragsgiveren kan unnlate å avvise en leverandør etter fjerde ledd når allmenne hensyn gjør det nødvendig å inngå kontrakten med leverandøren.
- (6) Avvisning etter denne bestemmelsen kan skje for handlinger eller unnlatelser som er foretatt både før og under konkurransen.

§ 20–3. *Identifikasjon*

- (1) Ved vurderingen av om en leverandør skal avvises etter § 20–2 fjerde ledd, jf. § 20–2 annet ledd, skal oppdragsgiveren sidestille feil eller overtredelser begått av en person i leverandørens administrasjons-, ledelses- eller kontrollorgan, eller som har kompetanse til å representere, kontrollere eller treffe beslutninger i slike organer, med feil eller overtredelser begått av leverandøren selv.
- (2) Ved vurderingen av om en leverandør kan eller skal avvises etter øvrige regler i § 20–2, kan oppdragsgiveren sidestille feil eller overtredelser begått av personer som nevnt i første ledd med feil eller overtredelser begått av leverandøren selv.
- (3) Ved vurderingen av om en leverandør kan eller skal avvises etter § 20–2, kan feil eller overtredelser begått av en annen juridisk person sidestilles med feil eller overtredelser begått av leverandøren selv. Avvisning i slike tilfeller

skal særlig bero på en vurdering av graden av tilknytning mellom virksomhetene, inkludert personfellesskap og styrefellesskap, og omgåelsesbetraktninger.

§ 20-4. Utskiftning av underleverandører

(1) Dersom oppdragsgiveren i løpet av konkurransen blir kjent med at en underleverandør er i en situasjon som nevnt i § 20-2 første ledd bokstav b til c, annet ledd eller tredje ledd, kan han kreve at leverandøren skifter ut underleverandøren.

(2) Dersom en oppdragsgiver som nevnt i § 1-2 første ledd bokstav a til d i løpet konkurransen blir kjent med at en underleverandør er i en situasjon som nevnt i § 20-2 fjerde ledd, skal han kreve at leverandøren skifter ut underleverandøren.

(3) Første og annet ledd gjelder tilsvarende for underleverandører som leverandøren engasjerer etter at kontrakt er inngått og som er i en situasjon som nevnt i § 20-2 annet eller tredje ledd, når oppdragsgiveren har krevd dokumentasjon for slike forhold etter fjerde ledd.

(4) Dersom oppdragsgiveren ønsker å kontrollere om en underleverandør er i en situasjon som nevnt i § 20-2, kan han kreve at leverandøren fremlegger dokumentasjon etter § 20-7. For underleverandører som blir engasjert etter at kontrakten er inngått, kan oppdragsgiveren kreve at leverandøren fremlegger attester eller annen dokumentasjon i stedet for egenerklæringer.

(5) Dersom en leverandør støtter seg på kapasiteten til en underleverandør for å oppfylle kvalifikasjonskravene, jf. § 12-5, gjelder i stedet bestemmelsen i § 12-5 tredje ledd.

§ 20-5. Tiltak for å unngå avvisning etter § 20-2

(1) Oppdragsgiveren kan ikke avvise en leverandør etter § 20-2 annet ledd eller tredje ledd bokstav c, e, f og i, dersom leverandøren kan dokumentere å ha gjennomført følgende tiltak som viser at han likevel har den nødvendige integriteten som kontraktspart:

- a) betalt erstatning som leverandøren er pålagt for eventuelle tap som følge av forholdet, eller gitt tilsagn om slik betaling,
- b) aktivt samarbeidet med ansvarlige myndigheter for å klargjøre fakta og omstendigheter ved forholdet og
- c) truffet egnede tekniske, organisatoriske og personmessige tiltak for å forebygge gjentakelser.

(2) Ved vurderingen av om tiltakene som nevnt i første ledd er tilstrekkelige, skal oppdragsgiveren legge vekt på grovheten av og de særlige omstendighetene ved feilen eller overtredelsen. Dersom oppdragsgiveren ikke vurderer tiltakene som tilstrekkelige, skal han gi leverandøren en begrunnelse.

(3) Oppdragsgiveren kan ikke avvise en leverandør etter § 20-2 tredje ledd bokstav a dersom leverandøren har betalt skyldige beløp, inkludert renter og bøter, eller inngått en bindende betalingsavtale.

§ 20-6. Avvisningsperiode

(1) Oppdragsgiveren kan avvise en leverandør etter § 20-2 annet ledd i inntil fem år fra datoen for den rettskraftige dommen eller vedtakelsen av forelegget.

(2) Oppdragsgiver kan avvise en leverandør etter § 20-2 tredje ledd bokstav c, e, f og i, i inntil tre år fra den relevante hendelsen.

§ 20-7. Dokumentasjon for fravær av avvisningsgrunner

(1) Det europeiske egenerklæringsskjemaet som er fastsatt av departementet, skal brukes som foreløpig dokumentasjon for at det ikke foreligger avvisningsgrunner. Anskaffelsesforskriften § 17-1 gjelder tilsvarende.

(2) Oppdragsgiveren skal godta følgende dokumentasjon som tilstrekkelig bevis for at det ikke foreligger avvisningsgrunner:

- a) vandelsattest eller et tilsvarende dokument utstedt av et kompetent organ i leverandørens hjemstat eller den staten hvor leverandøren er etablert, som viser at det ikke foreligger avvisningsgrunner som nevnt i § 20-2 annet ledd
- b) attest utstedt av en kompetent organ i leverandørens hjemstat eller den staten hvor leverandøren er etablert, som viser at det ikke foreligger avvisningsgrunner som nevnt i § 20-2 tredje ledd bokstav a og b.

(3) Dersom det ikke utstedes dokumenter som nevnt i annet ledd i leverandørens hjemstat eller den staten hvor han er etablert, eller dersom de ikke dekker alle avvisningsgrunnene som nevnt i § 20-2 annet ledd og tredje ledd bokstav a og b, skal oppdragsgiveren godta det europeiske egenerklæringsskjemaet som tilstrekkelig bevis. Oppdragsgiveren kan kreve at leverandøren i stedet skal fremlegge en erklæring avgitt under ed eller en forsikring avgitt for et kompetent organ i leverandørens hjemstat eller den stat hvor han er etablert, når dette er angitt i anskaffelsesdokumentene.

Avvisning på grunn av forhold ved tilbudet

§ 20-8. Avvisning på grunn av forhold ved tilbudet

(1) Oppdragsgiveren skal avvise et tilbud som

- a) ikke kan anses bindende
- b) inneholder vesentlige avvik fra anskaffelsesdokumentene

- c) er unormalt lavt i forhold til ytelsen, jf. § 20–9, fordi det ikke oppfyller bestemmelser om miljø, arbeidsforhold og sosiale forhold som følger av nasjonale regler, EØS-regler, tariffavtaler eller internasjonale avtaler som angitt i vedlegg 6.
- (2) Oppdragsgiveren kan avvise et tilbud som
- inneholder avvik fra anskaffelsesdokumentene eller uklarheter som ikke må anses ubetydelige
 - er unormalt lavt i forhold til ytelsen, jf. § 20–9, av andre grunner enn dem som er nevnt i første ledd bokstav c
 - ikke oppfyller bestemmelser om miljø, arbeidsforhold og sosiale forhold som følger av nasjonale regler, EØS-regler, tariffavtaler eller internasjonale avtaler som angitt i vedlegg 6
 - overstiger oppdragsgiverens budsjett som er dokumentert fastsatt før iverksettelse av konkurransen
 - oppdragsgiveren for øvrig ikke kan akseptere fordi det foreligger lignende forhold som i bokstav a til d.

§ 20–9. Unormalt lave tilbud

- (1) Dersom et tilbud virker unormalt lavt i forhold til ytelsen, skal oppdragsgiveren skriftlig kreve at leverandøren redegjør for tilbudets sammensetning, for eksempel i form av opplysninger om
- besparelsene ved fremstillingsmåten, utførelsen av tjenestene eller byggemetoden
 - tekniske løsninger eller usedvanlig fordelaktige vilkår som er tilgjengelige for leverandøren
 - ytelsens nyskapende karakter
 - oppfyllelsen av bestemmelser om miljø, arbeidsforhold og sosiale forhold som følger av nasjonale regler, EØS-regler, tariffavtaler eller internasjonale avtaler som angitt i vedlegg 6
 - eventuell offentlig støtte han har mottatt.
- (2) Oppdragsgiveren kan bare avvise tilbudet dersom pris- eller kostnadsnivået ikke kan forklares i tilstrekkelig grad ut fra opplysningene.
- (3) Dersom oppdragsgiveren finner at et tilbud er unormalt lavt fordi leverandøren har mottatt offentlig støtte, kan han ikke avvise tilbudet dersom leverandøren kan dokumentere at støtten er forenelig med EØS-avtalen. Dersom oppdragsgiveren avviser leverandøren på dette grunnlaget, skal han informere EFTAs overvåkningsorgan.
- (4) Oppdragsgiveren skal fastsette en rimelig frist for mottak av redegjørelser og dokumentasjon som nevnt i første og tredje ledd.

Fremgangsmåten ved avvisning

§ 20–10. Fremgangsmåten ved avvisning

- (1) Oppdragsgiveren skal ta stilling til spørsmålet om avvisning snarest mulig. Avvisning kan skje på ethvert tidspunkt i konkurransen når det viser seg at vilkårene for avvisning er oppfylt.
- (2) Oppdragsgiveren kan utsette avgjørelsen om avvisning til han har foretatt eventuelle avklaringer etter § 19–5. I en konkurranse med forhandling, konkurranse om innovasjonspartnerskap eller konkurransepreget dialog kan oppdragsgiver utsette avgjørelsen om avvisning etter § 20–8 første ledd bokstav a og c eller annet ledd til han har avsluttet forhandlingen eller dialogen.
- (3) Oppdragsgiveren skal snarest mulig gi leverandøren en skriftlig meddelelse om avvisningen. Meddelelsen skal inneholde en kort begrunnelse.

Kapittel 21. Avslutning av konkurransen

§ 21–1. Meddelelse om valg av leverandør og begrunnelse

- (1) Oppdragsgiveren skal skriftlig og samtidig gi de berørte leverandørene en meddelelse om valget av leverandør før kontrakten inngås. Oppdragsgiveren skal gi en begrunnelse for valget og angi en karenperiode i meddelelsen.
- (2) Begrunnelsen skal inneholde navnet på den valgte leverandøren og en redegjørelse for det valgte tilbudets egenskaper og relative fordeler i samsvar med tildelingskriteriene.
- (3) Oppdragsgiveren kan unnta visse opplysninger fra begrunnelsen dersom utsendelse vil
- hindre håndhevelsen av regler eller på annen måte være i strid med offentlige interesser,
 - skade bestemte offentlige eller private virksomheters legitime økonomiske interesser eller
 - skade konkurransen mellom leverandørene.
- (4) Dersom oppdragsgiveren finner at beslutningen om valg av leverandør er i strid med forskriften, kan beslutningen omgjøres frem til kontrakten er inngått.
- (5) Kontrakten anses inngått når begge parter har signert kontrakten.

§ 21–2. Karenperiode før inngåelse av kontrakt

- (1) Oppdragsgiveren kan tidligst inngå en kontrakt etter utløpet av en karenperiode som er fastsatt av oppdragsgiveren. Karenperioden skal være minst 10 dager regnet fra dagen etter at meddelelsen om valget av leverandør er sendt. Dersom oppdragsgiveren har gjort unntak fra kravet om bruk av elektronisk kommunikasjon, skal karenperioden være minst 15 dager.
- (2) Kravet om karenperiode gjelder ikke
- når oppdragsgiveren ikke har plikt til å kunngjøre konkurranse, jf. § 9–2 og § 9–3
 - når den valgte leverandøren er den eneste berørte leverandøren
 - ved tildeling av kontrakter under en rammeavtale

d) ved tildeling av kontrakter under en dynamisk innkjøpsordning.

§ 21–3. *Suspensjon av oppdragsgivers adgang til å inngå kontrakt*

(1) Ved begjæring om midlertidig forføyning etter oppdragsgiverens valg av leverandør, suspenderes oppdragsgiverens adgang til å inngå kontrakt

- a) når oppdragsgiveren har fastsatt en karenperiode etter § 21–2 første ledd og begjæringen er fremsatt innen utløpet av karenperioden, eller
- b) når oppdragsgiveren har publisert en intensjonskunngjøring etter § 17–5 og begjæringen er fremsatt innen ti dager regnet fra dagen etter datoen for kunngjøringen.

(2) Suspensjonen inntretr når begjæringen er forkynt for oppdragsgiveren. Oppdragsgiveren informeres om suspensjonsvirkningen ved forkynnelsen.

(3) Tingretten skal samtidig som begjæringen sendes til forkynnelse, beramme muntlige forhandlinger til behandlingen av begjæringen. Partene kan samtykke i at behandlingen i stedet skal være skriftlig.

(4) Suspensjonen varer inntil tingretten har tatt stilling til begjæringen. Suspensjonen opphører likevel tidligst ved utløpet av karenperioden eller etter ti dager regnet fra dagen etter datoen for intensjonskunngjøringen.

(5) Det inntretr ikke suspensjon ved anke over tingrettens avgjørelse.

§ 21–4. *Avlysning av konkurransen*

(1) Oppdragsgiveren kan avlyse konkurransen med øyeblikkelig virkning dersom det foreligger en saklig grunn.

(2) Oppdragsgiveren skal snarest mulig gi leverandørene en skriftlig meddelelse om avlysningen. Meddelelsen skal inneholde en kort begrunnelse og eventuelle opplysninger om at han vil gjennomføre en ny konkurranse om den samme anskaffelsen.

§ 21–5. *Dokumentasjonsplikt*

(1) Oppdragsgiveren skal oppbevare dokumentasjon fra anskaffelsesprosessen som er tilstrekkelig til å begrunne beslutninger om:

- a) avvisning
- b) begrensning av antallet leverandører
- c) valg av leverandør
- d) bruk av konkurranse med forhandling uten forutgående kunngjøring eller anskaffelse uten konkurranse
- e) bruk av unntak i anskaffelsesloven eller forskriften
- f) bruk av unntak fra kravet om elektroniske kommunikasjonsmidler.

(2) Dokumentasjonen som nevnt i første ledd skal oppbevares i minst tre år fra tidspunktet for tildelingen av kontrakten.

(3) Dersom kunngjøringen av kontraktinngåelsen inneholder opplysninger som nevnt i første ledd, kan oppdragsgiveren henvise til denne kunngjøringen for disse opplysningene.

Kapittel 22. Rammeavtaler, dynamiske innkjøpsordninger og gjennomføring av innovasjonspartnerskap

Rammeavtaler

§ 22–1. *Rammeavtaler*

(1) Oppdragsgiveren skal følge forskriften ved inngåelsen av en rammeavtale.

(2) Oppdragsgiveren skal tildele kontrakter under en rammeavtale på grunnlag av objektive regler som sikrer likebehandling av leverandørene. Reglene skal angis i anskaffelsesdokumentene.

(3) Dersom reglene for tildeling av kontrakter under en rammeavtale innebærer at oppdragsgiveren skal gjenåpne konkurransen, skal oppdragsgiveren

- a) fastsette en tilstrekkelig frist for mottak av tilbud, og
- b) tildele kontrakten til den leverandøren som har gitt det beste tilbudet på grunnlag av tildelingskriteriene angitt i anskaffelsesdokumentene for rammeavtalen.

(4) Oppdragsgiveren kan ikke inngå rammeavtaler for mer enn åtte år, med mindre det foreligger særlige forhold, for eksempel knyttet til avtalens formål, investeringskostnader eller brukernes behov.

Dynamiske innkjøpsordninger

§ 22–2. *Generelle regler om dynamiske innkjøpsordninger*

(1) Oppdragsgiveren kan bruke en dynamisk innkjøpsordning til å anskaffe ytelser som ikke trenger særlige tilpasninger for å oppfylle hans krav, for eksempel hyllevarer.

(2) Alle leverandører skal gis mulighet til å søke om opptak i ordningen under hele dens varighet.

(3) Oppdragsgiveren skal gjennomføre ordningen som en fullt ut elektronisk prosess. All kommunikasjon skal skje ved bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler.

(4) Ordningen kan deles inn i kategorier som er objektivt definert på grunnlag av egenskapene ved anskaffelsene som skal gjennomføres innenfor den enkelte kategori. Slike egenskaper kan blant annet være den maksimalt tillatte størrelsen på kontraktene eller det geografiske området hvor kontraktene skal utføres.

(5) Oppdragsgiveren kan ikke kreve gebyr fra leverandørene for søknader om opptak i eller gjennomføringen av ordningen.

§ 22-3. *Etablering av en dynamisk innkjøpsordning*

(1) Ved etableringen av en dynamisk innkjøpsordning skal oppdragsgiveren bruke en begrenset anbudskonkurranse.

(2) Oppdragsgiveren skal kunngjøre etableringen av ordningen etter § 17-1 og § 17-2.

(3) Oppdragsgiveren skal angi ordningens varighet i kunngjøringen. Oppdragsgiveren skal kunngjøre endringer i ordningens varighet

a) ved en kunngjøring som nevnt i annet ledd dersom ordningen ikke avsluttes

b) ved en kunngjøring av kontraktsinngåelsen, jf. § 17-6, dersom ordningen avsluttes.

(4) Oppdragsgiveren skal gi gratis, direkte og ubegrenset elektronisk tilgang til konkurransegrunnlaget etter § 10-3 under hele ordningens varighet. Konkurransegrunnlaget skal inneholde følgende opplysninger:

a) hva og den anslåtte mengden oppdragsgiveren planlegger å anskaffe

b) eventuelle kategorier ordningen er delt inn i, egenskapene som definerer dem, og hvilke kvalifikasjonskrav som gjelder for hver enkelt kategori

c) andre opplysninger av betydning, inkludert hvordan ordningen virker, hvilket elektronisk utstyr som brukes, og tekniske ordninger og spesifikasjoner for tilkobling.

§ 22-4. *Opptak i en dynamisk innkjøpsordning*

(1) Alle leverandører som oppfyller kvalifikasjonskravene, skal tas opp i den dynamiske innkjøpsordningen. Oppdragsgiveren kan ikke sette grenser for antallet leverandører som vil bli tatt opp i ordningen.

(2) Oppdragsgiveren skal fastsette en frist for mottak av søknader om opptak i ordningen før han sender invitasjonene til å gi tilbud på den første anskaffelsen under ordningen. Fristen skal være minst 30 dager regnet fra den dagen oppdragsgiveren sender den alminnelige kunngjøringen til TED-databasen eller invitasjonen til å bekrefte interesse. Det gjelder ingen frist for mottak av søknader etter at oppdragsgiver har sendt invitasjonen til å gi tilbud på den første anskaffelsen.

(3) Oppdragsgiveren skal kontrollere om en leverandøren oppfyller kvalifikasjonskravene, senest 10 virkedager etter mottak av søknaden om opptak i ordningen. Fristen forlenges til 15 virkedager i særlig begrunnede tilfeller, særlig når det er nødvendig for å vurdere supplerende dokumentasjon eller på annen måte kontrollere om leverandøren oppfyller kvalifikasjonskravene.

(4) Oppdragsgiveren kan fastsette en lengre frist enn angitt i tredje ledd i anskaffelsesdokumentene for å vurdere søknader som mottas før han sender ut den første invitasjonen til å gi tilbud under ordningen.

(5) Oppdragsgiveren skal snarest mulig informere leverandørene om de er tatt opp i ordningen.

§ 22-5. *Anskaffelser under en dynamisk innkjøpsordning*

(1) For hver anskaffelse under den dynamiske innkjøpsordningen skal oppdragsgiveren invitere alle leverandørene som er tatt opp i ordningen, til å gi tilbud, jf. § 19-2. Dersom ordningen er delt inn i kategorier, skal oppdragsgiveren bare invitere leverandørene som er tatt opp i kategorien som anskaffelsen gjelder.

(2) Oppdragsgiveren kan ikke sende invitasjonen til å gi tilbud på den første anskaffelsen før han har vurdert alle søknadene om opptak i ordningen som han har mottatt innen fristen i § 22-4 annet ledd.

(3) Fristen for mottak av tilbud skal være minst 10 dager fra den dagen invitasjonen ble sendt. Ikke-statlige oppdragsgivere kan fastsette en kortere frist i samarbeid med leverandørene som er tatt opp i ordningen, etter § 16-3 annet ledd.

(4) Oppdragsgiveren skal velge tilbud på grunnlag av tildelingskriteriene i kunngjøringen eller invitasjonen til å bekrefte interesse. Tildelingskriteriene kan presiseres i invitasjonen til å gi tilbud.

(5) Oppdragsgiveren skal kunngjøre inngåelsen av kontrakten etter § 17-6 første ledd.

(6) Oppdragsgiveren kan på et hvilket som helst tidspunkt kreve at leverandørene som er tatt opp i ordningen, leverer en oppdatert egenerklæring, jf. anskaffelsesforskriften § 17-1, senest etter fem virkedager. Anskaffelsesforskriften § 17-1 tredje til sjette ledd gjelder under hele ordningens varighet.

Gjennomføring av innovasjonspartnerskap

§ 22-6. *Gjennomføring av innovasjonspartnerskap*

(1) Innovasjonspartnerskapet skal sette delmål for forsknings- og innovasjonsprosessen som partneren eller partnerne skal oppfylle.

(2) Innovasjonspartnerskapet skal struktureres i faser etter rekkefølgen av trinnene i forsknings- og innovasjonsprosessen. Prosessen kan inkludere produksjonen av varene, utførelsen av tjenestene eller ferdigstillingen av bygge- og anleggsarbeidene.

(3) Oppdragsgiveren skal sørge for at innovasjonspartnerskapets struktur, og særlig varigheten og verdien av dets faser, reflekterer graden av innovasjon i den foreslåtte løsningen og rekkefølgen av forsknings- og utviklingsaktivitetene som er nødvendige for å utvikle en innovativ løsning som foreløpig ikke er tilgjengelig på markedet. Den anslåtte verdien av varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene som oppdragsgiveren skal anskaffe, skal stå i forhold til investeringene som er nødvendige for å utvikle dem.

(4) Etter hvert trinn i prosessen kan oppdragsgiveren avslutte innovasjonspartnerskapet eller redusere antallet partnere ved å si opp individuelle kontrakter på grunnlag av de avtalte delmålene. Dette gjelder bare når oppdragsgiveren har forbeholdt seg denne retten og angitt vilkårene for å bruke den i anskaffelsesdokumentene.

(5) I et innovasjonspartnerskap med flere partnere kan oppdragsgiveren ikke uten samtykke gi de øvrige partnerne tilgang til løsninger eller andre fortrolige opplysninger som en partner har gitt innenfor rammene av partnerskapet. Et samtykke skal gjelde de bestemte opplysningene som oppdragsgiveren planlegger å gi tilgang til.

(6) Oppdragsgiveren skal betale vederlag i passende avdrag til partneren eller partnerne i innovasjonspartnerskapet.

(7) Oppdragsgiveren kan anskaffe de utviklede varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene bare når de oppfyller de avtalte ytelsesmålene og ikke overstiger de avtalte maksimumskostnadene.

Kapittel 23. Elektroniske kataloger og elektroniske auksjoner

Elektroniske kataloger

§ 23–1. Elektroniske kataloger

(1) Oppdragsgiveren kan kreve eller tillate at leverandørene gir tilbud i form av en elektronisk katalog, eller at tilbudet omfatter en elektronisk katalog. Tilbud som gis i form av en elektronisk katalog, kan ledsages av andre dokumenter som gjør tilbudet fullstendig.

(2) Oppdragsgiveren skal angi i kunngjøringen eller invitasjonen til å bekrefte interesse om leverandørene skal eller kan gi tilbud i form av elektroniske kataloger. Ved anskaffelser som gjennomføres ved bruk av en kvalifikasjonsordning, skal opplysningene angis i invitasjonen til å gi tilbud. Oppdragsgiveren skal gi alle nødvendige opplysninger om format, hvilket elektronisk utstyr som brukes, og tekniske ordninger og spesifikasjoner for tilkobling i anskaffelsesdokumentene, jf. § 18–2 og § 18–5.

(3) Dersom oppdragsgiveren har inngått en rammeavtale med flere leverandører etter en konkurranse hvor tilbudene er gitt i form av elektroniske kataloger, kan han beslutte at gjenåpningen av konkurransen om en bestemt kontrakt skal skje på grunnlag av oppdaterte kataloger. Oppdragsgiveren skal i så fall

- a) invitere leverandørene til å levere katalogene på nytt, slik at de er tilpasset kravene til den bestemte kontrakten, eller
- b) informere leverandørene om at han har til hensikt å bruke opplysninger som er relevante for den bestemte kontrakten, i de allerede mottatte katalogene. Denne fremgangsmåten kan oppdragsgiveren bruke bare når han har opplyst om den i anskaffelsesdokumentene for rammeavtalen.

(4) Dersom oppdragsgiveren gjenåpner konkurransen om en bestemt kontrakt etter tredje ledd bokstav b, skal han informere leverandørene om datoen og klokkeslettet han vil hente ut opplysningene, og gi leverandørene mulighet til å nekte en slik uthenting. Før tildeling av kontrakt skal oppdragsgiveren fremlegge opplysningene for den enkelte leverandør og gi ham mulighet til å bekrefte eller avkrefte at tilbudet, basert på disse opplysningene, ikke inneholder feil.

(5) Dersom oppdragsgiveren har etablert en dynamisk innkjøpsordning, kan han kreve at leverandørene gir tilbud på en bestemt kontrakt i form av en elektronisk katalog. Oppdragsgiveren kan også inngå kontrakt etter tredje ledd bokstav b og fjerde ledd dersom søknaden om opptak i den dynamiske innkjøpsordningen inneholder en elektronisk katalog som oppfyller spesifikasjonene for katalogen og er levert i det formatet oppdragsgiveren har fastsatt. Når oppdragsgiveren informerer leverandørene om at han vil inngå kontrakt etter tredje ledd bokstav b, skal de ferdigstille katalogene.

Elektroniske auksjoner

§ 23–2. Generelle regler om elektroniske auksjoner

(1) Ved en åpen anbudskonkurranse, begrenset anbudskonkurranse og konkurranse med forhandling etter forutgående kunngjøring kan oppdragsgiveren avholde en elektronisk auksjon før tildeling av kontrakt. Dette gjelder bare når innholdet i konkurransegrunnlaget, særlig kravspesifikasjonene, kan fastsettes nøyaktig og kvantifiseres.

(2) Oppdragsgiveren kan ikke avholde en elektronisk auksjon ved anskaffelser av tjenester eller bygge- og anleggsarbeider som omfatter intellektuell innsats som gjør at tilbudene ikke kan rangeres med automatiske evalueringsmetoder.

(3) Oppdragsgiveren kan avholde en elektronisk auksjon ved gjenåpningen av konkurransen under en rammeavtale, og ved tildeling av kontrakter under en dynamisk innkjøpsordning.

§ 23–3. Forberedelse av en elektronisk auksjon

(1) Oppdragsgiveren skal strukturere den elektroniske auksjonen som en elektronisk prosess hvor leverandørene gjentatte ganger tilbyr lavere priser eller lavere verdier av kvantifiserbare elementer i tilbudet.

(2) Auksjonen skal baseres på

- a) pris alene dersom oppdragsgiver skal velge tilbud på grunnlag av den laveste prisen
- b) pris, verdier av kvantifiserbare elementer i tilbudet eller en kombinasjon av pris og slike verdier dersom oppdragsgiver skal velge tilbud på grunnlag av den laveste kostnaden eller det beste forholdet mellom pris eller kostnad og kvalitet.

- (3) Dersom oppdragsgiveren skal avholde en elektronisk auksjon, skal han angi dette i kunngjøringen eller invitasjonen til å bekrefte interesse. Anskaffelsesdokumentene skal inneholde minst følgende opplysninger:
- elementene hvis verdier er gjenstand for elektronisk auksjon, kvantifisert og uttrykt i tall eller prosentdeler
 - eventuelle begrensninger på verdiene som leverandørene kan tilby, slik de fremgår av kravspesifikasjonene
 - hvilke opplysninger oppdragsgiveren vil gi leverandørene under gjennomføringen av auksjonen, og eventuelt når de vil motta disse opplysningene
 - relevante opplysninger om auksjonsprosessen, inkludert hvordan auksjonen skal avsluttes
 - vilkårene for tilbudsgivningen, særlig eventuelle krav til minste tillatte forskjeller mellom tilbudene
 - relevante opplysninger om det elektroniske utstyret som leverandørene skal bruke, og tekniske ordninger og spesifikasjoner for tilkobling.
- (4) Før oppdragsgiveren gjennomfører auksjonen, skal han evaluere tilbudene i henhold til tildelingskriteriene og deres angitte vekt.

§ 23–4. Gjennomføring av en elektronisk auksjon

- (1) Oppdragsgiveren skal samtidig invitere alle leverandørene som ikke er avvist, til å delta i den elektroniske auksjonen.
- (2) Invitasjonen skal inneholde følgende opplysninger:
- en evaluering av leverandørens tilbud, jf. § 23–3 fjerde ledd;
 - den matematiske formelen som skal brukes til å rangere tilbudene automatisk på grunnlag av de nye prisene eller verdiene som leverandørene tilbyr. Dersom oppdragsgiveren skal velge tilbud på grunnlag av den laveste kostnaden eller det beste forholdet mellom pris eller kostnad og kvalitet, skal formelen inneholde tildelingskriterienes vekt. Når vekten er angitt innenfor et område med et passende maksimalt utslag, skal oppdragsgiveren fastsette en bestemt verdi. Dersom oppdragsgiveren tillater alternative tilbud, skal han angi en egen formel for hvert alternative tilbud;
 - alle relevante opplysninger for individuell tilkobling, samt dato og klokkeslett for auksjonen.
- (3) Auksjonen kan tidligst begynne to virkedager etter at oppdragsgiveren sender invitasjonen.
- (4) Auksjonen kan foregå i flere faser. I hver fase skal oppdragsgiveren umiddelbart gi leverandørene tilstrekkelige opplysninger til at de til enhver tid kan fastslå sin respektive rangering. Oppdragsgiveren kan gi opplysninger om tilbudte priser eller verdier dersom dette er angitt i konkurransegrunnlaget. Under auksjonen kan oppdragsgiveren også opplyse om antallet gjenværende deltakere, men ikke deres identitet.

§ 23–5. Avslutning av en elektronisk auksjon

- (1) Oppdragsgiveren skal avslutte den elektroniske auksjonen på en eller flere av følgende måter:
- på den dagen og på det klokkeslettet som er angitt i konkurransegrunnlaget
 - når oppdragsgiveren ikke mottar nye priser eller verdier som oppfyller kravene til minste tillatte forskjeller mellom tilbudene, innen fristen som oppdragsgiveren har satt for hvor lang tid som skal gå fra mottak av den sist tilbudte prisen eller verdien til auksjonen vil bli avsluttet
 - når det angitte antallet faser er gjennomført.
- (2) Dersom oppdragsgiveren vil avslutte auksjonen etter første ledd bokstav c, eventuelt kombinert med bokstav b, skal invitasjonen til å delta i auksjonen inneholde en tidsplan for hver fase.
- (3) Etter at auksjonen er avsluttet, skal oppdragsgiveren velge tilbud i henhold til § 14–1 på grunnlag av resultatet av auksjonen.

Kapittel 24. Endringer i kontrakten og oppsigelse

§ 24–1. Endringer som er tillatt

- (1) Oppdragsgiveren kan foreta følgende endringer i en kontrakt uten å gjennomføre en ny konkurranse etter forskriften:
- endringer som foretas etter en endringsklausul som nevnt i § 15–1 annet ledd;
 - endringer som gir en prisøkning som er lavere enn
 - terskelverdiene i § 5–2, og
 - 10 prosent av den opprinnelige kontraktsverdien for vare- og tjenestekontrakter eller 15 prosent av den opprinnelige kontraktsverdien for bygge- og anleggskontrakter.Dette gjelder bare når anskaffelsens overordnede karakter ikke blir endret. Dersom det foretas flere endringer etter hverandre, skal prisøkningen beregnes på grunnlag av den samlede prisøkningen som følge av alle endringene;
 - endringer som gjelder nødvendige tilleggsleveranser som ikke inngikk i den opprinnelige kontrakten. Dette gjelder bare når:
 - skifte av leverandøren ikke kan skje av tekniske eller økonomiske grunner, for eksempel fordi tilleggsleveransene må kunne erstatte eller være compatible med eksisterende utstyr, software, tjenester eller installasjoner som ble anskaffet ved den opprinnelige kontrakten, og
 - skifte av leverandøren vil føre til betydelige vanskeligheter eller vesentlige ekstrakostnader for oppdragsgiveren;

- d) endringer som er nødvendige som følge av omstendigheter som en aktsom oppdragsgiver ikke kunne forutse. Dette gjelder bare når anskaffelsens overordnede karakter ikke blir endret;
 - e) endringer som gjelder skifte av leverandøren ved at en ny leverandør helt eller delvis trer inn i den eksisterende leverandørens rettigheter og plikter som følge av en omstrukturering, for eksempel ved overtakelse, fusjon, oppkjøp eller konkurs. Dette gjelder bare når
 1. den nye leverandøren oppfyller de opprinnelige kvalifikasjonskravene,
 2. det ikke foretas andre vesentlige endringer i kontrakten og
 3. skiftet av leverandør ikke skjer for å omgå forskriften;
 - f) endringer, uavhengig av verdi, som ikke er vesentlige, jf. § 24–2.
- (2) Dersom kontrakten inneholder en prisindeksklausul, skal prisøkningen som følge av endringer etter første ledd bokstav b beregnes med utgangspunkt i den justerte prisen.
- (3) Oppdragsgiveren skal kunngjøre endringer som nevnt i første ledd bokstav c og d etter § 17–1.

§ 24–2. *Vesentlige endringer*

En endring er ikke tillatt etter § 24–1 første ledd bokstav f dersom den fører til at innholdet i kontrakten blir vesentlig forskjellig fra den opprinnelige kontrakten. En endring er alltid vesentlig dersom den

- a) gjelder nye betingelser som, dersom de hadde vært en del av den opprinnelige konkurransen, ville ha ført til at andre leverandører potensielt kunne ha deltatt, eller at oppdragsgiveren kunne tildelt kontrakten til en annen leverandør,
- b) endrer kontraktens økonomiske balanse til fordel for leverandøren,
- c) utvider kontraktens omfang betydelig eller
- d) gjelder skifte av leverandøren i andre tilfeller enn dem som er nevnt i § 24–1 første ledd bokstav e.

§ 24–3. *Oppsigelse i særlige tilfeller*

Oppdragsgiveren kan si opp en kontrakt dersom

- a) det er foretatt vesentlige endringer i kontrakten som krever at oppdragsgiveren gjennomfører en ny konkurranse, jf. § 24–2,
- b) leverandøren på tidspunktet for tildeling av kontrakten var i en situasjon som nevnt i § 20–2 annet ledd eller
- c) EFTA-domstolen har slått fast at oppdragsgiveren har begått et brudd på EØS-avtalen som innebærer at oppdragsgiveren ikke skulle ha inngått kontrakten med den valgte leverandøren.

Kapittel 25. Samordnede innkjøp

§ 25–1. *Anskaffelser som gjennomføres i fellesskap*

- (1) Flere oppdragsgivere kan gjennomføre anskaffelser i fellesskap.
- (2) Når flere oppdragsgivere gjennomfører anskaffelser i fellesskap i alle oppdragsgivernes navn, er de felles ansvarlige for å overholde forskriften. Dette gjelder også når en av oppdragsgiverne gjennomfører anskaffelsen på vegne av de andre oppdragsgiverne.
- (3) Når flere oppdragsgivere gjennomfører deler av anskaffelsen i fellesskap, er de felles ansvarlige for å overholde forskriften bare for de delene som de gjennomfører i fellesskap. Hver av oppdragsgiverne er ansvarlige for å overholde reglene for de delene som de gjennomfører på egne vegne.

§ 25–2. *Samordnede innkjøp med oppdragsgivere fra andre EØS-stater*

- (1) Oppdragsgiveren kan anskaffe ytelser fra eller gjennom en innkjøpssentral i en annen EØS-stat etter § 7–7. Innkjøpssentralen skal gjennomføre sine anskaffelser etter reglene i den staten hvor sentralen er lokalisert. Disse reglene skal også gjelde dersom oppdragsgiveren selv tildeler en kontrakt under en rammeavtale eller en dynamisk innkjøpsordning.
- (2) Oppdragsgivere fra forskjellige EØS-stater kan i fellesskap inngå en kontrakt eller rammeavtale eller etablere en dynamisk innkjøpsordning. De kan også i fellesskap tildele kontrakter under en rammeavtale eller en dynamisk innkjøpsordning.
- (3) Med mindre annet følger av en internasjonal avtale, skal oppdragsgivere som foretar en anskaffelse i fellesskap etter annet ledd, inngå en avtale som fastsetter
 - a) oppdragsgivernes ansvarsområder og hvilke nasjonale regler som skal gjelde. Oppdragsgiverne kan fordele ansvaret til en eller flere av oppdragsgiverne og velge reglene i en EØS-stat hvor minst en av oppdragsgiverne er lokalisert. Fordelingen skal angis i anskaffelsesdokumentene; og
 - b) den interne organiseringen av anskaffelsen, inkludert gjennomføringen av konkurransen, fordelingen av varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene som skal anskaffes, og inngåelsen av kontrakter.
- (4) Oppdragsgiveren anses å ha overholdt forskriften når han foretar en anskaffelse fra en oppdragsgiver som er ansvarlig for gjennomføringen av anskaffelsen etter tredje ledd.
- (5) Når oppdragsgivere fra forskjellige EØS-stater har etablert en juridisk enhet som skal gjennomføre felles anskaffelser for oppdragsgiverne, kan de begrense samarbeidet til en bestemt periode, visse typer kontrakter eller til en eller flere bestemte kontrakter. Samarbeidet kan også gjelde for en ubestemt periode dersom dette er fastsatt i stiftelsesdokumentet. Følgende regler skal gjelde når den juridiske enheten gjennomfører anskaffelser:
 - a) reglene i EØS-staten hvor enheten er lokalisert, eller

b) reglene i EØS-staten hvor enheten utfører sine aktiviteter.

Det kompetente organet under den juridiske enheten skal beslutte hvilke nasjonale regler som skal gjelde.

(6) Oppdragsgiveren skal ikke bruke fremgangsmåtene i denne bestemmelsen for å unngå at nasjonale regler i lov eller forskrift skal gjelde.

Del III. Anskaffelser av særlige tjenester og helse- og sosialtjenester

Kapittel 26. Anskaffelser av særlige tjenester og helse- og sosialtjenester

§ 26-1. Gjennomføring av konkurransen

(1) Oppdragsgiveren skal fastsette hvordan konkurransen skal gjennomføres i anskaffelsesdokumentene.

(2) Oppdragsgiveren skal gjennomføre konkurransen på en måte som innebærer at leverandørene behandles likt og gis mulighet til å bli kjent med de forholdene oppdragsgiveren vil vektlegge ved valg av leverandører til å delta i konkurransen og ved valg av tilbud.

(3) Oppdragsgiveren kan ta i betraktning særtrekkene ved ytelsen ved gjennomføringen av anskaffelsen, inkludert ved fastsettelsen av kravene til ytelsen, kontraktsvilkårene, kvalifikasjonskravene og tildelingskriteriene. Dette gjelder spesielt brukers behov for kvalitet, kontinuitet, universell utforming, akseptable priser, tilgjengelighet og et helhetlig tjenestetilbud, kompetanse og erfaring, brukermidvirkning, ivaretagelse av brukers integritet, mestring og deltakelse i samfunnet og mobilisering av ressurser i brukers nærmiljø. Oppdragsgiveren kan også vektlegge sine behov for mangfold, kontinuitet og innovasjon.

(4) Oppdragsgiveren kan tildele kontrakter ved brukervalg. Brukervalg skal i så fall være det eneste tildelingskriteriet.

(5) Oppdragsgiveren kan inngå langvarige kontrakter dersom det er nødvendig på grunn av brukernes behov, kontraktens formål, investeringskostnader eller andre relevante grunner. Oppdragsgiveren kan inngå løpende kontrakter med oppsigelsesadgang.

(6) Kapittel 18 om kommunikasjon gjelder tilsvarende.

(7) § 21-5 om dokumentasjonsplikt gjelder tilsvarende.

§ 26-2. Reserverte kontrakter for visse helse- og sosialtjenester

(1) Oppdragsgiveren kan reservere retten til å delta i konkurranser om helse- og sosialtjenester som angitt i vedlegg 5 til organisasjoner som oppfyller følgende vilkår:

a) organisasjonens formål er å utføre offentlige oppdrag knyttet til slike tjenester;

b) de ansatte eier eller medvirker i ledelsen av organisasjonen, eller de ansatte, brukere eller interessenter deltar aktivt i ledelsen;

c) organisasjonens overskudd blir brukt til å oppnå organisasjonens mål. Eventuell utdeling eller omfordeling av overskudd skal skje i tråd med kravene til medvirkning eller deltakelse som nevnt i bokstav b; og

d) organisasjonen har ikke hatt kontrakt om levering av de samme tjenestene i løpet av de siste tre årene med den samme oppdragsgiveren etter denne bestemmelsen.

(2) Kontraktslengden skal ikke overstige tre år.

(3) Kunngjøringen av konkurranse skal vise til denne bestemmelsen.

§ 26-3. Kontrakter som reserveres for virksomheter med funksjonshemmede eller vanskeligstilte personer

Oppdragsgiveren kan begrense konkurransen til virksomheter eller programmer som har som hovedformål å integrere funksjonshemmede eller vanskeligstilte personer i arbeidslivet. Dette gjelder bare når minst 30 prosent av de ansatte i virksomheten eller programmet har en funksjonshemming eller er vanskeligstilte. Dersom oppdragsgiveren bruker denne muligheten, skal han angi dette i kunngjøringen.

§ 26-4. Kunngjøring av konkurranse

(1) Oppdragsgiver som skal inngå en kontrakt, skal kunngjøre konkurransen på en av følgende måter, i samsvar med § 17-1:

a) ved en alminnelig kunngjøring

b) ved en forhåndskunngjøring

c) ved en kunngjøring av en kvalifikasjonsordning.

(2) Kunngjøringen skal minst inneholde en beskrivelse av hva som skal anskaffes, og en frist for mottak av forespørsler om å delta i konkurransen, å melde sin interesse eller mottak av tilbud.

(3) Forhåndskunngjøringen skal angi at kontraktene vil bli inngått uten annen kunngjøring av konkurransen, og at interesserte leverandører inviteres til å melde sin interesse.

(4) Kunngjøringsplikten gjelder ikke når vilkårene i § 9-2 og § 9-3 er oppfylt.

§ 26-5. Intensjonskunngjøring

Dersom oppdragsgiveren mener at han har hjemmel til å inngå en kontrakt uten å kunngjøre konkurransen i samsvar med § 26-4, kan han etter at valget av leverandør er besluttet, kunngjøre at kontrakten vil bli inngått ved å publisere en intensjonskunngjøring, i samsvar med § 17-1.

§ 26-6. Kunngjøring av kontraktsinngåelse

Når oppdragsgiveren har inngått en kontrakt, skal han kunngjøre kontraktsinngåelsen etter § 17-1 og § 17-6.

§ 26-7. Meddelelse om valg av leverandør og begrunnelse for valget

- (1) Oppdragsgiveren skal skriftlig og samtidig gi berørte leverandører en meddelelse om valget av leverandør før kontrakten inngås. Oppdragsgiveren skal gi en begrunnelse for valget og angi karenstiden i meddelelsen.
- (2) Begrunnelsen skal inneholde navnet på den valgte leverandøren og en redegjørelse for det valgte tilbudets egenskaper og relative fordeler i samsvar med tildelingskriteriene.
- (3) Oppdragsgiveren kan unnta visse opplysninger fra begrunnelsen dersom utsendelse vil
 - a) hindre håndhevelsen av regler eller på annen måte være i strid med offentlige interesser,
 - b) skade bestemte offentlige eller private virksomheters legitime økonomiske interesser eller
 - c) skade konkurransen mellom leverandørene.
- (4) Dersom oppdragsgiveren finner at beslutningen om valg av leverandør er i strid med forskriften, kan beslutningen omgjøres frem til kontrakten er inngått.
- (5) Kontrakten anses inngått når begge parter har signert kontrakten.

§ 26-8. Karensperiode før inngåelse av kontrakt

- (1) Oppdragsgiveren kan tidligst inngå en kontrakt etter utløpet av en karenstid som er fastsatt av oppdragsgiveren. Karensperioden skal være minst 10 dager regnet fra dagen etter at meddelelsen om valget av leverandør er sendt. Dersom oppdragsgiveren har gjort unntak fra kravet om bruk av elektronisk kommunikasjon, skal karenstiden være minst 15 dager.
- (2) Kravet om karenstid gjelder ikke når oppdragsgiveren ikke har plikt til å kunngjøre konkurransen, jf. § 26-4 fjerde ledd, eller når den valgte leverandøren er den eneste berørte leverandøren.

§ 26-9. Suspensjon av oppdragsgivers adgang til å inngå kontrakt

- (1) Ved begjæring om midlertidig forføyning etter oppdragsgiverens valg av leverandør suspenderes oppdragsgiverens adgang til å inngå kontrakten
 - a) når oppdragsgiveren har fastsatt en karenstid etter § 26-8 og begjæringen er fremsatt innen utløpet av karenstiden, eller
 - b) når oppdragsgiveren har publisert en intensjonskunngjøring etter § 26-5 og begjæringen er fremsatt innen ti dager regnet fra dagen etter datoen for kunngjøringen.
- (2) Suspensjonen inntreffer når begjæringen er forkynt for saksøkte. Saksøkte informeres om suspensjonsvirkningen ved forkynnelsen.
- (3) Tingretten skal samtidig som begjæringen sendes til forkynnelse, beramme muntlige forhandlinger til behandlingen av begjæringen. Partene kan samtykke i at behandlingen i stedet skal være skriftlig.
- (4) Suspensjonen varer inntil tingretten har tatt stilling til begjæringen. Suspensjonen opphører likevel tidligst ved utløpet av karenstiden eller etter ti dager regnet fra dagen etter datoen for intensjonskunngjøringen.
- (5) Det inntreffer ikke suspensjon ved anke over tingrettens avgjørelse.

Del IV. Plan- og designkonkurranser**Kapittel 27. Plan og designkonkurranser****§ 27-1. Definisjon**

En plan- og designkonkurranse er en anskaffelsesprosedyre som gjør det mulig for oppdragsgiveren å få utarbeidet et planleggings- eller prosjekteringsarbeid, inkludert en design, gjennom en konkurranse der en jury kårer en eller flere vinnere. Oppdragsgiveren kan gjennomføre en plan- og designkonkurranse

- a) som skal lede til inngåelsen av en tjenestekontrakt med eller uten premier eller utbetalinger til deltakerne
- b) utelukkende med premier eller utbetalinger til deltakerne.

§ 27-2. Kunngjøring

- (1) Ved en plan- og designkonkurranse med en anslått verdi som er lik eller overstiger EØS-terskelverdien i § 5-2 første ledd bokstav a, jf. § 5-3 trettende ledd, skal oppdragsgiveren kunngjøre konkurransen etter § 17-1. Dersom oppdragsgiveren planlegger å inngå en etterfølgende tjenestekontrakt, jf. § 9-2 bokstav c eller § 9-3 bokstav h, skal han angi dette i kunngjøringen.
- (2) Oppdragsgiveren skal kunngjøre resultatet av en plan- og designkonkurranse snarest og senest 30 dager etter at konkurransen er avsluttet, jf. § 17-1 og § 17-6 fjerde ledd.

§ 27-3. Organiseringen av en plan- og designkonkurranse og utvelgelsen av deltakere

- (1) Ved gjennomføringen av en plan- og designkonkurranse gjelder § 21-5, § 12-3, § 12-6 og kapittel 18 tilsvarende.
- (2) Dersom oppdragsgiveren begrenser antallet deltakere i en plan- og designkonkurranse, skal han fastsette klare og ikke-diskriminerende utvelgelseskriterier. Antallet deltakere som oppdragsgiveren velger ut, skal være tilstrekkelig til å sikre reell konkurranse.
- (3) Oppdragsgiveren skal i kunngjøringen angi kriteriene for juryens evaluering av planene og prosjektene.

§ 27-4. Juryen

(1) Juryen skal utelukkende bestå av fysiske personer som er uavhengige av deltakerne i konkurransen. Dersom oppdragsgiveren krever at deltakerne har særskilte faglige kvalifikasjoner, skal minst en tredjedel av medlemmene i juryen ha tilsvarende kvalifikasjoner.

(2) Juryen skal foreta selvstendige og uavhengige vurderinger.

(3) Deltakerne skal levere sine planer og prosjekter anonymt. Anonymiteten skal bevares frem til juryens beslutning eller uttalelse foreligger.

(4) Juryen skal evaluere planene og prosjektene i henhold til kriteriene angitt i kunngjøringen. Juryen skal dokumentere evalueringen i en protokoll som alle medlemmene skal signere. Protokollen skal inneholde juryens merknader og eventuelle spørsmål som krever klargjøring. Spørsmålene kan gjelde alle sider ved planene og prosjektene.

(5) Juryen kan be deltakerne om å svare på spørsmålene angitt i protokollen. Det skal føres et fullstendig referat av kommunikasjonen mellom medlemmene i juryen og deltakerne.

*Del V. Avsluttende bestemmelser**Kapittel 28. Avsluttende bestemmelser***§ 28-1. Vernetingsfor anskaffelser i oljesektoren mv.**

Søksmål om brudd på forskriften reises for Stavanger tingrett når oppdragsgiveren utøver aktiviteter som definert i § 1-9.

§ 28-2. Ikrafttredelse

Forskriften gjelder fra den tid Nærings- og fiskeridepartementet bestemmer. Fra samme tidspunkt oppheves forskrift 7. april 2006 nr. 403 om innkjøpsregler i forsyningssektorene (vann- og energiforsyning, transport og posttjenester).

§ 28-3. Overgangsregler

(1) Forskriften gjelder anskaffelser iverksatt etter forskriftens ikrafttredelse. En anskaffelse er iverksatt når den er kunngjort. En anskaffelse som ikke kunngjøres, er iverksatt når oppdragsgiveren har sendt ut en forespørsel til en eller flere leverandører om å melde sin interesse eller inngi tilbud i forbindelse med en planlagt anskaffelse.

(2) § 18-1 første ledd om kommunikasjon og informasjonsutveksling ved bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler trer i kraft:

- a) 1. april 2017 for innkjøpsentraler, jf. § 4-3 bokstav a
- b) 1. januar 2018 for statlige myndigheter
- c) 1. juli 2018 for andre oppdragsgivere.

(3) For kommunikasjon og informasjonsutveksling med leverandørene som foretas frem til tidspunktene angitt i annet ledd, kan følgende kommunikasjonsmidler brukes:

- a) elektroniske kommunikasjonsmidler i samsvar med kapittel 18
- b) ordinær postgang eller andre egnede forsendelsesmåter
- c) en kombinasjon av disse kommunikasjonsmidlene.

Vedlegg 1. Liste over prosedyrer som nevnt i § 1-2 fjerde ledd

En rettighet som er tildelt i samsvar med en av følgende prosedyrer, utgjør ikke en enerett eller særrett som definert i § 1-2 fjerde ledd:

1. anskaffelsesprosedyrer med en forutgående kunngjøring av konkurransen som gjennomføres i samsvar med
 - a. denne forskriften
 - b. anskaffelsesforskriften
 - c. forskrift om forsvars- og sikkerhetsanskaffelser
 - d. konsesjonskontraktforskriften
2. utstedelse av tillatelse til å drive naturgassfasiliteter i samsvar med prosedyren i direktiv 2009/73/EF artikkel 4
3. tillatelse eller oppfordring til å gi tilbud på nye kraftverk i samsvar med direktiv 2009/72/EF
4. utstedelse av tillatelse til å levere posttjenester med eller uten enerett i samsvar med prosedyrene i direktiv 97/67/EF artikkel 9
5. utstedelse av tillatelse til å utføre aktiviteter vedrørende utnyttelse av hydrokarbon i samsvar med direktiv 94/22/EF
6. offentlige tjenestekontrakter som definert i forordning (EF) nr. 1370/2007 med sikte på offentlig persontransport med buss, sporvogn, jernbane eller t-bane som tildelt på grunnlag av en konkurranse i samsvar med forordningens artikkel 5 nr. 3, forutsatt at fristen er i samsvar med forordningens artikkel 4 nr. 3 eller 4.

Vedlegg 2. Bygge- og anleggsaktiviteter

Ved motstrid mellom CPV og NACE gjelder CPV-klassifikasjonen.

NACE Rev. I ¹				
Hovedavdeling f		Bygge- og anleggsvirksomhet		
Hovedgruppe	Gruppe	Undergruppe	Beskrivelse	CPV-kode
45			Bygge- og anleggsvirksomhet	45000000
	45,1		Forberedende anleggsarbeid	45100000
		45,11	Nedrivning av bygninger og jordarbeid	45110000
		45,12	Prøvedrilling og -boring	45120000
	45,2		Deler av eller komplette byggekonstruksjoner samt anleggsarbeider	45200000
		45,21	Oppføring av bygninger og anleggsarbeider	45210000
			Unntatt:	-45213316
				45220000
				45231000
				45232000
		45,22	Montasje av takkonstruksjoner og takteking samt følgearbeid	45261000
		45,23	Bygging av veier, flyplasser og idrettsanlegg	45212212
				og DA03 (offentlig*)
				45230000
				Unntatt:
				-45231000
				-45232000
				-45234115
		45,24	Anleggsarbeider i forbindelse med vannprosjekter	45240000
		45,25	Andre spesialiserte bygge- og anleggsarbeider	45250000
				45262000
	45,3		Bygningsinstallasjonsarbeid	45300000
		45,31	Installasjon av elektriske ledninger og armaturer	45213316
				45310000
				Unntatt:
				-45316000
		45,32	Isoleringsarbeid	45320000
		45,33	Blikkenslager- og rørleggerarbeid	45330000
		45,34	Annet bygningsinstallasjonsarbeid	45234115
				45316000
				45340000
	45,4		Ferdigstillende bygningsarbeid	45400000
		45,41	Pussearbeid	45410000
		45,42	Snekkermonteringsarbeid	45420000
		45,43	Utførelse av gulvlegging og veggbekledning	45430000
		45,44	Maler- og glassarbeid	45440000
		45,45	Øvrige arbeider i forbindelse med ferdiggjøring av bygninger	45212212 og DA04 (private*)
				45450000
	45,5		Utleie av entreprenørmateriell og -utstyr med operatør	45500000
		45,50	Utleie av entreprenørmateriell og -utstyr med operatør	45500000

¹ Forordning (EØF) nr. 3037/90 av 9. oktober 1990 om statistisk klassifisering av økonomisk virksomhet innen De europeiske fellesskap.

* Jf. hovedgruppe D, gruppe A i EU-kommisjonens forordning (EF) nr. 213/2008 av 28. november 2007 om en felles klassifikasjon for offentlige innkjøp (CPV).

Vedlegg 3. Særlige tjenester

<i>CPV-kode</i>	<i>Beskrivelse</i>
75200000	Samfunnstjenester
79611000	Jobbsøkingstjenester
79622000	Formidling av hushjelpspersonal
79624000	Formidling av pleiepersonale
79625000	Formidling av medisinsk personal
98133000	Tjenester levert av sosiale medlemskapsorganisasjoner
98200000	Konsulenttjenester for likestilling
98500000	Lønnet arbeid i private husholdninger
75000000	Offentlig administrasjon, forsvars- og trygdetjenester
75124000	Administrative tjenester i forbindelse med rekreasjon, kultur og religion
79995000	Administrasjon av bibliotek
79995100	Arkiveringstjenester
79995200	Katalogisering
92000000–92700000	Rekreasjon, kultur og sport
79950000	Organisering av utstillinger, messer og kongresser
79951000	Organisering av seminarer
79952000	Organisering av arrangement
79952100	Organisering av kulturarrangement
79953000	Organisering av festival
79954000	Organisering av selskap
79955000	Organisering av moteshow
79956000	Organisering av messer og utstillinger
79957000	Organisering av auksjoner
75300000	Obligatoriske trygdetjenester
75310000	Bidragstjenester
75311000	Sykebidrag
75312000	Bidrag i forbindelse med svangerskap og fødsel
75313000	Uføretrygd
75313100	Bidrag ved midlertidig uførhet
75314000	Arbeidsledighetstrygd
75320000	Pensjonsordninger for statlige ansatte
75330000	Familiebidrag
75340000	Barnebidrag
98000000	Andre kommunale, sosiale og personlige tjenester
98120000	Tjenester levert av fagforeninger
98132000	Tjenester levert av politiske organisasjoner
98133110	Tjenester utført av ungdomsorganisasjoner
98130000	Diverse medlemsorganisasjonstjenester
98131000	Religiøse tjenester
55100000–55410000	Hotelltjenester
55521000–55521200	Catering til private
55521100	Matombringningstjenester
55521200	Matleveransetjenester
55520000	Cateringvirksomhet
55522000	Catering til transportvirksomheter
55523000	Catering til andre virksomheter eller institusjoner
55524000	Catering til skoler
55510000	Kantinevirksomhet
55511000	Kantine- og annen kafeteriaktivitet med begrenset adgang

<i>CPV-kode</i>	<i>Beskrivelse</i>
55512000	Drift av kantiner
55523100	Tjenesteytelser i forbindelse med skolemåltider
79100000–79140000	Juridiske tjenester
75231100	Administrative tjenester vedrørende domstoler
75100000–75120000	Offentlig forvaltning
75125000–75131000	Administrative tjenester vedrørende turisme, støttetjenester for staten, statlige tjenester
75200000–75231000	Samfunnstjenester
75240000–75252000	Tjenester vedrørende allmenn sikkerhet, lov og orden og brannvesen og redningstjenester
79430000	Krisehåndteringstjenester
98113100	Kjernefysiske sikkerhetstjenester
79700000–79723000	Etterforsknings- og sikkerhetstjenester
98900000	Tjenester utført av internasjonale organisasjoner og organer
98910000	Tjenester særskilt knyttet til internasjonale organisasjoner og organer
64000000	Post- og telekommunikasjonstjenester
64100000	Post- og budtjenester
64110000	Posttjenester
64111000	Posttjenester tilknyttet aviser og tidsskrifter
64112000	Posttjenester tilknyttet brev
64113000	Posttjenester tilknyttet pakker
64114000	Postkontortjenester
64115000	Utleie av postbokser
64116000	Poste restantetjenester
64122000	Interne post- og budtjenester
50116510	Regummiering av dekk
71550000	Smedtjenester

Vedlegg 4. Helse- og sosialtjenester

<i>CPV-kode</i>	<i>Beskrivelse</i>
85000000–85323000	Helse- og sosialtjenesteyting
85321000	Administrative tjenester i forbindelse med sosialtjenester
85322000	Kommunale handlingsprogrammer
98133100	Forbedring av samfunnet og støttetjenester til befolkningen
98513000–98514000	Arbeidskrafttjenester innen private husholdninger og husarbeid
75121000	Administrative utdanningstjenester
75122000	Administrative helsetjenester
75123000	Administrative boligstjenester
75231200	Tjenester tilknyttet forvaring eller rehabilitering av kriminelle
75231210–75231230	Tjenester i forbindelse med fengsling og fangeledsagelse og fengselstjenester
75231240	Tilsynsvergetjenester
80000000–80660000	Tjenester i forbindelse med trening og utdanning

Vedlegg 5. Helse- og sosialtjenester som er omfattet av § 26–2

<i>CPV-kode</i>	<i>Beskrivelse</i>
85000000–85323000	Helse- og sosial tjenesteyting

CPV-kode	Beskrivelse
75121000	Administrative utdanningstjenester
75122000	Administrative helsetjenester
75123000	Administrative boligstjenester

Vedlegg 6. Internasjonale konvensjoner

- ILOs konvensjon nr. 87 om foreningsfrihet og vern av organisasjonsretten
- ILOs konvensjon nr. 98 om retten til å organisere seg og til å føre kollektive forhandlinger
- ILOs konvensjon nr. 29 om tvangsarbeid
- ILOs konvensjon nr. 105 om avskaffelse av tvangsarbeid
- ILOs konvensjon nr. 138 om minstealder for adgang til sysselsetting
- ILOs konvensjon nr. 111 om diskriminering i sysselsetting og yrke
- ILOs konvensjon nr. 100 om lik lønn for mannlige og kvinnelige arbeidere for arbeid av lik verdi
- ILOs konvensjon nr. 182 om forbud mot og umiddelbare tiltak for å avskaffe de verste former for barnearbeid
- Wienkonvensjonen om beskyttelse av ozonlaget og Montrealprotokollen
- Baselkonvensjonen om kontroll av grensekryssende transport av farlig avfall og dets disponering
- Stockholmkonvensjonen om persistente organiske miljøgifter
- Rotterdamkonvensjonen om informasjon og forhåndssamtykke i handel med visse farlige kjemikalier.

12. aug. Nr. 976 2016

Forskrift om konsesjonskontrakter (konsesjonskontraktforskriften)

Hjemmel: Fastsatt av Nærings- og fiskeridepartementet 12. august 2016 med hjemmel i lov 17. juni 2016 nr. 73 om offentlige anskaffelser (anskaffelsesloven) § 2, § 7a, § 9 og § 16.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg XVI nr. 5 (direktiv 2014/23/EU). Kunngjort 18. august 2016 kl. 11.00.

Del I. Almennelige bestemmelser

Kapittel 1. Virkeområde

§ 1–1. Hvilke anskaffelser som er omfattet av forskriften

- (1) Forskriften gjelder når oppdragsgivere som nevnt i § 1–3 inngår konsesjonskontrakter om tjenester eller bygge- og anleggsarbeider.
- (2) For oppdragsgivere som nevnt i § 1–3 første ledd bokstav e og f gjelder forskriften bare når de inngår konsesjonskontrakter knyttet til utøvelsen av forsyningsaktiviteter.

§ 1–2. Konsesjonskontrakt

- (1) En konsesjonskontrakt er en tjenestekontrakt eller en bygge- og anleggskontrakt der vederlaget består enten utelukkende av retten til å utnytte tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene eller en slik rett sammen med betaling, og der driftsrisikoen er overført fra oppdragsgiveren til leverandøren.
- (2) Driftsrisikoen knyttet til tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene kan enten gjelde etterspørsels- eller leveringsrisikoen eller begge deler. Driftsrisikoen anses overført når leverandøren under normale driftsforhold ikke er garantert å tjene inn sine investeringer eller få dekket kostnader som påløper i driften. Risikoen som overføres til leverandøren, skal innebære en reell eksponering for svingningene i markedet, slik at det anslåtte potensielle tapet for leverandøren ikke skal være ubetydelig.

§ 1–3. Hvem forskriften gjelder for

- (1) Forskriften gjelder for følgende oppdragsgivere:
 - a) statlige myndigheter
 - b) fylkeskommunale og kommunale myndigheter
 - c) offentligrettslige organer
 - d) sammenslutninger med en eller flere oppdragsgivere som nevnt i bokstav a til c
 - e) offentlige foretak som definert i forsyningsforskriften § 1–2 tredje ledd
 - f) andre virksomheter som utøver forsyningsaktivitet på grunnlag av en enerett eller særrett som definert i forsyningsforskriften § 1–2 fjerde ledd.
- (2) Et offentligrettslig organ er et organ som
 - a) er opprettet for å tjene allmennhetens behov og ikke er av industriell eller forretningsmessig karakter,
 - b) er et selvstendig rettssubjekt og
 - c) har tilknytning til det offentlige ved at
 1. organet hovedsakelig er finansiert av offentlige myndigheter eller andre offentligrettslige organer,
 2. organets forvaltning er underlagt slike myndigheters eller organers ledelsesmessige kontroll eller
 3. organet har et administrasjons-, ledelses- eller kontrollorgan der over halvparten av medlemmene er oppnevnt av slike myndigheter eller organer.

Kapittel 2. Unntak

§ 2-1. Unntak for konsesjonskontrakter om lufttransport eller offentlig persontransport

Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke for konsesjonskontrakter som oppdragsgiveren inngår på grunnlag av en lisens etter forskrift om lufttransporttjenester i EØS, eller som er omfattet av forskrift 17. desember 2010 nr. 1673 om offentlig persontransport.

§ 2-2. Unntak for konsesjonskontrakter som er omfattet av internasjonale regler

- (1) Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke for konsesjonskontrakter som oppdragsgiveren
- a) er forpliktet til å inngå etter anskaffelsesreglene
 1. i en internasjonal avtale med offentlige myndigheter utenfor EØS-området, og som omfatter ytelser som er beregnet på et felles prosjekt som avtalepartene gjennomfører eller utnytter,
 2. i en internasjonal avtale i forbindelse med stasjonering av tropper eller
 3. som er fastsatt av en internasjonal organisasjon, eller
 - b) velger å inngå etter anskaffelsesregler som er fastsatt av en internasjonal organisasjon eller finansieringsinstitusjon, forutsatt at organisasjonen eller institusjonen fullt ut finansierer anskaffelsen. Dersom en slik organisasjon eller institusjon finansierer hoveddelen av anskaffelsen, skal partene avtale hvilke regler som skal gjelde.
- (2) Oppdragsgiveren skal underrette departementet om internasjonale avtaler som nevnt i første ledd bokstav a nr. 1.
- (3) Første ledd gjelder ikke for konsesjonskontrakter på forsvars- og sikkerhetsområdet som definert i forskrift om forsvars- og sikkerhetsanskaffelser § 1-3 første ledd. Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke for slike konsesjonskontrakter dersom de er omfattet av anskaffelsesreglene
- a) i en internasjonal avtale mellom en eller flere EØS-stater og en eller flere stater som ikke er part i EØS-avtalen,
 - b) i en internasjonal avtale i forbindelse med stasjonering av tropper eller
 - c) som er fastsatt av en internasjonal organisasjon, og som oppdragsgiveren er forpliktet til følge, eller konsesjonskontrakter som organisasjonen selv inngår.

§ 2-3. Unntak for tjenestekonsesjonskontrakter som inngås på grunnlag av en enerett

Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke for tjenestekonsesjonskontrakter som oppdragsgiveren inngår med

- a) en oppdragsgiver som nevnt i § 1-3 første ledd bokstav a til d som har en enerett til å utføre tjenesten, eller
- b) leverandører som har en enerett til å utføre tjenesten. Dette gjelder bare når eneretten er tildelt i samsvar med EØS-regler om adgang til å utøve forsyningsaktiviteter. Dersom reglene ikke fastsetter krav til gjennomsiktighet, skal oppdragsgiveren kunngjøre kontraktsinngåelsen etter § 9-4.

§ 2-4. Unntak for visse tjenestekonsesjonskontrakter

Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke for konsesjonskontrakter om

- a) erverv eller leie av jord, eksisterende bygninger eller annen fast eiendom, eller om rettigheter til slik eiendom
- b) anskaffelse, utvikling, produksjon eller samproduksjon av programmateriale som er beregnet på kringkasting eller audiovisuelle bestillingstjenester, og som en kringkaster eller tjenestetilbyder inngår, eller konsesjonskontrakter om sendetider eller programtilbud som oppdragsgiveren inngår med en kringkaster eller tjenestetilbyder
- c) voldgifts- og meklings-tjenester
- d) følgende juridiske tjenester:
 1. representasjon ved advokat i tvistesaker for nasjonale eller internasjonale domstoler, nemnder, offentlige myndigheter eller institusjoner, eller ved nasjonal eller internasjonal voldgift eller mekling
 2. juridisk rådgivning ved advokat til forberedelse av en sak som nevnt i nr. 1 eller der det er klar sannsynlighetsovervekt for at spørsmålene rådgivningen gjelder, vil bli gjenstand for en slik sak
 3. notarialforretninger
 4. tjenester som blir utført av en formuesforvalter, verge eller annen person som er oppnevnt av en domstol eller nemnd eller ved lov til å utføre bestemte oppgaver under tilsyn fra en domstol eller nemnd
- e) følgende finansielle tjenester:
 1. lån
 2. tjenester i forbindelse med emisjon, salg, kjøp eller annen overdragelse av verdipapirer eller andre finansielle instrumenter
 3. sentralbank-tjenester
 4. prosjekter som oppdragsgiveren utfører sammen med European Financial Stability Facility eller European Stability Mechanism
- f) sivilforsvars-, beredskaps- eller forebyggingstjenester som oppdragsgiveren inngår med ideelle organisasjoner, og som er omfattet av CPV-kodene 75250000 (brannvesen og redningstjenester), 75251000 (tjenester utført av brannvesenet), 75251100 (brannbekjempelse), 75251110 (brannforebygging), 75251120 (bekjempelse av skogbranner), 75252000 (redningstjenester), 75222000 (sivilforsvarstjenester), 98113100 (kjernefysiske sikkerhetstjenester) eller 85143000 (ambulansetjenester) med unntak av pasienttransport med ambulanse

- g) lotteritjenester som er omfattet av CPV-kode 92351100 (drift av lotteri), og som oppdragsgiveren inngår med en leverandør som har en enerett som er kunngjort i Den Europeiske Unions Tidende
- h) tjenester som innebærer utøvelse av offentlig myndighet som er unntatt EØS-avtalen etter artikkel 39, jf. artikkel 32.

§ 2-5. Unntak for konsesjonskontrakter om forsknings- og utviklingstjenester

- (1) Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke for konsesjonskontrakter om forsknings- og utviklingstjenester.
- (2) Anskaffelsesloven og forskriften gjelder likevel for konsesjonskontrakter som er omfattet av CPV-kodene 73000000 (forsknings- og utviklingsvirksomhet og tilhørende konsulenttjenester), 73100000 (forskning og eksperimentell utvikling), 73110000 (forskning), 73111000 (forskningslaboratorietjenester), 73112000 (havforskning), 73120000 (eksperimentell utvikling), 73300000 (planleggingsarbeid og utførelse av forskning og utvikling), 73420000 (tidlig gjennomførbarhetsundersøkelse og teknologisk demonstrasjon) eller 73430000 (test og evaluering), når
 - a) utbyttet fullt ut tilfaller oppdragsgiveren til bruk i sin virksomhet, og
 - b) oppdragsgiveren fullt ut betaler for tjenesten.

§ 2-6. Unntak for konsesjonskontrakter knyttet til utøvelsen av aktiviteter i tredjeland

Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke for konsesjonskontrakter knyttet til utøvelsen av forsyningsaktiviteter i en stat som ikke er part i EØS-avtalen. Dette gjelder bare når aktiviteten ikke innebærer fysisk utnyttelse av et nettverk eller et geografisk område i en stat som er part i EØS-avtalen.

§ 2-7. Unntak for konsesjonskontrakter som gjelder sikkerhetsmessige forhold

Oppdragsgiver kan unnta konsesjonskontrakter fra anskaffelsesloven og forskriften dersom dette er nødvendig for å ivareta vesentlige sikkerhetsinteresser. Anskaffelsesloven og forskriften gjelder likevel dersom oppdragsgiveren kan ivareta disse interessene ved mindre inngripende tiltak, for eksempel ved å pålegge leverandørene taushetsplikt.

§ 2-8. Unntak for konsesjonskontrakter på forsvars- og sikkerhetsområdet

Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke for konsesjonskontrakter på forsvars- og sikkerhetsområdet som definert i forskrift om forsvars- og sikkerhetsanskaffelser § 1-3 første ledd

- a) som oppdragsgiveren kan unnta etter EØS-avtalen artikkel 123,
- b) som er erklært hemmelige eller bare kan utføres under særlige sikkerhetstiltak i henhold til lov, forskrift eller forvaltningsvedtak, og de aktuelle vesentlige interessene ikke kan sikres gjennom mindre inngripende tiltak,
- c) som oppdragsgiveren inngår som ledd i et samarbeidsprosjekt som nevnt i forskrift om forsvars- og sikkerhetsanskaffelser § 1-3 annet ledd bokstav c,
- d) som en stat inngår med en annen stat eller
- e) som gjelder innkjøp til tropper som er stasjonert utenfor EØS-området, og som det er nødvendig for oppdragsgiveren å inngå med lokale leverandører på grunn av operasjonelle behov.

§ 2-9. Unntak for konsesjonskontrakter om elektronisk kommunikasjon

Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke for konsesjonskontrakter som hovedsakelig har til formål å sette oppdragsgiveren i stand til å stille til rådighet eller drive et offentlig elektronisk kommunikasjonsnett eller levere en eller flere offentlige elektroniske kommunikasjonstjenester.

§ 2-10. Unntak for konsesjonskontrakter knyttet til drikkevannsaktiviteter

- (1) Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke for konsesjonskontrakter som gir adgang til å utøve aktiviteter som nevnt i forsyningsforskriften § 1-5 første og annet ledd.
- (2) Forskriften gjelder ikke for konsesjonskontrakter som er knyttet til utøvelse av oppdragsgivers aktiviteter som nevnt i forsyningsforskriften § 1-5 første og annet ledd.

§ 2-11. Unntak for visse konsesjonskontrakter som tildeles av oppdragsgivere som leverer posttjenester

Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke når en oppdragsgiver som leverer posttjenester som definert i forsyningsforskriften § 1-8 annet ledd bokstav a, inngår konsesjonskontrakter knyttet til utøvelsen av følgende aktiviteter:

- a) tilleggstjenester som har forbindelse med og utelukkende utføres med elektroniske verktøy, inkludert sikker elektronisk overføring av kodede dokumenter, adresseforvaltningstjenester og overføring av rekommandert elektronisk post
- b) finansielle tjenester som er omfattet av CPV-kodene 66100000 (formidlingstjenester i forbindelse med bankvesen og investeringer) til 66720000 (reforsikring av ulykkes- og sykeforsikringer) eller § 2-4 bokstav e nr. 2 og 4, inkludert postanvisninger og postgirooverføringer
- c) filatelitjenester
- d) logistiktjenester som kombinerer fysisk levering eller lagring med funksjoner som ikke omfatter posttjenester.

§ 2-12. Fritak for liberaliserte sektorer

Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke for konsesjonskontrakter knyttet til utøvelsen av en forsyningsaktivitet dersom EFTAs overvåkingsorgan har fattet vedtak om å unnta aktiviteten, jf. forsyningsforskriften § 2-9.

Kapittel 3. Samarbeid i offentlig sektor

§ 3–1. Utvidet egenregi

(1) Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke ved utvidet egenregi, det vil si når en oppdragsgiver som nevnt i § 1–3 første ledd bokstav a til d inngår konsesjonskontrakter med et annet rettssubjekt

- a) som oppdragsgiveren utøver en kontroll over som svarer til den kontrollen han utøver over sin egen virksomhet,
- b) som utfører mer enn 80 prosent av sin aktivitet for oppdragsgiveren eller andre rettssubjekter som oppdragsgiveren kontrollerer, og
- c) som det ikke er direkte private eierandeler i.

(2) Kravet til kontroll i første ledd bokstav a er oppfylt når oppdragsgiveren utøver bestemmende innflytelse over både strategiske mål og viktige beslutninger i det kontrollerte rettssubjektet. Slik kontroll kan også utøves gjennom andre rettssubjekter som oppdragsgiveren kontrollerer på samme måte.

(3) Når vilkårene i første ledd er oppfylt, gjelder anskaffelsesloven og forskriften heller ikke når det kontrollerte rettssubjektet inngår konsesjonskontrakter med

- a) det kontrollerende rettssubjektet, eller
- b) andre rettssubjekter som det kontrollerende rettssubjektet kontrollerer.

Dette gjelder bare når det ikke er direkte private eierandeler i rettssubjektene som angitt i bokstav a og b.

§ 3–2. Felles kontroll

(1) Selv om en oppdragsgiver som nevnt i § 1–3 første ledd bokstav a til d ikke alene oppfylder vilkårene i § 3–1 første ledd, gjelder anskaffelsesloven og forskriften heller ikke når han inngår konsesjonskontrakter med et annet rettssubjekt

- a) som oppdragsgiveren og andre oppdragsgivere i fellesskap utøver en kontroll over som svarer til den kontrollen de utøver over sin egen virksomhet,
- b) som utfører mer enn 80 prosent av sin aktivitet for de kontrollerende oppdragsgiverne eller andre rettssubjekter som oppdragsgiverne kontrollerer og
- c) som det ikke er direkte private eierandeler i.

(2) Kravet til felles kontroll i første ledd bokstav a er oppfylt når

- a) det kontrollerte rettssubjektets styrende organer er sammensatt av representanter for alle de kontrollerende oppdragsgiverne. En representant kan representere flere av eller alle oppdragsgiverne;
- b) de kontrollerende oppdragsgiverne i fellesskap utøver bestemmende innflytelse over både strategiske mål og viktige beslutninger i det kontrollerte rettssubjektet; og
- c) det kontrollerte rettssubjektet ikke forfølger interesser som er i strid med de kontrollerende oppdragsgivernes interesser.

§ 3–3. Samarbeidsavtaler

Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke for konsesjonskontrakter som inngås utelukkende mellom to eller flere oppdragsgivere som nevnt i § 1–3 første ledd bokstav a til d, og som etablerer eller gjennomfører et samarbeid

- a) som har til formål å sikre at offentlige oppgaver blir utført for å oppnå et felles mål,
- b) som blir utført utelukkende av hensyn til offentlige interesser, og
- c) der mindre enn 20 prosent av aktivitetene som samarbeidet omfatter, blir utført for andre enn oppdragsgiverne.

§ 3–4. Beregning av aktivitet

(1) Beregningen av den prosentvise aktiviteten etter § 3–1 første ledd bokstav b, § 3–2 første ledd bokstav b og § 3–3 bokstav c skal baseres på enten en gjennomsnittlig omsetning eller annen egnet aktivitetsbasert metode, for eksempel kostnader som er pådratt i tilknytning til varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene.

(2) Beregningen skal baseres på virksomhetens aktiviteter de siste tre årene før konsesjonskontrakten blir inngått. Dette gjelder ikke dersom det ikke finnes relevante omsetningstall eller andre opplysninger for den aktuelle perioden fordi virksomheten ble stiftet eller aktivitetene ble igangsatt eller endret i perioden. Det er tilstrekkelig å vise at beregningen av fremtidig aktivitet er troverdig, særlig ved hjelp av forventet forretningsutvikling.

§ 3–5. Kontrakter med foretak i samme gruppe

(1) Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke for konsesjonskontrakter

- a) som en oppdragsgiver som utøver forsyningsaktiviteter, inngår med et foretak i samme gruppe, eller
- b) som et fellesforetak som er sammensatt utelukkende av slike oppdragsgivere for å utøve forsyningsaktiviteter, inngår med et foretak i samme gruppe som en av disse oppdragsgiverne.

(2) Et foretak i samme gruppe er et foretak

- a) som har årsregnskaper som er konsolidert med oppdragsgiverens årsregnskaper i samsvar med regnskapsloven,
- b) som oppdragsgiveren direkte eller indirekte kan utøve avgjørende innflytelse over,
- c) som kan utøve avgjørende innflytelse over oppdragsgiveren eller
- d) som sammen med oppdragsgiveren er under avgjørende innflytelse fra et annet foretak i kraft av eierskap, annen økonomisk deltakelse eller reglene for virksomheten.

Begrepet avgjørende innflytelse har samme betydning som i forsyningsforskriften § 1–2 tredje ledd.

(3) Første ledd gjelder bare når minst 80 prosent av foretakets gjennomsnittlige omsetning av enten tjenester eller bygge- og anleggsarbeider skriver seg fra henholdsvis tjeneste- eller bygge- og anleggskontrakter som er utført for oppdragsgiveren eller andre foretak i gruppen.

(4) Beregningen skal baseres på virksomhetens aktiviteter de siste tre årene før konsesjonskontrakten blir inngått. Dette gjelder ikke dersom det ikke finnes relevante omsetningstall for den aktuelle perioden fordi virksomheten ble stiftet eller aktivitetene ble igangsatt i perioden. Det er tilstrekkelig å vise at beregningen av fremtidig aktivitet er sannsynlig, særlig ved hjelp av forventet forretningsutvikling.

(5) Dersom flere foretak i samme gruppe leverer de samme eller lignende tjenester eller bygge- og anleggsarbeider, skal beregningen baseres på den samlede omsetningen av henholdsvis tjenester eller bygge- og anleggsarbeider i foretakene i gruppen.

§ 3–6. Kontrakter som tildeles av eller til et fellesforetak

(1) Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke for konsesjonskontrakter

- a) som et fellesforetak som utøver forsyningsaktivitet, inngår med en eller flere av oppdragsgiverne som fellesforetaket er satt sammen av, eller
- b) som oppdragsgiveren inngår med et fellesforetak som utøver forsyningsaktivitet, og som han er en del av.

(2) Første ledd gjelder bare fellesforetak som er etablert for å utøve forsyningsaktivitet i minst tre år, og der oppdragsgiverne har angitt i stiftelsesdokumentet at de vil være en del av fellesforetaket i minimum den samme perioden.

Kapittel 4. Definisjoner

§ 4–1. Kontraktstyper

I forskriften menes med

- a) *kontrakt*: gjensidig bebyrdende avtale som en eller flere oppdragsgivere inngår skriftlig med en eller flere leverandører;
- b) *tjenestekontrakt*: kontrakt om utførelsen av tjenester, unntatt kontrakter som nevnt i bokstav c;
- c) *bygge- og anleggskontrakt*: kontrakt om
 1. utførelsen eller både utførelsen og planleggingen av bygge- og anleggsarbeider i forbindelse med aktiviteter som angitt i vedlegg 1,
 2. utførelsen eller både utførelsen og planleggingen av et bygge- og anleggsarbeid eller
 3. utførelsen på en hvilken som helst måte av et bygge- og anleggsarbeid som oppfyller krav som er satt av en oppdragsgiver som har avgjørende innflytelse på arbeidets art eller planlegging;
- d) *bygge- og anleggsarbeid*: resultatet av et sett av bygge- og anleggsaktiviteter som i sin helhet er tilstrekkelig til å oppfylle en økonomisk eller teknisk funksjon;
- e) *særlige tjenester*: tjenester som angitt i vedlegg 2;
- f) *helse- og sosialtjenester*: tjenester som angitt i vedlegg 3.

§ 4–2. Dokumenter

I forskriften menes med

- a) *konkurransesgrunnlag*: alle dokumenter, unntatt kunngjøringen, som oppdragsgiveren utformer eller henviser til for å beskrive eller fastlegge elementene i anskaffelsen eller konkurransen, inkludert dokumenter som beskriver hva som skal anskaffes, kontraktsvilkårene og hvordan oppdragsgiver skal gjennomføre konkurransen, kvalifikasjonsgrunnlag og eventuelle supplerende dokumenter og tilleggsopplysninger
- b) *anskaffelsesdokumentene*: fellesbetegnelse for kunngjøringen og konkurransegrunnlaget.

§ 4–3. Andre definisjoner

I forskriften menes med

- a) *CPV-kode*: et referansenummer som viser til EU-kommisjonens felles klassifikasjon for offentlige innkjøp
- b) *CPC-kode*: et referansenummer som viser til De forente nasjoners sentrale produktnomenklatur
- c) *Doffin*: den norske offisielle databasen for kunngjøringer
- d) *TED-databasen*: den europeiske offisielle databasen for kunngjøringer
- e) *forsyningsaktiviteter*: aktiviteter som definert i forsyningsforskriften § 1–3, § 1–4 og § 1–6 til § 1–9
- f) *berørte leverandører*: leverandørene som har levert en forespørsel om å delta i konkurransen og ikke har fått en meddelelse om at forespørselen er avvist eller forkastet, og alle leverandørene som har gitt tilbud
- g) *karensperiode*: tidsrommet mellom meddelelsen om valget av leverandør og det tidspunktet oppdragsgiveren tidligst kan inngå kontrakten
- h) *innovasjon*: innføring av en ny eller betydelig forbedret vare, tjeneste eller prosess, inkludert produksjons-, bygge- eller anleggsprosesser, en ny markedsføringsmetode eller en ny organisasjonsmetode innen forretningspraksis, arbeidsplassorganisering eller eksterne relasjoner.

Kapittel 5. Anvendelsesområde for de ulike delene i forskriften og terskelverdier

§ 5–1. Anvendelsesområde og EØS-terskelverdier

(1) Del I gjelder for alle konsesjonskontrakter som er omfattet av forskriften.

(2) Del II gjelder for konsesjonskontrakter med en anslått verdi som er lik eller overstiger EØS-terskelverdien på 44 millioner kroner ekskl. mva., unntatt konsesjonskontrakter om særlige tjenester og konsesjonskontrakter om helse- og sosialtjenester.

(3) Del III gjelder for konsesjonskontrakter om særlige tjenester og helse- og sosialtjenester med en anslått verdi som er lik eller overstiger EØS-terskelverdien på 44 millioner kroner ekskl. mva.

§ 5–2. Beregning av anskaffelsens anslåtte verdi

(1) Oppdragsgiveren skal beregne konsesjonskontraktens verdi på grunnlag av leverandørens forventede samlede omsetning i konsesjonskontraktens varighet ekskl. mva. Verdien omfatter vederlaget for tjenestene og bygge- og anleggsarbeidene, og for varer som skal leveres i forbindelse med utførelsen av konsesjonskontrakten.

(2) Beregningen skal være forsvarlig på tidspunktet for kunngjøringen av konkurransen. For anskaffelser som ikke krever kunngjøring, skal beregningen være forsvarlig på det tidspunktet oppdragsgiveren innleder anskaffelsesprosessen. Dersom anskaffelsens verdi på tidspunktet for tildelingen av konsesjonskontrakten er mer enn 20 prosent høyere enn den anslåtte verdien ved kunngjøringen, skal verdien på tildelingstidspunktet legges til grunn.

(3) Metoden for beregningen av konsesjonskontraktens verdi skal beskrives i anskaffelsesdokumentene. Ved beregningen skal oppdragsgiveren, der dette er relevant, særlig inkludere:

- a) verdien av enhver form for opsjon
- b) inntekter fra betaling, gebyrer og bøter fra brukerne av tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene, ut over dem som kreves inn på vegne av oppdragsgiveren
- c) betaling, tilskudd og andre finansielle fordeler i enhver form fra oppdragsgiveren, andre offentlige myndigheter eller tredjeparter for utførelsen av tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene
- d) inntekter fra salg av aktiva som er en del av tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene
- e) verdien av alle varer og tjenester som oppdragsgiveren stiller til leverandørens rådighet, og som er nødvendige for å utføre arbeidene
- f) betaling eller premie til leverandørene

(4) Oppdragsgiveren skal ikke velge beregningsmåte eller dele opp en konsesjonskontrakt med det formål å unnta kontrakten fra forskriften.

(5) Dersom oppdragsgiveren planlegger å inngå en konsesjonskontrakt ved separate delkontrakter, skal den samlede verdien av alle delkontraktene legges til grunn. Dersom den samlede verdien av delkontraktene er lik eller overstiger terskelverdien i § 5–1, skal denne terskelverdien legges til grunn ved avgjørelsen av hvilken del av forskriften som gjelder for hver enkelt delkontrakt.

Kapittel 6. Blandede anskaffelser

§ 6–1. Blandede anskaffelser av ytelser som alle er omfattet av forskriften

(1) Konsesjonskontrakter om både tjenester og bygge- og anleggsarbeider skal inngås etter reglene som gjelder for ytelsen som utgjør kontraktens hovedelement.

(2) I en blandet konsesjonskontrakt om forskjellige typer tjenester (særlige tjenester, helse- og sosialtjenester og andre tjenester) utgjør ytelsene som har den høyeste verdien, kontraktens hovedelement.

(3) Det er den samlede anslåtte kontraktsverdien av den blendede konsesjonskontrakten som skal legges til grunn ved beregningen av konsesjonskontraktens verdi for å avgjøre hvilken del av forskriften som gjelder.

§ 6–2. Blandede anskaffelser som bare delvis er omfattet av forskriften og delvis er unntatt anskaffelsesregelverket

(1) En oppdragsgiver som skal anskaffe ytelser som kan skilles fra hverandre på en objektiv måte, og som delvis er omfattet av forskriften og delvis er unntatt anskaffelsesregelverket, kan velge å inngå

- a) separate kontrakter etter reglene som gjelder for den enkelte kontrakten, eller
- b) en blandet kontrakt etter forskriften.

(2) En oppdragsgiver som skal anskaffe ytelser som ikke kan skilles fra hverandre på en objektiv måte, og som delvis er omfattet av forskriften og delvis er unntatt fra anskaffelsesregelverket, skal inngå en blandet kontrakt etter reglene som gjelder for ytelsen som utgjør kontraktens hovedelement. Dersom en slik kontrakt inneholder elementer av både tjenestekonsesjon og vareleveranse, utgjør ytelsen som har den høyeste verdien, kontraktens hovedelement.

(3) Dersom en blandet kontrakt som nevnt i første eller annet ledd delvis er omfattet av EØS-avtalens artikkel 123, gjelder i stedet § 6–5.

§ 6–3. Blandede anskaffelser som delvis er omfattet av forskriften og delvis av anskaffelsesforskriften eller forsyningsforskriften

(1) En oppdragsgiver som skal anskaffe ytelser som kan skilles fra hverandre på en objektiv måte, og som delvis innebærer en konsesjon og delvis er omfattet av anskaffelsesforskriften, kan velge å inngå

- a) separate kontrakter etter reglene som gjelder for den enkelte kontrakten, eller
- b) en blandet kontrakt etter reglene i anskaffelsesforskriften. Dersom ytelsen som er omfattet av forskriften overstiger EØS-terskelverdiene i § 5–1, gjelder likevel forskriften når ytelsen som er omfattet av anskaffelsesforskriften ikke overstiger EØS-terskelverdiene i anskaffelsesforskriften § 5–3.

(2) En oppdragsgiver som skal anskaffe ytelser som kan skilles fra hverandre på en objektiv måte, og som delvis innebærer en konsesjon og delvis er omfattet av forsyningsforskriften, kan velge å inngå

- a) separate kontrakter etter reglene for den enkelte kontrakten, eller
 - b) en blandet kontrakt etter reglene i forsyningsforskriften. Dersom ytelsen som er omfattet av forskriften overstiger EØS-terskelverdiene i § 5-1, gjelder likevel forskriften når ytelsen som er omfattet av forsyningsforskriften, ikke overstiger EØS-terskelverdiene i forsyningsforskriften § 5-2.
- (3) En oppdragsgiver som skal anskaffe ytelser som ikke kan skilles fra hverandre på en objektiv måte, men som delvis er omfattet av forskriften og delvis er omfattet av anskaffelsesforskriften eller forsyningsforskriften, skal inngå en blandet kontrakt etter reglene som gjelder for ytelsen som utgjør kontraktens hovedelement. Dersom en slik kontrakt inneholder elementer av både tjenestekonsesjon og vareleveranse, utgjør ytelsen som har den høyeste verdien, kontraktens hovedelement.
- (4) Dersom en blandet kontrakt som nevnt i første, annet eller tredje ledd inneholder forsvars- eller sikkerhetslementer, gjelder i stedet § 6-5.

§ 6-4. Blandede kontrakter som omfatter forsyningsaktiviteter og andre aktiviteter

- (1) En oppdragsgiver som skal anskaffe ytelser knyttet til utøvelsen flere aktiviteter, kan velge å inngå:
- a) separate kontrakter etter reglene som gjelder for den enkelte aktiviteten, eller
 - b) en blandet kontrakt etter reglene som gjelder for den aktiviteten som anskaffelsen i hovedsak er beregnet for. Dette forutsetter at valget om å inngå en blandet kontrakt ikke tas med sikte på å unnta kontrakten fra forskriften, anskaffelsesforskriften eller forsyningsforskriften.
- (2) Dersom det er objektivt umulig å avgjøre hvilken aktivitet som anskaffelsen i hovedsak er beregnet for, og konsesjonskontrakten delvis er knyttet til utøvelsen av forsyningsaktiviteter og delvis er knyttet til andre aktiviteter som er omfattet av forskriften, gjelder reglene i forskriften som gjelder for utøvelse av de andre aktivitetene.
- (3) Dersom det er objektivt umulig å avgjøre hvilken aktivitet som anskaffelsen i hovedsak er beregnet for, og den ene aktiviteten er omfattet av forskriften og den andre aktiviteten er omfattet av anskaffelsesforskriften, skal kontrakten inngås etter reglene i anskaffelsesforskriften. Forskriften gjelder likevel når ytelsen som er omfattet av forskriften overstiger EØS-terskelverdien i § 5-1, mens ytelsen som er omfattet av anskaffelsesforskriften, ikke overstiger EØS-terskelverdiene i den forskriftens § 5-3.
- (4) Dersom det er objektivt umulig å avgjøre hvilken aktivitet som anskaffelsen i hovedsak er beregnet for, og den ene aktiviteten er omfattet av forskriften og den andre aktiviteten verken er omfattet av forskriften, anskaffelsesforskriften eller forsyningsforskriften, skal kontrakten inngås etter reglene i forskriften.
- (5) Dersom en blandet kontrakt som nevnt i første ledd inneholder forsvars- eller sikkerhetslementer, gjelder i stedet § 6-5.

§ 6-5. Blandede anskaffelser som delvis er omfattet av forskriften og delvis inneholder forsvars- eller sikkerhetslementer

- (1) En oppdragsgiver som skal anskaffe ytelser knyttet til utøvelsen av samme aktivitet som kan skilles fra hverandre på en objektiv måte og som delvis er omfattet av forskriften og delvis inneholder forsvars- eller sikkerhetslementer, kan velge å inngå
- a) separate kontrakter etter reglene som gjelder for den enkelte kontrakt, eller
 - b) en blandet kontrakt.
- (2) En oppdragsgiver som skal anskaffe ytelser knyttet til utøvelsen av flere aktiviteter der den ene aktiviteten er omfattet av forskriften og den andre aktiviteten vedrører forsvars- og sikkerhetslementer, kan inngå en blandet kontrakt.
- (3) Valget om ikke å skille ytelsene fra hverandre i en blandet kontrakt etter første eller annet ledd skal være objektivt begrunnet og ikke tas med sikte på å unnta kontrakten fra forskriften eller forskrift om forsvars- og sikkerhetsanskaffelser.
- (4) Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke for blandede kontrakter som nevnt i første ledd, blandede kontrakter om slike ytelser som ikke kan skilles fra hverandre på en objektiv måte og blandede kontrakter etter annet ledd, og som delvis er omfattet av EØS-avtalen artikkel 123.
- (5) Oppdragsgiveren kan velge om reglene i forskriften eller forskrift om forsvars- og sikkerhetsanskaffelser skal gjelde for blandede kontrakter som nevnt i første ledd, blandede kontrakter om slike ytelser som ikke kan skilles fra hverandre på en objektiv måte og blandede kontrakter etter annet ledd, og som delvis er omfattet av forskrift om forsvars- og sikkerhetsanskaffelser. Dette gjelder likevel ikke når annet ledd gjelder.

Kapittel 7. Fellesbestemmelser

§ 7-1. Dokumentasjonsplikt

- (1) Oppdragsgiveren skal oppbevare dokumentasjon som er tilstrekkelig til å begrunne viktige beslutninger i anskaffelsesprosessen.
- (2) Oppdragsgiveren skal oppbevare kontrakten gjennom hele kontraktsperioden.

§ 7-2. Taushetsplikt

- (1) Ved gjennomføringen av en anskaffelse som er omfattet av forskriften, gjelder reglene om taushetsplikt i forvaltningsloven. For oppdragsgivere som ikke er omfattet av forvaltningsloven, gjelder forvaltningsloven § 13 tilsvarende.

(2) Oppdragsgiveren kan stille krav til leverandørene om å beskytte informasjon av fortrolig karakter som gjøres tilgjengelig for dem i forbindelse med en anskaffelse.

§ 7-3. *Habilitet*

(1) Ved gjennomføringen av en anskaffelse som er omfattet av forskriften, gjelder reglene om habilitet i forvaltningsloven § 6 til § 10 og kommuneloven § 40 nr. 3. For oppdragsgivere som ikke er omfattet av forvaltningsloven, gjelder forvaltningsloven § 6 til § 10 tilsvarende.

(2) Oppdragsgiveren skal treffe egnede tiltak for å forebygge, identifisere og avhjelpe tilfeller av inhabilitet.

§ 7-4. *Fristberegning*

Alle frister skal beregnes i samsvar med forskrift om tidsfrister i EØS-avtalen.

§ 7-5. *Språkkrav*

Oppdragsgiveren kan utforme alle dokumenter på norsk, og kan kreve at leverandøren utformer tilbudene og andre dokumenter på norsk.

Del II. Anskaffelser over EØS-terskelverdien

Kapittel 8. Planlegging og gjennomføring av konkurransen

§ 8-1. *Generelle prosedyreregler*

(1) Oppdragsgiveren skal fastsette regler for hvordan konkurransen skal gjennomføres, inkludert en veiledende tidsplan, i anskaffelsesdokumentene.

(2) Oppdragsgiveren skal gjennomføre konkurransen på en måte som innebærer at leverandørene behandles likt og gis mulighet til å bli kjent med de forhold oppdragsgiveren vil vektlegge ved valg av leverandører til å delta i konkurransen og ved valg av tilbud.

(3) Oppdragsgiveren kan fastsette en grense for antallet leverandører som skal velges ut til å gi tilbud. Oppdragsgiveren skal fastsette objektive og ikke-diskriminerende kriterier eller regler for utvelgelsen. Oppdragsgiveren skal velge ut et antall leverandører som er tilstrekkelig til å sikre reell konkurranse.

(4) Oppdragsgiveren kan forhandle med leverandørene om alle sider ved tilbudene. Det er ikke tillatt å foreta endringer som medfører at anskaffelsen blir avgjørende forskjellig fra beskrivelsen i anskaffelsesdokumentene.

§ 8-2. *Konkurransesgrunnlaget*

(1) Oppdragsgiveren skal utarbeide et konkurransegrunnlag, med mindre kunngjøringen inneholder opplysningene som er angitt i annet ledd.

(2) Konkurransegrunnlaget skal inneholde følgende opplysninger med mindre de allerede er tilstrekkelig beskrevet i kunngjøringen:

- a) hva som skal anskaffes
- b) hvilke kontraktsvilkår som gjelder for oppdraget
- c) hvordan oppdragsgiveren skal gjennomføre konkurransen
- d) hvilke krav som gjelder for innholdet i og utformingen av en forespørsel om å delta i konkurransen
- e) andre opplysninger som er av betydning for utarbeidelsen av en forespørsel om å delta i konkurransen.

(3) Oppdragsgiveren har risikoen for uklarheter i konkurransegrunnlaget.

(4) Oppdragsgiveren skal gi gratis, direkte og ubegrenset elektronisk tilgang til konkurransegrunnlaget fra den dagen konkurransen er kunngjort i TED-databasen. Kunngjøringen skal inneholde internettadressen der konkurransegrunnlaget er tilgjengelig.

(5) Dersom oppdragsgiveren ikke kan gi gratis, direkte og ubegrenset elektronisk tilgang til deler av konkurransegrunnlaget av grunner som angitt i § 10-4, skal han angi i kunngjøringen hvordan leverandørene kan få tilgang til dokumentene. Oppdragsgiveren skal i så fall forlenge tilbudsfristen.

(6) Dersom oppdragsgiveren ikke kan gi gratis, direkte og ubegrenset elektronisk tilgang til deler av konkurransegrunnlaget fordi det inneholder opplysninger av fortrolig karakter jf. § 7-2 annet ledd, skal han i kunngjøringen angi hvilke tiltak som er nødvendige for å sikre opplysningenes fortrolighet, og hvordan leverandørene kan få tilgang til dokumentene. Oppdragsgiveren skal i så fall forlenge tilbudsfristen.

(7) På forespørsel fra en leverandør skal oppdragsgiveren gi supplerende opplysninger om konkurransegrunnlaget senest seks dager før tilbudsfristens utløp, forutsatt at leverandøren har bedt om dem i tilstrekkelig tid i forkant. Opplysninger som gis på forespørsel fra en leverandør, skal sendes til samtlige leverandører som deltar i konkurransen.

(8) Oppdragsgiveren skal sende eventuelle endringer i konkurransegrunnlaget til samtlige leverandører som deltar i konkurransen. Dersom slike endringer også innebærer endringer av opplysningene i kunngjøringen, skal oppdragsgiveren kunngjøre endringene i samsvar med § 9-1.

§ 8-3. *Kravspesifikasjoner*

(1) Kravspesifikasjonene skal angi kravene som stilles til egenskapene til tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene som konsesjonskontrakten gjelder, i form av tekniske eller funksjonelle krav.

(2) Kravene skal ha tilknytning til leveransen og stå i forhold til anskaffelsens formål og verdi. De kan vise til alle sider av og trinn i livssyklusen til tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene.

(3) Kravene kan ikke vise til bestemte fabrikater, prosesser, varemerker, patenter eller typer eller en bestemt opprinnelse eller produksjon som fører til at visse leverandører eller produkter favoriseres eller utelukkes. En slik henvisning er likevel tillatt dersom

- a) det er nødvendig ut fra anskaffelsens formål, eller
- b) det ikke er mulig for oppdragsgiveren å beskrive anskaffelsen tilstrekkelig presist og forståelig på en annen måte. Henvisningen skal følges av uttrykket «eller tilsvarende».

(4) Oppdragsgiveren kan ikke avvise et tilbud med den begrunnelsen at de tilbudte tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene ikke oppfyller kravspesifikasjonene, dersom leverandøren på en egnet måte påviser i tilbudet at de foreslåtte løsningene oppfyller kravene.

§ 8-4. Kvalifikasjonskrav og dokumentasjon

(1) Oppdragsgiveren kan stille krav til leverandørens kvalifikasjoner, inkludert krav til økonomisk og finansiell kapasitet og tekniske og faglige kvalifikasjoner.

(2) Kravene skal ha tilknytning til og stå i forhold til leveransen og være relevante for å sikre at leverandøren har kvalifikasjonene til å utføre konsesjonskontrakten.

(3) Oppdragsgiveren skal angi kvalifikasjonskravene sammen med de tilhørende dokumentasjonskravene i kunngjøringen. Oppdragsgiveren kan godta egenerklæringer som dokumentasjon.

§ 8-5. Krav til leverandørens organisering

(1) Oppdragsgiveren kan ikke avvise en leverandør med den begrunnelsen at leverandøren enten må være en fysisk eller juridisk person etter norsk lovgivning, dersom leverandøren har rett til å levere ytelsene etter lovgivningen i den staten han er etablert.

(2) Oppdragsgiveren kan kreve at en leverandør som er en juridisk person, oppgir navn og faglige kvalifikasjoner til personene som skal være ansvarlige for å utføre konsesjonskontrakten. Opplysningene skal gis i forespørselen om å delta i konkurransen eller i tilbudet.

§ 8-6. Konsesjonskontrakter som reserveres for virksomheter med funksjonshemmede eller vanskeligstilte personer

Oppdragsgiveren kan begrense konkurransen til virksomheter eller programmer som har som hovedformål å integrere funksjonshemmede eller vanskeligstilte personer i arbeidslivet. Dette gjelder bare når minst 30 prosent av de ansatte i virksomheten eller programmet har en funksjonshemming eller er vanskeligstilt. Dersom oppdragsgiveren bruker denne muligheten, skal han angi dette i kunngjøringen.

§ 8-7. Støtte fra andre virksomheter

(1) En leverandør kan for en bestemt konsesjonskontrakt støtte seg på kapasiteten til andre virksomheter for å oppfylle kravene til økonomisk og finansiell kapasitet og tekniske og faglige kvalifikasjoner. Dette gjelder uavhengig av den rettslige forbindelsen mellom dem.

(2) Dersom en leverandør støtter seg på kapasiteten til andre virksomheter, skal han dokumentere at han råder over de nødvendige ressursene gjennom hele konsesjonskontraktens varighet, for eksempel ved å fremlegge en forpliktelseserklæring fra disse virksomhetene.

(3) Oppdragsgiveren skal kontrollere om virksomhetene som leverandøren støtter seg på, oppfyller de relevante kvalifikasjonskravene, og at det for øvrig ikke foreligger grunner for avvisning. Oppdragsgiveren skal avvise leverandøren dersom en slik virksomhet ikke oppfyller de relevante kvalifikasjonskravene eller er i en situasjon som nevnt i § 11-2 første ledd bokstav b eller c. Oppdragsgivere som nevnt i § 1-3 første ledd bokstav a til d skal også avvise en leverandør dersom en slik virksomhet er i en situasjon som nevnt i § 11-2 fjerde ledd. Oppdragsgiveren kan avvise leverandøren dersom en slik virksomhet er i en situasjon som nevnt i § 11-2 annet eller tredje ledd.

(4) Dersom en leverandør støtter seg på kapasiteten til andre virksomheter for å oppfylle kravene til økonomisk og finansiell kapasitet, kan oppdragsgiveren kreve at de er solidarisk ansvarlige for utførelsen av konsesjonskontrakten.

(5) Leverandører som deltar i fellesskap, jf. § 8-8, kan støtte seg på kapasiteten til deltakerne i fellesskapet samt andre virksomheter.

§ 8-8. Krav til leverandører som deltar i fellesskap

(1) Flere leverandører kan delta i konkurransen i fellesskap. Oppdragsgiveren kan bare kreve at slike fellesskap etablerer en bestemt foretaksform etter at kontrakten er inngått og bare så langt det er nødvendig for å sikre en tilfredsstillende utførelse av konsesjonskontrakten.

(2) Oppdragsgiveren kan stille egne kontraktsvilkår for fellesskapet dersom de er objektivt begrunnet og forholdsmessige.

(3) Oppdragsgiveren kan presisere hvordan krav til økonomisk og finansiell kapasitet og tekniske og faglige kvalifikasjoner vil bli anvendt på fellesskapet. Presiseringen skal være objektivt begrunnet og forholdsmessig.

§ 8-9. Tildelingskriterier

(1) Oppdragsgiveren skal velge tilbud på grunnlag av objektive tildelingskriterier som skal angis i prioritert rekkefølge i anskaffelsedokumentene.

(2) Tildelingskriteriene skal ha tilknytning til leveransen. Slike kriterier kan for eksempel være pris, kvalitet, miljø, sosiale hensyn og innovasjon. Tildelingskriteriene skal ikke være så skjønnspregede at de gir oppdragsgiveren en ubegrenset valgfrihet.

(3) Oppdragsgiveren skal angi krav til dokumentasjon for hvert tildelingskriterium.

§ 8–10. Valg av tilbud ved mottak av en innovativ løsning

(1) Dersom oppdragsgiveren mottar et tilbud som inneholder en innovativ løsning med en usedvanlig god funksjonell ytelse som en aktsom oppdragsgiver ikke kunne ha forutsett, kan han endre den prioriterte rekkefølgen av tildelingskriteriene for å ta i betraktning den innovative løsningen.

(2) Dersom oppdragsgiveren endrer den prioriterte rekkefølgen, skal han informere alle leverandørene som har gitt tilbud, og sende dem en invitasjon til å gi nytt tilbud innen en frist i samsvar med § 8–14 tredje ledd. Oppdragsgiveren skal kunngjøre konkurransen på nytt i samsvar med minimumsfristen i § 8–14 annet ledd dersom han har publisert tildelingskriteriene samtidig med kunngjøringen av konkurransen. Endringen skal ikke føre til at leverandørene forskjellsbehandles.

§ 8–11. Kontraktsvilkår

(1) Oppdragsgiveren kan fastsette kontraktsvilkår, for eksempel om økonomi, innovasjon, miljø, sysselsetting og sosiale hensyn. Kontraktsvilkårene skal ha tilknytning til leveransen og fremgå av anskaffelsesdokumentene. Der det finnes fremforhandlede og balanserte kontraktsstandarder, skal oppdragsgiveren som hovedregel bruke disse.

(2) Oppdragsgiveren kan fastsette endringsklausuler, for eksempel en prisindeksklausuler eller opsjoner. Endringsklausulene skal angis i anskaffelsesdokumentene, og det skal fremgå klart hvilke endringer oppdragsgiveren kan foreta, i hvilket omfang og på hvilke vilkår. Endringsklausulene kan ikke åpne for at anskaffelsens overordnede karakter blir endret.

§ 8–12. Kontraktslengde

(1) Oppdragsgiveren skal fastsette kontraktslengden på grunnlag av tjenestens eller bygge- og anleggsarbeidets art, omfang og kompleksitet.

(2) Dersom oppdragsgiveren fastsetter en kontraktslengde på mer enn fem år, må lengden ikke overstige den tiden som anses nødvendig for at leverandørene skal ha muligheten til å tjene inn sine investeringer og oppnå en rimelig avkastning. Ved beregningen av kontraktslengden skal oppdragsgiveren ta hensyn til etablerings- og driftskostnader og andre investeringer knyttet til kontraktsoppfyllelsen.

(3) Oppdragsgiveren kan ikke inngå tidsubegrensede konsesjonskontrakter.

§ 8–13. Bruk av underleverandører

(1) Oppdragsgiveren kan kreve at leverandøren angir i tilbudet hvilke deler av konsesjonskontrakten han planlegger at underleverandører skal utføre, og hvilke underleverandører han planlegger å bruke. Bruk av underleverandører har ikke betydning for leverandørens kontraktsansvar overfor oppdragsgiveren.

(2) Oppdragsgiveren kan, før kontraktsoppstart, fastsette i kontrakten at leverandøren skal gi kontaktopplysninger til og opplysninger om hvem som har signaturrett for underleverandørene. Oppdragsgiveren kan også stille krav om å bli informert om endringer i slike opplysninger i kontraktsperioden, inkludert opplysninger om nye underleverandører.

(3) Ved anskaffelser av tjenester som skal leveres på steder som er under oppdragsgiverens direkte tilsyn, og bygge- og anleggsarbeider, skal oppdragsgiveren kreve slike opplysninger som nevnt i annet ledd for underleverandørene som har kontrakt direkte med leverandøren, og som skal delta i utførelsen av tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene.

§ 8–14. Frister for mottak av forespørsler om å delta i konkurransen og tilbud

(1) Ved fastsettelsen av frister for mottak av forespørsler om å delta i konkurransen og tilbud skal oppdragsgiveren ta hensyn til konsesjonskontraktens kompleksitet og tiden det tar for leverandørene å utarbeide forespørsler og tilbud.

(2) Fristen for mottak av forespørsler om å delta i konkurransen og tilbud skal være minst 25 dager regnet fra den dagen den alminnelige kunngjøringen sendes til TED-databasen. Dersom oppdragsgiveren ikke krever at tilbudene skal leveres elektronisk, skal tilbudsfristen være minst 30 dager.

(3) I konkurranser hvor bare leverandørene som blir invitert av oppdragsgiveren, kan gi tilbud, skal fristen for mottak av det første tilbudet være minst 22 dager regnet fra den dagen oppdragsgiveren sender invitasjonen til å gi tilbud.

(4) Oppdragsgiveren skal sette en frist som er forholdsmessig lenger enn minimumsfristene i annet og tredje ledd, dersom forespørlene om å delta i konkurransen eller tilbudene bare kan utarbeides etter en befaring eller gjennomgang av anskaffelsesdokumentene på stedet.

§ 8–15. Tilbudet

(1) Tilbudet skal være skriftlig og bindende.

(2) Leverandøren har risikoen for uklarheter i tilbudet.

Kapittel 9. Kunngjøring

§ 9–1. Fremgangsmåte ved kunngjøring

(1) Oppdragsgiveren skal publisere alle kunngjøringene i Doffin i samsvar med skjemaer som er fastsatt av departementet. Doffin videresender kunngjøringene til TED-databasen.

- (2) Oppdragsgiveren skal utarbeide kunngjøringene på norsk og ett av de offisielle EU-språkene. Oppdragsgiveren kan bruke oversettingstjenesten til Doffin. Det er bare kunngjøringen på EU-språket som er autentisk.
- (3) En kunngjøring som ikke er i samsvar med kapittel 9, § 8–14 eller kunngjøringsskjemaene, kan avvises av Doffin.
- (4) Oppdragsgiveren skal kunne dokumentere når kunngjøringen sendes TED-databasen.
- (5) Kunngjøringen eller opplysningene i den skal ikke publiseres i Doffin eller på annen måte gjøres kjent før den dagen den publiseres i TED-databasen, med mindre TED-databasen ikke har publisert innen 48 timer etter at oppdragsgiveren har mottatt bekreftelsen på mottak av kunngjøringen.

§ 9–2. *Kunngjøring av konkurranse*

- (1) Oppdragsgiveren som skal inngå en konsesjonskontrakt, skal kunngjøre konkurransen.
- (2) Plikten til å kunngjøre konkurransen gjelder ikke dersom
- a) konsesjonskontrakten gjelder en ytelse som bare en bestemt leverandør kan levere fordi
 1. formålet er å skape eller anskaffe et unikt kunstnerisk verk eller en unik kunstnerisk fremføring,
 2. konkurranse er umulig av tekniske årsaker eller
 3. leverandøren har en enerett, inkludert immaterielle rettigheter.Nr. 2 og 3 gjelder bare når det ikke foreligger rimelige alternativer og den manglende konkurransen ikke skyldes at oppdragsgiveren har tilpasset anskaffelsesdokumentene til en bestemt leverandør; eller
 - b) oppdragsgiveren i en forutgående konkurranse ikke mottok forespørsler om å delta i konkurransen eller tilbud. Det samme gjelder dersom oppdragsgiveren bare mottok forespørsler eller tilbud som skulle eller kunne avvises etter § 11–2, eller bare mottok tilbud som åpenbart ikke oppfylte oppdragsgiverens behov eller krav som følge av vesentlige avvik fra anskaffelsesdokumentene. Oppdragsgiveren kan ikke foreta vesentlige endringer i kravene til ytelsen eller kontraktsvilkårene.

§ 9–3. *Intensjonskunngjøring*

Dersom oppdragsgiveren mener at han har hjemmel til å inngå en konsesjonskontrakt uten å kunngjøre konkurransen i samsvar med § 9–2, kan han etter at valget av leverandør er besluttet, kunngjøre at konsesjonskontrakten vil bli inngått ved å publisere en intensjonskunngjøring.

§ 9–4. *Kunngjøring av kontraktsinngåelse*

Når oppdragsgiveren har inngått en konsesjonskontrakt, skal han kunngjøre kontraktsinngåelsen snarest og senest 30 dager etter at konsesjonskontrakten ble inngått.

Kapittel 10. Kommunikasjon

§ 10–1. *Krav om bruk av elektronisk kommunikasjon*

- (1) All kommunikasjon og informasjonsutveksling mellom oppdragsgiveren og leverandørene skal skje skriftlig ved bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler etter reglene i dette kapittelet.
- (2) Muntlig kommunikasjon kan likevel brukes, unntatt i forbindelse med utveksling av anskaffelsesdokumentene, forespørsler om å delta i konkurransen, bekreftelser av interesse og tilbud. Muntlig kommunikasjon skal dokumenteres i tilstrekkelig grad, for eksempel i form av et skriftlig referat eller sammendrag av hovedelementene i kommunikasjonen eller ved lydopptak. Oppdragsgiveren skal tilpasse omfanget av dokumentasjonen til den betydningen innholdet i den muntlige kommunikasjonen kan ha for forståelsen av anskaffelsesdokumentene.

§ 10–2. *Generelle krav til verktøy og løsninger som brukes til elektronisk kommunikasjon*

- (1) Verktøy og løsninger som brukes til elektronisk kommunikasjon, skal være ikke-diskriminerende og alminnelig tilgjengelige og ikke begrense leverandørens muligheter for å delta i konkurransen. De skal også kunne fungere sammen med alminnelig brukte IKT-produkter.
- (2) Spesifikasjoner og andre opplysninger som er nødvendige for å kunne levere forespørsler om å delta i konkurransen eller tilbud elektronisk, inkludert opplysninger om kryptering og tidsstempling, skal være tilgjengelige for alle leverandørene.
- (3) Oppdragsgiveren kan kreve bruk av bestemte verktøy og løsninger som ikke er alminnelig tilgjengelige, dersom de er nødvendige for å utveksle relevante dokumenter. Oppdragsgiveren skal i så fall tilby alternative tilgangsmuligheter eller oppfyllelsmåter. Oppdragsgiveren anses å ha tilbudt tilfredsstillende alternative tilgangsmuligheter eller oppfyllelsmåter dersom han
- a) gir gratis, direkte og ubegrenset elektronisk tilgang til de aktuelle verktøyene og løsningene fra kunngjøringstidspunktet eller den dagen han sender invitasjonen til å bekrefte interessen. Oppdragsgiveren skal angi internettadressen hvor verktøyene og løsningene er tilgjengelige, i kunngjøringen eller invitasjonen;
 - b) gir leverandørene muligheten til å delta i konkurransen ved bruk av midlertidige passord eller andre midlertidige adgangstegn som han gratis stiller til disposisjon for leverandørene. Oppdragsgiveren er likevel ikke forpliktet til å gi en slik tilgang dersom leverandøren selv er skyld i at han ikke får tilgang; eller
 - c) tilbyr en alternativ kanal eller oppfyllelsmåte for å gi tilbud elektronisk.

§ 10-3. Krav til mottak og oppbevaring av forespørsler om å delta i konkurransen og tilbud mv.

- (1) Oppdragsgiveren skal sikre at forespørsler om å delta i konkurransen og tilbud holdes fortrolig, og at innholdet beskyttes mot endringer og uautorisert innsyn under overføring og lagring.
- (2) Ingen skal ha tilgang til innholdet i forespørselene om å delta i konkurransen eller i tilbudene før fristen for mottak har løpt ut. Bare autoriserte personer skal kunne fastsette eller endre datoen for åpning av forespørselene eller tilbudene.
- (3) Bare autoriserte personer skal ha tilgang til de mottatte opplysningene.
- (4) Tidspunktet for mottak og åpning av forespørselene om delta i konkurransen og tilbudene skal kunne fastslås nøyaktig.
- (5) Oppdragsgiveren skal i tilfredsstillende grad sikre at overtredelser eller forsøk på overtredelser av denne bestemmelsen klart kan spores.

§ 10-4. Unntak fra kravet om bruk av elektronisk kommunikasjon

- (1) Oppdragsgiveren er ikke forpliktet til å kreve bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler dersom
 - a) anskaffelsens art innebærer at bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler ville kreve særlige verktøy, løsninger eller filformater som ikke er alminnelig tilgjengelige eller ikke kan behandles av alminnelig tilgjengelig programvare, og oppdragsgiveren ikke kan tilby alternative tilgangsmuligheter eller oppfyllelsemåter som nevnt i § 10-2 tredje ledd
 - b) de filformatene som ville vært egnet for utformingen av tilbudene, ikke kan behandles av åpen eller alminnelig tilgjengelig programvare, eller er omfattet av en lisensordning og ikke kan lastes ned av oppdragsgiveren eller gjøres tilgjengelig over internett eller på en annen lett tilgjengelig måte
 - c) opplysningene som skal utveksles, forventes å være av en slik art eller et slikt format at bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler ville kreve særlig utstyr som ikke er alminnelig tilgjengelig for oppdragsgiveren.
- (2) Oppdragsgiveren er heller ikke forpliktet til å kreve bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler til levering av fysiske modeller eller skalamodeller som ikke kan leveres ved hjelp av elektroniske kommunikasjonsmidler.
- (3) Oppdragsgiveren kan ikke tillate bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler hvis det er nødvendig å bruke andre kommunikasjonsmidler
 - a) som følge av sikkerhetsbrudd i den elektroniske kommunikasjonsløsningen, eller
 - b) fordi sensitive opplysninger ikke kan beskyttes på tilfredsstillende måte ved bruk av elektroniske verktøy og løsninger som er alminnelig tilgjengelig for leverandørene, eller som kan gjøres tilgjengelig på en alternativ måte som nevnt i § 10-2 tredje ledd.
- (4) Dersom oppdragsgiveren ikke krever bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler, skal det brukes ordinær postgang eller andre egnede forsendelsesmåter, eventuelt kombinert med elektroniske hjelpemidler.

§ 10-5. Bruk av elektroniske signaturer mv.

- (1) Oppdragsgiveren kan ikke kreve at leverandørene skal bruke elektronisk signatur eller elektroniske identifikasjonsbevis for å få tilgang til konkurransegrunnlaget eller for å melde sin interesse.
- (2) Oppdragsgiveren kan kreve at leverandørene ved levering av forespørsler om å delta i konkurransen og tilbud bruker løsninger som gir tilfredsstillende sikkerhet for at han kan sannsynliggjøre hvilken leverandør som har levert den enkelte forespørselen og det enkelte tilbudet, og knytte avsenderen til innholdet. Oppdragsgiveren kan kreve bruk av
 - a) elektronisk signatur
 - b) elektronisk segl
 - c) elektronisk identitetsbevis eller midlertidige adgangstegn dersom det brukes en tredjeparts innsendingsløsning som støtter dette og kan knytte avsenderen til innholdet i forespørselen eller tilbudet.
- (3) Oppdragsgiveren skal i konkurransegrunnlaget angi kravene til sikkerhetsnivå for elektronisk signatur, elektronisk segl, elektronisk identitetsbevis og øvrige sikkerhetstiltak ved bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler. Sikkerhetsnivået skal ikke være høyere enn det som er nødvendig av hensyn til relevante risikofaktorer.
- (4) Når oppdragsgiveren krever bruk av elektronisk signatur, skal han godta avanserte elektroniske signaturer som er understøttet av et kvalifisert sertifikat som er utstedt av et organ som er oppført på en liste over registrerte sertifikatutstedere i henhold til EU-kommisjonens beslutning 2009/767/EF.
- (5) Oppdragsgiveren kan etter en risikovurdering kreve bruk av avansert elektronisk signatur. Når oppdragsgiveren krever bruk av slik signatur eller elektronisk segl, skal kravene til formater for signatur eller segl være basert på formater som er fastsatt i EU-kommisjonens beslutning 2011/130/EU. Oppdragsgiveren skal iverksette de tiltakene som er nødvendige for å kunne behandle formatene teknisk. Oppdragsgiver kan velge å godta andre formater for signaturer og segl som han er i stand til å validere på grunnlag av opplysninger i signaturen, seglet eller tilknyttet informasjon.
- (6) Departementet kan fastsette nærmere regler om bruk av elektronisk signatur, elektronisk segl, elektroniske identitetsbevis, tredjeparts innsendingsløsninger og øvrige sikkerhetstiltak ved bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler.

Kapittel 11. Avvisning

Avvisning på grunn av formalfeil

§ 11–1. Avvisning på grunn av formalfeil

- (1) Oppdragsgiveren skal avvise en leverandør eller et tilbud
 - a) når tilbudet ikke er mottatt innen tilbudsfristen
 - b) når forespørselen om å delta i konkurransen eller tilbudet er levert i strid med kravene til kommunikasjonsmiddel.
- (2) Oppdragsgiveren kan avvise en leverandør eller et tilbud
 - a) når forespørselen om å delta i konkurransen ikke er mottatt innen fristen
 - b) når forespørselen om å delta i konkurransen eller tilbudet ikke oppfyller kravene til utforming som oppdragsgiver har fastsatt.

Avvisning på grunn av forhold ved leverandøren

§ 11–2. Avvisning på grunn av forhold ved leverandøren

- (1) Oppdragsgiveren skal avvise en leverandør
 - a) som ikke oppfyller kvalifikasjonskravene;
 - b) når det foreligger inhabilitet som oppdragsgiveren ikke kan avhjelpe med mindre inngripende tiltak, jf. § 7–3;
 - c) som har deltatt i forberedelsen av konkurransen og med dette oppnådd en urimelig konkurransefordel som ikke kan avhjelpes med mindre inngripende tiltak. Før leverandøren avvises, skal oppdragsgiveren gi ham en mulighet til å sannsynliggjøre at deltakelsen i forberedelsen ikke medfører konkurransevridning.
- (2) Oppdragsgiveren kan avvise en leverandør når han er kjent med at leverandøren er rettskraftig dømt eller har vedtatt et forelegg for følgende straffbare forhold:
 - a) deltakelse i en kriminell organisasjon
 - b) korrupsjon
 - c) bedrageri
 - d) terrorhandlinger eller straffbare handlinger med forbindelse til terroraktivitet
 - e) hvitvasking av penger eller finansiering av terrorisme
 - f) barnearbeid og andre former for menneskehandel.
- (3) Oppdragsgiveren kan også avvise en leverandør, med mindre avvisningen vil være uforholdsmessig,
 - a) når oppdragsgiveren er kjent med at leverandøren ikke har oppfylt sine forpliktelser til å betale skatter, avgifter og trygdeavgifter i den staten han er etablert, eller i Norge;
 - b) som er konkurs, gjenstand for insolvensbehandling eller under avvikling, har fått tvungen gjeldsordning eller stanset forretningsførselen, har sine aktiva forvaltet av en konkursforvalter eller retten, eller er i en tilsvarende prosess;
 - c) når oppdragsgiveren kan dokumentere at leverandøren har begått alvorlige eller gjentatte brudd på bestemmelser om miljø, arbeidsforhold og sosiale forhold som følger av nasjonale regler, EØS-regler, tariffavtaler eller internasjonale avtaler som angitt i vedlegg 4;
 - d) når det foreligger en interessekonflikt mellom oppdragsgiveren og leverandøren som kan ha negativ innvirkning på kontraktoppfyllelsen;
 - e) når oppdragsgiveren har klare holdepunkter for at leverandøren har inngått avtale med hensikt å vri konkurransen;
 - f) som tidligere har begått et vesentlig kontraktsbrudd i forbindelse med oppfyllelsen av en kontrakt med en oppdragsgiver som er omfattet av anskaffelsesregelverket. Dette forutsetter at bruddet har ført til heving av kontrakten, erstatning eller lignende sanksjoner;
 - g) som har gitt grovt uriktige eller misvisende opplysninger som kan få vesentlig innflytelse på oppdragsgiverens beslutninger om avvisning, utvelgelse eller tildeling, eller som har unnlatt å gi slike opplysninger;
 - h) som har forsøkt å påvirke oppdragsgiverens beslutninger eller få tilgang til fortrolige opplysninger som kan gi leverandøren en urettmessig konkurransefordel;
 - i) når oppdragsgiveren kan dokumentere at leverandøren for øvrig har begått alvorlige feil som medfører tvil om hans yrkesmessige integritet;
 - j) når oppdragsgiveren skal inngå en konsesjonskontrakt på forsvars- og sikkerhetsområdet som definert i forskrift om forsvars- og sikkerhetsanskaffelser § 1–3 første ledd og kan dokumentere at leverandøren representerer en sikkerhetsrisiko.
- (4) Oppdragsgivere som nevnt i § 1–3 første ledd bokstav a til d skal avvise en leverandør for
 - a) overtredelser som nevnt i annet ledd, og
 - b) overtredelser som nevnt i tredje ledd bokstav a som er slått fast ved rettskraftig dom eller endelig forvaltningsvedtak.
- (5) Oppdragsgiveren kan unnlate å avvise en leverandør etter fjerde ledd når allmenne hensyn gjør det nødvendig å inngå konsesjonskontrakten med leverandøren.

(6) Avvisning etter denne bestemmelsen kan skje for handlinger eller unnlatelser som er foretatt både før og under konkurransen.

§ 11-3. Identifikasjon

(1) Ved vurderingen av om en leverandør skal avvises etter § 11-2 fjerde ledd, jf. § 11-2 annet ledd, skal oppdragsgiveren sidestille feil eller overtredelser begått av en person i leverandørens administrasjons-, ledelses- eller kontrollorgan, eller som har kompetanse til å representere, kontrollere eller treffe beslutninger i slike organer, med feil eller overtredelser begått av leverandøren selv.

(2) Ved vurderingen av om en leverandør kan eller skal avvises etter øvrige regler i § 11-2, kan oppdragsgiveren sidestille feil eller overtredelser begått av personer som nevnt i første ledd, med feil eller overtredelser begått av leverandøren selv.

(3) Ved vurderingen av om en leverandør kan eller skal avvises etter § 11-2, kan feil eller overtredelser begått av en annen juridisk person sidestilles med feil eller overtredelser begått av leverandøren selv. Avvisning i slike tilfeller skal særlig bero på en vurdering av graden av tilknytning mellom virksomhetene, inkludert personfellesskap og styrefellesskap, og omgåelsesbetraktninger.

§ 11-4. Utskiftning av underleverandører

(1) Dersom oppdragsgiveren i løpet av konkurransen blir kjent med at en underleverandør er i en situasjon som nevnt i § 11-2 første ledd bokstav b til c, annet ledd eller tredje ledd, kan han kreve at leverandøren skifter ut underleverandøren.

(2) Dersom en oppdragsgiver som nevnt i § 1-3 første ledd bokstav a til d, i løpet konkurransen blir kjent med at en underleverandør er i en situasjon som nevnt i § 11-2 fjerde ledd, skal han kreve at leverandøren skifter ut underleverandøren.

(3) Første og annet ledd gjelder tilsvarende for underleverandører som leverandøren engasjerer etter at kontrakt er inngått og som er i en situasjon som nevnt i § 11-2 annet eller tredje ledd, når oppdragsgiveren har krevd dokumentasjon for slike forhold etter fjerde ledd.

(4) Oppdragsgiveren som ønsker å kontrollere om en underleverandør er i en situasjon som nevnt i § 11-2, kan kreve at leverandøren fremlegger dokumentasjon etter § 11-7. For underleverandører som blir engasjert etter at en konsesjonskontrakt er inngått, kan oppdragsgiver kreve at leverandøren fremlegger attester eller annen dokumentasjon i stedet for egenerklæringer.

(5) Dersom en leverandør støtter seg på kapasiteten til en underleverandør for å oppfylle kvalifikasjonskravene, jf. § 8-7, gjelder i stedet bestemmelsen i § 8-7 tredje ledd.

§ 11-5. Tiltak for å unngå avvisning etter § 11-2

(1) Oppdragsgiveren kan ikke avvise en leverandør etter § 11-2 annet ledd eller tredje ledd bokstav c, e, f og i, dersom leverandøren kan dokumentere å ha gjennomført følgende tiltak som viser at han likevel har den nødvendige integriteten som kontraktspart:

- a) betalt erstatning som leverandøren er pålagt for eventuelle tap som følge av forholdet, eller gitt tilsagn om slik betaling,
- b) aktivt samarbeidet med ansvarlige myndigheter for å klargjøre fakta og omstendigheter ved forholdet og
- c) truffet egnede tekniske, organisatoriske og personalmessige tiltak for å forebygge gjentakelser.

(2) Ved vurderingen av om tiltakene som nevnt i første ledd er tilstrekkelige, skal oppdragsgiveren legge vekt på grovheten av og de særlige omstendighetene ved feilen eller overtredelsen. Dersom oppdragsgiveren ikke vurderer tiltakene som tilstrekkelige, skal han gi leverandøren en begrunnelse.

(3) Oppdragsgiveren kan ikke avvise en leverandør etter § 11-2 tredje ledd bokstav a dersom leverandøren har betalt skyldige beløp, inkludert renter og bøter, eller inngått en bindende betalingsavtale.

§ 11-6. Avvisningsperiode

(1) Oppdragsgiveren kan avvise en leverandør etter § 11-2 annet ledd i inntil fem år fra datoen for den rettskraftige dommen eller vedtakelsen av forelegget.

(2) Oppdragsgiveren kan avvise en leverandør etter § 11-2 tredje ledd bokstav c, e, f og i, i inntil tre år fra den relevante hendelsen.

§ 11-7. Dokumentasjon for fravær av avvisningsgrunner

(1) Oppdragsgiveren skal godta følgende dokumentasjon som tilstrekkelig bevis for at det ikke foreligger avvisningsgrunner:

- a) vandelsattest eller et tilsvarende dokument utstedt av et kompetent organ i leverandørens hjemstat eller den staten hvor leverandøren er etablert, som viser at det ikke foreligger avvisningsgrunner som nevnt i § 11-2 annet ledd
- b) attest utstedt av en kompetent organ i leverandørens hjemstat eller den staten hvor leverandøren er etablert, som viser at det ikke foreligger avvisningsgrunner som nevnt i § 11-2 tredje ledd bokstav a og b.

(2) Dersom det ikke utstedes dokumenter som nevnt i første ledd i leverandørens hjemstat eller den staten hvor han er etablert, eller dersom de ikke dekker alle avvisningsgrunnene som nevnt i § 11-2 annet ledd og tredje ledd bokstav a og b, kan oppdragsgiveren godta en egenerklæring som tilstrekkelig bevis. Oppdragsgiveren kan kreve at

leverandøren i stedet skal fremlegge en erklæring avgitt under ed eller en forsikring avgitt for et kompetent organ i leverandørens hjemstat eller den stat hvor han er etablert, når dette er angitt i anskaffelsesdokumentene.

Avvisning på grunn av forhold ved tilbudet

§ 11–8. Avvisning på grunn av forhold ved tilbudet

- (1) Oppdragsgiveren skal avvise et tilbud som
 - a) ikke kan anses bindende
 - b) inneholder vesentlige avvik fra anskaffelsesdokumentene.
- (2) Oppdragsgiveren kan avvise et tilbud som
 - a) inneholder avvik fra anskaffelsesdokumentene eller uklarheter som ikke må anses ubetydelige
 - b) ikke oppfyller bestemmelser om miljø, arbeidsforhold og sosiale forhold som følger av nasjonale regler, EØS-regler, tariffavtaler eller internasjonale avtaler som angitt i vedlegg 4
 - c) overstiger oppdragsgiverens budsjett som dokumentert fastsatt før iverksettelse av konkurransen
 - d) oppdragsgiveren for øvrig ikke kan akseptere fordi det foreligger lignende forhold som i bokstav a til c.

Fremgangsmåten ved avvisning

§ 11–9. Fremgangsmåten ved avvisning

- (1) Oppdragsgiveren skal ta stilling til spørsmålet om avvisning snarest mulig. Avvisning kan skje på ethvert tidspunkt i konkurransen når det viser seg at vilkårene for avvisning er oppfylt.
- (2) Oppdragsgiveren skal snarest mulig gi leverandøren en skriftlig meddelelse om avvisningen. Meddelelsen skal inneholde en kort begrunnelse.

Kapittel 12. Avslutning av konkurransen

§ 12–1. Meddelelse om valg av leverandør og begrunnelse

- (1) Oppdragsgiveren skal skriftlig og samtidig gi de berørte leverandørene en meddelelse om valget av leverandør før konsesjonskontrakten inngås. Oppdragsgiveren skal gi en begrunnelse for valget og angi en karensperiode i meddelelsen.
- (2) Begrunnelsen skal inneholde navnet på den valgte leverandøren og en redegjørelse for det valgte tilbudets egenskaper og relative fordeler i samsvar med tildelingskriteriene.
- (3) Oppdragsgiveren kan unnta visse opplysninger fra begrunnelsen dersom utsendelse vil
 - a) hindre håndhevelsen av regler eller på annen måte være i strid med offentlige interesser,
 - b) vil skade bestemte offentlige eller private virksomheters legitime økonomiske interesser eller
 - c) vil skade konkurransen mellom leverandørene.
- (4) Dersom oppdragsgiveren finner at beslutningen om valg av leverandør er i strid med forskriften, kan beslutningen omgjøres frem til konsesjonskontrakten er inngått.
- (5) Konsesjonskontrakten anses inngått når begge parter har signert kontrakten.

§ 12–2. Karensperiode før inngåelse av konsesjonskontrakt

- (1) Oppdragsgiveren kan tidligst inngå en konsesjonskontrakt etter utløpet av en karensperiode som er fastsatt av oppdragsgiver. Karensperioden skal være minst 10 dager regnet fra dagen etter at meddelelsen om valget av leverandør er sendt. Dersom oppdragsgiveren har gjort unntak fra kravet om bruk av elektronisk kommunikasjon, skal karensperioden være minst 15 dager.
- (2) Kravet om karensperiode gjelder ikke når oppdragsgiveren ikke har plikt til å kunngjøre konkurransen, jf. § 9–2 annet ledd, eller når den valgte leverandøren er den eneste berørte leverandøren.

§ 12–3. Suspensjon av oppdragsgivers adgang til å inngå konsesjonskontrakt

- (1) Ved begjæring om midlertidig forføyning etter oppdragsgiverens valg av leverandør, suspenderes oppdragsgiverens adgang til å inngå konsesjonskontrakten
 - a) når oppdragsgiveren har fastsatt en karensperiode etter § 12–2 første ledd og begjæringen er fremsatt innen utløpet av karensperioden, eller
 - b) når oppdragsgiveren har publisert en intensjonskunngjøring etter § 9–3 og begjæringen er fremsatt innen ti dager regnet fra dagen etter datoen for kunngjøringen.
- (2) Suspensjonen inntreffer når begjæringen er forkynt for oppdragsgiveren. Oppdragsgiveren informeres om suspensjonsvirkningen ved forkynnelsen.
- (3) Tingretten skal samtidig som begjæringen sendes til forkynnelse, beramme muntlige forhandlinger til behandlingen av begjæringen. Partene kan samtykke i at behandlingen i stedet skal være skriftlig.
- (4) Suspensjonen varer inntil tingretten har tatt stilling til begjæringen. Suspensjonen opphører likevel tidligst ved utløpet av karensperioden eller etter ti dager regnet fra dagen etter datoen for intensjonskunngjøringen.
- (5) Det inntreffer ikke suspensjon ved anke over tingrettens avgjørelse.

§ 12–4. Avlysning av konkurransen

- (1) Oppdragsgiveren kan avlyse konkurransen med øyeblikkelig virkning dersom det foreligger en saklig grunn.

(2) Oppdragsgiveren skal snarest mulig gi leverandørene en skriftlig meddelelse om avlysningen. Meddelelsen skal inneholde en kort begrunnelse og eventuelle opplysninger om at han vil gjennomføre en ny konkurranse om den samme anskaffelsen.

Kapittel 13. Endringer i konsesjonskontrakten og oppsigelse

§ 13-1. Endringer som er tillatt

(1) Oppdragsgiveren kan foreta følgende endringer i en konsesjonskontrakt uten å gjennomføre en ny konkurranse etter forskriften:

- a) endringer som foretas etter en endringsklausul som nevnt i § 8-11 annet ledd;
- b) endringer som gir en prisøkning som er lavere enn
 1. terskelverdiene i § 5-1, og
 2. 10 prosent av den opprinnelige kontraktsverdien.

Dette gjelder bare når anskaffelsens overordnede karakter ikke blir endret. Dersom det foretas flere endringer etter hverandre, skal prisøkningen beregnes på grunnlag av den samlede prisøkningen som følge av alle endringene;

- c) endringer som gjelder nødvendige tilleggsleveranser som ikke inngikk i den opprinnelige konsesjonskontrakten. Dette gjelder bare når:
 1. skifte av leverandøren ikke kan skje av tekniske eller økonomiske grunner, for eksempel fordi tilleggsleveransene må kunne erstatte eller være kompatible med eksisterende utstyr, software, tjenester eller installasjoner som ble anskaffet ved den opprinnelige konsesjonskontrakten, og
 2. skifte av leverandøren vil føre til betydelige vanskeligheter eller vesentlige ekstrakostnader for oppdragsgiveren;
- d) endringer som er nødvendige som følge av omstendigheter som en aktsom oppdragsgiver ikke kunne forutse. Dette gjelder bare når anskaffelsens overordnede karakter ikke blir endret;
- e) endringer som gjelder skifte av leverandøren ved at en ny leverandør helt eller delvis trer inn i den eksisterende leverandørens rettigheter og plikter som følge av en omstrukturering, for eksempel ved overtakelse, fusjon, oppkjøp eller konkurs. Dette gjelder bare når
 1. den nye leverandøren oppfyller de opprinnelige kvalifikasjonskravene,
 2. det ikke foretas andre vesentlige endringer i konsesjonskontrakten og
 3. skiftet av leverandør ikke skjer for å omgå forskriften;
- f) endringer, uavhengig av verdi, som ikke er vesentlige, jf. § 13-2.

(2) Når oppdragsgivere som nevnt i § 1-3 første ledd bokstav a til d inngår konsesjonskontrakter som ikke er knyttet til en forsyningsaktivitet, må prisøkningen ved endringer som nevnt i første ledd bokstav c og d ikke overstige 50 prosent av den opprinnelige kontraktsverdien. Dersom det foretas flere endringer etter hverandre, gjelder denne begrensningen for hver enkelt endring. Slike endringer må ikke foretas for å omgå forskriften.

(3) Dersom konsesjonskontrakten inneholder en prisindeksklausul, skal prisøkningen som følge av endringer etter første ledd bokstav b til d beregnes med utgangspunkt i den justerte prisen. Dersom konsesjonskontrakten ikke inneholder en prisindeksklausul, skal prisøkningen beregnes etter konsumprisindeksen.

(4) Oppdragsgiveren skal kunngjøre endringer som nevnt i første ledd bokstav c og d etter § 9-1.

§ 13-2. Vesentlige endringer

En endring er ikke tillatt etter § 13-1 første ledd bokstav f dersom den fører til at innholdet i konsesjonskontrakten blir vesentlig forskjellig fra den opprinnelige konsesjonskontrakten. En endring er alltid vesentlig dersom den

- a) gjelder nye betingelser som, dersom de hadde vært en del av den opprinnelige konkurransen, ville ha ført til at andre leverandører potensielt kunne ha deltatt, eller at oppdragsgiveren kunne tildelt konsesjonskontrakten til en annen leverandør,
- b) endrer konsesjonskontraktens økonomiske balanse til fordel for leverandøren,
- c) utvider konsesjonskontraktens omfang betydelig eller
- d) gjelder skifte av leverandøren i andre tilfeller enn dem som er nevnt i § 13-1 første ledd bokstav e.

§ 13-3. Oppsigelse i særlige tilfeller

Oppdragsgiveren kan si opp en konsesjonskontrakt dersom

- a) det er foretatt vesentlige endringer i konsesjonskontrakten som krever at oppdragsgiveren gjennomfører en ny konkurranse, jf. § 13-2,
- b) leverandøren på tidspunktet for tildeling av konsesjonskontrakten var i en situasjon som nevnt i § 11-2 annet ledd eller
- c) EFTA-domstolen har slått fast at oppdragsgiveren har begått et brudd på EØS-avtalen som innebærer at oppdragsgiveren ikke skulle ha inngått konsesjonskontrakten med den valgte leverandøren.

Del III. Anskaffelser av særlige tjenester og helse- og sosialtjenester

Kapittel 14. Anskaffelser av særlige tjenester og helse- og sosialtjenester

§ 14-1. Gjennomføring av konkurransen

- (1) Oppdragsgiveren skal fastsette hvordan konkurransen skal gjennomføres i anskaffelsesdokumentene.
- (2) Oppdragsgiveren skal gjennomføre konkurransen på en måte som innebærer at leverandørene behandles likt og gis mulighet til å bli kjent med de forholdene oppdragsgiveren vil vektlegge ved valg av leverandører til å delta i konkurransen og ved valg av tilbud.
- (3) Oppdragsgiveren kan ta i betraktning særtrekkene ved ytelsen ved gjennomføringen av anskaffelsen, inkludert ved fastsettelsen av kravene til ytelsen, kontraktsvilkårene, kvalifikasjonskravene og tildelingskriteriene. Dette gjelder spesielt brukerens behov for kvalitet, kontinuitet, universell utforming, akseptable priser, tilgjengelighet og et helhetlig tjenestetilbud, kompetanse og erfaring, brukervedvirkning, ivaretagelse av brukerens integritet, mestring og deltakelse i samfunnet og mobilisering av ressurser i brukerens nærmiljø. Oppdragsgiveren kan også vektlegge sine behov for mangfold, kontinuitet og innovasjon.
- (4) Oppdragsgiveren kan tildele kontrakter ved brukervalg. Brukervalg skal i så fall være det eneste tildelingskriteriet.
- (5) Oppdragsgiveren kan inngå langvarige konsesjonskontrakter, dersom det er nødvendig på grunn av brukernes behov, kontraktens formål, investeringskostnader eller andre relevante grunner. Oppdragsgiveren kan inngå løpende konsesjonskontrakter med oppsigelsesadgang.
- (6) Kapittel 10 om kommunikasjon gjelder tilsvarende.

§ 14-2. Konsesjonskontrakter som reserveres for virksomheter med funksjonshemmede eller vanskeligstilte personer

Oppdragsgiveren kan begrense konkurransen til virksomheter eller programmer som har som hovedformål å integrere funksjonshemmede eller vanskeligstilte personer i arbeidslivet. Dette gjelder bare når minst 30 prosent av de ansatte i virksomheten eller programmet har en funksjonshemming eller er vanskeligstilte. Dersom oppdragsgiveren bruker denne muligheten, skal han angi dette i kunngjøringen.

§ 14-3. Kunngjøring av konkurranse og kontraktsinngåelse

- (1) Oppdragsgiver som skal inngå en konsesjonskontrakt, skal kunngjøre konkurransen i samsvar med § 9-1.
- (2) Kunngjøringsplikten gjelder ikke når vilkårene i § 9-2 annet ledd er oppfylt.
- (3) Når oppdragsgiveren har inngått en konsesjonskontrakt, skal han kunngjøre kontraktsinngåelsen etter § 9-1 og § 9-4.

§ 14-4. Intensjonskunngjøring

Dersom oppdragsgiveren mener at han har hjemmel til å inngå en konsesjonskontrakt uten å kunngjøre konkurransen i samsvar med § 14-3, kan han etter at valget av leverandør er besluttet, kunngjøre at konsesjonskontrakten vil bli inngått ved å publisere en intensjonskunngjøring, i samsvar med § 9-1.

§ 14-5. Meddelelse om valg av leverandør og begrunnelse for valget

- (1) Oppdragsgiveren skal skriftlig og samtidig gi berørte leverandører en meddelelse om valget av leverandør for konsesjonskontrakten inngås. Oppdragsgiver skal gi en begrunnelse for valget og angi karenperioden i meddelelsen.
- (2) Begrunnelsen skal inneholde navnet på den valgte leverandøren og en redegjørelse for det valgte tilbudets egenskaper og relative fordeler i samsvar med tildelingskriteriene.
- (3) Oppdragsgiveren kan unnta visse opplysninger fra begrunnelsen dersom utsendelse vil
 - a) hindre håndhevelsen av regler eller på annen måte være i strid med offentlige interesser,
 - b) skade bestemte offentlige eller private virksomheters legitime økonomiske interesser eller
 - c) skade konkurransen mellom leverandørene.
- (4) Dersom oppdragsgiveren finner at beslutningen om valg av leverandør er i strid med forskriften, kan beslutningen omgjøres frem til konsesjonskontrakten er inngått.
- (5) Konsesjonskontrakten anses inngått når begge parter har signert kontrakten.

§ 14-6. Karenperiode før inngåelse av konsesjonskontrakt

- (1) Oppdragsgiveren kan tidligst inngå en konsesjonskontrakt etter utløpet av en karenperiode som er fastsatt av oppdragsgiveren. Karenperioden skal være minst 10 dager regnet fra dagen etter at meddelelsen om valget av leverandør er sendt. Dersom oppdragsgiveren har gjort unntak fra kravet om bruk av elektronisk kommunikasjon, skal karenperioden være minst 15 dager.
- (2) Kravet om karenperiode gjelder ikke når oppdragsgiveren ikke har plikt til å kunngjøre konkurranse, jf. § 14-3 annet ledd, eller når den valgte leverandøren er den eneste berørte leverandøren.

§ 14-7. Suspensjon av oppdragsgivers adgang til å inngå konsesjonskontrakt

- (1) Ved begjæring om midlertidig forføyning etter oppdragsgiverens valg av leverandør, suspenderes oppdragsgiverens adgang til å inngå konsesjonskontrakten
 - a) når oppdragsgiveren har fastsatt en karenperiode etter § 14-6 og begjæringen er fremsatt innen utløpet av karenperioden, eller

- b) når oppdragsgiveren har publisert en intensjonskunngjøring etter § 14–4 og begjæringen er fremsatt innen ti dager regnet fra dagen etter datoen for kunngjøringen.
- (2) Suspensjonen inntretr når begjæringen er forkynt for saksøkte. Saksøkte informeres om suspensjonsvirkningen ved forkynnelsen.
- (3) Tingretten skal samtidig som begjæringen sendes til forkynnelse, beramme muntlige forhandlinger til behandlingen av begjæringen. Partene kan samtykke i at behandlingen i stedet skal være skriftlig.
- (4) Suspensjonen varer inntil tingretten har tatt stilling til begjæringen. Suspensjonen opphører likevel tidligst ved utløpet av karensperioden eller etter ti dager regnet fra dagen etter datoen for intensjonskunngjøringen.
- (5) Det inntretr ikke suspensjon ved anke over tingrettens avgjørelse.

Del IV. Avsluttende bestemmelser

Kapittel 15. Avsluttende bestemmelser

§ 15–1. Ikrafttredelse

Forskriften gjelder fra den tid Nærings- og fiskeridepartementet bestemmer.

§ 15–2. Overgangsregler

- (1) Forskriften gjelder anskaffelser iverksatt etter forskriftens ikrafttredelse. En anskaffelse er iverksatt når den er kunngjort. En anskaffelse som ikke kunngjøres, er iverksatt når oppdragsgiveren har sendt ut en forespørsel til en eller flere leverandører om å melde sin interesse eller inngi tilbud i forbindelse med en planlagt anskaffelse.
- (2) § 10–1 første ledd om at kommunikasjon og informasjonsutveksling ved bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler trer i kraft:
1. april 2017 for innkjøpsentraler
 1. januar 2018 for statlige myndigheter
 1. juli 2018 for andre oppdragsgivere.
- (3) For kommunikasjon og informasjonsutveksling med leverandørene som foretas frem til tidspunktene angitt i annet ledd, kan følgende kommunikasjonsmidler brukes:
- elektroniske kommunikasjonsmidler i samsvar med kapittel 10
 - ordinær postgang eller andre egnede forsendelsesmåter
 - en kombinasjon av disse kommunikasjonsmidlene.

Vedlegg 1. Bygge- og anleggsaktiviteter

Ved motstrid mellom CPV og NACE gjelder CPV-klassifikasjonen.

<i>HOVEDAVDELING F</i>			<i>NACE Rev. 1¹</i>	<i>CPV-kode</i>
<i>Hovedgr uppe</i>	<i>Gruppe</i>	<i>Undergru ppe</i>	<i>BYGGE- OG ANLEGGSVIRKSOMHET Beskrivelse</i>	
45			Bygge- og anleggsvirksomhet	45000000
	45,1		Forberedende anleggsarbeid	45100000
		45,11	Nedrivning av bygninger og jordarbeid	45110000
		45,12	Prøvedrilling og -boring	45120000
	45,2		Deler av eller komplette byggekonstruksjoner samt anleggsarbeider	45200000
		45,21	Oppføring av bygninger og anleggsarbeider	45210000
			Unntatt:	–45213316
				45220000
				45231000
				45232000
		45,22	Montasje av takkonstruksjoner og taktekking samt følgearbeid	45261000
		45,23	Bygging av veier, flyplasser og idrettsanlegg	45212212 og DA03 (offentlig*)
				45230000
				Unntatt:
				–45231000
				–45232000
				–45234115
		45,24	Anleggsarbeider i forbindelse med vannprosjekter	45240000
		45,25	Andre spesialiserte bygge- og anleggsarbeider	45250000
				45262000

<i>HOVEDAVDELING F</i>			<i>NACE Rev. I¹</i>	<i>CPV-kode</i>
<i>Hovedgr uppe</i>	<i>Gruppe</i>	<i>Undergru ppe</i>	<i>BYGGE- OG ANLEGGSVIRKSOMHET</i> <i>Beskrivelse</i>	
	45,3		Bygningsinstallasjonsarbeid	45300000
		45,31	Installasjon av elektriske ledninger og armaturer	45213316 45310000 Unntatt: -45316000
		45,32	Isoleringsarbeid	45320000
		45,33	Blikkenslager- og rørleggerarbeid	45330000
		45,34	Annet bygningsinstallasjonsarbeid	45234115 45316000 45340000
	45,4		Ferdigstillende bygningsarbeid	45400000
		45,41	Pussearbeid	45410000
		45,42	Snekkermonteringsarbeid	45420000
		45,43	Utførelse av gulvlegging og veggbekledning	45430000
		45,44	Maler- og glassarbeid	45440000
		45,45	Øvrige arbeider i forbindelse med ferdiggjøring av bygninger	45212212 og DA04 (private*) 45450000
	45,5		Utleie av entreprenørmateriell og -utstyr med operatør	45500000
		45,50	Utleie av entreprenørmateriell og -utstyr med operatør	45500000

1 Forordning (EØF) nr. 3037/90 av 9. oktober 1990 om statistisk klassifisering av økonomisk virksomhet innen De europeiske fellesskap.

* Jf. hovedgruppe D, gruppe A i EU-kommisjonens forordning (EF) nr. 213/2008 av 28. november 2007 om en felles klassifikasjon for offentlige innkjøp (CPV).

Vedlegg 2. Særlige tjenester

<i>CPV-kode</i>	<i>Beskrivelse</i>
75200000	Samfunnstjenester
79611000	Jobbsøkingstjenester
79622000	Formidling av hushjelpspersonal
79624000	Formidling av pleiepersonale
79625000	Formidling av medisinsk personale
98133000	Tjenester levert av sosiale medlemskapsorganisasjoner
98200000	Konsulenttjenester for likestilling
98500000	Lønnet arbeid i private husholdninger
75000000	Offentlig administrasjon, forsvars- og trygdetjenester
75124000	Administrative tjenester i forbindelse med rekreasjon, kultur og religion
79995000	Administrasjon av bibliotek
79995100	Arkiveringstjenester
79995200	Katalogisering
92000000–92700000	Rekreasjon, kultur og sport
79950000	Organisering av utstillinger, messer og kongresser
79951000	Organisering av seminarer
79952000	Organisering av arrangement
79952100	Organisering av kulturarrangement
79953000	Organisering av festival
79954000	Organisering av selskap
79955000	Organisering av moteshow
79956000	Organisering av messer og utstillinger
79957000	Organisering av auksjoner
75300000	Obligatoriske trygdetjenester
75310000	Bidragstjenester
75311000	Sykebidrag

<i>CPV-kode</i>	<i>Beskrivelse</i>
75312000	Bidrag i forbindelse med svangerskap og fødsel
75313000	Uføretrygd
75313100	Bidrag ved midlertidig uførhet
75314000	Arbeidsledighetstrygd
75320000	Pensjonsordninger for statlige ansatte
75330000	Familiebidrag
75340000	Barnebidrag
98000000	Andre kommunale, sosiale og personlige tjenester
98120000	Tjenester levert av fagforeninger
98132000	Tjenester levert av politiske organisasjoner
98133110	Tjenester utført av ungdomsorganisasjoner
98130000	Diverse medlemsorganisasjonstjenester
98131000	Religiøse tjenester
55100000–55410000	Hoteltjenester
55521000–55521200	Catering til private
55521100	Matombringningstjenester
55521200	Matleveransetjenester
55520000	Cateringvirksomhet
55522000	Catering til transportvirksomheter
55523000	Catering til andre virksomheter eller institusjoner
55524000	Catering til skoler
55510000	Kantinevirksomhet
55511000	Kantine- og annen kafeteriavirksomhet med begrenset adgang
55512000	Drift av kantiner
55523100	Tjenesteytelser i forbindelse med skolemåltider
79100000–79140000	Juridiske tjenester
75231100	Administrative tjenester vedrørende domstoler
75100000–75120000	Offentlig forvaltning
75125000–75131000	Administrative tjenester vedrørende turisme, støttetjenester for staten, statlige tjenester
75200000–75231000	Samfunnstjenester
75240000–75252000	Tjenester vedrørende allmenn sikkerhet, lov og orden og brannvesen og redningstjenester
79430000	Krisehåndteringstjenester
98113100	Kjernefysiske sikkerhetstjenester
79700000–79723000	Etterforsknings- og sikkerhetstjenester
98900000	Tjenester utført av internasjonale organisasjoner og organer
98910000	Tjenester særskilt knyttet til internasjonale organisasjoner og organer
64000000	Post- og telekommunikasjonstjenester
64100000	Post- og budtjenester
64110000	Posttjenester
64111000	Posttjenester tilknyttet aviser og tidsskrifter
64112000	Posttjenester tilknyttet brev
64113000	Posttjenester tilknyttet pakker
64114000	Postkontortjenester
64115000	Utleie av postbokser
64116000	Poste restantetjenester
64122000	Interne post- og budtjenester
50116510	Regummiering av dekk
71550000	Smedtjenester

Vedlegg 3. Helse- og sosialtjenester

<i>CPV-kode</i>	<i>Beskrivelse</i>
85000000–85323000	Helse- og sosialtjenesteyting
85321000	Administrative tjenester i forbindelse med sosialtjenester
85322000	Kommunale handlingsprogrammer
98133100	Forbedring av samfunnet og støttetjenester til befolkningen
98513000–98514000	Arbeidskrafttjenester innen private husholdninger og husarbeid
75121000	Administrative utdanningstjenester
75122000	Administrative helsetjenester
75123000	Administrative boligstjenester
75231200	Tjenester tilknyttet forvaring eller rehabilitering av kriminelle
75231210–75231230	Tjenester i forbindelse med fengsling og fangeledsagelse og fengselstjenester
75231240	Tilsynsvergetjenester
80000000–80660000	Tjenester i forbindelse med trening og utdanning

Vedlegg 4. Internasjonale konvensjoner

- ILOs konvensjon nr. 87 om foreningsfrihet og vern av organisasjonsretten
- ILOs konvensjon nr. 98 om retten til å organisere seg og til å føre kollektive forhandlinger
- ILOs konvensjon nr. 29 om tvangsarbeid
- ILOs konvensjon nr. 105 om avskaffelse av tvangsarbeid
- ILOs konvensjon nr. 138 om minstealder for adgang til sysselsetting
- ILOs konvensjon nr. 111 om diskriminering i sysselsetting og yrke
- ILOs konvensjon nr. 100 om lik lønn for mannlige og kvinnelige arbeidere for arbeid av lik verdi
- ILOs konvensjon nr. 182 om forbud mot og umiddelbare tiltak for å avskaffe de verste former for barnearbeid
- Wienkonvensjonen om beskyttelse av ozonlaget og Montrealprotokollen
- Baselkonvensjonen om kontroll av grensekryssende transport av farlig avfall og dets disponering
- Stockholmkonvensjonen om persistente organiske miljøgifter
- Rotterdamkonvensjonen om informasjon og forhåndssamtykke i handel med visse farlige kjemikalier.

12. aug. Nr. 977 2016**Forskrift om endring i forskrift om klagenemnd for offentlige anskaffelser**

Hjemmel: Fastsatt av Nærings- og fiskeridepartementet 12. august 2016 med hjemmel i lov 17. juni 2016 nr. 73 om offentlige anskaffelser (anskaffelsesloven) § 11. Kunngjort 18. august 2016 kl. 11.00.

I

I forskrift 15. november 2002 nr. 1288 om klagenemnd for offentlige anskaffelser gjøres følgende endringer:

§ 1 skal lyde:

§ 1. Formål

Klagenemnda for offentlige anskaffelser skal være et rådgivende organ som skal behandle klager om brudd på anskaffelsesloven og forskrifter gitt med hjemmel i denne. Nemnda skal bidra til at tvister om offentlige anskaffelser løses på en effektiv, uhildet og grundig måte. Nemnda har kompetanse til å fatte vedtak om overtredelsesgebyr etter anskaffelsesloven § 12.

§ 2 første punktum skal lyde:

Oppdragsgiver som er omfattet av anskaffelsesloven og forskrifter gitt med hjemmel i denne, plikter å delta i klagebehandlingen etter denne forskrift.

§ 6 skal lyde:

§ 6. Klagegjensstand og klageinteresse

Klage til klagenemnda må gjelde unnlatelser, handlinger eller beslutninger under gjennomføringen av anskaffelser etter anskaffelsesloven eller forskrifter gitt med hjemmel i denne.

Klage kan fremsettes av enhver som har saklig interesse i å få vurdert lovmessigheten av en slik unnløstelse, handling eller beslutning. Klage må fremsettes senest seks måneder etter at kontrakt ble inngått av oppdragsgiver, eller seks måneder etter at oppdragsgiver har avlyst konkurransen.

Dersom spørsmålet som er gjenstand for klagen er avgjort ved dom i første instans kan klagen ikke tas til behandling.

Ny § 6a skal lyde:

§ 6a. Fristberegning

Alle frister skal beregnes i samsvar med forskrift om tidsfrister i EØS-avtalen.

§ 9 første ledd nytt annet punktum skal lyde:

Sekretariatet skal avvise klager som ikke er fremsatt innen fristene i § 6 annet ledd og § 13a annet ledd.

Nåværende § 9 første ledd annet og tredje punktum blir tredje og fjerde punktum.

§ 12 annet ledd skal lyde:

Klagenemnda skal uttale seg om det er begått brudd på anskaffelsesloven og forskrifter gitt med hjemmel i denne. Uttalelsen skal være skriftlig og begrunnet. I slutningen skal det angis hvilke regler som i tilfelle er brutt og hvilke omstendigheter som representerer slike brudd. I saker som ikke gjelder ulovlig direkte anskaffelser, skal det angis om påklagede brudd kan ha påvirket resultatet av konkurransen. Nemnda skal i slutningen ikke uttale seg om de rettslige konsekvenser av brudd. Dersom nemnda finner grunn til det, kan den uttale seg om vilkårene for klager til å kreve erstatning anses oppfylt.

§ 13 skal lyde:

§ 13. Partenes omkostninger og klagegebyr

Partene bærer egne omkostninger i anledning klagebehandlingen. For klage til klagenemnda på ulovlige direkte anskaffelser skal det betales et klagegebyr på 1 000 kroner. Dersom nemnda har kommet til at det foreligger en ulovlig direkte anskaffelse, skal klagegebyret tilbakebetales. For klager i øvrige saker skal det betales et klagegebyr på 8 000 kroner. Dersom nemnda har kommet til at det foreligger brudd på anskaffelsesloven eller forskrifter gitt med hjemmel i denne som kan ha påvirket resultatet av konkurransen, skal klagegebyret tilbakebetales. Klagen tas ikke til behandling før klagegebyret er betalt.

§ 13a nytt fjerde ledd skal lyde:

Nemnda kan fatte vedtak om overtredelsesgebyr ved ulovlige direkte anskaffelser, selv om klager ikke har nedlagt påstand om dette.

§ 13a nytt femte ledd skal lyde:

Selv om klagen trekkes, kan klagenemnda velge å fortsette behandlingen av saken og ilegge overtredelsesgebyr.

§ 15 første ledd skal lyde:

Klagenemnda kan innenfor rammene av denne forskrift fastsette nærmere retningslinjer for saksbehandlingen, herunder delegere oppgaver til leder og sekretariat. I saker om overtredelsesgebyr gjelder forvaltningsloven for nemndas virksomhet, med de særlige bestemmelser som er gitt i anskaffelsesloven § 12. I andre saker gjelder forvaltningsloven kapittel I til III tilsvarende for nemndas virksomhet.

§ 16 oppheves.

II

Ikraftsetting og overgangsbestemmelser

1. Endringene gjelder fra den tid Nærings- og fiskeridepartementet bestemmer.
2. Endringene gjelder anskaffelser iverksatt etter ikrafttredelsen. En anskaffelse er iverksatt når den er kunngjort. En anskaffelse som ikke kunngjøres, er iverksatt når oppdragsgiveren har sendt ut en forespørsel til en eller flere leverandører om å melde sin interesse eller inngi tilbud i forbindelse med en planlagt anskaffelse.

12. aug. Nr. 978 2016

Forskrift om overgangsregler for lov 17. juni 2016 nr. 73 om offentlige anskaffelser (anskaffelsesloven)

Hjemmel: Fastsatt av Nærings- og fiskeridepartementet 12. august 2016 med hjemmel i lov 17. juni 2016 nr. 73 om offentlige anskaffelser (anskaffelsesloven) § 18. Kunngjort 18. august 2016 kl. 11.00.

§ 1. Anskaffelsesloven gjelder anskaffelser iverksatt etter lovens ikrafttredelse. En anskaffelse er iverksatt når den er kunngjort. En anskaffelse som ikke kunngjøres, er iverksatt når oppdragsgiveren har sendt ut en forespørsel til en eller flere leverandører om å melde sin interesse eller inngi tilbud i forbindelse med en planlagt anskaffelse.

§ 2. Forskriften gjelder fra den tid Nærings- og fiskeridepartementet bestemmer.

Oversikt over rettelser som er inntatt i 2016-årgangen

År	Feil i hefte nr.	Side	Gjelder	Se rettelse i nr.
1999	9	1015	Forskrift nr. 406	1
2011	10	1427	Forskrift nr. 1104	9
2011	13	1777, 1781	Forskrift nr. 1258	9
2013	18	3105	Forskrift nr. 1576	10
2015	12	2038	Forskrift nr. 1290	2
2016	1	10, 12	Forskrift nr. 1864	4
2016	2	337	Forskrift nr. 107	9

Returadresse:
Lovdata
Postboks 2016 Vika
N-0125 Oslo

NORSK LOVTIDEND

Avd. I Lover og sentrale forskrifter
Avd. II Regionale og lokale forskrifter

Utgiver: Justis- og beredskapsdepartementet
Redaksjon: Stiftelsen Lovdata

Manuskripter for kunngjøring

Manuskripter sendes i ett eksemplar med kunngjørings skjema til Lovdata via nettsiden www.lovdata.no/lovtidend/kunngjoring.

Bestilling av abonnement

Med post: Samme adresse som over.
Elektronisk: Se Lovdatas nettsted.

		Norge	Europa	Verden
Abonnement for 2016 koster	Avd. I	kr 1655	kr 2475	kr 3420
	Avd. I og II	kr 2060	kr 3570	kr 5055

Innholdet i heftene vil bli kunngjort fortløpende på Lovdatas nettsted – www.lovdata.no – også en versjon av den trykte utgaven av heftet i PDF-format vil være tilgjengelig.
På samme sted finnes ajourførte versjoner av lovene og sentrale og lokale forskrifter.

Samlemapper: Det vil bli sendt ut etiketter for bruk på ringpermer.

Alle andre henvendelser om Norsk Lovtidend kan rettes til:

Lovdata
Postboks 2016, Vika
0125 Oslo

Tlf. 23 11 83 00
Faks 23 11 83 01
E-post: ltavd1@lovdata.no